

วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม

Journal of Education and Social Development

ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 ปีการศึกษา 2556

(พฤศจิกายน 2556 - เมษายน 2557)

Vol. 9 No. 2 Academic Year 2013

(November 2013 - April 2014)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยทางการศึกษาและการพัฒนาสังคม
2. เพื่อเป็นสื่อกลางการแสดงความคิดเห็นเชิงวิชาการของคณาจารย์ นักวิชาการ และนิสิตนักศึกษาทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยบูรพา
3. เพื่อส่งเสริมการเสนอผลงานทางวิชาการด้านการศึกษาและการพัฒนาสังคมของนักวิชาการทั่วไปในรูปแบบบทความทางวิชาการและบทความพิเศษ

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล
มหาวิทยาลัยบูรพา

กองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชลี มาพุท
มหาวิทยาลัยบูรพา

ดร.นงเยาว์ เปรมกมลเนตร

สถาบันคลังสมองของชาติ

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเอื้อ มิถินทสูต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.ลำปาง แม่นมาตย์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ศาสตร์ี เสาวคนธ์
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง
มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สังคม ภูมิพันธ์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เจ้าของ

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาการศึกษาและการพัฒนาสังคม

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ข้อเขียนหรือข้อคิดเห็นใดๆ ในวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม
เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน และเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนทั้งสิ้น
เจ้าของและคณะบรรณาธิการ ไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วยเสมอไป

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวิชาการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง
มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ชารี มณีศรี
มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.วิราวรรณ มุลตรีภักดี
ผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนนานาชาติมุลตรีภักดี
ดร.โกมล จันทวงษ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระราชูปถัมภ์ ศูนย์สระแก้ว
รองศาสตราจารย์ ดร.อารมณ เพชรชื่น
โครงการพัฒนาศักยภาพครูเพื่อเป็น
ผู้นำการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอน
วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ สสวท.
รองศาสตราจารย์ ดร.อนงค์ วิเศษสุวรรณ
มหาวิทยาลัยบูรพา

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ศาสตร์ี เสาวคนธ์
มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัตน์ ธรรมภรณ์
วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้
ดร.สุพนิดา ชัยวิทย์
วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.ลำปาง แม่นมาตย์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ดร.นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์
นักวิชาการอิสระ ข้าราชการบำนาญ
กระทรวงมหาดไทย
รองศาสตราจารย์วาทินี ฐาปนวงศ์สานติ
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยบูรพา

สำนักงาน

สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131
โทร. 038-102-067-8
Fax: 038-391-043

กำหนดออก

ปีละ 2 ฉบับ

ค่าสมาชิกวารสาร

ปีละ 150 บาท (รวมค่าส่ง)

การส่งต้นฉบับบทความ

ติดต่อส่งต้นฉบับได้ที่
กองบรรณาธิการวารสารการศึกษาและ
การพัฒนาสังคม
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

การสมัครเป็นสมาชิก

ยื่นใบสมัครสมาชิก พร้อมเงินสดหรือ
ธนาคัตติส่งจ่าย ปทฝ.มหาวิทยาลัยบูรพา
ในนาม นางศรีวรรณ ยอดนิล
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

บทบรรณาธิการ

วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคมฉบับปีที่ 9 ฉบับที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2556 ภาคเรียนที่ 2 (พฤศจิกายน 2556 - เมษายน 2557) นำเสนอบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการพัฒนาสังคมโดยเนื้อหาของฉบับนี้ประกอบด้วยบทความวิจัยจำนวน 14 เรื่อง ตัวอย่างเช่น บทความวิจัยเรื่อง บทเรียนจากความล้มเหลวในการจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในเขตพื้นที่อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี บทความวิจัยเรื่อง การดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน กรณีศึกษากำนันหนองมาตร ตำบลช้างมูล อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด และบ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรีและ บทความวิจัยเรื่อง รูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมรักการอ่านของครอบครัวนักเรียน ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ เป็นต้น ซึ่งบทความวิจัยเหล่านี้เป็นองค์ความรู้ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านที่สนใจและศึกษาค้นคว้าในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทความวิจัยดังกล่าว อีกทั้งเป็นแนวทางในการค้นคว้าวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อไป กองบรรณาธิการวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกและผู้อ่านทุกท่าน

ท้ายที่สุดนี้กองบรรณาธิการวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคมขอขอบคุณผู้เขียนบทความ ผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินบทความ และสมาชิกผู้อ่านทุกท่านที่ให้การสนับสนุนวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคมด้วยดีเสมอมา พบกันใหม่ในฉบับหน้า

รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทบรรณาธิการ

บทความวิชาการ

ความปลอดภัยและการป้องกันอุบัติเหตุในงานอุตสาหกรรม เพื่อเตรียมความพร้อมแรงงาน สู่ประชาคมอาเซียน (2015) (ดร.เกรียงศักดิ์ บุญญา)	7
---	---

บทความวิจัย

บทเรียนจากความล้มเหลวในการจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี (ดร.ธนวัฒน์ พิมลจินดา)	22
การดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน กรณีศึกษาบ้านหนองมาตร ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด และบ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี (ดร.พงษ์เสถียร เหลืองอลงกต, นิภา นภาพรเศรษฐ์ทิพย์วรรณ, อิศรางกูร ณ อยุธยา)	33
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ จังหวัดภาคใต้ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สุริศักดิ์ แสงจันทร์, ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์)	47
รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ธนภณ ธรรมรักษ์, ดร.คุณวุฒิ คนฉลาด, ดร.สมศักดิ์ ลิลา)	58
การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอน โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD (พัชรินทร์ ศรีพล, ดร.นพมณี เชื้อวัชรินทร์, ดร.เชษฐ สิริสวัสดิ์)	71
ผลการให้คำปรึกษาแนวอดิภาวะนิยมต่อความท้อแท้ของพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ (สุดใจ ส่งสกุล, อนงค์ วิเศษสุวรรณ, สุรินทร์ สุทธิธาทิพย์)	83
รูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมรักการอ่านของครอบครัวนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ (นฤมล พงษ์ประเสริฐ)	93
การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา (กนกกรณ์ ทองไพจิตร, ดร.ภารดี อนันต์นาวิ, ดร.เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม)	105
การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องพืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนแบบผสมผสานระหว่างวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) กับ การเรียนแบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค STAD (วันวิสาข์ ศรีวิไล, ดร.สพลณภัทร ศรีแสนยงค์)	116
ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้ เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา เพื่อพัฒนาทักษะ กระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 (มยุรา ลิ้มหวะ, ดร.สพลณภัทร ศรีแสนยงค์, ดร.เชษฐ สิริสวัสดิ์)	127
สภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา (ลักษณะมี จิรวัดธรรม, ดร.ภารดี อนันต์นาวิ, ดร.เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม)	139

สารบัญ

	หน้า
สภาพการบริหารงานด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพา (จิตติพร จิตตวัฒน์, ดร.สุรัตน์ ไชยชมภู, ดร.ยุวดี รอดจากภัย)	151
พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (ศรีประภา เหมนาค, ดร.ชัยพจน์ รั้งงาม, ดร.สมุทธ ชำนาญ)	162
การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกรด-เบส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (อดิศักดิ์ บุญพิศ, โกวิท กิตติวุฒิสักดิ์)	174
วรรณกรรมวิจารณ์	
สนามความคิดแห่งการสืบค้น ความดี ความงาม และความจริง (ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล)	187

ความปลอดภัยและการป้องกันอุบัติเหตุในงานอุตสาหกรรม เพื่อเตรียมความพร้อมแรงงานสู่ประชาคมอาเซียน (2015)

Industrial Safety and Accident Prevention To prepare workers for the ASEAN community (2015)

ดร.เกรียงศักดิ์ บุญญา*

จากการเปลี่ยนแปลงของบริบทการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งแนวโน้มของบริบทการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ การรวมตัวของกลุ่มเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงในตลาดการเงินโลก โดยเฉพาะการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ประเทศต่างๆ ในอาเซียนจะรวมตัวเป็นประชาคมเดียวกัน เป็นตลาดการค้าและเศรษฐกิจเดียวกันเป็นการเปิดโอกาสการลงทุนให้กับประเทศต่างๆ ทั้งในกลุ่มอาเซียน และนอกกลุ่มอาเซียน ดังนั้น

ประเทศไทยจึงต้องเตรียมความพร้อมและการพัฒนาทรัพยากร โดยเฉพาะคนที่มีคุณภาพรองรับกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงไปของอาเซียน กระบวนการจัดการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคน ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี จะต้องมีคุณภาพตามความต้องการของตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพอิสระ เพื่อสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลก

ภาพที่ 1 แผนงานสำคัญภายใต้ AEC Blueprint

ประเทศสมาชิกอาเซียนประกอบด้วย

1. ประเทศสิงคโปร์ แรงงานมีทักษะสูง ชำนาญด้านการจัดการทรัพยากรบุคคล และธุรกิจ มีที่ตั้งเอื้อต่อการเป็นศูนย์กลางเดินเรือ แต่ต้องพึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบและขาดแคลนแรงงานระดับล่าง ทำให้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจสูง

2. ประเทศอินโดนีเซีย แรงงานส่วนใหญ่เป็น

ชาวมุสลิม ขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นตลาดขนาดใหญ่ (ประชากรมากเป็นอันดับ 4 ของโลก และมากที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) มีทรัพยากรธรรมชาติหลากหลายและจำนวนมาก

*อาจารย์ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

3. ประเทศมาเลเซีย แรงงานมีทักษะ จำนวนประชากรค่อนข้างน้อย ทำให้ขาดแคลนแรงงาน โดยเฉพาะระดับล่าง แต่มีปริมาณสำรองน้ำมันมากเป็นอันดับ 3 และก๊าซธรรมชาติมากเป็นอันดับ 2 ของเอเชียแปซิฟิก ระบบโครงสร้างพื้นฐานครบ

4. ประเทศบรูไน ขาดแคลนแรงงาน ประชากรประมาณ 4 แสนคน รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีอยู่ในอันดับ 2 ของอาเซียน และอันดับ 26 ของโลก การเมืองค่อนข้างมั่นคงเป็นผู้ส่งออกน้ำมัน และมีปริมาณสำรองน้ำมันอันดับ 4 ของอาเซียน

5. ประเทศฟิลิปปินส์ แรงงานทั่วไปมีความรู้สื่อสารภาษาอังกฤษได้ แต่มีที่ตั้งห่างไกลจากประเทศสมาชิกอาเซียน ระบบโครงสร้างพื้นฐานและสวัสดิภาพทางสังคมยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร

6. ประเทศเวียดนาม แรงงานมีค่าจ้างเกือบต่ำสุดในอาเซียน รองจากประเทศกัมพูชา แต่ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ดันทุนที่ดินและค่าเช่าสำนักงานค่อนข้างสูง

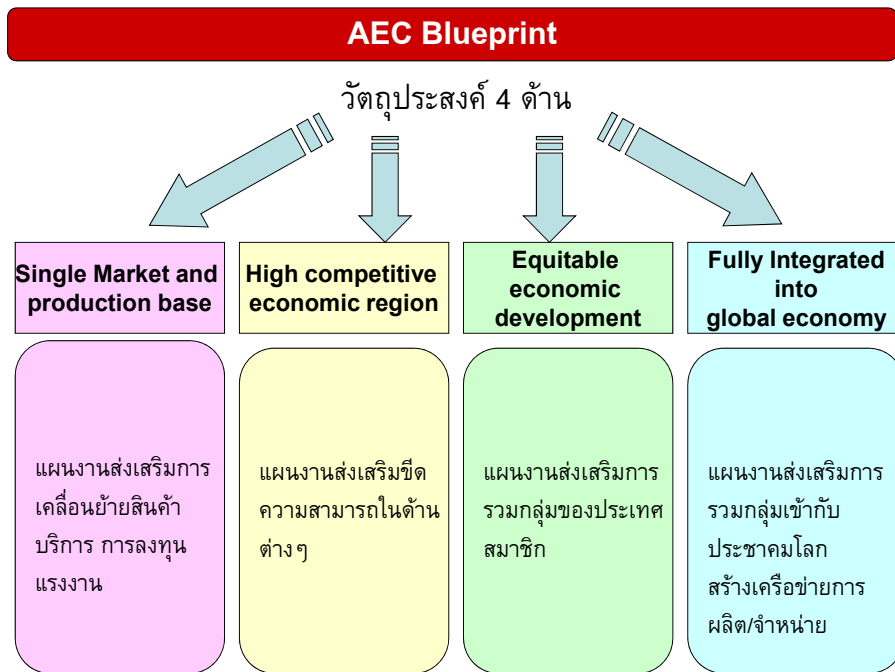
7. ประเทศกัมพูชา ขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะ มีค่าจ้างแรงงานต่ำสุดในอาเซียน (1.6 USD/day) ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร ดันทุนสาธารณูปโภค (น้ำ ไฟฟ้า และการสื่อสาร) ค่อนข้างสูง

8. ประเทศลาว แรงงานมีค่าจ้างค่อนข้างต่ำ (2.06 USD/day) ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงและภูเขา

9. ประเทศพม่า แรงงานมีค่าจ้างค่อนข้างต่ำ (2.5 USD/day) ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานยังไม่พัฒนาเท่าที่ควรและยังมีความไม่แน่นอนทางการเมืองและนโยบาย

10. ประเทศไทย แรงงานมีทักษะเป็นฐานการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมและสินค้าเกษตรหลายรายการ รายใหญ่ของโลก ที่ตั้งเอื้อต่อการเป็นศูนย์กลางโครงข่ายเชื่อมโยงคมนาคมด้านต่างๆ สาธารณูปโภคพื้นฐานทั่วถึง ระบบธนาคารค่อนข้างเข้มแข็ง แรงงานมีจำนวนมากแต่ยังมีจุดอ่อน เพราะแรงงานส่วนใหญ่ยังขาดทักษะการทำงาน

การจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) วัตถุประสงค์ AEC Blueprint 1) แผนงานส่งเสริมการเคลื่อนย้ายสินค้าบริการ การลงทุนแรงงาน และเงินทุนที่เสรี โดยลดอุปสรรคในด้านต่างๆ 2) แผนงานส่งเสริมขีดความสามารถในด้านต่างๆ เช่น นโยบายการแข่งขัน ทรัพย์สินทางปัญญา 3) แผนงานส่งเสริมการรวมกลุ่มของประเทศสมาชิกลดช่องว่างและความแตกต่างของระดับการพัฒนาระหว่างสมาชิกเก่าและใหม่ 4) แผนงานส่งเสริมการรวมกลุ่มเข้ากับประชาคมโลก ปรับปรุงประสานนโยบายในระดับภูมิภาค สร้างเครือข่ายการผลิตและจำหน่าย

รูปที่ 2 วัตถุประสงค์ AEC Blueprint

วัตถุประสงค์ AEC ดังกล่าวมีการนำแรงงานต่างประเทศเข้ามาในเขตพื้นที่อุตสาหกรรม ซึ่งแรงงานต่างชาติดังกล่าวมีความรู้ ความสามารถที่แตกต่างกัน รวมทั้งทักษะการทำงาน การใช้อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องจักรที่แตกต่างกัน ในการปฏิบัติงาน อุบัติเหตุเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่มีใครคาดคิด ไม่มีการวางแผนล่วงหน้าและควบคุมไม่ได้ เช่น การตกจากที่สูง การถูกวัตถุหนีบหรือกระแทกด้วยวัตถุ เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เกิดความสูญเสียต่อผู้ประสบอุบัติเหตุ บุคคลอื่นหรือสิ่งอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย อุบัติเหตุในการทำงานเป็นเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดที่เกิดขึ้นในขณะที่ทำงาน อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นแต่ละครั้ง จะส่งผลให้พนักงานที่ปฏิบัติงานทุกคนรู้สึกกังวลและกลัว หากว่าสถานประกอบการปล่อยให้อุบัติเหตุเกิดขึ้นโดยไม่มีใครแก้ไขและป้องกัน จะทำให้พนักงานสูญเสียความมั่นใจ จนอาจถึงขั้นขาดความเอาใจใส่ในการทำงานในที่สุด นอกจากนี้ ปัญหาด้านความปลอดภัยเป็นปัญหาระดับโลก มีองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labor Organization = ILO เป็นหน่วยงานหนึ่งของ

องค์การสหประชาชาติซึ่งตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2462 โดยมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่กรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์) มีสมาชิกอยู่ 158 ประเทศ ทำหน้าที่ส่งเสริมให้เกิดความปลอดภัยในการทำงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความยุติธรรมทางสังคม การยอมรับสิทธิแรงงานและสิทธิมนุษยชน เป็นผู้กำหนดมาตรฐานแรงงานในรูปของอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศซึ่งเป็นข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำเกี่ยวกับสิทธิแรงงานขั้นพื้นฐาน เสรีภาพในการจัดตั้งสมาคมและสิทธิในการรวมตัวกันของคนงาน การร่วมเจรจาต่อรอง การขจัดการใช้แรงงานบังคับ การได้รับโอกาสและการปฏิบัติที่เหมาะสมเท่าเทียมกัน รวมทั้งมาตรฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน นโยบายการจ้างงาน การบริหารแรงงาน กฎหมายแรงงาน แรงงานสัมพันธ์ สภาพแวดล้อมการทำงาน การบริหารจัดการ ความมั่นคงทางสังคม สวัสดิการแรงงาน ความปลอดภัยอาชีวอนามัยในการทำงาน นอกจากนี้ยังส่งเสริมพัฒนาการของลูกจ้างทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและองค์กรลูกจ้างรวมทั้งให้การอบรมและคำปรึกษาแก่

องค์การดังกล่าวภายใต้กลไกหรือระบบขององค์การสหประชาชาติ นอกจากนี้ ปัญหาความปลอดภัยยังเป็นปัญหาที่ทางรัฐบาลไทยให้ความสำคัญโดยมีหน่วยงานต่าง ๆ มากมายทั้งภาครัฐและภาคเอกชนภายในประเทศที่ทำหน้าที่ ดูแลการป้องกันอุบัติเหตุ อันตรายเพื่อความปลอดภัยในการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ ซึ่งมีการเตรียมพัฒนานุเคราะห์ด้านความปลอดภัยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

เกรียงศักดิ์ บุญญา (2552, บทคัดย่อ) การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของพนักงานในสถานประกอบการในภาคตะวันออก มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของพนักงานในสถานประกอบการในภาคตะวันออก 2) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของพนักงานคณะกรรมการความปลอดภัย ในสถานประกอบการต่อความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 558 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานประกอบการ หัวหน้าแผนกเจ้าหน้าที่ความปลอดภัย พนักงานสถานประกอบการ ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุที่เกิดอุบัติเหตุ 1) การบริหารความปลอดภัย 2) การกระทำที่ไม่ปลอดภัยของบุคคล 3) สภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย

ด้านการบริหารความปลอดภัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเรียงลำดับดังนี้ 1. กำหนดนโยบายด้านความปลอดภัยเป็นอันดับแรก 2. การฝึกอบรมหัวหน้างาน 3. การป้องกันและควบคุมอัคคีภัย

ด้านผู้ปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเรียงลำดับดังนี้ 1) การใช้เครื่องมือ เครื่องจักรที่ถูกต้อง 2) วิธีการดับเพลิงและใช้อุปกรณ์ประเภทต่าง ๆ 3) ความปลอดภัยเกี่ยวกับอาคารและทางหนีภัย

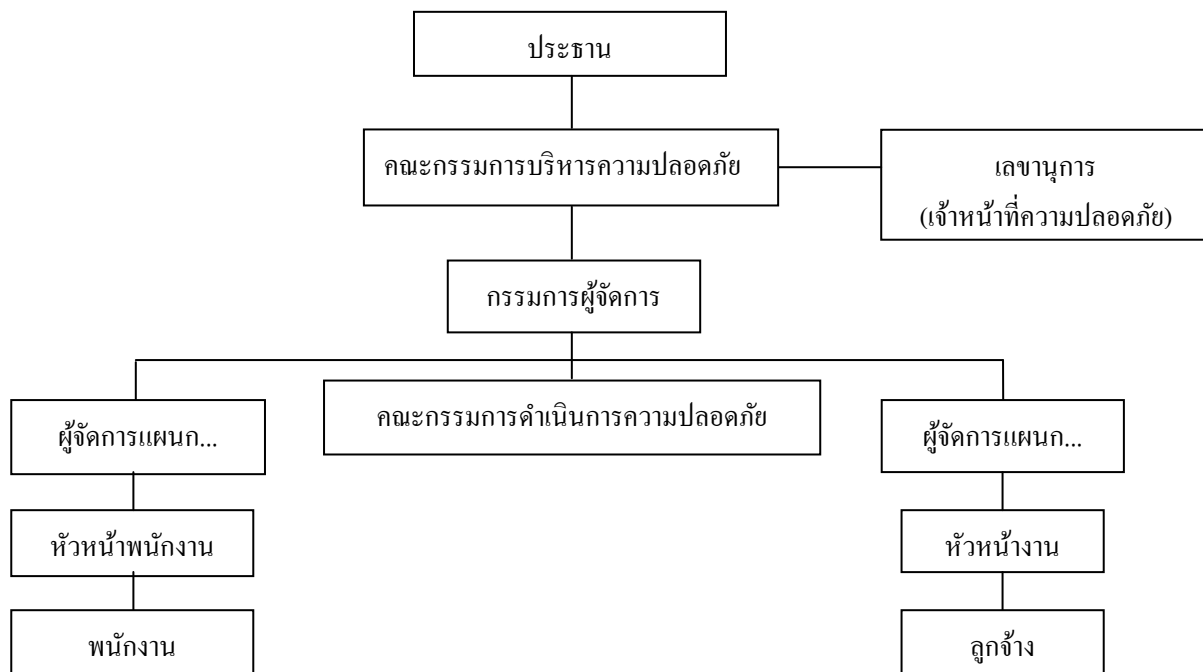
ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ 1) การส่งเสริมกิจกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อม 2) การจัดเตรียมอุปกรณ์ป้องกันฉุกเฉิน 3) การตรวจสอบและแก้ไขจุดอันตรายต่าง ๆ

การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของพนักงานในสถานประกอบการในภาคตะวันออก ทั้ง 3 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเรียงลำดับดังนี้ 1) ด้านการบริหารความปลอดภัย 2) ด้านผู้ปฏิบัติงาน 3) ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน

จากข้อมูลงานวิจัยดังกล่าวนำมาวิเคราะห์ดังนี้

1. การบริหารความปลอดภัย สำหรับนโยบาย ด้านความปลอดภัยที่ดีและเด่นชัด ผู้บริหารองค์การจะต้องเป็นผู้กำหนดนโยบายด้านความปลอดภัยให้ชัดเจน เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และประชาสัมพันธ์ให้ทราบกันอย่างทั่วถึง ลักษณะของนโยบายจะต้องไม่กว้างเกินไปแต่ต้องใช้ได้ครอบคลุมผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ จะต้องเขียนให้ชัดเจน ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและมีความเป็นรูปธรรมเพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้

การจัดองค์การเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการความปลอดภัย การจัดองค์การด้านความปลอดภัยนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะของสถานประกอบการ เช่น ขนาด จำนวนพนักงาน ทักษะและพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงาน อาจเกี่ยวข้องกับผู้ที่ทำหน้าที่ดูแล สถานประกอบการขนาดใหญ่อาจจะมีพนักงานที่มีความรู้ ความสามารถเป็นจำนวนมากพอสำหรับดูแลงานต่างๆที่แบ่งหน้าที่ไว้อย่างครบถ้วน หน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมาย เช่น ด้านความปลอดภัย การควบคุมสิ่งแวดล้อม วิศวกรรมด้านการแพทย์ และงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพนักงาน การจัดองค์การนั้น ถ้าเป็นสถานประกอบการขนาดเล็กอาจจะมีเพียงผู้ประสานงานคนเดียวทำหน้าที่เกือบทุกอย่างหรืออาจใช้วิธีว่าจ้างที่ปรึกษามาดูแลและให้คำปรึกษาเป็นครั้งคราวเท่านั้น อย่างไรก็ตาม องค์การนี้ เมื่อตั้งขึ้นมาแล้ว ก็ยังต้องพยายามสร้างข่ายงาน หรือสร้างความสัมพันธ์ เพื่อการประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น ห้องปฏิบัติการ ฝ่ายซ่อมบำรุง โรงพยาบาลที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ข่ายงานที่กล่าวถึงนี้อาจอยู่ในรูปของคณะกรรมการด้านความปลอดภัย (Safety Committee) โดยเขียนเป็นโครงสร้างดังนี้

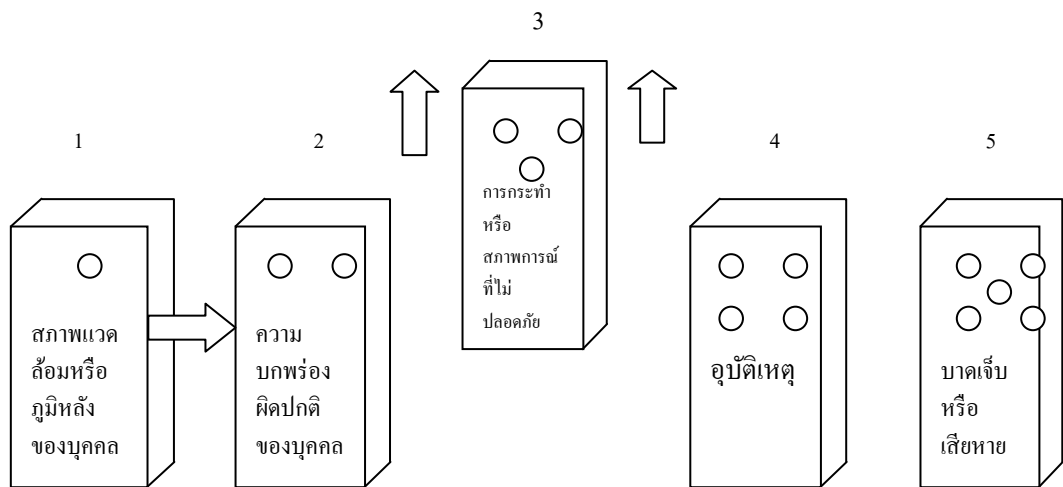

รูปที่ 3 แสดงถึงโครงสร้างรูปแบบของการจัดตั้งคณะกรรมการด้านความปลอดภัยในสถานประกอบการ

2. การกระทำที่ไม่ปลอดภัยของบุคคล

การปฏิบัติงานโดยไม่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง บำรุงรักษาซ่อมแซมเครื่องจักรโดยไม่หยุดเครื่อง การถอดเซฟการ์ดหรือเครื่องป้องกันออกแล้วไม่ใส่เข้าที่หรือตั้งใจไม่ทำงานหรือใช้เครื่องจักรเร็วกว่าอัตราที่กำหนด ไม่ใส่เครื่องป้องกันอันตรายส่วนบุคคลขณะปฏิบัติงานเล่นตลกคะนอง หยอกล้อกันในขณะที่ปฏิบัติงาน ไม่ปฏิบัติตามกฎความปลอดภัยสวมใส่ชุดทำงานไม่รัดกุมหรือใส่เครื่องแต่งกายมีเครื่องประดับที่เอื้ออำนวยให้เกิดอุบัติเหตุใช้เครื่องมือที่ชำรุด หรือใช้ไม่ถูกวิธีและไม่เหมาะกับงาน

ทฤษฎีโดมิโนนี้ เฮนริช (Henrich, 1959 อ้างถึงใน เกรียงศักดิ์ บุญญา, 2555, หน้า 10) โดยมีหลักการสำคัญคือการเรียงลำดับการประสบเหตุอันตรายเป็นขั้นตอน ถ้าเกิดอุบัติเหตุที่ทำให้ขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งเกิดขึ้นก็จะส่งผลกระทบไปยังขั้นตอน อื่นๆ เรียงลำดับต่อเนื่องแบบโดมิโน จนถึงขั้นตอนสุดท้ายคือการบาดเจ็บ เฮนริช ได้อธิบายการเกิดอุบัติเหตุเช่นเดียวกับการเรียงลำดับของตัวโดมิโนที่เรียงกันอยู่ 5 ตัว เมื่อตัวใดหนึ่งตัวได้ล้มลงก็จะส่งผลกระทบต่อตัวถัดไปล้มตามไปด้วย ซึ่งเขาให้ความหมายของตัวโดมิโนดังนี้

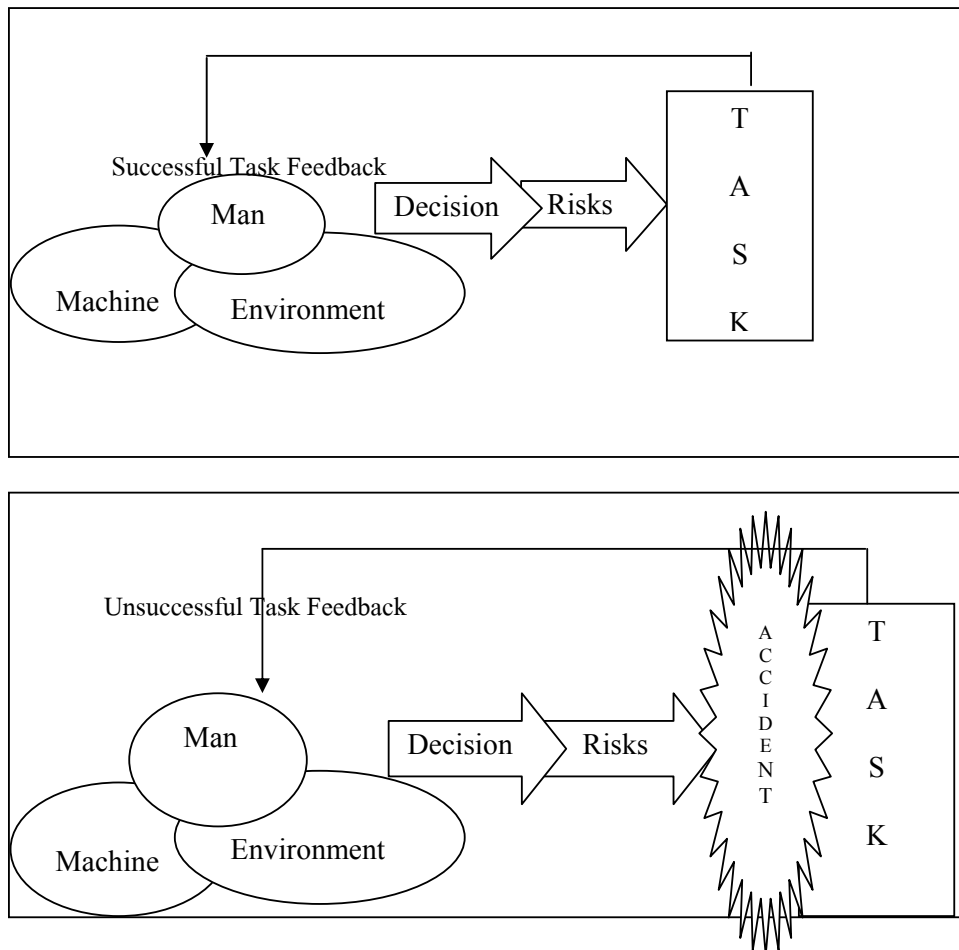
รูปที่ 4 ลำดับขั้นตอนการเกิดอุบัติเหตุ 5 ขั้น (Domino Theory)

โดมิโนตัวที่ 1 หมายถึง สภาพแวดล้อมหรือภูมิหลังของบุคคล โดมิโนตัวที่ 2 หมายถึง ความบกพร่องผิดปกติของบุคคล โดมิโนตัวที่ 3 หมายถึง การกระทำหรือสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย โดมิโนตัวที่ 4 หมายถึง อุบัติเหตุ โดมิโนตัวที่ 5 หมายถึง การบาดเจ็บหรือความเสียหาย

แสดงให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมหรือภูมิหลังของบุคคลมีความแตกต่างกันรวมทั้งนิสัยดั้งเดิมอาจจะได้แก่ ความประมาทเลินเล่อ ความสะเพร่า และสภาพแวดล้อมทางสังคมได้แก่ การศึกษา การอบรมเลี้ยงดู สภาพความเป็นอยู่ รวมถึงบรรยากาศในการทำงาน ก่อให้เกิดความบกพร่องผิดปกติของบุคคลได้เช่นกัน ยกตัวอย่าง การขาดความรอบคอบ ความตื่นตื้นง่าย ขวัญอ่อน ซึ่งทั้งหมดนั้นก่อให้เกิดการกระทำที่ไม่ปลอดภัย เพราะฉะนั้นตามทฤษฎีกล่าวว่าเมื่อโดมิโนตัวที่หนึ่งล้มลง กระบะตัวถัดไปก็จะล้มตามอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการป้องกันมิให้เกิดอุบัติเหตุคือการป้องกันไม่ให้ตัวที่สี่ล้มนั้นจะต้องเอาตัวที่สามออกไป นั่นก็คือการกำจัดการกระทำหรือสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย อันเนื่องมา

จากการควบคุม การแก้ไขหรือกำจัดการกระทำหรือสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัยด้วยวิธีการต่าง ๆ ออกไป ก็จะทำให้การบาดเจ็บและความเสียหายก็จะไม่เกิดขึ้น เนื่องจากการแก้ไขหรือกำจัดการโดมิโนตัวที่หนึ่งและสองนั้นทำได้ยากคือพื้นฐานของมนุษย์ที่ไม่เหมือนกันในสถานะของสังคมที่แตกต่างกัน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมรวมกันความแตกต่างระหว่างบุคคลเชื้อชาติที่แตกต่างกัน ดังนั้นการหลีกเลี่ยงการเกิดอันตรายก็ให้จัดการกับการกระทำที่ไม่ปลอดภัยถือว่าเป็นวิธีการที่ดีที่สุด

3. สภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย อุปกรณ์การผลิต เครื่องจักร อยู่ในสภาพชำรุดไม่มีเซฟการ์ด ฝาครอบเครื่องกัน หรือเครื่องป้องกันอันตรายอื่นๆ โครงสร้างอาคารไม่มั่นคงแข็งแรง ขาดการวางแผนจัดระเบียบรักษาความสะอาดในโรงงาน การจัดกองวัสดุสิ่งของไม่เป็นระเบียบและไม่ถูกต้องการจัดสารเคมีที่เป็นพิษ วัสดุระเบิด วัตถุไวไฟไม่เหมาะสมและไม่ถูกวิธี สถานที่ทำงานไม่ปลอดภัย เช่น แสงสว่างไม่เพียงพอ ไม่มีระบบการระบายอากาศ ไม่มีระบบการเตือนภัยที่เหมาะสม

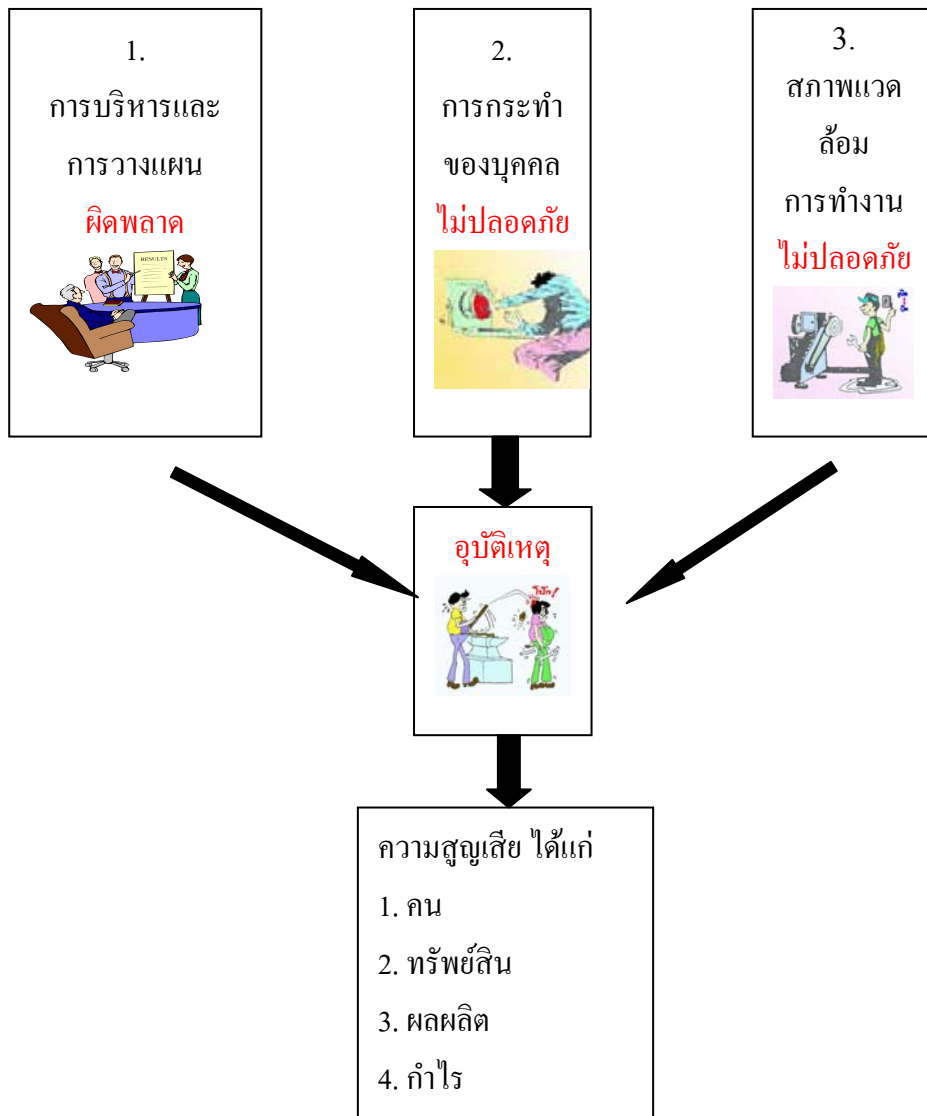

รูปที่ 5 รูปแบบระบบความปลอดภัยของ บอบ ฟิเรน
(Bob Firenze อ้างถึงใน กวินชดา อภิธนาคล, 2546, หน้า 43)

ทฤษฎีรูปแบบความปลอดภัยของ บอบ ฟิเรนได้อธิบายแนวคิดรูปแบบความปลอดภัยว่าการศึกษาเรื่องสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจะต้องศึกษาองค์ประกอบทั้งระบบ ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน องค์ประกอบดังกล่าวประกอบด้วยคน เครื่องจักร และสิ่งแวดล้อม ความสำคัญขององค์ประกอบที่เป็นสาเหตุของอุบัติเหตุแต่ละองค์ประกอบมีความสำคัญต่อการตัดสินใจในการผลิตงานและการเกิดอุบัติเหตุดังนี้ คนหรือผู้ปฏิบัติงานในการผลิตงานหรือทำงานในแต่ละชั้น ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้งาน บรรลุเป้าหมาย แต่การตัดสินใจในการดำเนินงาน

ให้บรรลุเป้าหมายในแต่ละครั้งจะมีความเสี่ยงแอบแฝงอยู่เสมอ ดังนั้นก่อนการตัดสินใจแต่ละครั้งผู้ปฏิบัติงานควรมีข้อมูลเพียงพอต่อการตัดสินใจเพื่อจะได้ไม่ตัดสินใจผิดพลาด เพราะว่าหากตัดสินใจผิดพลาดหรือมีความเสี่ยงสูง จะทำให้เกิดความล้มเหลวในการทำงาน ซึ่งอาจจะส่งผลทำให้เกิดอุบัติเหตุขึ้นได้ เครื่องจักรอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตต้องมีความพร้อมปราศจากข้อผิดพลาด ถ้าหากเครื่องจักรอุปกรณ์ออกแบบไม่ถูกต้องหรือไม่มีความพร้อมในการผลิตจะทำให้เกิดการผิดพลาดขณะปฏิบัติงาน ซึ่งจะนำไปสู่การเกิดอุบัติเหตุได้

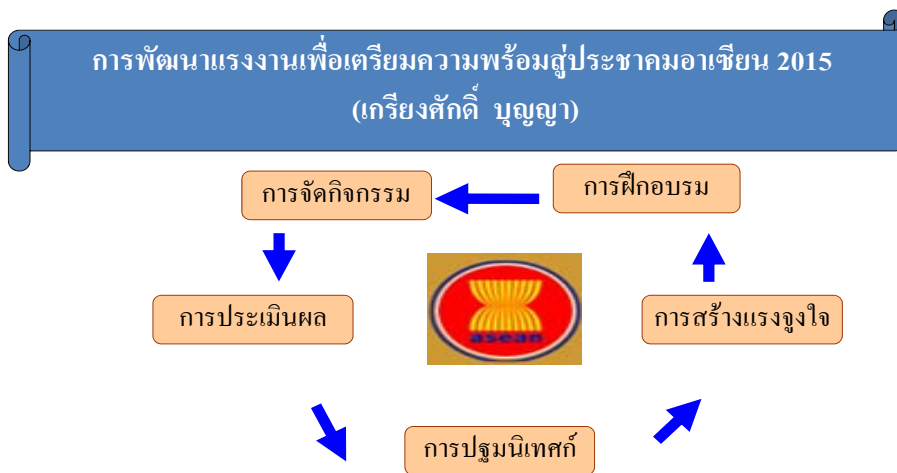
สิ่งแวดล้อม สภาพการทำงานและสิ่งแวดล้อมในการทำงานมีความสำคัญต่อกระบวนการผลิตเพราะว่าหากมีความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อมหรือสภาพการทำงานไม่เหมาะสมย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่อผู้ปฏิบัติงานและเครื่องจักรซึ่งจะเป็นสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุได้

รูปที่ 6 สรุปสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ

สรุป สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุเกิดได้เป็น 3 ส่วน คือเกิดจาก 1) การบริหารและการวางแผนผิดพลาด 2)การกระทำของบุคคลไม่ปลอดภัย 3)สภาพแวดล้อมการทำงานไม่ปลอดภัยส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน และทำให้เกิดความเสียหายตามมา ได้แก่ คน ทรัพย์สิน ผลิตผลและกำไร ความปลอดภัยและการป้องกันอุบัติเหตุในงานอุตสาหกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมแรงงานสู่ประชาคมอาเซียน 2015 ควรมีกระบวนการในการพัฒนาแรงงานให้มีความรู้และทักษะในการทำงานให้เกิด

ความปลอดภัย จากข้อมูลเอกสาร วรรณกรรม ทฤษฎี และหลักการต่าง ๆ ที่กล่าวมาสามารถวิเคราะห์เพื่อสร้างองค์ความรู้ในด้านความปลอดภัยเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนและจัดกระบวนการพัฒนาแรงงานเพื่อป้องกันการสูญเสียทั้งผลิตผลและคุณภาพที่มีผลจากการทำงานที่ขาดความปลอดภัยสถานประกอบการควรวางแผนการพัฒนาแรงงานตามองค์ประกอบต่อไปนี้

รูปที่ 7 การพัฒนาแรงงานเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน 2015 (เกรียงศักดิ์ บุญญา)

การปฐมนิเทศ จะเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์กรและข้อกำหนดที่สำคัญทางด้านความปลอดภัยให้แก่พนักงานใหม่ ดังนั้นองค์กรควรจะทำให้ความสนใจต่อการดำเนินกิจกรรมนี้ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อให้แน่ใจว่าพนักงานใหม่แต่ละคนจะได้รับข้อมูลที่เหมาะสมต่อการสร้างความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน การปฐมนิเทศจะแบ่งออกเป็นสองส่วนหลัก ๆ ได้แก่ 1) การให้ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับองค์กรและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับความปลอดภัย ซึ่งควรดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยขององค์กร 2) เรื่องความปลอดภัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานที่ควรดำเนินการโดยผู้บังคับบัญชาของพนักงานใหม่ เนื่องจากจะสามารถให้รายละเอียดและชี้ชัด

ถึงวิธีการทำงานที่เหมาะสมให้พนักงานใหม่ทราบได้อย่างชัดเจน รายละเอียดหัวข้อเรื่องที่จะทำการปฐมนิเทศและฝึกอบรมด้านความปลอดภัย ก่อนที่จะเริ่มเข้าปฏิบัติงาน พนักงานใหม่ทุกคนไม่ว่าจะเป็น พนักงานปฏิบัติการ ผู้บริหารหรือแม้แต่ผู้รับเหมาควรจะได้รับ การปฐมนิเทศเพื่อให้ข้อมูลในเรื่องต่อไปนี้

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานประกอบการที่กล่าวถึงการจัดองค์กร นโยบายทั่วไป การผลิตและกฎระเบียบทั่วไปขององค์กร นโยบายความปลอดภัยขององค์กร กฎหมายความปลอดภัย อาชีวอนามัยและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง โปรแกรมการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้อง ปรัชญาในการดำเนินงานความปลอดภัยขององค์กร ระบบการบริหารความปลอดภัยขององค์กร หน่วยงานด้าน

ความปลอดภัยและให้ความช่วยเหลือในภาวะฉุกเฉิน การประชุมด้านความปลอดภัยและคณะกรรมการต่าง ๆ รายละเอียดขั้นตอนการรายงานสอบสวนอุบัติเหตุ ระเบียบและระเบียบปฏิบัติงานต่าง ๆ อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล(การเบิกจ่ายและใช้งาน) ข้อปฏิบัติในภาวะฉุกเฉิน ข้อห้ามต่าง ๆ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษางานวิจัยของ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) พบว่าเมื่อประเทศไทยเข้าสู่เขตการค้าเสรีอาเซียน หรือ AFTA (ASEAN Free Trade Area) ประเทศไทยจะต้องรับมือกับทุนข้ามชาติ นวัตกรรม ภาษาวัฒนธรรม และเทคโนโลยี ซึ่งประเทศไทยจะต้องเตรียมคุณภาพคนให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้การผลิตและพัฒนากำลังคนผ่านระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันนี้ เป็นมาตรการอันสำคัญ ในยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ ในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองคือ พ.ศ. 2552-2561 เพื่อใช้ในการกำหนดกรอบแนวทางการผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ มีสมรรถนะและความรู้ความสามารถให้สามารถแข่งขันได้กับประเทศต่าง ๆ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ ภาวะเศรษฐกิจและการรวมกลุ่มเขตเสรีทางการค้า การให้ความรู้แรงงานด้านการปฏิบัติงานให้มีความปลอดภัยคือ เครื่องมือในการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศให้มีความสอดคล้องกับความต้องการและมีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนสามารถแข่งขันได้กับนานาประเทศได้ ผู้บริหารระดับสูงสุดขององค์กรจะต้องกำหนดนโยบาย และจัดทำเป็นเอกสารพร้อมทั้งลงนามเพื่อแสดงเจตจำนงด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย แล้วมอบหมายให้มีการดำเนินการตามนโยบายพร้อมทั้งจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินการต้องให้พนักงานทุกระดับเข้าใจนโยบาย ได้รับการฝึกอบรมที่เหมาะสมและมีความสามารถที่จะปฏิบัติงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบ

รวมทั้งส่งเสริมให้เข้ามามีส่วนร่วมในระบบการจัดการมีการกล่าวถึงอันตรายและประเมินความเสี่ยง รวมทั้งข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อใช้ในการจัดทำแผนงานควบคุมความเสี่ยงการวัดผลและการทบทวนระบบการจัดการความปลอดภัยได้อย่างเหมาะสม พร้อมทั้งกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถจัดสรรทรัพยากรได้ถูกต้องทั้งด้านงบประมาณและบุคลากร สถานประกอบการต้องนำแผนงานที่กำหนดไว้มาปฏิบัติ โดยมีผู้บริหารระดับสูงเป็นผู้รับผิดชอบ โครงการจัดให้มีการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อให้มีความรู้และความสามารถที่เหมาะสมและจำเป็น จัดทำและควบคุมเอกสารให้มีความทันสมัย การประชาสัมพันธ์เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ทุกคนในองค์กรตระหนักถึงความรับผิดชอบร่วมกัน ให้ความสำคัญและร่วมมือกันนำไปใช้ปฏิบัติพร้อมทั้งควบคุมการปฏิบัติงานให้มั่นใจว่ากระบวนการดำเนินไปด้วยความปลอดภัยและสอดคล้องกับแผนงานที่วางไว้รวมถึงมีการเตรียมความพร้อมสำหรับกรณีที่เกิดภาวะฉุกเฉินขึ้น การบริหารจัดการความปลอดภัยสถานประกอบการ ควรมีการบริหารจัดการควบคุมสภาพที่ไม่ปลอดภัยในการปฏิบัติงาน อาทิ เช่น การเลือกใช้แบบฟอร์ม เพื่อบันทึกจุดหรือตำแหน่งที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ และมีการประชุมวิเคราะห์ค้นหา คัดเลือกแนวทางป้องกันรวมทั้งนำแนวทางที่ผ่านการวิเคราะห์ไปดำเนินการแก้ไขสภาพการณ์ทำงานที่ไม่ปลอดภัยจนสำเร็จส่งผลให้สภาพการทำงานในสถานประกอบการมีความปลอดภัยสูงขึ้น

การสร้างแรงจูงใจ แรงจูงใจเพื่อความปลอดภัย หมายถึง สภาพการณ์หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในบุคคลและมีสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้นให้แสดงออกหรือตอบสนองเพื่อความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน และสังคม การสร้างแรงจูงใจเพื่อความปลอดภัยแบ่งตามสาเหตุของสิ่งที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจได้หลายประเภท แรงจูงใจเพื่อความปลอดภัยที่เกิดจากแรงผลักดันทางร่างกาย แรงจูงใจประเภทนี้จะเหมือนกันทุกชาติ ทุกเพศ ทุกวัย และทุกวัฒนธรรม แรงจูงใจประเภทนี้เกิดจากสภาวะ

ของสรีรวิทยาภายในร่างกายมนุษย์แล้วกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมในทิศทางที่กำหนดไว้ เพราะเป็นแรงผลักดันของร่างกายที่เกิดขึ้น แรงจูงใจเพื่อความปลอดภัยที่เกิดขึ้นจากสิ่งเร้าภายนอก แรงจูงใจประเภทนี้เกิดจากสิ่งของภายนอกร่างกายหรือภายนอกตัวบุคคลมีทั้งในลักษณะนามธรรมและรูปธรรม เช่น การเลื่อนยศ ตำแหน่ง การขึ้นเงินเดือน การชม ตระกูลกันคือ การดิ้นรน การดำเนิน แรงจูงใจอีกประเภทหนึ่งคือแรงจูงใจเกี่ยวกับความปลอดภัยที่เกิดจากภายใน หรือเกิดจากค่านิยมของตนเองโดยไม่ได้ผลตอบแทนใดๆ หรือกฎเกณฑ์ต่างๆ มาบังคับ ประเภทนี้เกิดขึ้นภายในบุคคลโดยไม่มีสิ่งใดเป็นสิ่งเร้าหรือกระตุ้นให้เกิด เป็นการแสดงออกมามีความเหมาะสมกับตนเองและสังคม เช่น ความหิว แรงจูงใจอีกประเภทหนึ่งการจูงใจความปลอดภัยที่เกิดจากการเรียนรู้ แรงจูงใจนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์ หรือการฝึกฝนที่ได้รับมี 3 ประการดังนี้ คือ 1.การสร้างแรงจูงใจเพื่อความปลอดภัยโดยการไฝ่สัมพันธ์กับผู้อื่น 2. การสร้างแรงจูงใจเพื่อความปลอดภัยเพื่อใฝ่ในอำนาจ 3.การสร้างแรงจูงใจเพื่อความปลอดภัยเพื่อใฝ่ให้เกิดผลสัมฤทธิ์

แรงจูงใจที่แสดงออกมาแต่ละครั้ง อาจเกิดมาจากแรงจูงใจหลาย ๆ ชนิด เกิดจากความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีของ มาสโลว์ (Maslow อ้างถึง ในเกรียงศักดิ์ บุญญา, 2555, หน้า 44) นั้น ประกอบด้วย 5 ลำดับชั้น คือ

ขั้นที่ 1 คือ ความต้องการทางด้านร่างกาย อันมีปัจจัย 4 เป็นสิ่งสำคัญ

ขั้นที่ 2 คือ ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ขั้นที่ 3 คือ ความต้องการความรัก ความอบอุ่นใจในชีวิตหน้าที่การงานและสังคม

ขั้นที่ 4 คือ ความต้องการชื่อเสียงเกียรติยศการยอมรับจากสังคม

ขั้นที่ 5 คือ ความต้องการความสำเร็จในชีวิตและการสร้างสรรค์ชีวิต

การสร้างแรงจูงใจเพื่อความปลอดภัยจากความต้องการของมนุษย์ โดยพิจารณาจากแรงขับหรือแรงผลักดันที่เกิดขึ้นในตัวของผู้มนุษย์เป็นแรงขับทั่วไป เช่น ความอยากรู้ อยากเห็น ความสงสัย ความกล้า ความหิว แรงขับหรือแรงผลักดันที่เกิดจากการเรียนรู้ เช่น สิ่งแวดล้อม สิ่งรอบข้างและสังคม การสร้างแรงจูงใจเพื่อความปลอดภัยจากแรงขับหรือแรงผลักดันที่กล่าวมาก็สามารถสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกิดพฤติกรรมความปลอดภัย สิ่งที่เป็นผลสืบเนื่องจากการสร้างแรงจูงใจแรงขับหรือแรงผลักดันทำให้ร่างกายกระทำการกายการและควบคุมกายการให้มีทิศทางไปสู่เป้าหมายเพื่อเกิดความปลอดภัยในชีวิต

การจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) มีการนำแรงงานต่างประเทศเข้ามาในเขตพื้นที่อุตสาหกรรม ซึ่งแรงงานต่างชาติซึ่งมีความรู้ความสามารถที่แตกต่างกัน รวมทั้งทักษะการทำงานการใช้ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักรที่แตกต่างกัน ในการปฏิบัติงานอาจเกิดอุบัติเหตุเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่มีใครคาดคิด ไม่มีการวางแผนล่วงหน้าและควบคุมไม่ได้ ฉะนั้นจึงต้องตั้งวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการสร้างแรงจูงใจเพื่อความปลอดภัยในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานทั้ง 2 ฝ่ายระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง เพื่อให้เกิดพฤติกรรมความปลอดภัยในสังคมอาเซียนที่จะเกิดขึ้นเพื่อให้เกิดผลผลิตที่มีคุณภาพสูงและเกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่สูงขึ้น ประโยชน์ของการสร้างแรงจูงใจเพื่อความปลอดภัยที่มีต่อสังคมและประเทศชาติ เจ้าของสถานประกอบการหรือผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานหรือลูกจ้างต้องทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข ทำให้สังคมและประเทศชาติไม่ขาดแรงงานในการทำงานหรือปฏิบัติงาน เกิดการลดภาระการจ่ายค่ารักษาพยาบาลเพื่อให้เกิดผลผลิตสูงขึ้น เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานมีการยอมรับในระดับ

สากล ทำให้เจ้าของสถานประกอบการหรือผู้บริหารเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานเพราะทุกคนปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพเกิดเจตคติที่ดีในการตระหนักและเห็นความสำคัญของความปลอดภัยในการทำงาน ทำให้เกิดความรับผิดชอบในความปลอดภัยจากการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานทุกคน ไม่เกิดปัญหาแรงงานสัมพันธ์ เกิดผลผลิตที่มีคุณภาพ ผู้ปฏิบัติงานหรือลูกจ้างเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเพราะมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพื่อความปลอดภัย ทั้งสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีด้านความปลอดภัยในชีวิต เกิดขวัญกำลังใจและความสามัคคีในการปฏิบัติงานร่วมกัน มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่ปลอดภัย โดยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่ปลอดภัยในการทำงาน สร้างความมั่นคงในการปฏิบัติงานมีผลตอบแทนที่ดี การกำหนดนโยบายการสร้างแรงจูงใจเพื่อความปลอดภัยควรกำหนดให้สถานประกอบการสามารถจูงใจส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานได้ตระหนักถึงความปลอดภัย หัวข้อของนโยบายจะต้องสอดคล้องกับนโยบายหลักขององค์การ เพื่อสร้างความร่วมมือในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ โดยพิจารณาหลักการปฏิบัติงานที่ถูกขั้นตอนตามคู่มือที่ถูกต้อง การเลือกกลวิธีที่เหมาะสมในการสร้างเสริมแรงจูงใจเพื่อความปลอดภัยในการทำงานสู่การสร้างสัมพันธภาพที่ดีและเกิดความเข้าใจแก่พนักงานทุกระดับ กำหนดจุดยืนของหน่วยงานในการสร้างแรงจูงใจเพื่อความปลอดภัยในการทำงาน โดยกำหนดข้อตกลงในการปฏิบัติของฝ่ายต่างๆ เป็นเงื่อนไขในนโยบายให้ผู้ปฏิบัติงานจะต้องปฏิบัติตามวิธีปฏิบัติเพื่อให้ได้ความปลอดภัย

การฝึกอบรม วัตถุประสงค์เพื่อให้พนักงานเกิดความเข้าใจในงานหน้าที่ต่าง ๆ โดยเน้นถึงความปลอดภัยซึ่งส่งผลให้ผู้ได้บังคับบัญชายึดเป็นแบบอย่างการทำงานที่ปลอดภัย การเรียนรู้ที่จะปรับปรุงงานด้านต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจะปรับปรุงสิ่งที่เคยบกพร่องในครั้งแรกและปรับปรุงให้ดีขึ้นในครั้งต่อไป การฝึกอบรมเพื่อหาแนวทางในการสร้างสรรค์ เพื่อให้พนักงานปฏิบัติ

งานอย่างทุ่มเทให้กับการทำงานในหน้าที่เพื่อให้งานมีคุณภาพและเกิดความปลอดภัยสูงสุด ในการปฏิบัติงานทุกประเภท หัวหน้างานต้องมีความรับผิดชอบต่องานสูง มีทัศนคติที่ดีต่องาน ทำให้การทำงานเข้มแข็งมุ่งมั่นให้งานสำเร็จลุล่วง แม้ว่างานจะหนักใช้เวลาามากเพียงไรก็ไม่นเป็นอุปสรรค ถ้าตระหนักถึงความปลอดภัยเป็นหลัก โดยมันตรวจสอบการทำงานที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและนโยบายของสถานประกอบการในการปฏิบัติงานไปในทางเดียวกันด้วย เพื่อนำไปอบรมให้แก่พนักงานโดยเฉพาะเรื่องความปลอดภัย การฝึกอบรมเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมแต่ละครั้งอาจไม่เหมือนกัน ฉะนั้นสถานประกอบการควรมีการฝึกอบรมเพื่อให้พนักงานทุกฝ่าย สามารถบริหารจัดการ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความรู้ความสามารถ ในเรื่องความปลอดภัย ทำงานเป็นทีม และฟังความคิดเห็นจากผู้บังคับบัญชาและจากเพื่อนร่วมงาน มีความรอบรู้และประสบการณ์ สามารถนำไปพัฒนาหน่วยงานในการดำเนินงานและปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี

ฉะนั้นควรมีการฝึกอบรมเพื่อให้พนักงานมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของพนักงานในการป้องกันอุบัติเหตุที่ส่งผลให้สถิติการเกิดอุบัติเหตุลดลง การฝึกอบรมเป็นวิธีการที่สำคัญในการพัฒนาบุคลากรให้เพิ่มพูน ความรู้ ทักษะ และเจตคติ อันจะทำให้บุคลากรมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน เป็นผู้ที่มีสมรรถภาพในการทำงานได้บรรลุผลสำเร็จตามต้องการ

การจัดกิจกรรม มีกิจกรรมหลายอย่างรวมถึงการจัดกิจกรรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ อาทิ เช่น การจัดนิทรรศการ การบรรยายพิเศษ การสัมมนา ความปลอดภัย การประกวดคำขวัญความปลอดภัย การประกวดภาพโปสเตอร์ การประกวดความสะอาด การจัดฉายวิดีโอความปลอดภัย การณรงค์การใช้

อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัย การฉกรรจ์ กิจกรรม 5 ส การฉกรรจ์ด้วยโปสเตอร์ การฉกรรจ์ลดอุบัติเหตุ เป็นศูนย์ การทำแผ่นป้ายแสดงสถิติอุบัติเหตุ การตอบ ปัญหาชิงรางวัล การกระจายเสียงบทความ การเผยแพร่ บทความในวารสาร การทัศนศึกษา การจัดกิจกรรมเพื่อ การดำเนินการปรับปรุงแก้ไขการทำงาน รวมทั้งกิจกรรม การฝึกอบรมให้ความรู้คนงาน ที่กล่าวมาการจัดกิจกรรม เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างจิตสำนึกให้แก่ผู้ปฏิบัติงานและ เป็นแนวทางการป้องกันอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อ ให้ความรู้และสร้างเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมกับการ จัดกิจกรรมส่งผลให้เกิดการเรียนรู้จากการจัดกิจกรรม เพิ่มขึ้นและสามารถนำกิจกรรมไปพัฒนาในหน่วยงาน จัดระเบียบการปฏิบัติงานที่ปลอดภัย

การประเมินผล การประเมินผล คือการวัดและ การประเมินผลด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน หรือ เรียกว่าการวัดด้านทักษะปฏิบัติ หลังจากที่มีการฝึกอบรม ความปลอดภัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ ตามจุดประสงค์ ที่ได้ตั้งไว้ การประเมินผลทางด้านการปลอดภัย ต้อง อาศัยเครื่องมือและเทคนิคเฉพาะ เช่น ข้อสอบภาคปฏิบัติ ด้านความปลอดภัยที่ดีจะต้องประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วนได้แก่ 1) สิ่งที่ต้องการ (Task or outcome statement) 2) ภายใต้งื่อนไขที่กำหนด (Condition Statement) 3) มาตรฐานที่ใช้วัดในครั้งนั้น (Criterion statement) แบบทดสอบทักษะปฏิบัติ (Performance test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้ในการวัดการกระทำทางทักษะ ปฏิบัติด้านความปลอดภัย และความสามารถในการ ประยุกต์ใช้เครื่องมือกับงานต่างๆ

การประเมินผลที่ดีนั้น จะต้องสามารถวัดผลได้ ดีคือ จะต้องเป็นไปตามหลักการของการวัดผล เช่น มี ความเที่ยงตรง (Validity) ความชัดเจน (Legibility) ความยุติธรรม (Fair) เป็นต้น และต้องวัดความสามารถ ของผู้เข้าอบรมได้หลายๆ ด้านดังต่อไปนี้

1. วัดทักษะและความสามารถทางด้านการ สังเกต การอ่านแบบ และการใช้คู่มือในการปฏิบัติงาน ให้เกิดความปลอดภัย
 2. วัดทักษะและความสามารถในการใช้วัสดุ และ อุปกรณ์ต่างๆ ในการปฏิบัติงาน
 3. วัดทักษะและความสามารถในการตัดสินใจ ในการใช้ปัญญาเพื่อแก้ปัญหางานให้เกิดความปลอดภัย ขณะที่กำลังปฏิบัติอยู่
 4. วัดทักษะและความสามารถในการวิเคราะห์ งาน การวางแผนงาน และการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มจน สำเร็จ
 5. วัดทักษะและความสามารถในการบริหารเวลา ในการปฏิบัติงาน
 6. วัดคุณภาพของงาน ซึ่งจะต้องมีการกำหนด เกณฑ์มาตรฐานไว้ว่า ผลงานสุดท้ายในการปฏิบัติ นั้นเป็นอย่างไร เช่น ต้องทำงานได้ 100% มีความ สะดวกเกิดความปลอดภัยในการนำไปใช้ และอื่นๆ อีก ตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งเอาไว้ก่อนการปฏิบัติงาน
- บทสรุป** การจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) มีการนำแรงงานต่างประเทศเข้ามา ในเขตพื้นที่อุตสาหกรรม ซึ่งแรงงานต่างชาติมีความรู้ ความสามารถที่แตกต่างกัน รวมทั้งทักษะการทำงาน การใช้อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องจักรที่แตกต่างกันในการปฏิบัติงาน อุบัติเหตุเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่มีใครคาด คิด ไม่มีการวางแผนล่วงหน้าและควบคุมไม่ได้ ผู้บริหาร สถานประกอบการ ควรส่งเสริมสนับสนุน โดยการ จัดองค์การเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการความปลอดภัยดำเนินการ ดังนี้ การปฐมนิเทศก์ การสร้างแรงจูงใจ การฝึกอบรม การจัดกิจกรรม และการประเมินผล ให้พนักงานพร้อม ที่จะใช้ปฏิบัติงานอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับงานที่รับ ผิดชอบและเห็นความสำคัญของความปลอดภัยสามารถ ป้องกันการเกิดอุบัติเหตุได้

การบริหารและการวางแผนในการเตรียมแรงงาน เพื่อปฏิบัติงานอย่างปลอดภัยลดการเกิดอุบัติเหตุในการปฏิบัติงาน สถานประกอบการควรส่งเสริมให้พนักงาน มีความรู้และความเข้าใจการทำงานที่ปลอดภัย การมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการและขั้นตอนในการใช้รูปแบบการ ป้องกันอุบัติเหตุ ที่ผ่านมาสถานประกอบการให้พนักงาน ปฏิบัติงานโดยไม่มีระบบการป้องกันอุบัติเหตุเท่าที่ ควรโดยเฉพาะตามที่กฎหมายกำหนดทำให้พนักงานมี โอกาสเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย การเกิดอุบัติเหตุแต่ละครั้ง พนักงานซึ่งเป็นผู้ประสบอุบัติเหตุได้รับการบาดเจ็บและ อาจถึงกับการเสียชีวิตที่ตามมาทำให้ไม่มีขวัญและกำลังใจในการทำงานเท่าที่ควร สถานประกอบการควรมีการ แก้ไขและป้องกันอุบัติเหตุ ให้ความสำคัญในทุกขั้นตอน ของการปฏิบัติงาน การวางแผนเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ การบริหารจัดการความเสี่ยงหรือการคาดการณ์อุบัติเหตุ ที่อาจจะเกิดขึ้น ไม่ควรปล่อยให้อุบัติเหตุเกิดขึ้นโดยไม่มี

การวางแผนป้องกันและควบคุม ฉะนั้นสถานประกอบการควรจัดให้มีการปฐมพยาบาล การอบรม การสร้าง แรงจูงใจ การจัดกิจกรรมและการประเมินผล ซึ่งเป็น กระบวนการพัฒนาแรงงานให้มีความพร้อมในการปฏิบัติ งานตลอดจนสร้างผลผลิตให้มีคุณภาพ ประเทศไทยเข้าสู่เขตการค้าเสรีอาเซียน หรือ AFTA (ASEAN Free Trade Area) ประเทศไทยต้องรับมือกับทุนข้ามชาตินวัตกรรม ภาษาวัฒนธรรม ถ้าการปฏิบัติงานของ พนักงานมีความปลอดภัยจะส่งผลต่อเนื่องกับสายการผลิตของไทยมีคุณภาพเกิดประสิทธิภาพต่อการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการร่วมมือปฏิบัติตามมาตรการ กฎ ระเบียบ นโยบายของสถานประกอบการที่กำหนดไว้ อย่างชัดเจนเพื่อให้แรงงานไทยมีความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและมีทักษะการทำงานที่มีคุณภาพ เกิดการจ้างงานมากขึ้นและได้รับค่าตอบแทนเพิ่มขึ้น ทำให้ประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างมีคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กวิณชดา อภิษนาถ. (2546). *พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานของพนักงานโรงงานทำเฟอร์นิเจอร์พื้นที่เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสุขศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เกรียงศักดิ์ บุญญา. (2555). *ปัจจัยที่มีผลต่อความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของพนักงานในสถานประกอบการในภาคตะวันออก*. ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- _____. (2555). *ความปลอดภัยและการป้องกันอุบัติเหตุในงานอุตสาหกรรม*. ชลบุรี: เกี๊ยติ๊ดศรีเอ๋.
- สมาคมส่งเสริมความปลอดภัยและอนามัยในการทำงาน (ประเทศไทย). (2557). *การปฐมพยาบาลและฝึกอบรมด้านความปลอดภัย*. ออนไลน์. เข้าถึงได้จาก <http://www.shawpat.or.th>
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ). *วันที่ค้นข้อมูล 16 มิถุนายน 2557, เข้าถึงได้จาก* <http://tdri.or.th>
- AEC ศูนย์ข้อมูลความรู้ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน.ออนไลน์. *วันที่ค้นข้อมูล 12 มิถุนายน 2557, เข้าถึงได้จาก* <http://www.thai-aec.com>
- Henrich, H. W. (1959). *Statistics accident prevention*. New York: McGraw-Hill.
- _____. (1950). *Industrial Accident Prevention*. New York: McGraw-Hill.
- International Loss Control Institute. (1996). *Accident/Incident Investigation, Modern Safety Management*. Atlanta Georgia USA.
- _____. (1996). *Management Control of Loss, Modern Safety Management*. Atlanta Georgia USA.
- Ray, A. J., & Jane, G. J. (2000). *Electrical safety in the workplace*. National Fire Protection Association, Inc.
- Saari, J . (2001). *Accident Prevention today. Preventing Accidents at work May, 4, 3-5*.
- Willie, H., & Dennis, P. (2001). *Occupational Safety Management and Engineering*. New Jersey: Prentice-Hall.

บทเรียนจากความล้มเหลวในการจัดการแบบมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี

A Lesson-learnt from the Failure of Co-Management for Sustainable Development in Panthong District, Chonburi Province

ดร.ชนวัฒน์ พิมลจินดา*

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มเป้าหมายขององค์กรพัฒนาเอกชนแห่งหนึ่ง เพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ใน 3 ตำบล ของอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรีบนพื้นฐานแนวคิดการจัดการร่วมกัน (Co-management) ควบคู่กับการวิเคราะห์ตามองค์ประกอบของทฤษฎีระบบ (System Model) โดยใช้วิธีการศึกษาแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 126 ชุด จากประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาขององค์กรพัฒนาเอกชน ใน 3 ตำบล ผลการวิจัย พบว่า มีปัจจัยสำคัญ 3 ประการที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม คือ (1) สภาพพื้นที่และการตั้งบ้านเรือนที่อยู่กระจายตัวห่างกัน ทำให้เกิดปัญหาในการติดต่อสื่อสารและการเดินทางเพื่อเข้าร่วมทำกิจกรรมที่องค์กรพัฒนาเอกชนจัดขึ้น (2) การตั้งบ้านเรือนที่อยู่กระจายตัวห่างกันและอยู่ในสภาพพื้นที่ที่แตกต่างกัน ส่งผลให้การกำหนดกิจกรรมการพัฒนาขาดความครอบคลุมและขาดการตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย และ (3) การขาดความสมดุลระหว่างจำนวนกิจกรรมการพัฒนาและจำนวนเจ้าหน้าที่ขององค์กรพัฒนาเอกชนที่สามารถเข้าถึงพื้นที่เพื่อการทำกิจกรรม ซึ่งยังเป็นผลสืบเนื่องจากการติดตามและประเมินผลการพัฒนา รวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขแนวทางและวิธีการพัฒนาขาดประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : องค์กรพัฒนาเอกชน การจัดการร่วมกัน การพัฒนาอย่างยั่งยืน

Abstract

The objective of this research was to analyze the principal factors which affected the process of bolstering a targeted population's participation in an NGO's sustainable development activities in 3 sub-districts of Pan Thong district, Chonburi province, based on the concepts of co-management as well as components of the systems model. Mixed methods were applied, which were based mainly on qualitative data derived from focus groups and in-depth interview techniques, and quantitative data derived from 126 questionnaires which gathered from the targeted group of the

*อาจารย์ประจำวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

NGO in the 3 sub-districts. The results of this research found that there were three interrelated factors affecting the process of public participation in sustainable development, namely: (1) the conditions of the area and the dispersed settlement pattern which inhibited communication and caused inconvenience for the people in engaging in development activities supported by the NGO; (2) the diversity of settled areas caused difficulty in establishing suitable activities needed for responding to the targeted groups in diverse but specific areas, and; (3) the imbalance between development activities needed for development and the number of NGO staff led to ineffective engagement of the staff with the community for project monitoring and evaluation, as well as for the process of project improvement.

Keywords : Non-governmental organization, Co-management, Sustainable Development

บทนำ

“...Ability to make development sustainable – to ensure that it meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs” (United Nations, 2010; Ferguson, 1990; Escobar, 1995)

จากรายงานของ World Commission on Environment and Development (WCED) เรื่อง Our Common Future ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของคนในอนาคต (United Nations, 1987) ซึ่งถือเป็นการให้ความสำคัญกับ “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” (Sustainable Development) ขณะเดียวกัน ประเด็นที่ได้รับความนิยมอย่างต่อเนืองและกว้างขวาง ซึ่งมีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ “การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน” (Public Participation) ในการพัฒนาสำหรับประเทศไทยนั้น ได้เริ่มนำแนวคิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนมาปรับใช้ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - พ.ศ. 2529) และได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งเริ่มปรากฏเด่นชัดมากขึ้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - พ.ศ. 2544) และ

ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - พ.ศ. 2549) โดยเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยใช้กลไกทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือช่วยในการพัฒนาให้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาแบบแยกส่วนมาเน้นการบูรณาการแบบองค์รวม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, มปป)

จากประเด็นที่กล่าวมา “ภาคประชาชน” คือ ตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาซึ่งเกิดขึ้นในทุกระดับของสังคม โดยที่การพัฒนาดังกล่าวจะก้าวหน้ามากน้อยเพียงใดและจะยั่งยืนหรือไม่ ล้วนขึ้นอยู่กับ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในประเด็นปัญหาต่างๆ รวมทั้งการยอมรับในประเด็นปัญหาร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน รวมทั้งการร่วมดำเนินการและการร่วมประเมินผลและรับผิดชอบต่อการดำเนินการนั้นๆ (Cohen and Uphoff, 1981; Pearse and Stiefel, 1979) นอกจากนี้ จะสังเกตได้ว่าในช่วงหลายปีที่ผ่านมา องค์กรพัฒนาเอกชน (Non-Governmental Organizations: NGOs) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาซึ่งมุ่งเน้นถึงความอย่างยั่งยืน โดยผ่านกระบวนการสร้างและการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น

การเคลื่อนไหวขององค์กรพัฒนาเอกชน รวมทั้งบทบาทในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นขององค์กรพัฒนาเอกชนในยุคปัจจุบันมีเพิ่มสูงขึ้น อันเนื่องมาจากความล้มเหลวของการพัฒนากระแสหลัก (Mainstream of Development) ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งเน้นในเชิงวัตถุและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น นำไปสู่แนวความคิดการพัฒนาทางเลือก (Alternative Development) ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนามนุษย์อย่างเท่าเทียม มีส่วนร่วมและยั่งยืน ด้วยการใช้นโยบายการพัฒนาแบบใหม่ที่จะต้องมียุทธศาสตร์เรื่องความเสมอภาค ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม สร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม และพัฒนาความอยู่ดีกินดีของประชาชน การพัฒนาทางเลือกจึงเปรียบเสมือนการพัฒนาจากระดับล่าง (Development from Below) โดยมีชุมชนและองค์กรพัฒนาเอกชนเป็นตัวแสดงในการขับเคลื่อนการพัฒนา ซึ่งมีความแตกต่างจากการพัฒนาแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นการพัฒนาจากระดับบน (Development from Top) โดยมีรัฐเป็นผู้ชี้้นำการพัฒนา (Pieterse, 1998) ขณะเดียวกันองค์กรพัฒนาเอกชนโดยส่วนใหญ่ได้มีความพยายามที่จะปรับแนวทางการดำเนินงานจากเดิมที่เป็นผู้ชี้้นำการพัฒนาให้กับชุมชน ไปเป็นผู้เอื้อให้เกิดกระบวนการพัฒนา โดยชุมชนต้องเข้ามามีบทบาทมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม จากการสังเกตถึงแนวทางการพัฒนาและผลจากการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนในหลายพื้นที่ พบว่า การพัฒนาที่เน้นการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนโดยส่วนใหญ่แล้ว ยังขาดความต่อเนื่องและความยั่งยืนในการพัฒนา ตัวอย่างเช่น การส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มอาชีพให้แก่ประชาชนในพื้นที่หรือวิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise) จะดำเนินการไปได้ ก็ต่อเมื่อได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชนนั้นๆ อย่างต่อเนื่อง หากองค์กรพัฒนาเอกชนเหล่านั้นถอนตัวออกจากพื้นที่ การดำเนินงานของกลุ่มอาชีพหรือ

วิสาหกิจชุมชนดังกล่าวก็จะหยุดชะงักหรือสลายตัวไปในที่สุด (Creighton, 2005; Shigetomi, 2006) นอกจากนี้ ข้อมูลในระดับพื้นที่และข้อมูลจากงานวิจัยจำนวนมาก ยังสะท้อนให้เห็นว่า การรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชนเพื่อการดำเนินงานร่วมกันในรูปแบบต่างๆ อาทิ กลุ่มอาชีพ (Occupational Groups) กลุ่มออมทรัพย์ (Savings Groups) หรือแม้แต่สหกรณ์ชุมชน (Community Co-op) ยังขาดความชัดเจนในทิศทางของการพัฒนา รวมทั้งขาดการบูรณาการความร่วมมือระหว่างกันอย่างจริงจังและต่อเนื่อง (สิทธิชัย ตันศรีสกุล, 2553; นัฐธ แก้วสมบัติ, 2554; ศิริวรรณ เจริญการ และคณะ, 2545)

จากประเด็นที่กล่าวมา การวิจัยนี้ได้นำเสนอผลการศึกษาวิเคราะห์เหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งวิเคราะห์แนวทางและกระบวนการที่เป็นไปได้ในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน รวมทั้งเพื่อประโยชน์ต่อการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยภาคประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

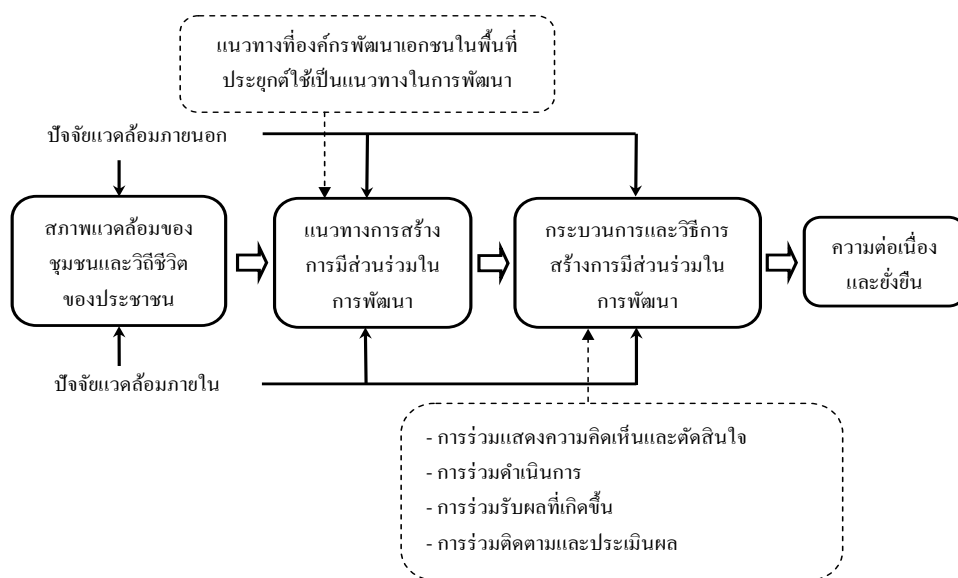
1. ศึกษาปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน
2. ศึกษาวิเคราะห์ข้อเสนอแนะสำคัญ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้ผลลัพธ์ของการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนที่เคยดำเนินการอยู่ในพื้นที่อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี เป็นกรณีศึกษา

โดยทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการร่วมกัน (Co-management) และกระบวนการมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วย (1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะทำอะไรและอย่างไร (2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามสิ่งที่ได้ตัดสินใจไว้ (3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และ (4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน (Cohen and Uphoff, 1981; Pearse and Stiefel, 1979) รวมทั้งหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)

(ทองโรจน์ อ่อนจันทร์, 2544; United Nations, 2002) ขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาในเชิงทฤษฎี ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานในด้านหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานในอีกด้านหนึ่ง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ประยุกต์องค์ประกอบสำคัญของทฤษฎีระบบ (System Theory) (Easton, 1965; Jokela, Karlsudd and Ostlund, 2008) เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและกระบวนการวิจัย โดยแสดงได้ตามแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้กรณีศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชนแห่งหนึ่ง ซึ่งดำเนินงานอยู่ในหลายพื้นที่ทางภาคตะวันออกของประเทศไทย สำหรับพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้เจาะจงเลือกพื้นที่ดำเนินงานที่เคยผ่านกระบวนการพัฒนามาแล้ว ไม่น้อยกว่า 5 ปี แต่ยังไม่สามารถสร้างความต่อเนื่องในการพัฒนาและการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้มาเป็นกรณีศึกษา คือ พื้นที่ 3 ตำบล ในเขตอำเภอนาทอง จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย ตำบลหนองหงษ์ ตำบลหนองกะจะ

ตำบลมาบโป่ง ประชาชนกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนาในพื้นที่นี้ ได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพเสริมแบบกลุ่มอาชีพ รวมทั้งได้รับการสนับสนุนการสร้างเครือข่ายภายในชุมชนในหลายรูปแบบ โดยเฉพาะการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ชุมชน อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันนี้กลุ่มอาชีพและเครือข่ายต่างๆ จำนวนมาก ไม่ได้รับการพัฒนาให้มีความเข้มแข็งและได้ยุติการดำเนินการไปแล้ว ดังนั้น กลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูลที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ คือ กลุ่มประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาขององค์กรพัฒนาเอกชน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ขององค์กรพัฒนาเอกชนที่เคยทำงานอยู่ในพื้นที่นั้น

ในกระบวนการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นหลัก โดยการเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาขององค์กรพัฒนาเอกชน จำนวน 30 คน และกลุ่มประชาชนที่เป็นสมาชิกและกรรมการของสหกรณ์ชุมชน จำนวน 8 คน และข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เจ้าหน้าที่ขององค์กรพัฒนาเอกชน จำนวน 6 คน ประกอบกับการใช้ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) ที่ได้จากการแจกแบบสอบถามประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาขององค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 126 ชุด ซึ่งคำนวณตามสูตรของ Yamane (1960) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เป็นข้อมูลสนับสนุนในการวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบสรุปอุปนัย (Analytic Induction) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก ควบคู่กับการเทียบเคียงข้อมูลเชิงปริมาณซึ่งแสดงผลเป็นจำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยการกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลความหมายตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด และ บุญส่ง นิลแก้ว (2535) เพื่อทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามองค์ประกอบสำคัญของทฤษฎีระบบ (System Model) บนพื้นฐานแนวคิดการจัดการร่วมกัน (Co-management) โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโดยทั่วไป (Context) ครอบคลุมการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโดย

ทั่วไปของชุมชน ซึ่งอาจมีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน ในการพัฒนาชุมชน หรือแม้แต่การเสริมสร้างและการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ดำเนินการ ซึ่งนับเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการวิเคราะห์ตามแนวทางของทฤษฎีระบบ และเป็นขั้นตอนสำคัญอันดับแรกที่จะต้องดำเนินการเพื่อวิเคราะห์กำหนดแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา จากการศึกษาสภาพพื้นที่ของอำเภอพานทอง โดยภาพรวม พบว่า เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการเพาะปลูก เนื่องด้วยสภาพภูมิประเทศและแหล่งน้ำภายในพื้นที่ที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก เมื่อพิจารณาเฉพาะเจาะจงในพื้นที่ของการวิจัยครั้งนี้ พบว่า พื้นที่ดังกล่าวยังมีความเหมาะสมต่อการทำการเกษตรเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ พื้นที่ที่เป็นเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ ยังมีนิคมอุตสาหกรรมตั้งอยู่ด้วย ซึ่งนับเป็นแหล่งอาชีพอีกด้านหนึ่งให้กับประชาชนในพื้นที่ โดยสามารถสะท้อนได้จากข้อมูลที่เกิดขึ้นรวบรวมจากแบบสอบถาม ซึ่งระบุว่า อาชีพโดยส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ อาชีพรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 34.13) รองลงมา คือ พนักงานบริษัท (ร้อยละ 30.16) อาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 21.43) และอาชีพค้าขาย (ร้อยละ 14.29) ตามลำดับ

ทั้งนี้ จากการเก็บข้อมูล พบความไม่สอดคล้องระหว่างรายได้ของครัวเรือนและจำนวนสมาชิกในครัวเรือน กล่าวคือ ครอบครัวยกของผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่ มีจำนวนสมาชิกตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป (ร้อยละ 80.95) ซึ่งบางครอบครัวมีสมาชิกมากกว่า 7 คน หากพิจารณาโดยทั่วไปแล้ว การที่ครอบครัวหนึ่งมีจำนวนสมาชิกภายในครอบครัวจำนวนมากย่อมส่งผลกระทบต่อสถานะทางการเงินของครอบครัว จากข้อมูลทางด้านรายได้ พบว่า รายได้เฉลี่ยของครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่มีรายได้ไม่น้อยกว่า 20,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 72.23) จากระดับรายได้ดังกล่าว ย่อมส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการพัฒนา

คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งอาจส่งผลกระทบต่อ การเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาขององค์กรพัฒนาเอกชน นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากสภาพภูมิประเทศ ควบคู่กับลักษณะของการตั้งถิ่นฐาน บ้านเรือนของประชาชนที่มีการกระจายตัวอยู่ห่างกัน ซึ่งต่างจากชุมชนเมืองแล้ว ย่อมส่งผลทำให้การติดต่อสื่อสารและการเดินทางไปมาระหว่างกันเป็นไปได้ไม่สะดวกนัก อีกทั้งยังเป็นอุปสรรคต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนา ทั้งในระดับหมู่บ้านและระหว่างหมู่บ้านของแต่ละตำบล ตลอดจนส่งผลกระทบต่อ การพัฒนาขององค์กรพัฒนาเอกชน และการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ ขาดความเหนียวแน่นและต่อเนื่อง

2. การวิเคราะห์แนวทางการดำเนินงาน เน้นการวิเคราะห์แนวทางที่องค์กรพัฒนาเอกชนได้ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประชาชนกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ดำเนินการ จากการเก็บข้อมูลแผนการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนแห่งนี้ สามารถสรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องได้ ดังนี้

2.1 งานด้านการพัฒนาอาชีพและรายได้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อการช่วยเหลือและส่งเสริมให้คนในชุมชนได้พัฒนาทักษะ ความรู้ ความชำนาญในการประกอบอาชีพหลักและอาชีพเสริม เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคงยั่งยืน โดยการสนับสนุนให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้ประกอบอาชีพการเกษตรแผนใหม่ การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน ตลอดจนส่งเสริมการวิเคราะห์ด้านการผลิตและการจัดการ และการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มออมทรัพย์ โดยหวังให้เกิดการดำเนินงานในรูปแบบเครือข่ายอันจะนำไปสู่ธุรกิจชุมชนต่อไป

2.2 งานด้านการพัฒนาสหกรณ์ชุมชน มุ่งเน้นการสร้างและพัฒนาสหกรณ์ชุมชนให้เป็นองค์กรที่สามารถเลี้ยงตนเองได้ ผ่านกระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนให้คณะกรรมการสหกรณ์มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการสหกรณ์อย่างเป็นระบบและ

มีประสิทธิภาพ และสามารถเชื่อมโยงธุรกิจกับเครือข่ายสหกรณ์ในพื้นที่ได้ เพื่อให้สหกรณ์เกิดประสิทธิผลในการบริหารจัดการมากขึ้น และมีครัวเรือนในพื้นที่ดำเนินการสามารถเข้าถึงบริการของสหกรณ์และมีความรู้ความเข้าใจในงานสหกรณ์ รวมทั้งให้สหกรณ์เป็นแหล่งเงินทุนให้กับสมาชิก หรือเป็นองค์กรที่สามารถชี้แนะช่องทางการเข้าถึงสถาบันทางการเงินให้กับครัวเรือนและชุมชนได้

อย่างไรก็ตาม จากการเก็บข้อมูล พบว่า การเริ่มต้นดำเนินกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ขององค์กรพัฒนาเอกชนแห่งนี้ ยังขาดการสร้างการมีส่วนร่วม หรือยังเปิดโอกาสให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนาและประชาชนในพื้นที่โดยทั่วไป ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาในระดับที่ค่อนข้างจำกัด หากพิจารณาตามหลักการแล้ว การพัฒนาจะเป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อกิจกรรมต่างๆ เหล่านั้น มีความสอดคล้องกับความเชื่อพื้นฐาน ทศนคติ ค่านิยม และคุณค่าที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของประชาชน (International Association for Public Participation (IAPP), 2009) ทว่าการกำหนดกิจกรรมที่ผ่านมา ยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนและยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนเท่าที่ควร เช่น การฝึกอบรมอาชีพเกษตรในกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพอื่นเป็นหลัก ซึ่งทำให้ประชาชนกลุ่มดังกล่าวไม่มีเวลาหรือไม่เห็นความสำคัญที่จะเข้าร่วมกิจกรรมมากนัก หรือขาดการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

3. การวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงาน (Process) ครอบคลุมการวิเคราะห์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ (1) ความครอบคลุมของโครงการและกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาและ/หรือพัฒนา (2) ความต่อเนื่องของการดำเนินโครงการและ/หรือกิจกรรม และ (3) การมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินโครงการและ/หรือกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ เมื่อพิจารณาถึงกระบวนการและวิธีการในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนา สามารถสรุปได้ว่า เป็นการ

ดำเนินการที่เป็นไปตามหลักทฤษฎีที่กำหนดไว้โดยทั่วไป กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ขององค์กรพัฒนาเอกชนแห่งนี้ใช้วิธีการจัดประชุมกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ต่างๆ เพื่อรับฟังความต้องการและความคิดเห็นในการพัฒนา หลังจากนั้นจะดำเนินการลงพื้นที่ในแต่ละหมู่บ้านที่มีกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนาอาศัยอยู่ เพื่อทำการถ่ายทอดและฝึกอบรมแนวทางการประกอบอาชีพเสริมให้กับกลุ่มเป้าหมาย พร้อมทั้งสนับสนุนวัตถุดิบ เครื่องมือ และเงินทุนเริ่มต้นให้กับกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว โดยจะมีการติดตามความก้าวหน้า ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานเป็นระยะ

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลผลการดำเนินงานได้สะท้อนไปในทิศทางที่ตรงกันข้ามกับผลที่คาดหวัง โดยสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ประเด็นข้อจำกัดสำคัญของการพัฒนา

ตัวอย่างผลลัพธ์ที่ได้จากแบบสอบถาม	$\bar{x}$	Standard Deviation (S.D.)	แปลความหมาย
1. การรับทราบข่าวสารการจัดฝึกอบรมความรู้และทักษะวิชาชีพ	3.02	1.07	ปานกลาง
2. การได้รับโอกาสในการให้ข้อเสนอแนะในการจัดฝึกอบรมความรู้และทักษะวิชาชีพ	2.43	1.30	น้อย
3. การได้รับแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่างๆ ของสหกรณ์ชุมชน	2.75	1.18	ปานกลาง
4. การได้รับความช่วยเหลือจากสหกรณ์ชุมชน	2.37	1.30	น้อย

นอกจากนี้ จากการสนทนากลุ่มประชาชนและการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ พบว่า แม้การส่งเสริมอาชีพและรายได้จะเป็นประโยชน์กับประชาชนในพื้นที่ ทว่าเจ้าหน้าที่ขององค์กรพัฒนาเอกชนแห่งนี้ยังขาดการเข้าถึงประชาชน เพื่อการพัฒนาหรือเพื่อการแก้ไขปัญหาต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน สหกรณ์ชุมชนที่องค์กรพัฒนาเอกชนแห่งนี้จัดตั้งขึ้น ยังไม่สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึงตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ขององค์กรพัฒนาเอกชน ยังระบุว่า แม้เจ้าหน้าที่จะพยายาม

3.1 การร่วมแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ ข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งในส่วนของการพัฒนาอาชีพเพื่อการสร้างรายได้เสริมและการส่งเสริมสหกรณ์ชุมชนพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนายังอยู่ในระดับที่ค่อนข้างจำกัด โดยเฉพาะในส่วนของการพัฒนาอาชีพ ข้อค้นพบที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์บอกข่าวกิจกรรมยังไม่ครอบคลุมทั่วถึงประชาชนกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนาที่อาศัยกระจายตัวอยู่ในพื้นที่เป้าหมายของการดำเนินการ โดยแสดงตัวอย่างผลลัพธ์ที่ได้จากแบบสอบถาม ดังตารางที่ 1

ส่งเสริมและสนับสนุนช่องทางการพัฒนาอาชีพและรายได้ให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนา ทว่าความหลากหลายของสภาพแวดล้อมในพื้นที่ทำให้แนวทางการส่งเสริมมีความแตกต่างกันออกไป ประกอบกับข้อจำกัดทางด้านเวลาในการที่ประชาชนจะเข้าร่วมในการแสดงความคิดเห็น ทำให้การกำหนดแนวทางการพัฒนาเป็นไปด้วยความยากลำบาก

3.2 การร่วมดำเนินการ จากการสนทนากลุ่ม พบว่า มีประชาชนกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนาเพียงบางส่วนเท่านั้นที่เข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชีพ

โดยให้เหตุผลว่าเป็นเพราะอาชีพที่ทำอยู่ ทำให้ไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มได้ ข้อมูลดังกล่าวนี้ยังสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม กล่าวคือ ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ตนเองเข้าไปมีส่วนร่วมหรือได้รับโอกาสให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะการจัดฝึกอบรมความรู้และการพัฒนาทักษะวิชาชีพในระดับที่ค่อนข้างจำกัด อีกทั้งได้เข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมความรู้และพัฒนาทักษะวิชาชีพค่อนข้างน้อย เมื่อสอบถามในเรื่องของการเข้าเป็นสมาชิกของสหกรณ์ชุมชนหรือร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ชุมชน พบว่า ประชากรกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนาเพียงบางส่วนเท่านั้น ที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์ ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากปัจจัยสำคัญ 4 ประการ คือ (1) ลักษณะของการประกอบอาชีพที่ทำให้ไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม หรือแม้แต่การเข้าเป็นสมาชิกของสหกรณ์ (2) ระยะทางระหว่างที่อยู่อาศัยกับที่ตั้งของสหกรณ์ซึ่งมีความห่างไกล เนื่องจากการกระจายตัวของการตั้งบ้านเรือน (3) การขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานและประโยชน์จากการเป็นสมาชิกสหกรณ์ และ (4) ความเชื่อมั่นในการดำเนินงานของสหกรณ์ ในขณะเดียวกัน เนื่องด้วยจำนวนเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ที่มีจำนวนน้อย จึงทำให้ขาดบุคลากรในการติดต่อประสานงานกับประชาชนในพื้นที่ ทั้งที่เป็นประชาชนกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนาขององค์กรพัฒนาเอกชนและประชาชนที่อาศัยอยู่โดยรอบ

3.3 การร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน พบว่า ประชาชนกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนา และประชาชนโดยทั่วไปที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ให้ความเห็นว่า กิจกรรมต่างๆ ที่องค์กรพัฒนาเอกชนแห่งนี้จัดขึ้นเป็นประโยชน์สำหรับการประกอบอาชีพและการสร้างรายได้เสริม เมื่อพิจารณาถึงข้อมูลทั้งจากแบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม ได้สะท้อนไปในทิศทางเดียวกันว่า ประชาชนกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนาส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ความรู้และทักษะวิชาชีพที่ได้รับจากการ

ฝึกอบรมเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามอีกจำนวนหนึ่งตอบว่า ได้นำความรู้และทักษะวิชาชีพจากการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์จริงในทางปฏิบัติ

3.4 การร่วมติดตามและประเมินผล ในส่วนของการร่วมประเมินผลนั้น พบว่า ในส่วนของกิจกรรมการดำเนินงานในด้านการพัฒนาอาชีพและรายได้ รวมทั้งกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการออมของครัวเรือน ยังไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนา เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผล แต่จะมีเพียงแค่การดำเนินงานของสหกรณ์ชุมชนเท่านั้น ที่คณะกรรมการสหกรณ์ได้เปิดโอกาสให้สมาชิก ทั้งที่เป็นประชาชนกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนาขององค์กรพัฒนาเอกชนแห่งนี้ และประชาชนโดยทั่วไปที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการรับรู้ผลการดำเนินงาน ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานได้

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัย จะสังเกตได้ว่า การกำหนดแนวคิด แนวทาง และวิธีการในการพัฒนาชุมชนขององค์กรพัฒนาเอกชนแห่งนี้ เป็นไปตามหลักทฤษฎีการพัฒนาโดยทั่วไป ซึ่งถ้าหากดำเนินการได้ตามกระบวนการที่กำหนดไว้ทั้งหมด ก็สามารถคาดหวังได้ว่า ผลการดำเนินงานจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติจริง กลับพบว่าไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน 3 ประการ ดังนี้

(1) สภาพพื้นที่และการตั้งถิ่นฐาน

แม้ว่าองค์กรพัฒนาเอกชนแห่งนี้ จะดำเนินการวิเคราะห์สภาพวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งทำการวิเคราะห์สภาพพื้นที่โดยทั่วไปแล้วก็ตาม ทว่าพื้นที่และการตั้งถิ่นฐานของประชาชนในพื้นที่มีลักษณะที่ค่อนข้างกระจายตัวอยู่ห่างกัน ซึ่งโดยพื้นฐาน

แล้วจะเป็นอุปสรรคต่อการรวมกลุ่มคนเพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ในกรณีเช่นนี้ อาจเทียบเคียงได้กับแนวคิดของ ประเวศ วะสี (2535) ที่กล่าวว่า องค์กรชุมชนเกิดขึ้นโดยกระบวนการที่คนในชุมชนมาประชุมปรึกษาหารือกันซ้ำแล้วซ้ำอีก จนปรากฏตัวผู้นำตามธรรมชาติ เกิดการจัดการองค์กรที่มีการวิเคราะห์ปัญหา การวินิจฉัยปัญหา วิเคราะห์ทางเลือกและตัดสินใจทางเลือกได้ถูกต้อง

ดังนั้น เมื่อการที่ประชาชนในพื้นที่อาศัยกระจายตัวห่างกัน ประกอบกับเงื่อนไขทางด้านการประกอบอาชีพ ซึ่งทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชนหรือขององค์กรพัฒนาเอกชนแห่งนี้แล้ว ก็ย่อมจะทำให้การพัฒนา หรืออย่างน้อยที่สุดก็คือการร่วมแสดงความต้องการและความคิดเห็นในกิจกรรมการพัฒนาเป็นไปได้ด้วยความยากลำบากและขาดความต่อเนื่องจากประเด็นดังกล่าว ยังมีความสอดคล้องกับสรุปผลการวิจัยของ สิทธิชัย ดันศรีสกุล (2553) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม โดยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืนประการหนึ่ง คือ การขาดการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องและการขาดการประสานความร่วมมือกันอย่างจริงจัง

นอกจากนี้ งานวิจัยเรื่อง “ความล้มเหลวของกลุ่ม องค์กร สถาบันเกษตรกร” ของ นัฐธ แก้วสมบัติ (2554) ซึ่งเน้นศึกษาถึงศักยภาพในการพัฒนาและปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาองค์กรชุมชนทางด้านการเกษตร ยังได้ระบุถึงปัญหาที่สำคัญของการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนในลักษณะเดียวกัน คือ การขาดความเหนียวแน่นภายในกลุ่มและการขาดการสร้างเสริมเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ดังนั้น แม้ว่าข้อมูลในพื้นที่จะระบุว่าประชาชนโดยส่วนใหญ่เห็นว่ากิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชนแห่งนี้ เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทว่าข้อมูลที่ปรากฏ สะท้อนให้เห็นว่า เป็นเพียงการกล่าว

ถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากกิจกรรมที่จัดขึ้น มากกว่าที่จะเป็นความต่อเนื่องของการพัฒนาตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนั้นๆ

(2) การตั้งถิ่นฐานและการกำหนดกิจกรรม

การตั้งถิ่นฐานและการกำหนดกิจกรรมการพัฒนา เป็นอีกหนึ่งปัญหาสำคัญที่ค้นพบจากการวิจัย กล่าวคือ เนื่องด้วยการตั้งถิ่นฐานในแต่ละพื้นที่ซึ่งมีภูมิประเทศที่ค่อนข้างแตกต่างกันออกไป ประกอบกับความแตกต่างของอาชีพหลักที่แต่ละครัวเรือนดำเนินการอยู่ ทำให้ความต้องการในการพัฒนามีความแตกต่างหลากหลายด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลชี้ให้เห็นว่า การกำหนดกิจกรรมการพัฒนายังไม่มีความหลากหลายเท่าที่ควร อีกทั้งกิจกรรมที่กำหนดขึ้นโดยส่วนใหญ่มาจากความต้องการของกลุ่มประชาชนเพียงบางกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับที่ตั้งของสำนักงานขององค์กรพัฒนาเอกชน หรือกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่เจ้าหน้าที่ขององค์กรพัฒนาเอกชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย ซึ่งเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับแนวคิดการพัฒนาทางเลือก (Alternative Development) ซึ่งเน้นการพัฒนาจากระดับล่างโดยมีชุมชนและองค์กรพัฒนาเอกชนเป็นตัวแสดงสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนา (Pieterse, 1998) ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า กิจกรรมที่กำหนดเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial Participation) โดยไม่รู้จักความต้องการของประชาชนที่แน่ชัด ซึ่งทำให้การกำหนดกิจกรรมการพัฒนาไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการโดยรวมได้อย่างแท้จริง (จินตนา สุจันท์, 2549)

(3) การกำหนดกิจกรรมการพัฒนาและการจัดวางเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการ

จากข้อมูลที่สรุป พบว่า นอกเหนือจากปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางองค์กรพัฒนาเอกชนแห่งนี้นัดขึ้นแล้ว ยังพบปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การขาดความต่อเนื่องของการจัดกิจกรรมอันเนื่องมาจากจำนวนเจ้าหน้าที่ขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ไม่

สามารถเข้าถึงพื้นที่ต่างๆ ได้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง อันเป็นผลมาจากการกระจายตัวของการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนตามที่ได้อภิปรายไปแล้วข้างต้น ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อติดตามและประเมินผลการส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ ในพื้นที่ และทำให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนาขาดความสนใจที่จะพัฒนาตามแนวทางที่องค์กรพัฒนาเอกชนแห่งนี้ได้กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา

ปัญหาที่ค้นพบจากงานวิจัย เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเกี่ยวเนื่องกันและทำให้การพัฒนาขาดความต่อเนื่องและยั่งยืน การพัฒนาชุมชนโดยขาดการคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศและการกระจายตัวของการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน ย่อมส่งผลกระทบต่อข้อกำหนดกิจกรรมการพัฒนา และการผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน

กิจกรรมการพัฒนา ด้วยเหตุนี้ องค์กรพัฒนาเอกชนจึงควรมีการนำแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านภูมิศาสตร์ โดยเฉพาะภูมิศาสตร์ประชากร (Human Geography) และภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ (Economic Geography) เข้ามาปรับประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์และออกแบบแนวทางการพัฒนา ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์สภาพวิถีชีวิต อาชีพ และ ความจำเป็นในการพัฒนาในด้านต่างๆ อีกทั้งยังจะเป็นประโยชน์สำหรับการวิเคราะห์จำนวนเจ้าหน้าที่ที่จะ ดำเนินการในพื้นที่ให้มีความสอดคล้องกับจำนวนประชากรกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนาและการกระจายตัวของ ประชากรกลุ่มดังกล่าว นอกจากนี้ องค์กรพัฒนาเอกชน ควรเพิ่มการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งกับหน่วยงาน ภาครัฐและภาคเอกชนในพื้นที่ดำเนินการ เพื่อเป็นกลไก แบบคู่ขนานในการพัฒนาชุมชน และเพื่อลดความซ้ำซ้อน ในการดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา สุขจันน์. (2549). *การศึกษาและการพัฒนาชุมชน*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทองโรจน์ อ่อนจันทร์. (2544). *โลกาภิวัตน์ สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาแบบยั่งยืน*. รายงานการสัมมนา เรื่อง “โลกาภิวัตน์กับทิศทางต่างประเทศของไทย”. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและ กระทรวงการต่างประเทศ, 10-11 เมษายน พ.ศ. 2544
- นัฐฐ แก้วสมบัติ. (2554). *ความล้มเหลวของกลุ่ม องค์กร สถาบันเกษตรกร*. สมุทรสงคราม: สำนักงานเกษตร จังหวัดสมุทรสงคราม.
- บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 6). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประเวศ วะสี. (2535). *การพัฒนาพลังสร้างสรรค์ขององค์กร (วิธีแก้ปัญหายากและสลบซับซ้อน)*. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- ศิริวรรณ เจนการ, ศรีสกุล บุญยศักดิ์, ประจักษ์ ยกย่อง, อัญชัญ แกมเชย และภัทรพล มนูญญา. (2545). *โครงการพลังแผ่นดิน: กรณีศึกษาด้านธุรกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพัฒนาไท.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9* (พ.ศ. 2545 - 2549). สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม พ.ศ. 2557 จาก <http://hrd.obec.go.th/book/1/03.pdf>

- สิทธิชัย ดันศรีสกุล. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารช่อพะยอม*, 21, 51 - 68.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation*. Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.
- Creighton, J. L. (2005). *The Public Participation Handbook: Making Better Decisions through Citizen Involvement*. San Francisco: Jossey Bass.
- Easton, D. (1965). *A System Analysis of Political Life*. New York: Wiley.
- Escobar, A. (1995). Power and Visibility: Tale of Peasant, Women and the Environment. In *Encountering Development: the Making and Unmaking of the Third World*. New Jersey: Princeton University Press.
- Ferguson, J. (1990). *The Anti-politics Machine: "Development," Depoliticization, and Bureaucratic Power in Lesitho*. Cambridge: Cambridge University Press.
- International Association for Public Participation (2009). *IAPs Spectrum of Public Participation*. Retrieved January 14, 2013, from <http://www.sparc.bc.ca/1ap2-spectrum-of-public-engagement>
- Jokela, P., Karlsudd, P., & Ostlund, M. (2008). Theory, Method and Tools for Evaluation Using a System-based Approach. *The Electronic Journal Information Systems Evaluation*, 11(3), 197-212.
- Pearse, A. C., & Stiefel, M. (1979). *Inquiry into Participation: A Research Approach*. Geneva: United Nations Research Institute for Social Development.
- Pieterse, J. N. (1998). My Paradigm or Yours? Alternative Development, Post-Development, Reflective Development. *Development and Change*, 29, 343 - 373.
- Shigetomi, S. (2006). *Organizational Capability of Local Societies in Rural Development: A Comparative Study of Microfinance Organizations in Thailand and the Philippines* [IDE Discussion Papers, No.47]. Institute of Developing Economies, Japan External Trade Organization, Japan.
- United Nations (1987). *Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future*. New York: United Nations.
- _____. (2002). *United Nations Decade of Education for Sustainable Development*. General Assembly, United Nations.
- _____. (2010). *Sustainable Development: From Brundtland to Rio 2012* (Background Paper). New York: United Nations.
- Yamane, T. (1960). *Statistics: An Introductory Analysis*. Singapore, Harper International Edition.

**การดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน
กรณีศึกษาบ้านหนองมาตร ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด
และบ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี**

ดร.พงษ์เสฐียร เหลืองอลกต*

นิภา นภาพรสรณ์**

ทิพย์วรรณ อิศรางกูร ณ อยุธยา***

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษา บ้านหนองมาตร ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด และ บ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี” มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนของบ้านหนองมาตร ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด (2) เพื่อศึกษาการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนของบ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี และ (3) เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนของบ้านหนองมาตร ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราดกับบ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ในการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับสนทนากลุ่มย่อยคือ คณะกรรมการโครงการ กข.คจ.บ้านหนองมาตร ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด รวมสมาชิกในโครงการจำนวน 20 คน และคณะกรรมการโครงการ กข.คจ.บ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบล พลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรีและสมาชิกในโครงการ จำนวน 11 คน ได้ผลการวิจัยดังนี้

ผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนของบ้านหนองมาตร ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด พบว่าคณะกรรมการได้มาโดยวิธีการประชุมเลือกตั้ง ทั้งหมดมีจำนวน 9 คน ในการวางแผนการทำงานจะให้ความสำคัญเรื่องการพิจารณาปล่อยเงินยืม โดยสื่อสารให้สมาชิกรับแบบฟอร์มการยืมเงินไปกรอกและพิจารณาการยืมเงินจากวัตถุประสงค์การยืม มีการใช้ศาลาประชาคม หมู่ที่ 4 บ้านหนองมาตรเป็นสถานที่ประชุม โดยคณะกรรมการรับผิดชอบตามหน้าที่ที่แบ่งงานกันในส่วนของการดำเนินงาน คณะกรรมการมีหลักเกณฑ์คัดเลือกครัวเรือนเป้าหมายโดยพิจารณาครัวเรือนที่ตกเกณฑ์ จปฐ. และครัวเรือนยากจนที่มีความตั้งใจจริงในการประกอบอาชีพเสริม และมีการพิจารณาจากโครงการที่ส่ง มา โดยดูจากเหตุผลและความเป็นไปได้ของโครงการ ซึ่งประมาณกลางเดือนสิงหาคมของทุกปี สมาชิกที่ยืมเงินไปต้องส่งใช้คืนเงิน หลังจากนั้นกรรมการจะพิจารณานุมัติเงินยืมใหม่ โดยกระบวนการพิจารณาเงินยืมประมาณ 1 อาทิตย์ แต่กระบวนการขั้นตอนจนถึงการเบิกจ่ายใช้เวลาประมาณครึ่งเดือน ในการจ่ายเงิน/โอนเงิน นายอำเภอบ่อไร่จะเป็นผู้ลงนาม ส่วนใหญ่สมาชิกจะยืมเงินไปประกอบอาชีพเสริม เช่น

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนชลบุรี

***นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนชลบุรี

ปลูกผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ในส่วนของการจูงใจ คณะกรรมการมีการแจ้งให้ผู้ยืมทราบว่าจะคืนเงินเร็วก็ยืมเงินรอบใหม่ได้เร็ว ในเวลาที่มีปัญหาคณะกรรมการจะนำมาพูดคุยกัน ร่วมกันหาทางออก ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ในส่วนของการควบคุม มีการหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนให้ครัวเรือนที่มีความต้องการให้ผลัดกันยืมเงิน และมีคณะกรรมการติดตามสมาชิกที่กู้ยืมเงินไป โดยวิธีการพูดคุยและเยี่ยมเยียน ผลลัพธ์ คือครัวเรือนส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิม

ผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคะណาของบ้านดาวเรืองตำบล ปลับพลา อำเภอมือง จันทบุรี จังหวัดจันทบุรี พบว่า คณะกรรมการได้มาโดยการคัดเลือกจากชาวบ้านผ่านเวทีประชาคมมีจำนวน 11 คน ในส่วนของการวางแผนให้ความสำคัญต่อการพิจารณาการปล่อยเงินยืม ตามความจำเป็นและเหมาะสม ใช้สถานที่บ้านอาจารย์ลั่นจี อดัญติ เป็นศูนย์ปฏิบัติการ คณะกรรมการทุกคนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดีและทุกคนสามารถปฏิบัติหน้าที่แทนกันได้ ในส่วนของการดำเนินงาน คณะกรรมการมีหลักเกณฑ์คัดเลือกครัวเรือนเป้าหมายโดยพิจารณาครัวเรือนตกเกณฑ์ จปฐ. และครัวเรือนยากจนที่มีความตั้งใจจริงในการประกอบอาชีพ การเบิกจ่ายเงินคณะกรรมการโอนเงินให้ผู้ยืม ผ่านธนาคารกรุงไทยชื่อบัญชี “ โครงการ กข.คจ. บ้านดาวเรือง ” สมาชิกส่วนใหญ่ยืมเงินไปประกอบอาชีพเสริมเช่น ปลูกผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ในด้านการจูงใจ คณะกรรมการมีการจูงใจให้ครัวเรือนเป้าหมายปฏิบัติตามกฎโดยกรรมการแนะนำสมาชิกให้มีวินัยในการใช้เงินและคืนเงินให้ตรงเวลา และเมื่อมีปัญหาคณะกรรมการจะนำมาพูดคุยหาทางออกร่วมกัน ส่วนการควบคุม มีการหมุนเวียนเงินยืมให้กับครอบครัวเป้าหมายเป็นไปอย่างทั่วถึง โดยที่จะมีคณะกรรมการติดตาม กำกับ ดูแล ครัวเรือนเป้าหมายที่ยืมเงินไป ผลลัพธ์คือคุณภาพชีวิตของครัวเรือนเป้าหมายดีกว่าเดิม

ผลการเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคะណาของบ้านหนองมาตร ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราดกับบ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลปลับพลา อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี

ประเด็นที่เหมือนกัน การได้มาของคณะกรรมการของทั้ง 2 หมู่บ้านมีการคัดเลือกผ่านเวทีประชาคม ด้านการวางแผน ให้ความสำคัญต่อการพิจารณาการปล่อยเงินยืม ตามความจำเป็นและเหมาะสมว่าจะนำเงินไปประกอบอาชีพ ด้านการจัดองค์กรทั้ง 2 หมู่บ้านมีรูปแบบการจัดองค์กรที่เหมือนกันประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เหนือญิก เลขานุการและกรรมการ ด้านกระบวนการดำเนินงาน มีกระบวนการพิจารณาการให้ยืมเงินให้สมาชิกที่ยืมเงินไปต้องส่งเงินคืนหลังจากนั้นคณะกรรมการกองทุนพิจารณาอนุมัติเงินยืมใหม่ ด้านการจูงใจ มีการประชาสัมพันธ์ให้กับสมาชิกว่าถ้ามีการนำเงินมาคืนเร็วก็จะพิจารณาปล่อยกู้ในรอบใหม่ได้เร็ว ด้านการควบคุม มีคณะกรรมการโครงการคอยกำกับ ดูแล ติดตามสมาชิกในโครงการและการหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนให้ครัวเรือนที่มีความต้องการให้ผลัดกันยืมส่งผลให้ทั้ง 2 หมู่บ้านจะมีผลลัพธ์เหมือนกัน คือ ครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิม

ประเด็นที่แตกต่างกัน บ้านดาวเรืองมีคณะกรรมการ 11 คนและทุกคนสามารถปฏิบัติหน้าที่แทนกันแต่บ้านหนองมาตรมีคณะกรรมการ 9 คนและทุกคนปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายไม่มีการสลับหน้าที่

คำสำคัญ : การดำเนินงานโครงการ, โครงการแก้ไขปัญหาคะណา

Abstract

The objectives of the research “The Implementation of Poverty Reduction: a Case Study of Ban Nong Mart, Tambon Chang Thun, Borai District, Trat Province and Ban Daw Reung No. 10, Tambon Plub Pla, Muang district, Chanthaburi Province” is intended to focus on these objectives (1) to study the implementation of poverty reduction: a case study Ban Nong Mart Tambon Chang Thun Borai District, Trat Province. (2) to study the implementation of the poverty reduction of the Ban Daw Reung, No. 10, Tambon Plub Pla, Muang district, Chanthaburi Province and (3) to compare the implementation of poverty reduction between Ban Nong Mart Tambon Chang Thun Borai District , Trat Province and Ban Daw Reung No. 10, Tambon Plub Pla, Muang district, Chanthaburi Province. Qualitative research methods was employed. The data was collected from interviewing 20 members of Poverty Reduction Committee from Ban Nong Mart, Tambon Chang Thun, Borai District, Trat Province and 11 members of Poverty Reduction Committee of Ban Daw Reung , No. 10, Tambon Plub Pla, Muang district, Chanthaburi Province.

The study result of the poverty reduction implementation in Ban Nong Mart, Tambon Chang Thun, Borai District, Trat Province was found that the 9 member committee were formed by election. The main implementation of the planning is giving loan by ask all members to bring the loan application form to fill in and consider with the loan objective. The community hall in group 4, Ban Nong Mart is used for committee meeting in order to share the work responsible for individual member. The committee also has the principle to select a household by considering with Basic Needed Information. The poor households included the ones who have the willingness to making a living and they are also considered with the project by viewing with reasons and possibility which often taken in the middle of August every year. The members who borrow money and pay back, the committee considers to approve new loan. The process of loan consideration takes one week to go, but the step process to finally loan approval will take half a month. In the money payment or saving, the head of Borai District has to give approval signature. Mostly, the members borrow that loan to run a small business such as growing vegetable in their home area, feeding local animal and so on. In the motivation, the committee has informed the loan takers that the new loan will proceed faster if the old one is paid back earlier before the deadline. If they pay back late, the new process of loan will be late as well. The committees also stay connected with the loan takers if they have any problems and discuss to find the solution. All support is provided to citizens to encourage them for success. The output revealed that the households that join the project have received their standard of living better than before.

The study result of the poverty reduction implementation Ban Daw Reung , No. 10, Tambon Plub Pla, Muang district, Chanthaburi Province was found that the committee selected

from the community election consists of 11 members. The important aspect of planning is focusing on loan conducting. Necessarily and suitably, the loan is taken to start small businesses by using the home of Teacher Lynchee Atanthy as an operational place. All work operators have performed their given tasks very well and every one can replace each other roles in the work process. The committee has its own principle to select household by considering with Basic Needed Information (Chor, Po, Thor.), poor household, the citizens who has the true willingness to run a small business, and the payment and saving process is registered with Krung Thai Bank account named “ K,Kh. Kh,Ch. Ban Daw Reung”. Most citizens take loan to start a business such as growing vegetable in the home area, feeding the local animals and so on. In the motivation management, the committee has the rule of motivation which followed with the law to make all loan takers have discipline about using loan and pay back on time and when they have problem, they can come to discuss with the committee to find the good solution. There is also a monitoring process to stay connected with citizen. The output revealed that the households that join the project have received their standard of living better than before.

The result to compare the implementation of poverty reduction between Ban Nong Mart, Tambon Chang Thun, Borai District , Trat Province and Ban Daw Reung , No. 10, Tambon Plub Pla, Muang district, Chanthaburi Province. The results revealed that:

Agreement, the formation of both committees is proceed by local community election. Planning is focus on conducting loan whether the citizens take the loan to run a business or for what. The organization chart of both committees is the same which has a director of committee, a deputy director of committee, a treasurer, secretary and committee. In the implementation process, there is the consideration to offer loans. Besides, the committees consider the members who borrow money and pay back, the committee considers approve new loan. The motivation implementation. There is a public relation to inform the citizens that if the money is paid back earlier or on time, the new loan process will be faster. Control, The committee also a monitoring process to stay connected with citizens to take care of them whether they have problems and emphasizes on rotating the household to take the loan The output has showed that the households that join the project have received their standard of living better than before.

Disagreement, The committee Ban Daw Reung, No.10, Tambon Plub Pla, Muang district, Chanthaburi Province consists of 11 members and every one can replace each other roles in the work process but the committee Ban Nong Mart, Tambon Chang Thun, Borai District, Trat Province consists of 9 members and everyone have performed their given tasks. Roles are not replaced each other in the work process.

Keywords : Project Implementation, Poverty Reduction Project.

บทนำ

ปัจจุบันการบริหารจัดการภาครัฐได้ปรับปรุงพัฒนาทุกภาคส่วนเพื่อการบริหารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการปฏิรูประบบราชการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง มีการออกกฎหมายรับรอง อาทิเช่น พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 โดยเป้าหมายสุดท้ายคือการบริการประชาชนให้ได้รับประโยชน์สูงสุดทำให้ประชาชนมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งเป้าหมายสูงสุดคือความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการจะได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีฐานะทางการเงินมั่นคงปราศจากหนี้และมีรายได้สูงกว่าเส้นความยากจนที่โดยมีเกณฑ์ว่ามีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท/ คน/ ปี ตามเกณฑ์ จปฐ. ปี 2535

ในช่วง ปี พ.ศ. 2533 ปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบทไทยมีจำนวนมาก (กรมการพัฒนาชุมชน, 2538) ผลจากการสำรวจรายได้ของครัวเรือนทั่วประเทศของสำนักงานสถิติแห่งชาติและสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยพบว่า คนจนในเขตชนบทมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนเพิ่มขึ้นค่อนข้างมาก และจากข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านยังบ่งบอกว่ามีหมู่บ้านล้าหลังหรือหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 1 อยู่จำนวน 11,608 หมู่บ้าน กระทรวงมหาดไทยจึงได้กำหนดดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน (กข.คจ.) ขึ้นโดยคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อปี พ.ศ. 2536 เห็นชอบให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินงานโครงการ กข.คจ. ระยะที่ 1 ระหว่าง (ปี 2536 - 2540) จำนวน 11,608 หมู่บ้าน โดยมอบให้กรมการพัฒนาชุมชนเป็นหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ เพื่อตอบสนองนโยบายการกระจายรายได้และความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาค

ผลการดำเนินการระยะที่ 1 ประสบผลสำเร็จระดับหนึ่งคนยากจนได้มีโอกาสสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และสามารถบริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพได้ด้วยตนเองอาจกล่าวได้ว่าเป็นการดำเนินงานกองทุนชุมชนของชุมชนโดยชุมชนและเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ดีพบว่า จำนวนคนยากจนยังกระจายตัวอยู่ในหมู่บ้านชนบทอีกจำนวนมาก คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อปี พ.ศ. 2540 เห็นชอบในหลักการโครงการ กข.คจ.ระยะที่ 2 (ปี 2540 - 2544) จำนวน 28,013 หมู่บ้าน โดยดำเนินการในหมู่บ้านที่มีครัวเรือนยากจนมีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ 15,000 บาท/คน/ปีตามข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี พ.ศ. 2539 เพื่อขยายการดำเนินงานให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้านที่ยังไม่ได้ดำเนินการในระยะที่ 1 เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาดำเนินการ ในปี 2544 ดำเนินการได้ทั้งสิ้นจำนวน 29,234 หมู่บ้าน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2553)

กรมการพัฒนาชุมชนเป็นภาคส่วนหนึ่งที่มีส่วนดำเนินการเพื่อจัดปัญหาคความยากจนโดยการใช้กระบวนการให้การศึกษาชุมชนและยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วย“การดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน” หรือโครงการ กข.คจ. ซึ่งโครงการนี้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 จนถึงปัจจุบันโดยมุ่งเป้าหมายไปที่ครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ.ตามข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ด้วยการสนับสนุนเงินทุนไปลงทุนประกอบอาชีพเพื่อให้มีการเพิ่มรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นและเพื่อสนับสนุนนโยบายการแก้ไขปัญหาคความยากจนซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยให้ความสำคัญมุ่งแก้ไขให้หมดไปและมีนโยบายในการแก้ไขปัญหาคความยากจนเพื่อคนจนมาโดยตลอด โครงการ กข.คจ.ถือเป็นภารกิจสำคัญที่จะต้องร่วมกันดำเนินการต่อไปจนกว่าจะบรรลุเป้าหมาย คือ ไม่มีคนยากจนในหมู่บ้านประชาชนคนไทยและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยเป็นการสนับสนุนเงินทุนให้ในระดับหมู่บ้าน และมอบอำนาจและหน้าที่ความรับผิดชอบให้องค์กรประชาชนในหมู่บ้านเป็นผู้บริหารจัดการเงินทุนให้หมุนเวียนอยู่ในหมู่บ้านตลอดเวลา การบริหารจัดการโครงการ กข.คจ. ไม่มีรูปแบบตายตัว ขึ้นอยู่กับศักยภาพของแต่ละหมู่บ้าน แต่อย่างไรก็ตามเป็นการบริหารจัดการภายใต้หลักการ

ดำเนินงานของ การมีส่วนร่วมขององค์การประชาชน และประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมายในการ ร่วมคิด ร่วม ทำ ร่วมรับผิดชอบและร่วมรับผลประโยชน์ การใช้ข้อมูล คร่าวเรือนเป้าหมายจากการจัดเก็บและตรวจสอบของ องค์การประชาชนในหมู่บ้าน การมอบอำนาจและหน้าที่ ความรับผิดชอบในองค์การประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมาย คือ คณะกรรมการ กช.คจ. หมู่บ้าน เป็นผู้บริหารจัดการ เงินทุนให้หมุนเวียนคงอยู่ในหมู่บ้านตลอดไป โดยมีเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุน ตรวจสอบ และติดตามการดำเนินงานโครงการ กช.คจ. ให้มีประสิทธิภาพและสนับสนุนเงินทุนเพื่อประกอบอาชีพ แก่ครัวเรือนเป้าหมาย หมู่บ้านละ 280,000 บาท โดย ไม่มีดอกเบียซึ่งส่งผลทางสังคมโดยโครงการนี้สามารถ ตอบสนองแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้า อยู่หัวฯและนโยบายรัฐบาล และทางการเมืองการปกครอง โดยโครงการนี้สามารถกระจายอำนาจให้องค์กรชุมชน ระดับหมู่บ้านเกิดการมีส่วนร่วมตัดสินใจบริหารจัดการ เงินทุนให้กิจกรรมเคลื่อนไหว และเงินทุนหมุนเวียนเกิด ประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในหมู่บ้านเกิดการยอมรับ ในหลักการและเหตุผลด้วยความโปร่งใส อันเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานของชุมชน ที่นำไปสู่ความ เข้มแข็งด้านการเมือง การปกครองชุมชนเป็นการเสริม สร้างและพัฒนาผู้นำให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการ ชุมชนในอนาคตเสริมสร้างทัศนคติที่ดีของประชาชนที่ มีต่อรัฐบาล โดยมุ่งกลุ่มเป้าหมายที่คนยากจนในชนบท ผู้ด้อยโอกาส และมักได้รับการเหลียวแลน้อย

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยมองเห็นถึงผล ประโยชน์ของโครงการดังกล่าวและทราบถึงหมู่บ้าน เครือข่ายที่ดำเนินการโครงการจนประสบความสำเร็จ ดังเช่น โครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนบ้านหนองมาตร ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด และบ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลพลับพลา อำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรี ซึ่ง ส่งผลให้ประชาชนในชุมชนทั้ง 2 ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ ดีขึ้นพ้นจากเกณฑ์ความยากจน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการดำเนินการโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน ของสองหมู่บ้านนี้ เพื่อจะได้ใช้เป็นข้อมูลให้หมู่บ้านอื่น ที่สนใจได้นำไปเป็นแนวทางประยุกต์ใช้อันจะส่งผลให้ ประชาชนทั่วประเทศพ้นจากเกณฑ์ความยากจน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

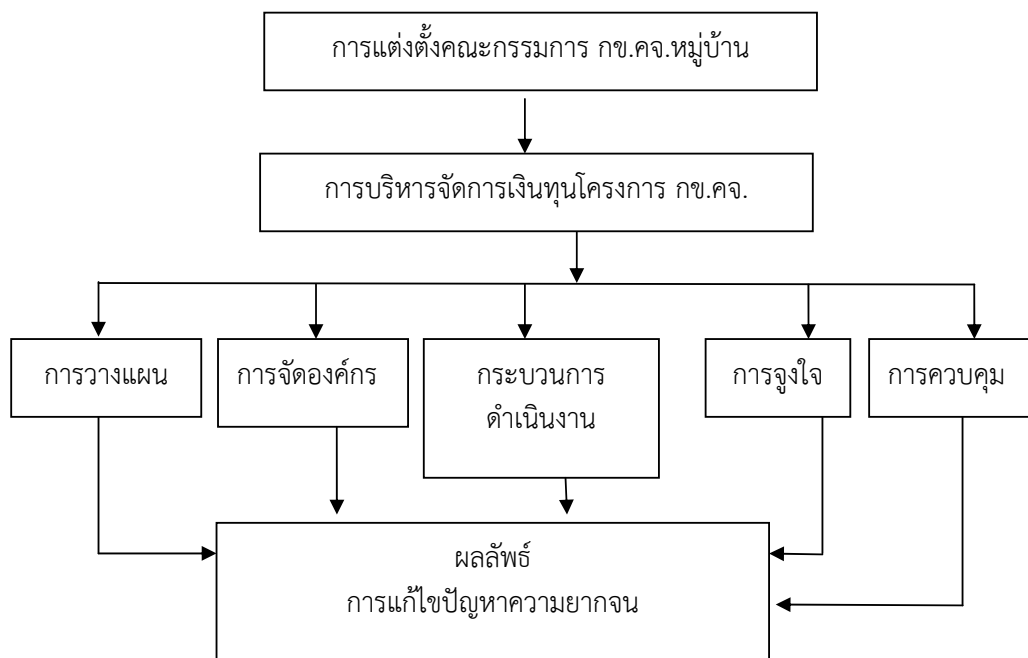
1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานโครงการแก้ไข ปัญหาคความยากจนของบ้านหนองมาตร ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด
2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานโครงการแก้ไข ปัญหาคความยากจนของบ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบล พลับพลา อำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานโครงการแก้ไข ปัญหาคความยากจนของบ้านหนองมาตร ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราดกับบ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลพลับพลา อำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจนของบ้านหนองมาตร ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด
2. ทราบผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจนของบ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
3. ทราบผลการเปรียบเทียบการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจนของบ้านหนองมาตร ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด กับ บ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการศึกษากครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับ สทนทากลุ่มย่อยคือคณะกรรมการโครงการ กข.คจ. บ้านหนองมาตร ตำบลช้างทูน อำเภอปอไร่ จังหวัด ตราดและสมาชิกในโครงการกับ คณะกรรมการโครงการ กข.คจ.บ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลพลับพลา อำเภอ เมือง จังหวัดจันทบุรี และสมาชิกในโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ คือ แบบสนทนากลุ่มย่อย

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาและสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงดำเนินการสร้างแบบสนทนากลุ่มย่อย ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยและทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านและนำแบบสนทนากลุ่มย่อยที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข และจัดประชุม ปรึกษาและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบสนทนากลุ่มย่อยโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน หลังจากนั้นนำแบบสนทนากลุ่มย่อยที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข

ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนมกราคม – สิงหาคม 2556

การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล

เพื่อให้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกระบวนการประชุมกลุ่มย่อย ครั้งนี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด ผู้วิจัยจึงได้จัดให้มีกระบวนการคืนข้อมูลในช่วงวันที่ 15-16 พฤษภาคม 2556 เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เข้ามาร่วมรับฟังการนำเสนอ ผลการศึกษาของนักวิจัย รวมทั้งได้ช่วยตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการศึกษากครั้งนี้ ตลอดจนได้ช่วยปรับปรุงแก้ไขข้อมูลผลการศึกษา และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ การสนทนากลุ่มย่อยและข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่เก็บรวบรวมจากเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยเทคนิคการวิจัยที่พยายามจะบรรยายเนื้อหาของข้อความและเอกสารอย่างเป็นระบบ การบรรยายนี้เน้นที่เนื้อหาตาม ที่ปรากฏในข้อความ พิจารณาเนื้อหาโดย ผู้วิจัยไม่มีอคติหรือความรู้สึกของตัวเองเข้าไปพัวพัน ไม่เน้นการตีความหรือความหมายที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง หรือความหมายระหว่างบรรทัด โดยการวิเคราะห์เนื้อหาในงานวิจัยนี้จะมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ มีความเป็นระบบ มีความเป็นสภาพวัตถุวิสัย และอิงกรอบแนวคิด ทฤษฎี โดยนำข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม มาวิเคราะห์ตามเนื้อหา ด้วยการวิเคราะห์เปรียบเทียบ (Analytic Comparison) พร้อมทั้งบรรยายเปรียบเทียบสิ่งที่มีความเหมือนกัน (Agreement) และเปรียบเทียบสิ่งที่มีความแตกต่างกัน (Disagreement) สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ได้อธิบายและยกคำพูด (Quotation) ของผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้อ่านงานวิจัยนี้ได้เข้าใจถึงคำตอบและความรู้สึกของผู้ให้สัมภาษณ์อย่างชัดเจน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาการดำเนินการโครงการแก้ไข ปัญหาความยากจนบ้านหนองมาตร ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

การแต่งตั้งคณะกรรมการ กข.คจ.หมู่บ้าน

การแต่งตั้งคณะกรรมการ กข.คจ.บ้านหนองมาตร พบว่า คณะกรรมการได้มาโดยวิธีการประชุมและเลือกตั้งจากที่ประชุม มีจำนวน 9 คน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน ประชาสัมพันธ์ เภรณูญิก ผู้ช่วยเภรณูญิก เลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการ กรรมการ ประชาสัมพันธ์ สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการบริหารและการใช้จ่ายเงินโครงการแก้ไข ปัญหาความยากจน พ.ศ. ๒๕๕๓ (2553) ในเรื่องโครงสร้างการบริหารและบทบาทหน้าที่ และยังสอดคล้องกับกูลิค และเรดอน (Gulick & Lydall, 1973) ในเรื่องการจัดหาบุคคลและเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงานที่แบ่งไว้ เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความสามารถ มาปฏิบัติงานให้เหมาะสม

การบริหารจัดการเงินทุนโครงการ กข.คจ.

ด้านการวางแผน พบว่า คณะกรรมการจะมีการวางแผนการดำเนินงานโดยมีการประชุมทุกวันที่ 9 ของเดือน โดยเน้นเรื่องการวางแผนพิจารณาการปล่อยเงินยืม ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกนำแบบฟอร์มการยืมเงินไปกรอก และพิจารณาการยืมเงินจากวัตถุประสงค์การยืมเงิน สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการบริหารและการใช้จ่ายเงินโครงการแก้ไข ปัญหาความยากจน พ.ศ. ๒๕๕๓ (2553) ในเรื่องอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการที่พิจารณาอนุมัติโครงการและเงินยืมแก่ครัวเรือนเป้าหมายตามโครงการ กข.คจ. และยังสอดคล้องกับกูลิค และเรดอน (Gulick & Lydall, 1973) ในเรื่องการวางแผนเพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นไว้มีความสอดคล้องกันในการดำเนินงาน แผนเป็นสิ่งที่เกี่ยวกับการใช้ความรู้ในทางวิทยาการและวิจารณ์ญาณวินิจัยเหตุการณ์ในอนาคตแล้วกำหนด

วิธีการ โดยถูกต้องอย่างมีเหตุมีผล เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้องและสมบูรณ์ ในความคิดเห็นของผู้วิจัย เห็นว่าการประชุมของคณะกรรมการโครงการ กข.คจ. เป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้คณะกรรมการร่วมกันวางแผนในการพิจารณาการปล่อยเงินยืมให้กับสมาชิกเพื่อไม่ให้เงินทุนของโครงการ กข.คจ.สูญหายจะส่งผลให้การดำเนินงานโครงการประสบผลสำเร็จ

ด้านการจัดองค์กร พบว่า มีการใช้ศาลาประชาคม หมู่ที่ 4 บ้านหนองมาตร เป็นสถานที่ประชุมสมาชิก พิจารณาโครงการ และประชาสัมพันธ์โครงการ ซึ่งคณะกรรมการจะรับผิดชอบตามหน้าที่ที่แบ่งงานกัน ทุกคนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เป็นอย่างดี ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการ จะต้องมีการแจ้งที่ประชุมเพื่อคัดเลือกกรรมการทดแทน การส่งมอบเอกสารที่เกี่ยวข้องผ่านทางประธาน ส่วนกรรมการท่านอื่น ๆ เป็นการส่งมอบเฉพาะเจ้าหน้าที่ไม่มีการส่งและรับมอบงาน มีการศึกษาดูงานในเรื่องกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการบริหารและการใช้จ่ายเงินโครงการแก้ไข ปัญหาความยากจน พ.ศ. ๒๕๕๓ (2553) ในหมวดที่ 2 โครงสร้างการบริหารและบทบาทหน้าที่ ในเรื่องให้มีคณะกรรมการ กข.คจ.หมู่บ้าน จำนวนเจ็ดคนแต่ไม่เกินเก้าคน โดยมีวาระคราวละสี่ปี มีการประชุมคณะกรรมการ กข.คจ. หมู่บ้าน ต้องมีการมาร่วมประชุมกันถึงหนึ่งครั้งของจำนวนกรรมการทั้งหมดที่มีอยู่ และยังสอดคล้องกับ กูลิค และเรดอน (Gulick & Lydall, 1973) ในเรื่องการจัดส่วนราชการหรือองค์การพิจารณารวมไปกับการปฏิบัติงานหรือวิธีการจัดการ (Management) ด้วยเรื่องการจัดแบ่งส่วนงานนี้จะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน เช่น การจัดแบ่งงาน (Division of Work) นอกจากนี้อาจพิจารณาในแง่ของการควบคุม (Control) หน่วยแนะนำหรือที่ปรึกษา (Staff) และหน่วยงานช่วยเหลือเป็นต้น

ด้านกระบวนการดำเนินงาน พบว่า คณะกรรมการมีหลักเกณฑ์คัดเลือกครัวเรือนเป้าหมายโดยพิจารณาครัวเรือนที่ตกเกณฑ์ จปฐ., ครัวเรือนยากจน, สมาชิกที่มีความตั้งใจจริงในการประกอบอาชีพเสริม และมีการพิจารณาจากโครงการที่ส่งมา และดูจากเหตุผลความเป็นไปได้ของโครงการ มีการให้สมาชิกยืมเงินซ้ำประมาณ 80 % โดยที่จะการจัดสรรเงินจะขึ้นอยู่กับวงเงินที่สมาชิกขอยืมว่าเหมาะสมกับโครงการที่ขอยืม ซึ่งประมาณกลางเดือนสิงหาคม สมาชิกที่ยืมเงินไปส่งใช้คืนเงิน กรรมการพิจารณาอนุมัติเงินยืมใหม่ กระบวนการพิจารณาเงินยืมประมาณ 1 อาทิตย์ แต่กระบวนการขั้นตอนจนถึง การเบิกจ่ายใช้เวลาประมาณครึ่งเดือน ในการจ่ายเงินโอนเงิน นายอำเภอบ่อไร่จะเป็นผู้ลงนามแต่เพียงผู้เดียว ส่วนใหญ่สมาชิกจะยืมเงินไปประกอบอาชีพเสริม ปลูกผักสวนครัว เลี้ยงหมู เป็ด ไก่ ปลา กบ ซื่ออุปกรณ์การเกษตร คณะกรรมการมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารกองทุนต่างๆ เช่น กองทุนเศรษฐกิจชุมชน, กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต, ธกส., กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี, กองทุนหมู่บ้าน โดยที่คณะกรรมการโครงการมีส่วนร่วมเป็นอย่างดี เนื่องจากกรรมการแต่ละคนเป็นคณะกรรมการหลายชุด เกินกว่า 3 ตำแหน่ง เช่น เป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งสอดคล้องกับระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการบริหารและการใช้จ่ายเงินโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน พ.ศ. 2553 (2553) ในหมวดที่ 3 เงินโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน และหมวดที่ 4 การบริหารเงินโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน และยังสอดคล้องกับกูลิค และเรดอน (Gulick & Lydall, 1973) ในเรื่องการบริหารงบประมาณโดยศึกษาให้ทราบถึงระบบและกรรมวิธีในการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณและการเงิน ตลอดจนการใช้วิธีการงบประมาณและแผนงานเป็นเครื่องมือในการควบคุมงาน วิธีการบริหารงบประมาณโดยทั่วไป มัก

มีวงจรที่คล้ายคลึงกัน อย่างที่เรียกว่า “วงจรงบประมาณ” (Budget Cycle)

ด้านการจูงใจ พบว่า เป็นโครงการที่ผู้ยืมไม่ต้องเสียดอกเบี้ย ทำให้ผู้สนใจยืมเงินหลายราย ดังนั้น กรรมการจึงแจ้งให้ผู้ยืมทราบว่าถ้าคืนเงินเร็วก็ยืมเงินรอบใหม่ได้ไว คืนเงินช้าก็ยืมเงินรอบใหม่ได้ช้า เพื่อที่จะให้เงินทุนหมุนเวียนไปยังสมาชิกได้ทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับระเบียบกระทรวง มหาดไทยว่าด้วยการบริหารและการใช้จ่ายเงินโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน พ.ศ. 2553 (2553) ตามวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อกระจายโอกาสให้คนยากจนในครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ได้มีแหล่งเงินทุนในระดับหมู่บ้าน สำหรับยืมไปประกอบอาชีพ หรือขยายกิจการอาชีพของตน เพื่อเพิ่มรายได้ให้พ้นเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น สอดคล้องกับโรบบินส์ (Robbins, 1998) กล่าวว่า การจูงใจเป็นเรื่องของความเต็มใจที่จะกระทำบางสิ่งบางอย่างซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับการตอบสนองความพอใจส่วนบุคคล

ด้านการควบคุม พบว่า มีการหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนให้ครัวเรือนที่มีความต้องการให้ผลัดกันยืมเงิน และมีคณะกรรมการติดตามสมาชิกที่กู้ยืมเงินไป โดยวิธีการพูดคุยและเยี่ยมเยียน ซึ่งสอดคล้องกับระเบียบกระทรวง มหาดไทยว่าด้วยการบริหารและการใช้จ่ายเงินโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน พ.ศ. 2553 (2553) หมวด 4 การบริหารเงินโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน และหมวด 5 การส่งเสริม สนับสนุน การติดตามการรายงาน

ผลลัพธ์การแก้ไขปัญหาคความยากจน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิม จากการสำรวจข้อมูลความจำเป็นขั้นพื้นฐาน ครัวเรือนไม่ตกเกณฑ์ จปฐ. เรื่องรายได้ ส่วนใหญ่จะยืมไปประกอบอาชีพเสริม เช่น สมาชิกรายหนึ่งยืมไปประกอบอาชีพทำสวนผสมผสาน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับระเบียบกระทรวง มหาดไทยว่าด้วยการบริหารและการใช้จ่ายเงินโครงการ

แก้ไขปัญหาคูหาความยากจน พ.ศ. 2553 (2553) ตามวัตถุประสงค์คือมีแหล่งเงินทุนในระดับหมู่บ้าน สำหรับยืมไปประกอบอาชีพเสริมหรือขยายกิจการอาชีพของตน เพื่อเพิ่มรายได้ให้พ้นเกณฑ์ความจำเป็น พื้นฐานและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

2. การดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคูหาความยากจนของบ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลพลับพลา อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี

การแต่งตั้งคณะกรรมการ กข.คจ. หมู่บ้านบ้านดาวเรือง พบว่า คณะกรรมการ มีจำนวน 11 คน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เสรฐัญญู เลขานุการ กรรมการ คณะกรรมการได้มาโดยการคัดเลือกจากชาวบ้านผ่านเวทีประชาคม ซึ่งผลดังกล่าวหากพิจารณาจากจำนวนคณะกรรมการพบว่าไม่สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงมหาดไทย (ระเบียบกระทรวงมหาดไทย, 2553) ที่กำหนดให้มีคณะกรรมการ กข.คจ. หมู่บ้าน จำนวน 7 คนแต่ไม่เกิน 9 คน แต่ทางหมู่บ้านบ้านดาวเรืองมีคณะกรรมการ มีจำนวน 11 คน ซึ่งได้แบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบกันอย่างชัดเจนพร้อมทั้งมีความสามัคคีและเสียสละในการทำงานและเมื่อมีคณะกรรมการมากและมีความสามัคคีร่วมมือกันอย่างสูงจึงก่อให้เกิดเป็นพลังขับเคลื่อนที่มีประสิทธิภาพส่งผลให้การดำเนินงานของโครงการประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

การบริหารจัดการเงินทุนโครงการ กข.คจ. ในประเด็นด้านการวางแผน พบว่า คณะกรรมการมีการวางแผนการดำเนินงานโดยมีการประชุมชี้แจง โดยเน้นเรื่องการวางแผนพิจารณาการปล่อยเงินยืมเพื่อพิจารณาว่าจะให้ยืมเงินเท่าไร ตามความจำเป็นและเหมาะสมว่าจะนำเงินไปประกอบอาชีพอะไรบ้าง มีการเพิ่มวงเงินหรือปรับลดตามความเหมาะสม พร้อมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกนำแบบฟอร์มการยืมเงินไปกรอก และพิจารณาการยืมเงินจากวัตถุประสงค์การยืมเงิน ซึ่งสอดคล้องกับกุลิก และเรดอน (Gulick & Lydall, 1973) ที่ได้กล่าวเกี่ยวกับการวางแผนไว้ว่า แผนงานที่กำหนดขึ้นไว้จะต้อง

มีความชัดเจนในการดำเนินงานและการพิจารณาแผนนั้นจะต้องใช้วิจารณ์งานวินิจฉัยเหตุการณ์ในอนาคตแล้วตัดสินใจให้ถูกต้องอย่างมีเหตุผลเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้องและสมบูรณ์ในความคิดของผู้วิจัยเห็นว่าการประชุมชี้แจง โดยเน้นเรื่องการพิจารณาการปล่อยเงินยืมว่าจะให้ยืมเงินเท่าไรนั้นทำให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงานจึงก่อให้เกิดเป็นพลังขับเคลื่อนที่มีประสิทธิภาพส่งผลให้การดำเนินงานของโครงการประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

การบริหารจัดการเงินทุนโครงการ กข.คจ. ในประเด็นด้านการจัดองค์การ พบว่า มีการใช้สถานที่บ้านอาจารย์ล้นจี่ อดัญติ โดยทางอาจารย์ล้นจี่ได้อนุญาตให้ใช้บ้านเป็นศูนย์ปฏิบัติการ คณะกรรมการทุกคนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดีและทุกคนสามารถปฏิบัติหน้าที่แทนกันได้นอกจากนี้คณะกรรมการยังทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้สมาชิกที่กู้ยืมสามารถประกอบอาชีพได้สำเร็จตามเป้าหมาย มีการประชุมรวมทุกเรื่องและมีการนำเรื่อง กข.คจ. เข้าในการประชุมหมู่บ้าน ทุกวันที่ 7 และวันที่ 15 ของทุกเดือน ประธานจะนำข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มาแจ้งให้ทราบส่วนการประชุมเฉพาะของโครงการ กข.คจ. มีการประชุมอย่างเป็นทางการ 3 เดือน/ครั้งโดยสาระการประชุมเป็นเรื่องความสำเร็จหรือปัญหาของผู้ยืมเป็นส่วนใหญ่ ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการโดยมีการการส่งและรับมอบงานของคณะกรรมการจะมีการส่งมอบเอกสารงานที่เกี่ยวข้องผ่านการประชุมคณะกรรมการ มีการฝึกอบรมสัมมนาภาวะผู้นำจึงสรุปได้ว่าการดำเนินการมีสถานที่ปฏิบัติงานชัดเจนและมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เสรฐัญญู เลขานุการ กรรมการ คณะกรรมการได้มาโดยการคัดเลือกจากชาวบ้านผ่านเวทีประชาคม สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงมหาดไทย (ระเบียบกระทรวงมหาดไทย, 2553) ที่กำหนดให้ผู้ที่ได้รับคัดเลือกเป็นคณะกรรมการ กข.คจ. หมู่บ้านประชุมแบ่งหน้าที่ประธานคณะกรรมการ

รองประธานคณะกรรมการ เลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการ และกรรมการอื่นๆ ตามความเหมาะสมส่งผลให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงานจึงก่อให้เกิดเป็นพลังขับเคลื่อนที่มีประสิทธิภาพส่งผลให้การดำเนินงานของโครงการประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

ด้านกระบวนการดำเนินงาน พบว่า คณะกรรมการมีหลักเกณฑ์คัดเลือกครัวเรือนเป้าหมายโดยพิจารณาครัวเรือนตกเกณฑ์ จปฐ., ครัวเรือนยากจน, สมาชิกที่มีความตั้งใจจริงในการประกอบอาชีพ มีหลักเกณฑ์การพิจารณาจากโครงการที่ส่งมาและดูจากเหตุผลความเป็นไปได้ของโครงการและใช้เสียงส่วนใหญ่ในการพิจารณาอนุมัติ ซึ่งคณะกรรมการมีหลักเกณฑ์และการจัดสรรเงินยืมแต่ละครัวเรือน ดังนี้

1. พิจารณาค้นที่ตกเกณฑ์ต่ำสุดก่อนโดยดูจากประวัติส่วนตัว
2. ความเป็นไปได้ของโครงการ
3. วงเงินที่สมาชิกขอยืมว่าเหมาะสมกับโครงการหรือไม่

การเบิกจ่ายเงินผ่านธนาคารกรุงไทย ชื่อบัญชี “โครงการ กข.คจ. บ้านดาวเรือง ”

1. ผู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพจะต้องเปิดบัญชีธนาคารกรุงไทย
2. กระบวนการโอนเงิน ผู้ขอยืมเขียน

ขออนุมัติโครงการ คณะกรรมการพิจารณาอนุมัติต้องลงชื่อ 2 ใน 3 คน พัฒนาการให้ความเห็นชอบทำหนังสือแจ้งอำเภอ อำเภอทำหนังสือแจ้งธนาคารกรุงไทยว่าเบิกเงินได้ แจ้งผู้ยืมเงินมาทำสัญญา ผู้ยืมเงินแจ้งหมายเลขบัญชีธนาคารกรุงไทย คณะกรรมการโอนเงินให้ผู้ยืม ผ่านธนาคารกรุงไทย จากกระบวนการเบิกจ่ายจึงสรุปได้ว่าการดำเนินการนั้นสอดคล้องกับระเบียบกระทรวงมหาดไทย (ระเบียบกระทรวงมหาดไทย, 2553) ที่กำหนดให้คณะกรรมการ กข.คจ. หมู่บ้านพิจารณาอนุมัติโครงการตามลำดับบัญชีทะเบียนครัวเรือนเป้าหมายและต้องได้รับความเห็นชอบจาก

พัฒนาการผู้รับผิดชอบประจำตำบลจึงส่งผลให้การดำเนินงานของโครงการประสบความสำเร็จ

ด้านการจูงใจ พบว่า คณะกรรมการมีการจูงใจให้ครัวเรือนเป้าหมายปฏิบัติตามกฎโดยกรรมการแนะนำสมาชิกให้มีวินัยในการใช้เงินและคืนเงินให้ตรงเวลา มีการส่งเสริมให้ครัวเรือนเป้าหมายเข้าถึงแหล่งทุนอื่นๆ ภายในชุมชนโดยแจ้งข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกทราบว่ามีการกองทุนอื่น ๆ เช่น กองทุนหมู่บ้าน, สัจจะกลุ่มออมทรัพย์ฯ และกองทุนพัฒนาหมู่บ้านสอดคล้องกับระเบียบกระทรวงมหาดไทย (ระเบียบกระทรวงมหาดไทย, 2553) ที่ต้องการกระจายโอกาสให้คนยากจนระดับครัวเรือนในหมู่บ้านเป้าหมายมีเงินทุนในการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนยากจนให้ดีขึ้น โดยร็อบบินส์ (Robbins, 1998) กล่าวว่า การจูงใจเป็นเรื่องของความเต็มใจที่จะกระทำบางสิ่งบางอย่างซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับการแนะนำที่มีเหตุผลน่าเชื่อถือจนสามารถนำไปสู่การทำปฏิบัติตาม ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าการที่คณะกรรมการแนะนำให้ครัวเรือนเป้าหมายปฏิบัติตามกฎโดยให้มีวินัยในการใช้และคืนเงินให้ตรงเวลาที่กำหนดเพราะจะทำให้เงินโครงการหมุนเวียนไปยังสมาชิกได้อย่างทั่วถึงส่งผลให้สมาชิกมีความเชื่อถือและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

ด้านการควบคุม พบว่า มีการหมุนเวียนเงินยืมให้กับครอบครัวเป้าหมายเป็นไปอย่างทั่วถึงโดยมีการหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนให้ครัวเรือนที่มีความต้องการให้ผลัดกันยืมเงิน โดยที่จะมีคณะกรรมการมีวิธีการติดตามกำกับ ดูแล ครัวเรือนเป้าหมายที่ยืมเงินไปประกอบอาชีพ โดยที่ทางกรรมการออกเยี่ยมเยียน พูดคุย ติดตามสมาชิกที่กู้ยืมเงินไปว่าดำเนินการจริง สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงมหาดไทย (ระเบียบกระทรวงมหาดไทย, 2553) ที่ให้คณะกรรมการรายงานภาวะหนี้สินและฐานะการเงินของครัวเรือนเป้าหมายให้ทางอำเภอทราบเพื่อรายงานจังหวัดต่อไปนอกจากนี้ในความคิดเห็นของผู้วิจัยเห็นว่าการที่โครงการมีความสำเร็จนั้นเกิดจากการที่คณะ

กรรมการออกเยี่ยมเยียน พุดคุย ติดตามสมาชิกที่ยืมเงิน ไปว่าดำเนินการจริงตามที่ยื่นเรื่องขอดำเนินการหรือไม่จึง ส่งผลให้การดำเนินงานของโครงการประสบความสำเร็จ

ด้านผลลัพธ์ พบว่า คุณภาพชีวิตของครัวเรือน เป้าหมายที่ยืมเงินดีขึ้นโดยสังเกตจากสภาพความเป็น อยู่ของสมาชิกที่ยืมเงินโครงการมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการ กข.คจ. (ระเบียบกระทรวงมหาดไทย, 2553) ที่ต้องการ ให้ครัวเรือนยากจนได้รับความช่วยเหลือเงินทุนเพื่อการ ประกอบอาชีพที่เหมาะสมมีรายได้สูงขึ้นพ้นเส้นความ ยากจน

3. ผลการเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนของบ้านหนอง มาตรการ ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราดกับ บ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

ประเด็นที่เหมือนกัน การได้มาของคณะกรรมการของทั้ง 2 หมู่บ้านมีการคัดเลือกผ่านเวที ประชาคม ด้านการวางแผน การดำเนินงานของทั้ง 2 หมู่บ้านมีการดำเนินที่มีรูปแบบคล้ายๆ คือ มีการ วางแผนให้ความสำคัญต่อการพิจารณาการปล่อย เงินยืม ตามความจำเป็นและเหมาะสมว่าจะนำเงินไป ประกอบอาชีพ ด้านการจัดองค์กร ทั้ง 2 หมู่บ้านมีรูปแบบการจัดองค์กรที่เหมือนกันประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เภรัญญิก เลขานุการและกรรมการ ด้าน กระบวนการดำเนินงาน มีกระบวนการพิจารณาการ ให้ยืมเงินให้สมาชิกที่ยืมเงินไปต้องส่งเงินคืนหลังจาก นั้นคณะกรรมการกองทุนพิจารณาอนุมัติเงินยืมใหม่ ด้านการจูงใจ มีการประชาสัมพันธ์ให้กับสมาชิกว่า ถ้ามีการนำเงินมาคืนเร็วก็จะพิจารณาปล่อยกู้ในรอบ ใหม่ได้เร็วด้านการควบคุม มีคณะกรรมการโครงการ คอยกำกับ ดูแล ติดตามสมาชิกในโครงการและการ หมุนเวียนผลัดเปลี่ยนให้ครัวเรือนที่มีความต้องการให้ ผลัดกันยืมส่งผลให้ทั้ง 2 หมู่บ้านจะมีผลลัพธ์เหมือนกัน

คือ ครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิต ที่ดีกว่าเดิม

ประเด็นที่แตกต่างกัน พบประเด็นที่ แตกต่างกันด้านการวางแผนกล่าวคือบ้านดาวเรืองมีคณะกรรมการ 11 คนและทุกคนสามารถปฏิบัติหน้าที่แทน กันแต่บ้านหนองมาตรมีคณะกรรมการ 9 คนและทุกคน ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายไม่มีการสลับหน้าที่

ข้อเสนอแนะ

จากรายงานผลการวิจัยเรื่อง การดำเนินงาน โครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษา บ้านหนองมาตร ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด และ บ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้บริหารโครงการควรกำหนดนโยบายให้มี ระบบและกลไกแก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบรวมถึงผู้ เกี่ยวข้องดำเนินการติดตามประเมินผลโครงการ กข.คจ. อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้บริหารโครงการควรมีการอบรมให้ความรู้เพื่อ เพิ่มศักยภาพคณะกรรมการโครงการ กข.คจ.

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง ความคิด เห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานโครงการแก้ไข ปัญหาคความยากจนในเชิงปริมาณ ซึ่งจะสามารถทราบถึง ระดับความคิดเห็นของประชาชนว่าอยู่ในระดับใด

2. ควรมีการเก็บรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับ รูปแบบการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2538). *หลักสูตรนักพัฒนาชุมชนก่อนประจำการ (สำหรับผู้เข้าอบรมที่เป็น อสพ.)* ฉบับปรับปรุง. ม.ป.ท.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2553). *การบริหารจัดการครอบครัวยากจนแบบบูรณาการ: ชี้นำชีวิต จัดทำเข้มทิศชีวิต บริหารจัดการชีวิตและดูแลชีวิต*. เข้าถึงได้จาก <http://cdd.go.th/download/pi530908.pdf>
- กระทรวงมหาดไทย. (2553). ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการบริหารและการใช้จ่ายเงินโครงการแก้ไขปัญหาคะยากจน พ.ศ. 2553. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 127 ตอนพิเศษ 125 ง
- ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการบริหารและการใช้จ่ายเงินโครงการแก้ไขปัญหาคะยากจน พ.ศ. 2553. (2553). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 127 (ตอนพิเศษ 125 ง), หน้า 75-76.
- Gulick, L., & Lydall, U. (1973). *Paper on the Sciences of Administration*. New York: Institute of Public Administration.
- Robbins, S. P. (1998). *Organizational Behavior: Concepts, Controversies, and Applications*. New Jersey: Allyn and Bacon.

**ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร
กับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์จังหวัดภาคใต้
ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว***

**The Relationship Between Transformational Leadership of
Administrators and Effectiveness of Secondary Schools in The
Southern Part of The Lao People's Democratic Republic**

สุริศักดิ์ แสงจันทร์**
ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์จังหวัดภาคใต้ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและประสิทธิผลของโรงเรียนจำแนกตามขนาดของโรงเรียนและประสบการณ์ของครู 3) หาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ ปีการศึกษา พ.ศ. 2555 จำนวน 338คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความแปรปรวนทางเดียว และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์จังหวัดภาคใต้ของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ของครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ประสิทธิผลของโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน และ ประสบการณ์ของครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์จังหวัดภาคใต้ของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง/ ประสิทธิผลโรงเรียน/ โรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

The objectives of this research were to 1) evaluate transformational leadership of administrators and school effectiveness 2) compare transformational leadership of administrators and school effectiveness classified by school size and teachers experience 3) find out the relationship between transformational leadership of administrators and effectiveness of secondary school. The samples were 338 secondary school teachers in the southern part of the Lao People's Democratic Republic in 2012 academic year. The research instrument was a 5 rating scale questionnaire. The statistical devices were: frequency, percentage, mean, standard deviation, one-way analysis of variance and Pearson's product moment correlation.

The finding revealed that;

1. Transformational leadership of administrators were rated at high level and effectiveness of secondary school were rated at high level respectively.
2. Transformational leadership of administrators, classified by schools size and teachers experience, were statistically difference at .05 level of significance.
3. School effectiveness, school size and experience of teachers, were statistically different at .05 level of significance.
4. Transformational leadership of administrators and effectiveness of secondary school was a statistically positive relationship at .05 level of significance.

Keywords : Transformational Leadership / School Effectiveness / Secondary School

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นโยบายการศึกษาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวปัจจุบันอยู่ในยุคของการปรับตัวให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกและความต้องการของสังคมซึ่งในแผนยุทธศาสตร์การศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา มีสาระสำคัญในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคโลกาภิวัตน์วิทยาศาสตร์ ซึ่งมีความสำคัญต่อสังคมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากก่อให้เกิดสังคมที่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ประเทศลาวเป็นประเทศหนึ่งที่อยู่ในสังคมโลกย่อมได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม การเมือง การปกครอง วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมจึงจำเป็นที่จะต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและ

เตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลก (กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา, 2553, หน้า 58)

ผู้บริหารในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชาครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนไม่ค่อยปรับเปลี่ยนบทบาทการบริหารโรงเรียนเท่าใดนัก ส่วนมากจะทำตามกฎหมายกำหนดโดยนำนโยบายกฎระเบียบและมาตรฐานที่กำหนดโดยศึกษาจังหวัด กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา ผู้บริหารบางแห่งใช้ภาวะผู้นำทางการศึกษาและศิลปวัฒนธรรมคือยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการศึกษารวมทั้งสร้างเสริมโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาคและทั่วถึง แต่ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ในบางจังหวัดที่มีนักเรียนมาก ๆ ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในระบบการบริหารที่มีคุณภาพ เห็นได้จากผลการสอบของโรงเรียนมัธยมศึกษา

สมบูรณ์โดยรวมใน 4 จังหวัดในปีการศึกษาที่ผ่านมา (ค.ศ. 2011) ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 7 มีนักเรียนทั้งหมด 75,735 คนมีนักเรียนออกกลางคัน 5,542 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50 สอบได้ 68,473 คน คิดเป็นร้อยละ 90.40 และเรียนซ้ำชั้น 1,720 คน คิดเป็นร้อยละ 2.40ต่อปีการศึกษา สรุปว่า นักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ ในแต่ละปี มีนักเรียนออกกลางคันคิดเป็นร้อยละ 7.50 ต่อปี ซึ่งสวนทางกับการวางแผนเป้าหมายประจำปีการศึกษาที่ผ่านมาของกระทรวงศึกษาธิการและกีฬาต้องการลดอัตราการออกโรงเรียนกลางคันของนักเรียนให้เหลือเพียงร้อยละ 5.50ถึง 6.00เท่านั้นนอกจากนี้ยังพบว่าคะแนนเฉลี่ยในวิชาหลักได้แก่วิชาภาษาลาวสังคมศาสตร์ภาษาอังกฤษคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ตามลำดับที่มีคะแนนเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 55 หรือ 60 ซึ่งสะท้อนให้เห็นคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษาของผู้อำนวยการโรงเรียนรวมถึงศึกษาจังหวัด ยังไม่บรรลุเป้าหมาย ควรได้รับการพัฒนากระบวนการบริหารการจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ให้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงสัมพันธ์กับประสิทธิผลโรงเรียน (กรมสถิติและแผนกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับบทความของ สังคม จันทวีเศษ (2555, หน้า24) ซึ่งกล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การแสดงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถโน้มน้าว จูงใจ หรือ ชี้แนะให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจ และตระหนักในจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์จังหวัดภาคใต้ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนในการใช้เป็นแนวทางพัฒนาตนเองรวมถึงโรงเรียนมัธยมศึกษาและหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ในจังหวัดภาคใต้ของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ ในจังหวัดภาคใต้ของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ในจังหวัดภาคใต้ของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำแนกตามขนาดของโรงเรียนและประสบการณ์ของครู
4. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ในจังหวัดภาคใต้ของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำแนกตามขนาดของโรงเรียนและประสบการณ์ของครู
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ ในจังหวัดภาคใต้ของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและระดับประสิทธิผลของโรงเรียน ทราบความแตกต่างขนาดของโรงเรียนและประสบการณ์ของครู ในภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ในจังหวัดภาคใต้ของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2. เป็นข้อมูลให้กับผู้เกี่ยวข้องสำหรับการจัดฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพของข้าราชการครูและบุคลากร

ทางการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ในจังหวัดภาคใต้ของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

3. เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ ในจังหวัดภาคใต้ของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการทำงานให้เหมาะสมและสอดคล้องกับประสิทธิผลของโรงเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดของเลทเธ์วูดและ แจนซี่ (Leithwood and Jantzi, 1996, pp. 26 - 27) ที่อธิบายภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารว่า มี 6 ด้าน คือ 1) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี 2) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ 3) ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา 4) ด้านการสนับสนุนผู้ตามเป็นรายบุคคล 5) ด้านการยอมรับในเป้าหมายของกลุ่ม 6) ด้านการตั้งความหวังในผลงานไว้สูง และ กรอบแนวคิดของมอทท์ (Mott, 1972, cited in Hoy and Miskel, 1991, p. 373) มี 4 ด้าน คือ 1) ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น 2) ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก 3) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนและ 4) ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ข้าราชการครู 90 โรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์จังหวัดภาคใต้ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวปีการศึกษา 2555 จำนวน 2,800 คน

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ เครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp. 607 - 610) ประชากรจำนวน 2,800 คน และได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 338 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ของครู ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนแบบสอบถาม ตอนที่ 2 และ 3 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ (5) ระดับมากที่สุด (4) ระดับมาก (3) ระดับปานกลาง (2) ระดับน้อย (1) ระดับน้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาหลักการทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

2. ร่างแบบสอบถามเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

3. เสนอผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นิยามค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ IOC (Index of Item Objective Congruence) ได้คุณภาพของข้อคำถามตั้งแต่ .80 - 1.00

4. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try - out) กับข้าราชการครู จำนวน 30 คน

4.1 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Discrimination) โดยการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนแต่ละด้าน (Item Total Correlation) ซึ่งพบว่า แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .38 - .93 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ระหว่าง .54 - .92

4.2 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ซึ่งพบว่า แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ของผู้บริหารมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงหัวหน้าศึกษาธิการและกักพาประจำจังหวัดเพื่อประสานงานกับผู้อำนวยการโรงเรียนผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม จำนวน 338 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 338 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สถิติตามหัวข้อการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ 1) วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) 3) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์จังหวัดภาคใต้ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์จังหวัดภาคใต้ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเป็นแบบอย่าง

ที่ดีรองลงมาคือ ด้านการสนับสนุนเป็นรายบุคคล ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการยอมรับในเป้าหมายของกลุ่มด้านการตั้งความหวังของงานไว้สูงและด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญาเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้น ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญาด้านการยอมรับในเป้าหมายของกลุ่มด้านการตั้งความคาดหวังของผลงานไว้สูง อยู่ในระดับปานกลาง

2. ประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์จังหวัดภาคใต้ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงคะแนนจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนรองลงมา คือด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีความสำเร็จทางการเรียนสูงขึ้น ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้น ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวกด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

3. ผลการศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์จังหวัดภาคใต้ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารจำแนกตามขนาดของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารจำแนกตามประสบการณ์ของครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์จังหวัดภาคใต้ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวพบว่า 1) ประสิทธิผลของโรงเรียนจำแนกตามขนาดของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ประสิทธิผลของโรงเรียนจำแนกตามประสบการณ์ของครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน ทั้งโดยรวมและรายด้าน โดยด้านที่มีความสัมพันธ์มากที่สุด 3 อันดับคือด้านการตั้งความหวังของงานไว้สูงด้านการสนับสนุนเป็นรายบุคคลและด้านการยอมรับในเป้าหมายของกลุ่ม

อภิปรายผล

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์จังหวัดภาคใต้ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อภิปรายผลได้ ดังนี้

1.ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์จังหวัดภาคใต้ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และระดับปานกลาง 3 ด้าน โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีด้านการสนับสนุนเป็นรายบุคคลด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการยอมรับในเป้าหมายของกลุ่มด้านการตั้งความหวังของงานไว้สูงและด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญาทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์มีกระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้นตั้งแต่การกำหนดนโยบายการวางแผนการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนตลอดจนการประเมินผลการสอนเพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนได้แก่ หลักสูตรการสอนการฝึกอบรมครูการนิเทศการศึกษาการเผยแพร่งานวิชาการ การวัดผลการศึกษาการศึกษาวิจัยการประเมินมาตรฐานสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพของสถานศึกษา อีกประการหนึ่ง นโยบายการศึกษาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (กระทรวงศึกษาธิการ และกิลาลาว, 2553, หน้า 58)

การศึกษาอยู่ในยุคของการปรับตัวให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกและความต้องการของสังคมซึ่งในแผนยุทธศาสตร์การศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา มีสาระสำคัญในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคโลกาภิวัตน์วิทยาศาสตร์ มีความสำคัญต่อสังคมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากก่อให้เกิดสังคมที่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม การเมือง การปกครอง วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมจึงจำเป็นที่จะต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลก ดังนั้นรัฐบาลลาว (กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา, 2552) จึงได้มุ่งพัฒนาบุคลากรภายในประเทศโดยถือเอาการศึกษาเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาปัจจัยสำคัญที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าวได้แก่ประเด็นคุณภาพการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชวลรัตน์ ไบบัว (2555) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกันกับผลการวิจัยของสมโชคโพธิ์งาม (2550) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์จังหวัดภาคใต้ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน โดยเรียงคะแนนจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนรองลงมา คือด้านความสามารถผลิตนักเรียนที่มีความสำเร็จทางการเรียนสูงขึ้นด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวกทั้งนี้เป็น

เพราะสำนักงานศึกษาจังหวัดในจังหวัดภาคใต้ประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้มีนโยบาย ถือเอาการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญประการหนึ่งในการ สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ใน สังคมเนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้คน ได้พัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ ตลอดช่วงชีวิตสามารถพัฒนา ศักยภาพ และความสามารถที่จะดำรงชีวิตและประกอบ อาชีพได้อย่างมีความสุขรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงรวมเป็น พลังสร้างสรรค์พัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้การจัดการ ศึกษาที่มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดย จะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ทำให้อัตลักษณ์ที่มี อยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มประสิทธิภาพทำให้ เป็นคนรู้จักคิดวิเคราะห์รู้จักแก้ไขปัญหาที่มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์รู้จักเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อ พัฒนาคอนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติ ปัญญาความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมใน การดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา, 2552)ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของสมโชค โพธิ์งาม (2550) ศึกษาความ สัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ ในระดับมาก

3. ผลการศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ จังหวัดภาคใต้ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาวจำแนกตามขนาดของโรงเรียน และ ประสิทธิภาพของครู

3.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์จังหวัดภาคใต้ ประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามความคิด เห็นของข้าราชการครูที่มีต่อผู้บริหาร จำแนกตามขนาด

ของโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05ซึ่งผลการเปรียบเทียบ พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโดยรวม จำแนก ตามขนาดของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียน ขนาดกลาง มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสูง กว่าโรงเรียนขนาดเล็ก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธงชัย สันติวงษ์ พบว่า ขนาดโรงเรียนส่งผลต่อความสำเร็จ ของการบริหารงานได้มากหรือน้อยแตกต่างกันออกไป ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของการบริหารโรงเรียนเป็น สำคัญ หากโรงเรียนมีขนาดใหญ่มากเท่าใด ความซับซ้อน และกิจกรรมของโรงเรียนก็มากขึ้นตามไปเท่านั้น อาจส่งผลให้ประสิทธิภาพของระบบต่าง ๆ ที่เคยจัด ไว้ลดต่ำลงในขณะที่เดียวกันทรัพยากรบุคคลที่ปฏิบัติงาน อยู่ในโรงเรียนก็อาจเปลี่ยนไปด้วย(ธงชัย สันติวงษ์, 2534, หน้า 194, อ้างถึงใน น้ำผึ้ง ใจจันทร์, 2552, หน้า) ดังนั้น ครูจึงมีความเข้าใจและให้ความคิดเห็นว่า ผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ขนาดใหญ่และ โรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ขนาดกลาง มีภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมากกว่าผู้บริหารในโรงเรียน มัธยมศึกษาสมบูรณ์ขนาดขนาดเล็ก

3.2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์จังหวัดภาคใต้ ประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามความ คิดเห็นของข้าราชการครูที่มีต่อผู้บริหาร จำแนกตาม ประสิทธิภาพของครู โดยรวมและรายด้าน แตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการ เปรียบเทียบ พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารโดยรวม จำแนกตามประสิทธิภาพของครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05โดย ครูที่มีประสิทธิภาพมากกว่า 10 ปีขึ้นไปและครูที่มี ประสิทธิภาพ 5 ปี - 10 ปีสูงกว่าครูที่มีประสิทธิภาพไม่ เกิน 5 ปีสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมย์ตัน (Mayton, 1980, p. 4565, อ้างถึงใน กัลยาณี บุตรดีวงศ์,

2552, หน้า 111) ที่ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะผู้บริหารโรงเรียนในรัฐอลาบามา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์สูงย่อมมีความเข้าใจในกระบวนการบริหารบุคลากรในโรงเรียนมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าประสบการณ์ของครูเป็นส่วนช่วยเสริมสร้างทักษะสัมพันธ์ด้านการบริหาร ส่งผลให้การปฏิบัติงานดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้น ครูที่มีประสบการณ์ไม่เกิน 5 ปี มีความคิดเห็นว่าผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ต่ำกว่าครูที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปีขึ้นไปและ ครูที่มีประสบการณ์ 5 ปี - 10 ปี

4. ประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์จังหวัดภาคใต้ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำแนกตามขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ของครู

4.1 ประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์จังหวัดภาคใต้ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีต่อผู้บริหาร จำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนโดยรวม จำแนกตามขนาดของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง มีประสิทธิผลสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ, 2536, หน้า 224,อ้างถึงใน กัลยาณี บุตรดีวงศ์, 2552, หน้า 110) พบว่า ขนาดโรงเรียนเป็นตัวแปรย่อยในปัจจัยด้านโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนดังนั้น ประสิทธิผลโรงเรียนจะเกิดได้ก็ต่ออาศัยโรงเรียนที่มีผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

4.2 ประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์จังหวัดภาคใต้ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีต่อผู้บริหาร จำแนกตามประสบการณ์ของครูโดยรวมและราย

ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนโดยรวม จำแนกตามประสบการณ์ของครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปีขึ้นไปและครูที่มีประสบการณ์ 5 ปี - 10 ปี มีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยรวม สูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ไม่เกิน 5 ปี และครูที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปีขึ้นไปมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง สูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ 5 ปี - 10 ปี สอดคล้องกับผลการวิจัยของกรรณา บุญแก้ว (2552) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า ประสบการณ์ในการสอนของครูด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์จังหวัดภาคใต้ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบริหารโดยรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากในเชิงทฤษฎีภาวะผู้นำเปลี่ยนแปลงของบริหารแสดงออกที่เป็นพลังผลักดันให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจนเกิดกระบวนการทัศนใหม่ ๆ คือผู้นำต้องกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชายอมรับและสร้างสรรค์ในเป้าหมายเดียวกัน ตัดสินใจที่แน่วแน่มั่นคง มีพฤติกรรมหรือการปฏิบัติตนเองที่เป็นแบบอย่างที่ดี มีการส่งเสริมพัฒนาให้กำลังใจ ดูแลเอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นรายบุคคล มีการโน้มน้าว สร้างแรงจูงใจเชิญชวนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความต้องการสูงขึ้น

เข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาและพัฒนาให้เกิดวิสัยทัศน์ร่วมกันมองและเผชิญกับปัญหาและสถานการณ์เก่า ๆ ด้วยวิถีทางแบบใหม่ ๆ และควรตั้งมาตรฐานและความคาดหวังในการทำงานในทุกด้านให้สูงเกินเป้าหมายที่กำหนดไว้และในเชิงทฤษฎีประสิทธิผลโรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้นมิได้เกิดขึ้นอย่างมีโชคช่วยหรือในลักษณะที่จะทำอย่างไรก็ได้ไม่ต้องทุ่มเทความพยายามเท่าใดนัก ไม่ต้องใช้กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ หรือเป็นแนวทาง หรือมิได้เกิดขึ้นโดยลำพังความสามารถของผู้บริหารหรือครูคนหนึ่งคนใด โดยไม่คำนึงถึงตัวผู้เรียนเป็นหัวใจที่สำคัญ โดยไม่ใส่ใจต่อเป้าหมาย และการบรรลุผลต่อเป้าหมาย โดยไม่คำนึงถึงการมีกิจกรรมร่วมกันของคณะครูนักเรียนและชุมชน หรือมิได้เกิดขึ้นโดยไม่มีการวางแผนเพื่อการใช้ทรัพยากรที่มีประสิทธิผล โดยไม่เน้นความมีจิตสำนึกชุมชน โดยไม่คำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน แต่โรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้นจะต้องอาศัยหลักการแนวคิดทฤษฎีเป็นแนวทาง ต้องอาศัยความทุ่มเทพยายามในทุกด้านจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ต้องอาศัยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ต้องอาศัยเป้าหมายที่ชัดเจนจากการศึกษาหลักทฤษฎีแนวคิดที่บรรยายในบทที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ในข้างต้นด้วยเหตุผลหลายสิ่งหลายอย่าง พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลโรงเรียนตามที่ได้บรรยายไว้ในเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องบทที่ 2 ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องทำให้นักเรียนภายในโรงเรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ พัฒนาวิธีคิด ดังนั้น โรงเรียนถือเป็นองค์กรที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ให้บริการที่ผูกพันกับเรื่องการสอน และการเรียนรู้เป็นหลัก สอดคล้องกับผลการวิจัยของชลธิชา อนันต์นาวิ (2554) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลบุรี เขต 3 พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกันกับผลการวิจัยของกัลป์ยานี บุตรดีวงศ์ (2552) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนและการบริหารโรงเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน การบริหารโรงเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ในจังหวัดภาคใต้ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา หรือ ศึกษาธิการและกีฬาจังหวัด ควรจัดฝึกอบรมพัฒนาทักษะการกระตุ้นการใช้ปัญญาให้ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ในจังหวัดภาคใต้

2. ประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ในจังหวัดภาคใต้ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวกมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา หรือ ศึกษาธิการและกีฬาจังหวัด ควรจัดฝึกอบรมพัฒนาทักษะด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวกให้กับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ในจังหวัดภาคใต้

4. ควรพัฒนาประสิทธิผลโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ในจังหวัดภาคใต้ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ให้เพิ่มทรัพยากรและ

สิ่งอำนวยความสะดวกโรงเรียนขนาดเล็ก และครูที่มี
ประสบการณ์ไม่เกิน 5 ปี

5. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร
โรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของ
โรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ในจังหวัดภาคใต้ ประเทศ
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ควรพัฒนา
ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมให้มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสูง
 ซึ่งจะส่งผลให้โรงเรียนมีประสิทธิผลสูงตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการ
เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์
ในจังหวัดภาคใต้ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตย
ประชาชนลาว

2. ควรศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้
บริหารโรงเรียนเป็นรายกรณีเช่นผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบ
ผลสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาและได้รับรางวัลดี
เด่นด้านต่าง ๆ โดยให้เปลี่ยนจากเชิงปริมาณมาเป็นเชิง
คุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา. (2008). *แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูป ระบบการศึกษาแห่งชาติ ปี 2006 ถึง 2015*. เวียงจันทน์: โรงพิมพ์สี่สาว.

กัลยาณี บุตรดวงศ์. (2552). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน และการบริหารโรงเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดสระแก้ว*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

กิตติชัย รุจิมงคล. (2544). *ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนและประสิทธิผลของ โรงเรียนเอกชน เขตการศึกษา 12*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

กรุณา บุญแก้ว. (2552). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชลธิชา อนันต์นาวิ. (2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับ องค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ธวัชรรัตน์ ไบบัว. (2555). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผล ของโรงเรียน สังกัดเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

- น้ำผึ้ง ใจจันทร์. (2552). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของพนักงานครูในสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศูนย์สถิติเทคโนโลยีและข่าวสาร กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา. (2011). *บทสรุปแผนพัฒนาการศึกษา ปี 2011*. เข้าถึงได้จาก <http://www.moe.gov.la/index.php/la/statistics>
- สังคม จันทวีเศษ. (2555). การพัฒนาตัวแบบสมรรถนะที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 8(1), 19-32.
- สมโชค โพธิ์งาม. (2550). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Cronbach, R. L. (1990). *Essentials of psychological testing* (5thed.). New York: Harper Colling.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (1991). *Educational administration: Theory research practice* (4thed.). New York: McGraw-Hill.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-608.
- Leithwood, K., Jantzi, D., & Steinbach, R. (1999). *Effective school leaders: How to evaluate for changing times*. Buckingham, UK: Open University Press.

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*

Development of Strategic Leadership Model of School Administrators Under The Office of The Basic Education Commission

ธนภณ ธรรมรักษ์**

ดร.คุณวุฒิ คนฉลาด***

ดร.สมศักดิ์ ลิลา****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการสร้างรูปแบบคือ ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านบริหารจัดการศึกษา จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจงโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และการพัฒนารูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาจำนวน 10 คน ด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่ม และกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 525 คน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ 2. การบริหารทรัพยากรในองค์กร 3. การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร 4. การมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม 5. การควบคุมองค์การอย่างสมดุล และ 6. การเป็นผู้นำองค์กร ส่วนแนวคิดของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุดในการมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม และอยู่ในระดับมากในการเป็นผู้นำองค์กร ด้านการบริหารทรัพยากรในองค์กร ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร ด้านการควบคุมองค์การอย่างสมดุล และด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์/ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

*คุณฐิณีพนธ์ปรัชญาคุณฐิณีพนธ์ิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***รองศาสตราจารย์ ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

****อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

The purposes of the study were to construct the development of strategic leadership model of school administrators under the Office of the Basic Education Commission. The informants used to construct the model included five educational management experts, derived by means of purposive sampling. They were invited to participate in this study by using in depth interview. The model was developed by 10 educational administration experts by using the focus group discussion. The strategic leadership model was tested for its appropriateness by 525 Basic Education Commission administrators.

The results revealed that the development of strategic leadership model of school administrators consisted of six categories : 1) Determining strategic direction., 2) Organization Resource Management., 3) Sustaining an effective organizational culture., 4) Emphasizing ethical practices., 5) Establishing balanced organizational controls., and 6) Organizational Leadership. The model based on the Basic Education Commission administrators' opinions showed that the appropriateness of development of strategic leadership model of school administrators in emphasizing ethical practices was at highest level but the other aspects were at high level in organizational leadership, organization resource management, sustaining an effective organizational culture, establishing balanced organizational controls, and determining strategic direction.

บทนำ

การพัฒนาคนในทุกระดับทั้งในระดับบริหาร และในระดับปฏิบัติการถือเป็นหน้าที่หลักขององค์กร หรือหน่วยงานที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อพัฒนาบุคคลให้ มีความรู้ ความสามารถ ที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ หากองค์กร หรือหน่วยงานใดขาดการพัฒนาบุคลากรแล้ว ย่อมส่งผล ต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร ผู้บริหาร และผู้ร่วมงานจึงมีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของการ จัดการศึกษา จึงจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาผู้บริหาร การศึกษาและผู้ร่วมงานควบคู่กันไป ทั้งนี้เพราะผู้บริหาร การศึกษาเป็นผู้นำในการผลักดันแผนและนโยบายให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงและผู้ร่วมงานเป็นผู้นำไปปฏิบัติ เพื่อเป็น กลไกสำคัญที่จะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย

การปฏิรูปการศึกษาในระยะที่ผ่านมาทุกฝ่าย ได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับการปรับตัวให้ทัน ต่อกระแสการเปลี่ยนแปลง จะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พุทธศักราช 2550-2554) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้เน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการ ศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและ สังคม มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถ และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เน้น ระบบบริหารจัดการตามหลัก ธรรมาภิบาล (สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา, 2551, หน้า 1-2) แม้ว่า ประเทศไทยมีนโยบายการปฏิรูปการศึกษาอย่างชัดเจน แล้วก็ตาม แต่ก็มีอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การศึกษาไทยยัง ไม่สามารถไปสู่เป้าหมายปลายทางเท่าที่ควรเนื่องมาจากการขาดผู้นำที่เข้มแข็งและมีวิสัยทัศน์ โดยเฉพาะปัญหา

ด้านผู้นำในการบริหารจัดการของสถานศึกษายังมีปัญหา ด้านการรวมศูนย์อำนาจในการบริหาร ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ขาดการตรวจสอบและการประกันคุณภาพ ขาดการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และขาดการส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2544 หน้า 12-15) นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ยังขาดการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง และไม่ตอบสนองความต้องการของหน่วยงาน การทำงานเป็นทีมยังมีน้อย การสร้างระบบแรงจูงใจยังไม่สามารถสนับสนุนให้บุคลากรทำงานอย่างเต็มศักยภาพ และที่สำคัญขาดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างล่าช้า ไม่คล่องตัว บุคลากรไม่เข้าใจในระบบและวิธีการทำงานที่ชัดเจน จึงทำให้การทำงานไม่มีประสิทธิผลเท่าที่ควร (Myers, & Distel, 2008)

ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันต้องมีรูปแบบของความเป็นผู้นำที่เปลี่ยนแปลงไปและผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leadership) เป็นภาวะผู้นำประเภทหนึ่งที่นำความเจริญก้าวหน้ามาสู่องค์กร ผู้นำขององค์กรหลายแห่งที่ประสบความสำเร็จล้วนแต่มีความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ ความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์เริ่มจากการมีคุณสมบัติสำคัญคือเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ (Vision) กว้างไกล และนำวิสัยทัศน์มาสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นผลสำเร็จตามขั้นตอน (เนตร์พัฒนา ยาวีราช, 2552, หน้า 43) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ต้องปรับเปลี่ยนทิศทางวิธีคิดและ การบริหารแบบใหม่ที่สอดคล้องทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีความพยายามในการวางแผนกลยุทธ์อย่างสมบูรณ์ที่ครอบคลุมภารกิจและ ขอบข่ายทั้งหมดของสถานศึกษา ทำให้มีการนำเอาเรื่องของกระบวนการบริหารงาน โดยเฉพาะการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ เช่น การจัดโครงสร้างสถานศึกษา วัฒนธรรมสถานศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศ ทรัพยากรบุคคลตลอดจนการควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์เข้ามาบูรณาการร่วมกัน เป็นรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic

Management) โดยผู้นำระดับสูงขององค์กรหรือผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นระดับกลยุทธ์เป็นบุคคลที่ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาในทุกขั้นตอน

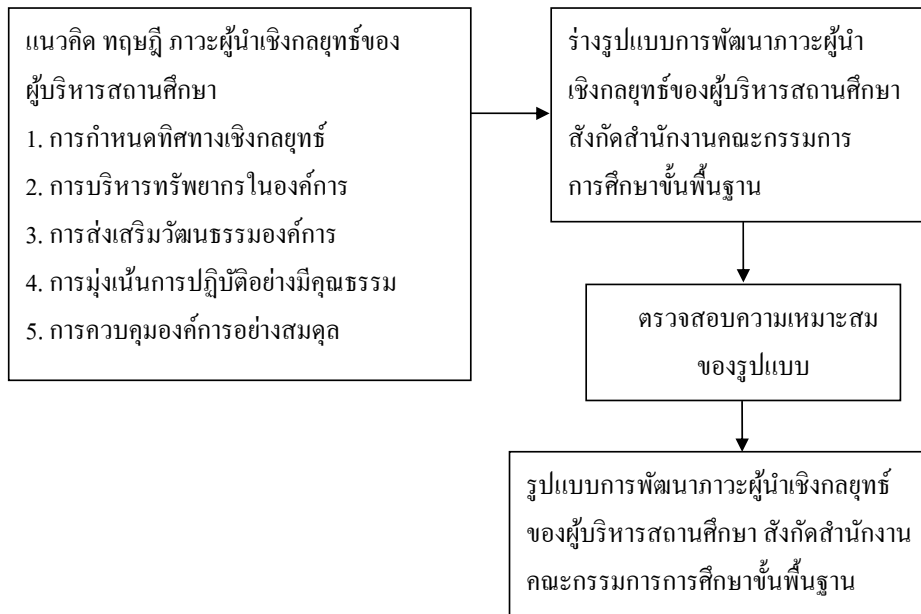
จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ที่จะทำให้ การบริหารงานของสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุดคือผู้บริหารสถานศึกษาผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นผู้นำที่มีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษา ผู้นำสามารถกำหนดทิศทางของสถานศึกษาผ่านทางวิสัยทัศน์และแผนกลยุทธ์ และต้องมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมภายในภายนอกของสถานศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิด ทฤษฎีภาวะผู้นำมาใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ เพื่อนำไปสร้างและพัฒนาให้เป็นรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความเหมาะสมสำหรับสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกรอบแนวคิดองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของฮิทท์, ไอร์แลนด์ และฮอสกิสสัน (Hitt, Ireland, & Hoskisson, 2007, p. 384) โดยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดตามภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นวิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology) ในขั้นตอนแรกเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิแบบเชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group Discussion) และขั้นตอนสุดท้ายเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้แบบสอบถามเพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น จากเอกสาร ตำรา บทความ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อร่างรูปแบบจำลอง ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้การสัมภาษณ์เชิงลึก

จำนวน 5 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้ที่มีความสามารถและประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษามากกว่า 10 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกหรือมีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 2 คน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน และผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน นำข้อมูล ที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิมาทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และจัดกลุ่มองค์ประกอบร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา มี 5 ด้าน คือ ด้านการกำหนดทิศทางการพัฒนา ยุทธศาสตร์ ด้านการบริหารทรัพยากรในองค์กร ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร ด้านมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม และด้านการควบคุมองค์การอย่างสมดุล และข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

ตอนที่ 2 การร่างรูปแบบจำลองรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากกรอบความคิดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากทฤษฎี แนวคิด และ

การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปเป็นประเด็นของรูปแบบจำลองรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการนำร่างรูปแบบจำลองรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มานำเสนอในการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความสมบูรณ์ ในการนำไปใช้ โดยใช้เทคนิคสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้เชี่ยวชาญ ที่ร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 10 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้ที่มีความสามารถและประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี วุฒิกศษาระดับปริญญาเอกหรือมีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 3 คน จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน อาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญทางการบริหารการศึกษา จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน และผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 2 คน

ตอนที่ 4 การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการตรวจสอบความเหมาะสมในทางปฏิบัติของการนำรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อนำไปใช้ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยคัดเลือกจากประชากร ซึ่งเป็น

ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา จาก 19 เขตตรวจราชการใน ปีการศึกษา 2554 จำนวน 30,801 คนทั่วประเทศ กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของยามาเน่ (Yamane, 1973, p. 1088) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ได้จำนวน 395 คน แต่การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 525 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - stage Random Sampling)

ตอนที่ 5 การสรุปและนำเสนอรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วโดยจัดทำเป็นรายงานผลการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยตัดข้อความที่ซ้ำซ้อนกัน และสรุปประเด็นเป็นกรอบคำถามเพื่อสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่ม

2. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group Discussion) โดยถอดเทปการสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการคำนวณหาค่าร้อยละ โดยคัดเลือกข้อความที่ผู้ตอบ มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ร้อยละ 80 ขึ้นไป เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจัดลำดับข้อมูลตามข้อที่สรุปได้จากการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้รูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เป็นรายชื่อ เกณฑ์ในการพิจารณาความเหมาะสมการปฏิบัติจริงถึงเกณฑ์ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 120-122)

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ 2) การบริหารทรัพยากรในองค์กร 3) การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร 4) การมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม 5) การควบคุมองค์การอย่างสมดุล และ 6) การเป็นผู้นำองค์การ สรุปเป็นแผนภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

อภิปรายผล

1. ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 16 ประการ คือ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ให้ชัดเจน สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมเพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน 2) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ของสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกัน 3) การเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการระดมสมอง แสดงความคิดเห็นเพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกสถานศึกษา 4) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกสถานศึกษาโดยใช้เทคนิค SWOT Analysis 5) การกำหนดพันธกิจ บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ไว้ชัดเจน 6) การกำหนดเป้าประสงค์ความคาดหวังหรือผลการดำเนินงานที่ต้องการบรรลุ สอดคล้องกับพันธกิจ 7) การวิเคราะห์ทรัพยากรบุคคลในด้านปริมาณและคุณภาพของบุคลากร 8) การวิเคราะห์การบริหารจัดการ การใช้จ่ายเงินของสถานศึกษา 9) การวิเคราะห์โครงสร้างสถานศึกษาในการให้บริการการศึกษาและคุณภาพด้านวิชาการของนักเรียน 10) การศึกษานโยบายของรัฐบาล และของหน่วยงานต้นสังกัดให้กระจ่างชัดก่อนกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ของสถานศึกษา 11) การศึกษานโยบายของรัฐบาล และของหน่วยงานต้นสังกัดให้กระจ่างชัดก่อนกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ของสถานศึกษา 12) การวิเคราะห์ทรัพยากรที่เป็นวัสดุ อุปกรณ์ในด้านความเพียงพอและคุณภาพของวัสดุ อุปกรณ์ 13) การให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ของสถานศึกษา ได้แก่ ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ 14) การวิเคราะห์ด้านบริหารจัดการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของบุคลากร และการมอบอำนาจในการบริหารจัดการของสถานศึกษา 15) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในทั้งในอดีต

และปัจจุบัน ที่ส่งผลต่อสถานศึกษาในด้านโครงสร้าง องค์การ บุคลากร การเงิน วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ และ 16) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในทั้งในอดีตและปัจจุบันที่ส่งผลต่อสถานศึกษาในด้านวัฒนธรรม เทคโนโลยีและเศรษฐกิจ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติจริงตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยรัตน์ เมืองสง (2550) กล่าวว่า สภาพที่ผู้นำแสดงให้เห็นในการกำหนดทิศทางและการกระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจให้แก่สมาชิกที่เป็นกระบวนการพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในการกิจและวิสัยทัศน์ของกลุ่มจงใจให้ผู้ร่วมงานเกิดพลังร่วมในการพัฒนาปรับเปลี่ยนสถานศึกษาให้ดีขึ้นและผลักดันให้การบริหารเชิงกลยุทธ์ประสบความสำเร็จ และสอดคล้องกับแนวคิดของ ดูบริน (DuBrin) (1998) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ได้ข้อสรุปว่า การกำหนดทิศทางขององค์กรนั้น คุณลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของผู้นำองค์กรคือผู้นำ ที่มีความคิดความเข้าใจระดับสูง (High-level Cognitive Activity) การคิดเชิงกลยุทธ์นั้นต้องอาศัยทักษะด้านความเข้าใจที่เกิดขึ้นในระดับสูง เช่น ความสามารถในการคิดเชิงมโนภาพ (Conceptually) ในการซึมซับและการรับรู้แนวโน้มของสิ่งต่างๆ จำนวนมาก ได้อย่างมีเหตุผลและมีความสามารถในการสรุปข้อมูลต่างๆ เพื่อนำไปกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการ นอกจากนี้ก็ควรมีความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่างๆ มากำหนดกลยุทธ์ (Gathering Multiple Inputs to Formulate Strategy) ตลอดจนการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต (Anticipating and Creating a Future) ซึ่งต้องอาศัยทักษะการคาดคะเนอนาคต จากคำกล่าวที่ว่า “การมองอนาคต

อย่างทะลุปรุโปร่งเป็นเรื่องของความแตกต่างระหว่างความสำเร็จและความล้มเหลว” ดังนั้น จึงต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับอนาคต เป็นการคาดคะเนอย่างแม่นยำตลอดจนเป็นการคาดคะเนทักษะต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับองค์การในอนาคตนั่นเอง ในขณะที่เดียวกันจะต้องมีวิธีคิดเชิงปฏิวัติ (Revolutionary Thinking) ซึ่งเป็นการใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับคำว่า การสร้างสรรค์อนาคตใหม่ (Re-inventing the Future) ที่แตกต่างจากคนอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ (Creating a Vision) ซึ่งเป็นสภาพขององค์การที่ต้องการจะเป็นอนาคตหรือเป็นเป้าหมายที่มีลักษณะกว้างๆ ซึ่งเป็นความต้องการในอนาคตโดยยังไม่ได้กำหนดวิธีการเอาไว้เป็นการสร้างความคิดโดยการใช้อำนาจ เช่น คำถามถึงสิ่ง ที่ดีที่สุด ยิ่งใหญ่ที่สุด บริการที่ดีที่สุด เป็นต้น และวิสัยทัศน์ซึ่งเป็นรูปแบบของข้อเสนอแนะแบบไม่เจาะจงและเป็นตำแหน่งของทิศทางที่จะไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สราวดี เพ็งศรีโคตร (2554, หน้า 68-82) กล่าวว่า โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากกว่ามาร่วมกิจกรรมอย่างเดียว

2. ด้านการบริหารทรัพยากรในองค์การ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำ เชิงกลยุทธ์ ด้านการบริหารทรัพยากรในองค์การ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 11 ประการ คือ 1) การบริหารจัดการงบประมาณด้วยความโปร่งใส ถูกต้องตามระเบียบ รวดเร็วและทันเหตุการณ์ 2) การบริหารเวลาอย่างเป็นระบบ 3) การพัฒนาบุคลากรด้วยการส่งไปอบรม ทักษะศึกษา และดูงาน 4) การเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรขององค์การ 5) การส่งเสริม ให้บุคลากรตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและประหยัด 6) การจัดให้บุคลากรได้ทำงานตามศักยภาพของตนเอง 7) การบริหารจัดการการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือให้เพียงพอต่อการใช้งาน 8) ใช้เทคนิคการบริหารงานโดย

ใช้กระบวนการ PDCA 9) การตรวจสอบการบริหารทรัพยากรจากภายในและภายนอกสถานศึกษา 10) การใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศในการบริหารงาน และ 11) การระดมทรัพยากรจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติจริงตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษามัธยมศึกษา พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุพานี สฤษฏ์วานิช (2553) กล่าวว่า องค์การจะต้องมีทรัพยากรมนุษย์หรือบุคลากรที่มีคุณค่า มีความรู้ความสามารถ มีทัศนคติที่ดี และมีแรงจูงใจที่จะดำเนินงานตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายกลยุทธ์ที่องค์การนั้นต้องการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพงกะพรรณ ตะกลมทอง (2553) พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 7 องค์ประกอบ คือ 1) ความสามารถในการปรับตัว 2) การมีวิสัยทัศน์ 3) การมีความเชื่อมั่นในตนเอง 4) การให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ 5) การมีความน่าเชื่อถือ 6) การมีมนุษยสัมพันธ์ และ 7) การมีวุฒิภาวะ

3. ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำ เชิงกลยุทธ์ ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 12 ประการ คือ 1) การส่งเสริมบุคลากรให้มีความขยันหมั่นเพียรและความกระตือรือร้นในการทำงาน 2) การส่งเสริมบุคลากรให้มีความเห็นอกเห็นใจยกย่องและยอมรับความสามารถของเพื่อนร่วมงาน 3) การส่งเสริมบุคลากรให้มีความรัก และความผูกพันกับสถานศึกษา 4) การส่งเสริมบุคลากรให้ มีความเป็นกันเอง และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 5) การสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมองค์การสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน 6) การสร้างบรรยากาศของการทำงานเป็นไปในลักษณะเป็นมิตรไมตรีต่อกัน 7) การปรับเปลี่ยนค่านิยม

ในการทำงานให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก 8) การหลอมรวมวัฒนธรรมองค์การให้เป็นอันเดียวกัน 9) การสร้างความตระหนักร่วมกันในการให้ความสำคัญกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา 10) การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ (LO) 11) การส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมองค์การให้คงอยู่ และ 12) การส่งเสริมบุคลากรให้มีการวางแผนและกำหนดเป้าหมายเพื่อความสำเร็จของการทำงานร่วมกัน ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติจริงตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมยศ นาวิการ (2551) กล่าวว่า วัฒนธรรมองค์การจะเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งต่อการดำเนินกลยุทธ์ วัฒนธรรมองค์การจะเป็นจุดแข็งที่สำคัญได้เมื่อสอดคล้องกับกลยุทธ์ กลยุทธ์ขององค์การที่จะต้องปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมได้ เมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมองค์การจะต้องปรับตัวได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ เอกรินทร์ สังข์ทอง (2552) กล่าวว่า การสร้างวัฒนธรรม การจัดสรรทรัพยากรและแนวคิดพหุวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์การเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของแนวคิดพหุวัฒนธรรมถือว่าเป็นหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงของผู้นำ ดังนั้น วัฒนธรรมต่างๆ ต้องถูกถ่ายทอด สนับสนุนหรือส่งเสริมโดยผู้นำองค์การ เช่น สร้างวัฒนธรรมในการเคารพต่อกัน มีระบบสร้างขวัญและกำลังใจ ที่ดีตลอดจนการเห็นคุณค่าของต่างวัฒนธรรม และปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวคิดของ สมิธและพายเลอร์ (Smith & Piele, 2006) มองว่าในการสร้างวัฒนธรรมนั้นผู้นำต้องกำหนดปรัชญาขององค์การที่ชัดเจน ทั้งนี้รวมถึงคุณค่าที่องค์การต้องการสร้างให้เกิดขึ้น หลังจากนั้นจึงนำไปสู่กระบวนการการร่างนโยบาย กฎระเบียบ และขั้น

ตอนที่ต้องการนำปรัชญาไปสู่การปฏิบัติและผู้นำต้องเป็นตัวแทนที่ดี ปฏิบัติตนในทางที่ตรงอย่างสม่ำเสมอ

4. ด้านมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำ เชิงกลยุทธ์ ด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 12 ประการ คือ 1) การมีความโปร่งใส และตรวจสอบได้ 2) การมีความเมตตากรุณา ซื่อสัตย์สุจริต ในการปฏิบัติงาน 3) การมีความยุติธรรมและให้ความเสมอภาคต่อผู้ร่วมงาน 4) การมีหลักธรรมาภิบาล และหลักธรรมทางศาสนา 5) การปฏิบัติตามกฎระเบียบของหน่วยงานและขนบธรรมเนียมประเพณี 6) การปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่นเพื่อความเจริญก้าวหน้าขององค์กรโดยคำนึงผลประโยชน์ส่วนรวม 7) การให้ความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ ชุมชนและสังคม 8) การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สุภาพเรียบร้อย 9) การมีความสุภาพอ่อนโยนกับผู้ร่วมงานและบุคคลทั่วไป 10) การให้คำแนะนำ ปกป้องช่วยเหลือผู้ร่วมงาน 11) การยอมรับความคิดเห็นและ ให้เกียรติผู้อื่น 12) การให้ความรักและเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้ร่วมงาน ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติจริงตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เนตรพัฒนา ยาวีราช (2552) ที่กล่าวไว้ในหนังสือภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์ว่า คุณธรรมของผู้นำประกอบด้วย 1) มุ่งมั่นทำงานเพื่อความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงานที่ตนรับผิดชอบ 2) มีเมตตากรุณา ยึดพรหมวิหารสี่ และหลักธรรมทางศาสนา 3) ประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดี ตรงเวลา ไม่ยกยอกน้อยใจ สุภาพเรียบร้อย 4) ตั้งมั่นอยู่ในความยุติธรรมและให้ความเสมอภาคต่อผู้ใต้บังคับบัญชา 5) พึงหมั่นศึกษาหาความรู้อยู่เสมอเพื่อให้เป็นผู้ที่ทันสมัย 6) ไม่ใช้กลวิธีหรืออิทธิพลเพื่อหาผลประโยชน์ส่วนตัว 7) พึงรักษาความลับของผู้ใต้บังคับบัญชา

8) พึงรับผิดชอบทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน ไม่ปิดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น 9) พึงอดทนด้วยความเยือกเย็นต่อคำพูดที่ขัดแย้งหรือไม่เป็นมิตร 10) พึงเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอ 11) พึงระมัดระวังคำพูดไม่ดูคำคนอื่นต่อหน้าคนทั้งหลาย 12) พึงงดเว้นอบายมุขทั้งปวง อันจะทำให้สังคมรังเกียจ 13) พึงสุภาพอ่อนโยนกับผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคคลทั่วไป 14) ต้องมีความซื่อสัตย์ 15) ไม่สร้างความสะดวกร้อนแก่ตนเองหรือผู้อื่น และสอดคล้องกับแนวคิดของลีธวูดและดุก (Leithwood & Duke, 1999 อ้างถึงใน Lashway, 2003) ที่ว่า ผู้นำควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างของผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และมีการแนะนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตนเป็นคนดี รวมถึงส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของทางโรงเรียนโดยเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียน มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน

5. ด้านการควบคุมองค์การอย่างสมดุล ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิง กลยุทธ์ ด้านการควบคุมองค์การอย่างสมดุล ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 11 ประการ คือ คือ 1) การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานและเป้าหมายการปฏิบัติงานของสถานศึกษาโดยมีส่วนร่วมและให้ทุกคนรับทราบ 2) การกำหนดโครงสร้างองค์การและแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลของสถานศึกษา 3) การกำหนดตัวชี้วัด วิธีการวัด และเครื่องมือในการควบคุมและประเมินผล 4) การนำผลการปฏิบัติงานไปพัฒนาและเป็นข้อมูลในการวางแผนกลยุทธ์ต่อไป 5) การปรับปรุงแก้ไขผลการปฏิบัติงานที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานและเป้าหมายที่กำหนด 6) การสรุปผลการปฏิบัติงานตามโครงการ/แผนงานของสถานศึกษา 7) การรายงานผลการปฏิบัติงานให้ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานต้นสังกัด และชุมชนทราบ 8) การติดตามการใช้งบประมาณและทรัพยากรตามโครงการ / แผนงานตามกำหนดอย่างต่อเนื่อง 9) การสร้างเครื่องมือและกำหนดเกณฑ์การประเมิน

ให้สอดคล้องกับมาตรฐานและเป้าหมายของการปฏิบัติงาน 10) การนำผลการปฏิบัติงานจริงไปเปรียบเทียบกับมาตรฐานและเป้าหมายที่กำหนดไว้ และ 11) การประเมินผลการปฏิบัติงานโดยใช้หลัก Balanced Scorecard (BSC) ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติจริงตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เสนาะ ดิยาวี (2550) และ สุพานี สฤษฏ์วานิช (2553) กล่าวว่า ระบบควบคุมทางกลยุทธ์ (Strategic Control System) คือ ระบบที่กำหนดอย่างเป็นทางการในการวัดตรวจสอบและสะท้อนกลับในทางใด ๆ ที่ผู้บริหารจะสามารถประเมินได้ว่าบริษัทดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ มีการริเริ่มใหม่ๆ และตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าจนทำให้การนำกลยุทธ์ไปใช้ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) กำหนดมาตรฐานและเป้าหมายที่จะใช้สำหรับการวัดผลงาน มาตรฐานที่ใช้วัดโดยทั่วไปคือ ประสิทธิภาพ คุณภาพ นวัตกรรมใหม่ๆ และการตอบสนองตรงต่อความต้องการของลูกค้า ส่วนเป้าหมายให้ดูจากกลยุทธ์ของบริษัทว่า เป็นอย่างไร 2) สร้างระบบการวัดและการตรวจสอบเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานและเป้าหมาย ที่กำหนดขึ้นมา 3) เปรียบเทียบผลงานที่ปฏิบัติได้จริงกับมาตรฐานที่กำหนดขึ้น 4) ดำเนินการแก้ไขเมื่อผลการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามมาตรฐานและเป้าหมาย การแก้ไขอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์หรือโครงสร้างใหม่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัตติยา ด้วงสำราญ (2552) พบว่า การประเมินกลยุทธ์ของโรงเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กมากที่สุด อันดับที่ 6 เมื่อพิจารณาข้อคำถามของแบบสอบถามความคิดเห็นประกอบด้วยลักษณะต่างๆ ดังต่อไปนี้ 1) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนด กลยุทธ์ของสถาน

ศึกษา 2) วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ของสถานศึกษา มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน 3) มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการใช้เทคนิค SWOT Analysis 4) กำหนด กรอบและแนวทางในการติดตามและประเมินผล 5) จัด ทำแผนและปฏิทินการกำกับ ติดตาม และประเมินผล 6) กำหนดผู้รับผิดชอบในการกำกับ ติดตามและประเมิน ผล 7) รายงานผลให้ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานต้นสังกัด และสาธารณชน ทราบ

6. ด้านการเป็นผู้นำองค์กร ผลการวิจัยพบ ว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ด้านการเป็นผู้นำ องค์กร ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 13 ประการ คือ 1) ผู้นำมีความกล้าในการคิด กล้าตัดสินใจ กล้าทำ และพร้อมรับผิดชอบ 2) ผู้นำมีวิสัยทัศน์และสามารถ ถ่ายทอดไปยังผู้ร่วมงานและบุคคลอื่นได้อย่างชัดเจน 3) ผู้นำมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีศักยภาพทาง ความคิด 4) ผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน 5) ผู้นำ มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารการศึกษา 6) ผู้นำมี ความยืดหยุ่นในการทำงานให้เป็นไปตามสถานการณ์และ สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา 7) ผู้นำ มีความสามารถในการบริหารงานอย่างเป็นขั้นตอน 8) ผู้นำมี มนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงานและบุคคลอื่น 9) ผู้นำมี การส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วม 10) ผู้นำมีความ สามารถและทักษะ ในการติดต่อสื่อสารและประสาน สัมพันธ์ 11) ผู้นำมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหาร งาน 12) ผู้นำมีจิตมุ่งบริการต่อผู้รับบริการและผู้มีส่วน ได้ส่วนเสีย และ 13) ผู้นำมีการบริหารงานแบบมุ่งผล สัมฤทธิ์ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน และ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากความเหมาะสมในการนำไป ปฏิบัติจริงตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบ ว่ารูปแบบมีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติจริงอยู่ใน ระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ลิปสันท์ เกตุทัต (2548) ที่เห็นว่า ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีทัศนะกว้างไกล

และสามารถทำให้ผู้ร่วมงานยอมรับและยินดีร่วมปฏิบัติ ตามซึ่งผู้ที่จะเป็นผู้นำต้องมีศักยภาพพื้นฐาน 9 ประการ ได้แก่ เป็นคนเก่ง เป็นคนดี ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความกล้าหาญทางจริยธรรม อดทน บริหารจัดการเป็น ตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ มีสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม และเคยประสบความสำเร็จมาพอสมควร และสอดคล้อง กับแนวคิดของ เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2552) กล่าวว่า ผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leadership) เป็นรูปแบบ ของผู้นำชนิดหนึ่งที่น่าความเจริญก้าวหน้ามาสู่องค์กรการ ผู้นำขององค์กรหลายแห่งที่ประสบความสำเร็จล้วนแต่มี ความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์สามารถสร้างความได้เปรียบใน การแข่งขัน สร้างความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์เริ่มจากการมี คุณสมบัติสำคัญคือเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ (Vision) กว้างไกล และนำวิสัยทัศน์มาสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นผลสำเร็จ และ สอดคล้องกับแนวคิดของ ฟูลแลน (Fullan, 2000) มี แนวคิดภาวะผู้นำของผู้บริหารจะต้องมี 6 ประการ คือ 1) คิดระยะยาว 2) คิดในเรื่องที่กำลังมุ่งหน้าไปและการ โยงใยไปสู่สิ่งที่ใหญ่ขึ้น 3) สามารถไปถึงและโน้มน้าวผู้อื่น ให้ไปได้ไกลกว่าลิมิตของตนเอง 4) ต้องแสดงให้เห็นถึง ความหนักแน่นในวิสัยทัศน์ คุณค่า และความเข้าใจด้วย ปัญญาอย่างมีเหตุผล 5) มีความสามารถในการเป็นตัว เชื่อมรัฐบาลกับกลุ่มผู้มีสิทธิ์ลงคะแนน 6) ต้องคิดใหม่ ทำใหม่อยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำ ข้อค้นพบจากการวิจัย เรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ เชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ 2) การบริหารทรัพยากรในองค์กร 3) การส่งเสริมวัฒนธรรม องค์กร 4) การมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม 5) การควบคุมองค์การอย่างสมดุล และ 6) การเป็นผู้นำ

องค์การ ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการกำหนดเป็นนโยบาย แผนงาน และโครงการในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำข้อค้นพบจากการวิจัย เรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะการบริหารงานและบริบทของสถานศึกษาเพราะมีความแตกต่างกัน

2.2 ผลจากการวิจัย เรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นรูปแบบหนึ่งที่ผู้บริหารสถาน

ศึกษาสามารถนำไปใช้ในการบริหารงานได้เป็นอย่างดี เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดจึงจำเป็นต้องเพิ่มเติมประสบการณ์ใหม่ๆ อาจทำได้โดยการอบรม ประชุม สัมมนา และทัศนศึกษาดูงาน เป็นต้น เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

3.1 วิจัยดำเนินการในขั้นตอนการร่างรูปแบบการพัฒนา ควรเพิ่มการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่น หรือโรงเรียนรางวัลพระราชทานในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

3.2 ควรทำการสร้างหลักสูตรพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและนำไปทดลองใช้จริงกับสถานศึกษา

3.3 ควรทำการศึกษาวิจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กัลยรัตน์ เมืองสง. (2550). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*.

ดุชนิพนธ์ปรัชญาการศึกษาดุชนิพนธ์จิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ขัตติยา ด้วงสำราญ. (2552). *รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก*. ดุชนิพนธ์

ปรัชญาดุชนิพนธ์จิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2552). *ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ลกรุ๊ป.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พงกะพรณ ตะกลมทอง. (2553). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารระดับกลาง สังกัดสำนักงาน*

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์จิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

สมยศ นาวิก. (2551). *การบริหารเชิงกลยุทธ์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สราวดี เพ็งศรีโคตร. (2554). *รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย*.

วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยบูรพา, 7(1), 68-82.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2544). *ปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542*.

กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *รูปแบบการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาแนวใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผนการศึกษา สภาการศึกษา.
- สิปพนนท์ เกตุทัต. (2548). *ผู้นำ* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มติชน.
- สุพานี สฤษฏ์วานิช. (2553). *การบริหารเชิงกลยุทธ์: แนวคิดและทฤษฎี* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสนาะ ดิยาว. (2550). *การบริหารกลยุทธ์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอกรินทร์ สังข์ทอง. (2552). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในสังคมพหุวัฒนธรรม: การทบทวนแนวคิดทฤษฎี และการปฏิบัติ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 20(1), 1-15.
- DuBrin, A. J. (1998). *Leadership: Research findings, practice, and skills*. Boston: Houghton.
- Fullan, M. (2000). *Educational leadership*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Hitt, M. A., Hoskisson, R. E., & Ireland, R. D. (2007). *Management of strategy: Concept and cases*. Mason, OH: Thomson South-Western.
- Lashway, L. (2003). Role of the school leader. n.p.
- Myers, D. L., Distel, D. L. (2008). *Leadership and strategic planning: Keys to success in a changing environment*. from [http:// www.asp.org/qic/index/html](http://www.asp.org/qic/index/html) Retrieved May 30, 2005
- Smith, S. C., & Piele, P. K. (2006). *School leadership: Handbook for excellence in student learning* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper & Row.

**การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาเคมี
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบวัฏจักร
การสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD*
The Study of Learning Achievement and Scientific Attitude in
Chemistry for Grade 10 Students Using The Inquiry Cycle (5E)
Learning Method Together With The Cooperative Learning
Method STAD Technique**

พัชรินทร์ ศรีพล**

ดร.นพมณี เชื้อวชิรพันธ์***

ดร.เชษฐ สิริสวัสดิ์****

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีและเจตคติต่อวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชลกันยานุกูลแสนสุข ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย 1 ห้องเรียน จำนวน 45 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้วิชาเคมีโดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง พอลิเมอร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีและแบบวัดเจตคติต่อวิชาเคมี ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีและเจตคติต่อวิชาเคมีก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent Sample และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีและเจตคติต่อวิชาเคมีกับเกณฑ์ที่กำหนด โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) แบบ One Sample

ผลการวิจัย พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือร้อยละ 70 และเจตคติต่อวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียน

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการสอนวิทยาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

แบบร่วมมือเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ระดับมาก (ระดับ 4)

คำสำคัญ : วัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) / การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD

Abstract

The purposes of this research were to study science learning achievement and scientific attitude in chemistry of grade ten students using the inquiry cycle (5E) learning method together with the cooperative learning method STAD technique. The samples for this research consisted of 45 grade ten students from Chonkanyanukoon saensuk school, Chonburi province. The simple random sampling method was used in selecting an experiment group. The research instruments were the lesson plans in the topic of polymer, science achievement test and scientific attitude in chemistry test. The data were analyzed by comparing the difference of an achievement scores and scientific attitude in chemistry pretest and posttest using dependent sample t-test and comparing the difference of an achievement and scientific attitude in chemistry with the criterion using one sample t-test.

The research findings were showed that the posttest science learning achievement of grade ten students after using the inquiry cycle (5E) learning method together with the cooperative learning method STAD technique was significantly higher than pretest and a defined criteria was 70 percent at .05 level. The posttest scientific attitude in chemistry of the students after they were taught by the inquiry cycle (5E) learning method together with the cooperative learning method STAD technique was higher than the pretest and a defined criteria was level 4 at .05 level.

Keywords : Inquiry cycle (5E) learning method / Cooperative learning method

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับทุกคนทั้งในชีวิตประจำวันและการงานอาชีพต่างๆ ตลอดจนเทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องใช้และผลผลิตต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงาน เหล่านี้ล้วนเป็นผลของความรู้วิทยาศาสตร์ ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่นๆ วิทยาศาสตร์ช่วยให้นักวิทยาศาสตร์ได้พัฒนาวิธีคิดทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์วิจารณ์ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความ

สามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและมีประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ดังนั้นทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผลสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม

วิชาเคมีเป็นวิชาวิทยาศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น อาหาร และยารักษาโรค ตลอดจนอุตสาหกรรม

หลายประเภทล้วนอาศัยความรู้และหลักการของวิชาเคมีมาใช้ ทำให้ประเทศไทยมีการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมและด้านเศรษฐกิจมากขึ้น ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตการสอนในห้องเรียนและสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนชลกันยานุกูลแสนสุข พบว่านักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าเนื้อหาของวิชาเคมีเป็นเรื่องที่ซับซ้อนเข้าใจยากจึงทำให้ผู้เรียนบางส่วนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่อยากเรียน ขาดแรงจูงใจในการเรียน ส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ นอกจากนี้ ผลการสอบ O-NET ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชลกันยานุกูลแสนสุข เปรียบเทียบย้อนหลัง 3 ปี ในสาระการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง สารและสมบัติของสาร ปีการศึกษา 2552 ร้อยละ 35.23 ปีการศึกษา 2553 ร้อยละ 23.81 และปีการศึกษา 2554 ร้อยละ 21.03 ซึ่งพบว่าค่าเฉลี่ยโดยรวมไม่ถึงร้อยละ 50 และมีแนวโน้มต่ำลง (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2555) จึงสะท้อนถึงสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนวิชาเคมี ในด้านการจัดการเรียนการสอนของครูวิทยาศาสตร์ ยังใช้รูปแบบและวิธีการสอนบรรยายให้ความรู้เป็นส่วนใหญ่ คือ ครูผู้สอนเป็นศูนย์กลางเน้นการถ่ายทอดความรู้ และเนื้อหาหมกมุ่นกว่าการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนได้พัฒนาศักยภาพในการแก้ปัญหา การเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูส่วนใหญ่จะตั้งความหวังไว้ว่านักเรียนทุกคนจะต้องเรียนได้เท่าๆ กัน ซึ่งขัดกับหลักจิตวิทยาว่าด้วยความแตกต่างระหว่างบุคคล ที่คนแต่ละคนมีความสนใจ ความสามารถ ความถนัด และมีวิธีเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ดังนั้น จะเห็นได้ว่าผู้เรียนแต่ละคนจะรับความรู้ที่ถ่ายทอดได้ไม่เท่ากัน

ในการศึกษาวิทยาศาสตร์ ด้วยแนวคิดของนักวิทยาศาสตร์ศึกษาและนักการศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ จิตวิทยาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ และหลักการของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จะเห็นได้ว่าครูจะต้องใช้รูปแบบ

กระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อให้ได้การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้จริงๆ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนดังกล่าว ควรอยู่บนพื้นฐานของการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งสลาวิน (Slavin, 1995 หน้า 5-6) นักการศึกษาชาวสหรัฐอเมริกาได้ทำการวิจัยและพัฒนาแบบการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคกลุ่มผลสัมฤทธิ์ และได้เผยแพร่ผลงานอย่างกว้างขวางในสหรัฐอเมริกาและหลายประเทศในแถบเอเชีย ซึ่งการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มผลสัมฤทธิ์นี้สามารถใช้ได้กับทุก ๆ วิชาตั้งแต่วิชาคณิตศาสตร์ไปจนถึงศิลปะ ภาษาหรือสังคมศึกษา และใช้กับระดับการศึกษาตั้งแต่เกรด 2 ถึงระดับมหาวิทยาลัยและเหมาะสมอย่างยิ่งกับรายวิชาที่มีการกำหนดจุดประสงค์ไว้อย่างชัดเจน โดยมีคำตอบตายตัว การสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคกลุ่มผลสัมฤทธิ์ จะเป็นการจัดกลุ่มนักเรียน โดยลดระดับความสามารถซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันภายในกลุ่ม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและช่วยนักเรียนที่เรียนอ่อนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงได้รับการฝึกฝนทักษะกระบวนการแสวงหาความรู้ ทักษะการบันทึกความรู้ ทักษะการคิด ทักษะการจัดการกับความรู้ ทักษะการแสดงออกทักษะการสร้างความรู้ใหม่และทักษะการทำงานเป็นกลุ่มจัดว่าเป็นวิธีเรียนที่สามารถนำมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนที่มีคุณภาพได้อีกวิธีหนึ่ง จึงนับว่าเป็นวิธีเรียนที่ควรนำมาใช้ได้ดีกับการเรียนการสอนปัจจุบันเพื่อให้การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการเรียนการสอนแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) เป็นอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดเวลา ให้อาสาผู้เรียนได้ฝึกคิด

ฝึกสังเกต ฝึกถาม-ตอบ ฝึกการสื่อสาร ฝึกการนำเสนอ ฝึกวิเคราะห์วิจารณ์ ฝึกสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้กำกับ ควบคุม ดำเนินการให้คำปรึกษาชี้แนะช่วยเหลือ ให้กำลังใจ เป็นผู้กระตุ้นส่งเสริมให้ผู้เรียนคิด และเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นสร้างความสนใจ เป็นการนำเข้าสู่บทเรียน อาจเกิดขึ้นเองจากความสงสัยหรือเป็นเรื่องที่เชื่อมโยงกับความรู้เดิม เป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนสร้างคำถาม 2) ขั้นสำรวจและค้นหา เป็นการวางแผนกำหนดแนวทางการสำรวจ ตรวจสอบ ตั้งสมมติฐาน กำหนดทางเลือกที่เป็นไปได้ 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป เป็นการนำข้อมูลที่ได้อธิบาย วิเคราะห์ แปรผล สรุป และนำเสนอผลที่ได้ในรูปแบบต่าง ๆ 4) ขั้นขยายความรู้ เป็นการนำความรู้ที่สร้างขึ้นไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิม หรือนำข้อสรุปที่ได้ไปใช้อธิบาย สถานการณ์ 5) ขั้นประเมิน เป็นการประเมินการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการต่าง ๆ ว่ามีความรู้หรือไม่ อย่างไร มากน้อย เพียงใด และนำไปประยุกต์ ใช้อย่างไร (สถาบันส่งเสริม การสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2546)

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการสอนรูปแบบต่าง ๆ พบว่าการสอนแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) และรูปแบบการสอนแบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นวิธีการสอนที่มีลักษณะเด่น ช่วยเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนหลายประการ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนสูงขึ้นและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน ร่วมมือ กันทำงาน โดยกำหนดบทบาทหน้าที่สมาชิก ตลอดจนกฎ เกณฑ์การทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน สมาชิกทุกคนช่วย เหลือเกื้อกูลสนับสนุนความสำเร็จซึ่งกันและกัน คนเรียน เก่งมีหน้าที่คอยช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อนกว่าเพื่อทำให้ การทำงานของกลุ่มเข้มแข็งขึ้น ขณะเดียวกันนักเรียน ทุกคนต้องพัฒนาและช่วยเหลือตนเองโดยใช้ศักยภาพให้ มากที่สุด เพราะทุกคนในกลุ่มมีส่วนทำงานให้ประสบผล สำเร็จได้และนักเรียนแต่ละคนต้องมีทักษะทางสังคมเพื่อ ให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

จากงานวิจัยเกี่ยวกับการสอนโดยใช้การเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของ มาณิดย์ คดีพิศาล (2541, บทคัดย่อ) สุมาลี บัวเล็ก (2541,บทคัดย่อ) สุพัตรา เนียมสุวรรณ (2547,บทคัดย่อ) ดวงกมล สุขสงวน (2547,บทคัดย่อ) ชำนาญ คำชู (2547,บทคัดย่อ) พรทิพย์ อุดร (2550, บทคัดย่อ) พุทธ ธรรมสุนา (2554, บทคัดย่อ) และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนแบบวัฏจักร การสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ของ เขียวลักษณ์ ชื่นอารมณ (2549, บทคัดย่อ) สุพัตรา ประกอบพานิช (2549,บทคัดย่อ) กนกวรรณ สะกัพันธ์ (2551,บทคัดย่อ) รุจภา ประถมวงษ์ (2551,บทคัดย่อ) ปราศรัย สุพรหมอินทร์ (2552,บทคัดย่อ) ศรีบุญตาม โจมศรี (2553, บทคัดย่อ) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD และการสอนแบบ สืบเสาะหาความรู้ (5E) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า นักเรียนกลุ่มควบคุม และยังพบว่านักเรียนมีเจตคติต่อ วิชาวิทยาศาสตร์สูงขึ้นอีกด้วย

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะ นำการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบ วัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการ เรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD มาใช้ในการ เรียนการสอนวิชาเคมีเพื่อที่จะศึกษาผลผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาเคมี ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชลกันยานุกูลแสนสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดย ใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD

2. เพื่อศึกษาเจตคติต่อวิชาเคมีของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบวัฏจักร การสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบ ร่วมมือเทคนิค STAD

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70)

3. เจตคติต่อวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

4. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD มีเจตคติต่อวิชาเคมีหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ระดับมาก (ระดับ 4))

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ได้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD วิชาเคมี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง พอลิเมอร์ ซึ่งจะช่วยให้แก่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีและมีเจตคติต่อวิชาเคมีสูงขึ้น

2. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ในวิชาอื่นๆ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชลกันยานุกูลแสนสุข

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวน 131 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชลกันยานุกูลแสนสุข ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย 1 ห้องเรียน จำนวน 45 คน โดยวิธีการจับฉลากจากจำนวน 3 ห้องเรียน

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย กำหนดเนื้อหาตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สาระที่ 3 สารและสมบัติของสาร เรื่อง พอลิเมอร์

ระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ใช้เวลาในการสอน 10 ชั่วโมง

ตัวแปรที่ใช้ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การสอนโดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีและเจตคติต่อวิชาเคมี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยผู้วิจัยได้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pretest-Posttest Design (สุทธิ ตัดติยะ และวิไลลักษณ์ สุจิตตานนท์, 2553, หน้า 322) ซึ่งมีแบบแผนการทดลอง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
E	T ₁	X	T ₂

ความหมายของสัญลักษณ์

E แทน กลุ่มตัวอย่าง

T₁ แทน การทดสอบก่อนเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

T₂ แทน การทดสอบหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

X แทน การสอนโดยใช้รูปแบบวัฏจักรการ

สืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบ
ร่วมมือเทคนิค STAD

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักร
การสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบ
ร่วมมือเทคนิค STAD

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
เคมี โดยในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้สร้างและพัฒนาแบบ
ทดสอบขึ้น มีลักษณะเป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก
จำนวน 30 ข้อ

3. แบบวัดเจตคติต่อวิชาเคมี เป็นแบบวัดที่
ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น มีลักษณะเป็นมาตราส่วน
ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

**การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ใน
การวิจัย**

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักร
การสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบ
ร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง พอลิเมอร์ มีวิธีการสร้าง โดย
ศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีโครงสร้าง
เนื้อหาเกี่ยวกับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่ม
สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระที่ 3 สารและสมบัติของ
สาร จากนั้นนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น เสนอ
ต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและ

ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่
ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จากนั้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน
5 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการ
เรียนรู้และพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา
(Content validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่าง
ข้อคำถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (IOC : Index
of item objective congruence) โดยใช้เกณฑ์ที่มีค่า
IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ซึ่งผลจากการพิจารณาตรวจสอบ
ความเที่ยงตรงของแผนการจัดการเรียนรู้พบว่าค่า IOC
อยู่ระหว่าง .80 - 1.00 ถือได้ว่าชุดการเรียนการสอน
มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและตามโครงสร้าง รวมทั้ง
นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลอง
(Try-out) กับนักเรียนแบบกลุ่มย่อย ซึ่งเป็นนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 4 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ที่
ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและยังไม่ได้เรียนเรื่อง พอลิเมอร์ เพื่อ
หาข้อบกพร่อง ตรวจสอบความเหมาะสมของภาษาที่
ใช้ กิจกรรม เวลา และปัญหาที่เกิดขึ้น จากนั้นปรับปรุง
แก้ไขใหม่ โดยปรับปรุงความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ใน
เนื้อหาให้ชัดเจนขึ้น

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
เคมี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีวิธีการสร้างโดยศึกษาจาก
ตำรา เอกสารเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล วิเคราะห์
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในแต่ละเนื้อหา
แบ่งพฤติกรรมด้านต่างๆ 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ความจำ
ความเข้าใจ การนำไปใช้ และการวิเคราะห์ จำนวน 50 ข้อ
นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้น
เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ
และปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียน ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์แนะนำ จากนั้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (IOC : Index of item objective congruence) โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง .80 - 1.00 ซึ่งถือได้ว่ามีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและตามโครงสร้าง หลังจากนั้นนำไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เคยเรียนเรื่อง พอลิเมอร์มาแล้ว ตรวจให้คะแนนและวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก โดยใช้เทคนิค 27% โดยเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย ที่มีค่าอยู่ระหว่าง .20 - .80 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ได้ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง .28- .76 ได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .25 - 1.00 ดำเนินการคัดเลือกข้อสอบจำนวน 30 ข้อ ที่มีค่าความยาก และค่าอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ที่กำหนดมาเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ นำคะแนนของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR-20 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90

3. แบบวัดเจตคติต่อวิชาเคมี มีวิธีการสร้างโดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบวัดเจตคติ วิเคราะห์เนื้อหาองค์ประกอบของเจตคติต่อวิชาเคมีและนำหลักในแบบวัดโดยมีเนื้อหาครอบคลุมองค์ประกอบของเจตคติต่อวิชาเคมี จากนั้นสร้างแบบวัดเจตคติต่อวิชาเคมีตามวิธีการวัดของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งเป็นข้อคำถามที่มีลักษณะการตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถามเชิงนิมิต (Positive) และข้อคำถามเชิงนิเสธ (Negative) จำนวน 30 ข้อ นำแบบวัดเจตคติต่อวิชาเคมีเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข จากนั้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาเป็นรายข้อ แล้วนำผลการตรวจของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยใช้เกณฑ์

การพิจารณาแบบวัดเจตคติที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 - 1.00 ซึ่งผลจากการพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบวัดเจตคติต่อวิชาเคมีพบว่าค่า IOC มีค่า 1.00 จากนั้นนำแบบวัดเจตคติต่อวิชาเคมี ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชลกันยานุกูลแสนสุข ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำผลมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายข้อโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เพื่อเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .27 - .81 คัดเลือกข้อสอบจำนวน 20 ข้อ ที่มีค่าอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ที่กำหนด แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติต่อวิชาเคมีทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) โดยใช้สูตรของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89

วิธีการรวบรวมข้อมูล

1. ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เรื่อง พอลิเมอร์จำนวน 30 ข้อ และแบบวัดเจตคติต่อวิชาเคมีจำนวน 20 ข้อ ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ปรับปรุง และแก้ไขแล้ว

2. ดำเนินการสอนโดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนเอง เนื้อหาคือ เรื่อง พอลิเมอร์ ใช้เวลาสอน 10 ชั่วโมง

3. เมื่อสิ้นสุดการสอนตามกำหนดแล้วจึงทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี และแบบวัดเจตคติต่อวิชาเคมี (ฉบับเดิม)

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำคะแนนที่ได้จากการตรวจผลการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีและแบบวัดเจตคติต่อวิชาเคมี มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี และเจตคติต่อวิชาเคมี ก่อนเรียนและหลังเรียนที่เกิดจากการสอนโดยใช้

รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent Sample และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาเคมีกับเกณฑ์ที่กำหนด โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) แบบ One Sample

ผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 70

3. เจตคติต่อวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD มีเจตคติต่อวิชาเคมีหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ระดับมาก (ระดับ 4)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีและเจตคติต่อวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD สรุปผลการวิจัยและมีประเด็นการอภิปรายดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 และ 2 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก วิธีการสอนรูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม เป็นการจัดประสบการณ์ที่เน้นให้นักเรียนคิดและค้นคว้าด้วยตนเอง รู้จักการวางแผนในการทำกิจกรรมต่างๆ ภายในกลุ่ม นักเรียนได้แสดงออกตามความสามารถของตนเอง สอดคล้องกับ อดุลย์ กำมิตร์ (2554, หน้า 99) ที่กล่าวว่า กระบวนการสืบเสาะหาความรู้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง กระบวนการที่ผู้เรียนจะต้องสืบค้นเสาะหาสำรวจ ตรวจสอบและค้นคว้าด้วยวิธีการต่างๆ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและเกิดการรับรู้ความรู้นั้นอย่างมีความหมาย รวมถึงการใช้เทคนิค STAD ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดซึ่งกันและกัน ซึ่งการที่กลุ่มยอมรับความคิดเห็นหรือการที่กลุ่มเปิดโอกาสให้นักเรียนที่อ่อนแอกว่าแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ จะช่วยให้นักเรียนที่อ่อนแอกว่าเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ทำให้เขารู้สึกว่าตนมีความสำคัญต่อกลุ่ม ซึ่งคาแกน (Kagan, 1994, pp. 265-268) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือไว้ว่า ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งความภาคภูมิใจนี้เองจะเป็นแรงผลักดันให้เป็นคนกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าพูด กล้าตัดสินใจ ทักษะดังกล่าวจะทำให้เกิดความมั่นใจต่อมา นักเรียนทุกคนได้ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกทักษะทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันส่งเสริม

การสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (อ้างถึงใน วินสไนย์ มณีทิพย์, 2549, หน้า 69) ได้เสนอไว้ว่า การเรียนแบบเทคนิคกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เป็นวิธีหนึ่งที่เหมาะสมตามแนวคิดของ Constructivism คือ ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองเหมาะที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ เนื่องจาก ขณะที่นักเรียนทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่ม นักเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้กับสมาชิกของกลุ่ม และการที่แต่ละคนมีวัยใกล้เคียงกัน ทำให้สามารถสื่อสารกันได้ดีเป็น อย่างดี ซึ่งแตกต่างจากการสื่อสารกับครู เมื่อนักเรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ก็จะทำให้ นักเรียนเกิดความตระหนักและสามารถนำความรู้ที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

นอกจากนี้เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนในแต่ละ ครั้ง จะมีการทำแบบทดสอบหลังเรียนโดยที่นักเรียนต่างคนต่างสอบ ไม่มีการช่วยเหลือกัน การทำแบบทดสอบนี้ ทำให้นักเรียนเกิดการตื่นตัวเพื่อต้องการทราบผลความก้าวหน้าของตนเองและของกลุ่ม เห็นได้จากการทดสอบหลังเรียนที่นักเรียนหลายคนสามารถทำคะแนนสอบได้มากกว่าคะแนนฐาน ส่งผลให้กลุ่มได้รางวัล สอดคล้องกับปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548, หน้า 191) ซึ่งกล่าวว่า การฝึกโดยมีการทดสอบจะได้ผลดีกว่าไม่มีการทดสอบ เพราะการทดสอบช่วยให้จำได้ดีกว่าเมื่อมีการทดสอบเกิดขึ้น ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ว่าตนเองจำบทเรียนส่วนไหนไม่ได้มาก ก็จะพยายามจำและทำความเข้าใจอีกครั้งหนึ่ง การท่องจำโดยไม่มีการทดสอบไม่ช่วยในเรื่องที่จำไม่ได้ การทดสอบจึงเป็นการรื้อฟื้นความจำอย่างหนึ่ง ซึ่งการเรียนวิธีนี้นักเรียนจะเกิดแรงกระตุ้น ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนและการทำแบบทดสอบต่างๆ จนนักเรียนมีพัฒนาการในการเรียนรู้เท่ากับเพื่อนๆ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรเดช ม่วงนิกร (2551) พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนผสมผสานระหว่างแบบ 5E และ STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และ

จากงานวิจัยของกนกวรรณ สะกิพันธ์ (2551) ที่ศึกษาเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เรื่อง สารประกอบไฮโดรคาร์บอน ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ของดวงกมล สุขสงวน (2547) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการสอนสาระวิทยาศาสตร์ที่เน้นการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สอนด้วยวิธีสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้สูงกว่าการสอนแบบปกติ

2. เจตคติต่อวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังเรียนสูงกว่าระดับมากซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 และ 4 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง โดยได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ทำการทดลองด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เท่านั้น และการที่ผู้เรียนปฏิบัติและเรียนรู้ด้วยตนเองจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น และยังเกิดทักษะในการปฏิบัติการทดลองอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของจอห์น ดิวอี้ ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จะเกิดได้ต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉลินดา อัลมะฮารีฟีย์ (2550) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ประกอบการเขียนแผนผังมโนทัศน์ ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวัฏจักร

การสืบเสาะหาความรู้ประกอบการเขียนแผนผังโนมดิ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังรวมถึงขั้นตอนของการเรียนแบบกลุ่ม เทคนิค STAD นักเรียนจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการฝึกทักษะการเรียนรู้ตามบทนั้น สมาชิกในกลุ่มจะช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่มอย่างเต็มที่เพื่อให้กลุ่มได้รางวัล เนื่องจากรางวัลที่ครูให้เป็นรางวัลคะแนนพัฒนาการ นั่นคือถ้ากลุ่มใดมีคะแนนมากกว่าครั้งก่อนจะได้รางวัล ทุกกลุ่ม ซึ่งสามารถกระตุ้นให้นักเรียนร่วมมือกัน เพื่อช่วยให้กลุ่มประสบความสำเร็จ ทำให้สมาชิกในกลุ่มช่วยเหลือกันอย่างดีที่สุด ช่วยกันเรียนไม่ว่าจะเรียนเก่ง หรือเรียนอ่อนก็ตาม ดังที่คาแกน (Kagan, 1994, pp. 265-268) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือไว้ว่า เป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำให้เกิดทัศนคติที่ดีและถูกต้องเกี่ยวกับการทำงานว่า จะต้องทำงานเป็นกลุ่มจึงจะประสบผลสำเร็จคนเราจะทำงานโดดเดี่ยวเสมอไปไม่ได้ และสอดคล้องกับวัฒนธรรม วัชระบุค (2542, หน้า 6) ที่กล่าวว่า การมีปฏิสัมพันธ์ ที่ดีในกลุ่มจะช่วยส่งเสริมความเจริญของงาน การพัฒนา ความเป็นผู้ใหญ่ การปรับปรุงการทำงาน และการจัดการ กับชีวิตของแต่ละบุคคล สัมพันธภาพที่เท่าเทียมกัน ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันของผู้เรียน

นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมี บรรยากาศของความร่วมมือกันทำงาน มีความเป็นกันเอง มีการให้รางวัล การชมเชย สิ่งเหล่านี้ช่วยให้นักเรียน อยากรเรียน ดังคำกล่าวของปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548, หน้า 266) ที่ว่า การให้การเสริมแรงแก่นักเรียน เมื่อนักเรียนได้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ครูให้ความสนใจ ให้กำลังใจ ให้คำชม จะทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการ เรียนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัตรา เนียมสุวรรณ (2547) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้การ

เรียนแบบร่วมมือและการสอนตามปกติ ผลการศึกษาพบ ว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเรียน แบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และมีเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์สูงกว่ากลุ่มที่สอนตาม ปกติ เช่นเดียวกับอะฮูจา (Ahuja, 1994) ได้ทำการ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติและการใช้ ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ในวิชาวิทยาศาสตร์ของ นักเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียน ด้วยการเรียนแบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ เจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียน แบบปกติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรทำการปฐมนิเทศนักเรียนให้เกิด ความรู้ ความเข้าใจในขั้นตอนการจัดกิจกรรมเพื่อให้ สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องและไม่เกิดปัญหา ตลอดจนชี้ ให้เห็นถึงประโยชน์ของการร่วมมือช่วยเหลือกันเพื่อสร้าง บรรยากาศของการเรียนรู้

1.2 ในการนำรูปแบบการสอนโดยใช้รูปแบบ วัชระการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการ เรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ในการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ ครูผู้สอนควรปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เช่น จำนวนนักเรียนต่อกลุ่ม การกำหนดบทบาทของนักเรียน สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

1.3 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ รูปแบบวัชระการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วม กับ การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ต้องใช้เวลาใน การจัดกิจกรรมค่อนข้างมาก ควรมีการปรับความยืดหยุ่น เวลาให้เหมาะสม

1.4 ควรเตรียมอุปกรณ์การทดลอง เอกสาร และจัดห้องเรียนให้พร้อมก่อนเพื่อจะได้ไม่เสียเวลาในการ ทำการเรียนการสอน

1.5 ควรมีการแจ้งผลการทดสอบท้ายแผน รวมทั้งแจ้งผลการทำใบกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับให้นักเรียนทราบผลการทำงานของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีความกระตือรือร้นและสนใจเรียนมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง โดยได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ทำการทดลองด้วยตนเอง และการที่ผู้เรียนปฏิบัติและเรียนรู้ด้วยตนเองจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น และยังเกิดทักษะในการปฏิบัติการทดลองอีกด้วย ดังนั้นควรมีการวิจัยโดยใช้รูปแบบวัฏจักร

การสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ในรายวิชาวิทยาศาสตร์สาขาต่างๆ เช่น ฟิสิกส์ ชีววิทยา

2.2 ควรมีการศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ในตัวแปรอื่น เช่น ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความคงทนในการเรียนรู้ เพราะเป็นสิ่งจำเป็นในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และสามารถนำสิ่งต่างๆ ดังกล่าวไปใช้ในวิชาอื่น และเกิดประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ สะกิ้นพันธ์. (2551). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เรื่องสารประกอบไฮโดรคาร์บอน*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ดวงกมล สุขสงวน. (2547). *การพัฒนารูปแบบการสอนสาระวิทยาศาสตร์ที่เน้นการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2548). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมการสอน.
- วัฒนาพร ระเบียบทุกข์. (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: แอล ที เพรส.
- วินสนีย์ มณีทิพย์. (2549). *ผลของการเรียนแบบร่วมมือที่มีต่อความสามารถในการนำ ความรู้วิชาวิทยาศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน วันและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2555). วันที่ค้นข้อมูล 24 มกราคม 2555, เข้าถึงได้จาก <http://www.niets.or.th/>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). (2546). *การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มวิทยาศาสตร์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สุพัตรา นิยมสุวรรณ. (2547). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือและการสอนตามปกติ*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

- สุทธิ ขัตติยะ และ วิไลลักษณ์ สุวจิตตานนท์. (2553). *แบบแผนการวิจัยและสถิติ*. กรุงเทพฯ : เปเปอร์เฮาส์
- สุรเดช ม่วงนิกร. (2551). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เรื่อง สถิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการสอนผสมผสานระหว่างแบบ 5E กับ STAD*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อดุลย์ คำมิตร. (2554). *การพัฒนาชุดการเรียนการสอนที่เน้นวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้และเทคนิคเอสคิวสามอาร์ เรื่องสารและสมบัติของสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*. 7(1), 99.
- อารี สันหลวี. (2543). *พหุปัญญาและการเรียนแบบร่วมมือ*. กรุงเทพฯ : แวนแก้ว.
- ธัชลินดา อัลมะอาริฟีย์. (2550). *ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ประกอบการเขียนแผนผังมโนมติ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- Ahuja, A. (1994). The effect of cooperative learning instructional strategy on the academic achievement, attitude toward science class and process skills of middle school science student. *Dissertation Abstracts International*, 55, 3149.
- Kagan, S. (1994). *Cooperative Learning*. San Juan Capistrano : Resources for Teach.
- Slavin, R. E. (1995). *Cooperative learning: theory research and practice* (2nd ed.). Massachusetts: A Simon & Schuster Company.

ผลการให้คำปรึกษาแนวอัตถิภาวะนิยมต่อความท้อแท้ ของพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้*

The Effects of Existential Counseling on Burnout of Patient Assistants

สุดใจ ส่งสกุล**

อนงค์ วิเศษสุวรรณ***

สุรินทร์ สุทธิชาติพิทย์****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการให้คำปรึกษาแนวอัตถิภาวะนิยมต่อความท้อแท้ของพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบวัดความท้อแท้ที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจาก แบบวัดความท้อแท้โคเปนเฮเกน(Copenhagen Burnout Inventory) คัดเลือกผู้ที่ได้ค่าคะแนนความท้อแท้สูงเกินเกณฑ์และสมัครใจเข้าร่วมการวิจัยได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 14 คนนำมาสุ่มอย่างง่ายเข้ากลุ่ม 2 กลุ่ม คือกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 7 คน กลุ่มทดลองได้รับการให้คำปรึกษารายบุคคลตามแนวอัตถิภาวะนิยม วัดผลการดำเนินการในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล นำข้อมูลมาวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำประเภทหนึ่งตัวแปรระหว่างกลุ่มและหนึ่งตัวแปรภายในกลุ่ม และทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่โดยวิธีการแบบนิวแมน-คูลส์

ผลการวิจัยพบว่า พนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้กลุ่มที่ได้รับการให้คำปรึกษาแนวอัตถิภาวะนิยมมีระดับความท้อแท้ในระยะหลังการทดลองต่ำกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีระดับความท้อแท้ในระยะติดตามผลต่ำกว่ากลุ่มควบคุมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ : ความท้อแท้/ พนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้/การให้คำปรึกษาแนวอัตถิภาวะนิยม

Abstract

The purpose of this research was to study the existential individual counseling on burnout of Patient Assistants. The sample consisted of fourteen Patient Assistants in hospital at Health Science Center of Burapha University Chonburi, who had the high scores exceed standard value of Copenhagen Burnout Inventory test. The samples were divided into-two groups by simple random sampling and then were assigned into the burn out group and the control group with seven members in each group. The experimental group was received Existential Individual Counseling Program. The data collection procedure was divided into three phases: the pre-test, the post test

*วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***รองศาสตราจารย์ ศูนย์บัณฑิตศึกษานานาชาติการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา

****ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

and the follow- up. The data were analyzed by repeat-measure analysis of variance: one between-subjects and one within subjects.

The results revealed that the Patient Assistants in experimental group has burnout score in posttest lower than the control group significantly at .05 levels. No significant difference was found on burn out score among the Patient Assistants in the experiment group and the control group during follow up.

Keywords : Burnout/Patient Assistants/Existential Counseling

บทนำ

สภาพสังคมที่กำลังพัฒนา กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกเกิดขึ้นอย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ลักษณะสังคม ความเจริญก้าวหน้าทางศาสตร์ต่างๆ ระบบการบริการสุขภาพก็เป็นส่วนหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไป งานในระบบบริการสุขภาพนั้นเป็นงานที่ประกอบด้วย สหสาขาอาชีพหลายอาชีพด้วยกัน พนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ก็เป็นส่วนหนึ่งในทีมสุขภาพที่จะช่วยส่งเสริมงานบริการสุขภาพไปสู่ความสำเร็จ ลักษณะการทำงานของพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ เป็นการช่วยเหลืองานด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้นที่ไม่มีความยุ่งยาก ซับซ้อนแต่มีความจำเป็นที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะในวิชาชีพด้านการพยาบาล ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนหลากหลายที่ต้องมารับบริการอีกทั้งบทบาทหน้าที่ที่หน้าหลายไม่มีความชัดเจน การรับหน้าที่ในงานหลายอย่างพร้อมกันย่อมมีความสัมพันธ์ต่อการบริการที่มีสุขภาพ (ฉวีวรรณชมภูเขา, 2550) ปัจจัยเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่นำมาซึ่งความท้อแท้(Mashlash,C., & Leiter,M.P.,1997)

ความท้อแท้มักจะเกิดกับบุคคลที่ประกอบอาชีพที่ให้บริการกับผู้รับบริการ ซึ่งจะเป็นงานที่มีความเกี่ยวข้องกับอารมณ์ของบุคคล หรือเป็นงานบริการสังคมที่ช่วยให้พัฒนาสังคม เช่นกลุ่มอาชีพที่ให้บริการทางการแพทย์ ครู บุคลากรในทัศนสถาน ผู้ให้คำปรึกษา เป็นต้น (Bottitz, M.,2006)

ความท้อแท้ในบุคลากรทางการแพทย์ เกิดจากการต้องเผชิญกับปัจจัยด้านงานที่กระตุ้นให้เกิดความเครียด มีการสะสมมาเป็นระยะเวลานานไม่ได้รับการแก้ไข อาจเกิดจากการคาดหวังต่อผลที่ได้รับจากงานสูงเกินไป ร่วมกับการมีปัจจัยส่วนบุคคลที่ไม่เอื้อในการปรับตัวต่อปัญหาหรือความเครียดที่เกิดขึ้นเป็นระยะเวลานานมีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน บุคคลรอบข้างสังคม ทำให้พฤติกรรมและทัศนคติของบุคคลนั้นเป็นไปในทางลบ จนเกิดความเจ็บป่วยตามมาได้ (สงวนสิทธิ์ตีพิมพ์, 2542)

จากสรุปรายงานความพึงพอใจของบุคลากรต่อการให้บริการสุขภาพศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพมหาวิทยาลัยบูรพาประจำปีงบประมาณ 2553 (ครั้งที่ 1/2553) พบว่าพนักงานมีความคิดที่จะลาออกจากงานปัจจุบันที่ทำได้ร้อยละ 64.4ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานร้อยละ 61 ความพึงพอใจต่อการบริหารทรัพยากรบุคคลของหน่วยงานในรอบปีที่ผ่านมาร้อยละ 59.60 (ศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพ, 2553)จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้มีความสำคัญต่องานการพยาบาลเมื่อพนักงานมีความท้อแท้มาก ๆ จะส่งผลต่อการทำงานรวมไปถึงทำให้พนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ที่มีความคิดที่จะออกจากงานเกิดผลกระทบต่อนักเรียนงานงานไม่ว่าจะเรื่องค่าใช้จ่ายค่าฝึกอบรมเวลาที่ที่ต้องเสียไป เป็นต้นซึ่งหากสามารถลดความท้อแท้ในพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้

ได้ผลกระทบในด้านลบเหล่านี้ก็จะลดลงตามไปด้วยด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำกระบวนการให้คำปรึกษาไปใช้เพื่อนำมาป้องกัน แก้ไขภาวะท้อแท้ต่อไปได้

ผู้วิจัยเป็นผู้ปฏิบัติงานคนหนึ่งในระบบบริการทางการแพทย์บาลจึงสนใจที่จะนำกลุ่มพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ที่มีความท้อแท้มาเป็นกลุ่มที่จะทำการศึกษา โดยเลือกกระบวนการให้คำปรึกษาแนวอดิภาวะนิยมมาใช้ ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดว่าการให้คำปรึกษาแนวอดิภาวะนิยมนี้เน้นสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้รับคำปรึกษากับผู้ให้คำปรึกษา มีการทำความเข้าใจปัญหาและบุคลิกภาพของมนุษย์ ผู้ให้คำปรึกษามีบทบาทช่วยเหลือสนับสนุนให้ผู้รับคำปรึกษาได้สำรวจและทำความเข้าใจกับตนเอง นำไปสู่การยอมรับตนเอง นำไปสู่การแสวงหาแนวทางในการพัฒนาตนเองได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการให้คำปรึกษารายบุคคลตามแนวอดิภาวะนิยมต่อความท้อแท้ของพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้แบบแผนการวิจัยแบบการวิจัยกึ่งทดลองแบบ 2 กลุ่ม วัดผล 3 ระยะ คือระยะก่อนการทดลองระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล (Randomized Control Group Pretest - posttest - follow up Design) (Jausch, JR., Maxwell, SE.& Kelley, K., 2003) แบบแผนการทดลองแบบ 2 กลุ่ม วัดก่อนการทดลองหลังการทดลอง และติดตามผล

	b_1	b_j	b_q
a_1	G_1	G_1	G_1
a_2	G_2	G_2	G_2

a_1 แทน กลุ่มทดลอง

a_2 แทน กลุ่มควบคุม

b_1 แทน ระยะก่อนการทดลอง

b_j แทน ระยะหลังการทดลอง

b_q แทน ระยะติดตามผล

2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะท้อแท้ของพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ที่ได้รับการให้คำปรึกษาแนวอดิภาวะนิยมกับกลุ่มควบคุม ช่วงก่อนได้รับการให้คำปรึกษา หลังเสร็จสิ้นกระบวนการปรึกษา และติดตามผลหลังการปรึกษา 4 สัปดาห์

3. เพื่อเปรียบเทียบภาวะท้อแท้ของพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ที่ได้รับการให้คำปรึกษาแนวอดิภาวะนิยมช่วงก่อนได้รับการให้คำปรึกษา กับหลังเสร็จสิ้นกระบวนการปรึกษา และติดตามผลหลังการปรึกษา 4 สัปดาห์

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ วิธีการให้คำปรึกษามี 2 วิธีคือ วิธีการให้คำปรึกษาแบบรายบุคคลตามแนวอดิภาวะนิยม กับการให้คำปรึกษาแบบปกติตามที่หน่วยงานจัดให้และระยะเวลาการทดลองทั้ง 3 ระยะคือ ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ความท้อแท้

G_1 แทน จำนวนคนที่ได้รับโปรแกรมการให้คำปรึกษารายบุคคลตามทฤษฎีอดิภาวะนิยม

G_2 แทน จำนวนคนที่ไม่ได้รับโปรแกรมการให้คำปรึกษารายบุคคลตามทฤษฎีอดิภาวะนิยมแต่ได้รับคำปรึกษาวิธีปกติที่หน่วยงานจัดให้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ศึกษาจากประชากรผู้ช่วยเหลือคนไข้ทั้งหมดของโรงพยาบาลจำนวน 70 คน ได้รับการคัดกรองโดยใช้แบบวัด Burnout ที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจาก Copenhagen Burnout Inventory พบว่า มีผู้ที่มิระดับคะแนนความท้อแท้ค่าเฉลี่ยทั้งสามด้าน อยู่ในระดับสูงตามเกณฑ์ที่แบบวัดกำหนด ได้แก่ ความท้อแท้ค่าเฉลี่ยด้านความท้อแท้ส่วนบุคคล Personal Burnout สูงกว่า 35.9 ขึ้นไปด้านความท้อแท้ที่สัมพันธ์กับการทำงาน Work - related Burnout สูงกว่า 33 ขึ้นไป และ ด้านความท้อแท้ที่สัมพันธ์กับผู้รับบริการ Client - related Burnout สูงกว่า 30.9 ขึ้นไป ทั้งสิ้นจำนวน 16 คน แล้ว ตามความสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย จำนวน 14 คน หลังจากนั้นสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Simple) เข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ได้กลุ่มละ 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบวัดความท้อแท้ซึ่งพัฒนามาจากแบบวัดความท้อแท้โคเปนเฮเกน (Copenhagen Burnout Inventory: CBI) ของ Bottitz M. (Borritz, M., Rugulies, R., Bjorner, J. B., Villadsen, E., Mikensen, O. A., & Kristensen, T. S., 2005) ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 18 ข้อ จำแนกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความท้อแท้ส่วนบุคคล (Personal Burnout) ด้านความท้อแท้ที่สัมพันธ์กับการทำงาน (Work - related Burnout) และด้านความท้อแท้ที่สัมพันธ์กับผู้รับบริการ (Client - related Burnout)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ โปรแกรมการให้คำปรึกษาแนวอดิภาวะนิยมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

คุณภาพของเครื่องมือวิจัย

การทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยแปล และนำมา

ปรับให้ตรงและสอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านตรวจสอบความสมบูรณ์ ถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา

วิเคราะห์หาความเชื่อถือของแบบสอบถามโดยนำไปทดลองใช้กับพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ที่ปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลอ่าวอุดม จำนวน 30 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดและหาความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) พบว่า จากข้อคำถามทั้งหมด 19 ข้อ มี 1 ข้อ ได้แก่ คำถามข้อ 13 ที่ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ต่ำกว่า .20 จึงได้ตัดข้อคำถามข้อนี้ไป ซึ่งการตัดข้อคำถามนี้ก็ไม่ได้กระทบต่อตัวโครงสร้างของแบบวัดโครงสร้างของแบบวัดความท้อแท้ยังครบทั้ง 3 ด้าน

นำข้อมูลที่ได้มาหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (reliability coefficient) โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ความท้อแท้ส่วนบุคคล Personal Burnout จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ ข้อ 3, 8, 9, 10, 13 และ 17 มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ .90077 ความท้อแท้ที่สัมพันธ์กับการทำงาน Work - related Burnout จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1, 2, 4, 7, 11 และ 16 มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ .90068 และความท้อแท้ที่สัมพันธ์กับผู้รับบริการ Client-related Burnout จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ ข้อ 5, 6, 12, 14, 15 และข้อ 18 มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ .90077 ตามลำดับ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระยะเวลาการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนดและความสมัครใจโดยให้พนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้จำนวน 70 คนตอบแบบวัดความท้อแท้ จากนั้นทำการตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด นำคะแนนมาหาค่าเฉลี่ยคัดเลือกผู้ที่มีคะแนนสูงกว่าเกณฑ์ สอบถามความสมัครใจ สุ่มเข้ากลุ่ม 2 กลุ่ม คะแนนที่ได้ถือเป็นคะแนนระยะก่อนการทดลอง (pretest)

2. ระยะหลังการทดลอง ดำเนินการตามโปรแกรมการให้คำปรึกษาตามแนวอัตถิภาวนิยมทั้งหมด 12 ครั้งกับกลุ่มทดลอง เมื่อเสร็จสิ้นโปรแกรม นำแบบวัดความท้อแท้มาให้กับกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มทำการทดสอบทันที คะแนนที่ได้ถือว่าเป็นคะแนนระยะหลังการทดลอง

3.ระยะติดตามผล ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างภายหลังดำเนินการทดลองเสร็จสิ้นแล้ว 4 สัปดาห์ แล้วให้กลุ่มตัวอย่างทำการทดสอบ คะแนนที่ได้ถือว่าเป็นคะแนนระยะติดตามผล

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

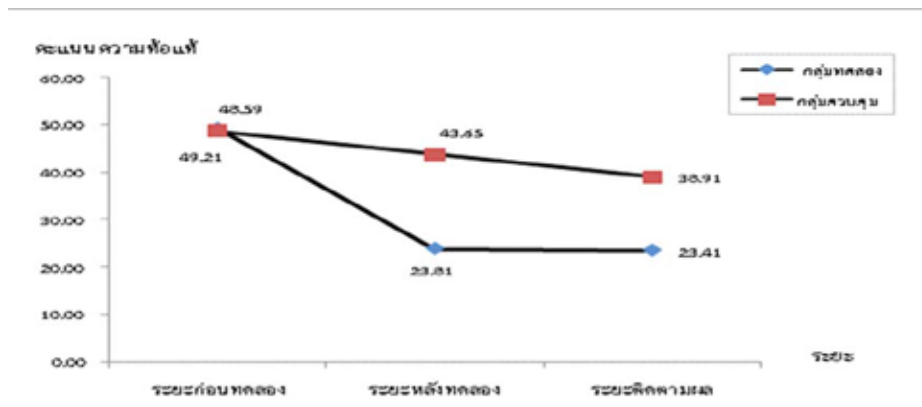
งานวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาด้านจริยธรรมในการวิจัย จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ขั้นตอนในการวิจัย ผู้วิจัยแนะนำตัว ขอความร่วมมือ และชี้แจงสิทธิของกลุ่มตัวอย่างในการยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

เปรียบเทียบคะแนนท้อแท้ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในระยะต่างๆของการทดลอง ทดสอบปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลอง สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ประเภทหนึ่งตัวแปรระหว่างกลุ่มและหนึ่งตัวแปรภายในกลุ่ม(Repeated - measures Analysis of Variance: One Between - subjects Variable and Within - subjects Variable) และเมื่อพบความแตกต่าง ทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยวิธีทดสอบรายคู่แบบนิวแมน - คูลส์ (Newman - keuls Method)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์คะแนนความท้อแท้ ได้นำคะแนนค่าความท้อแท้ของพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ ณ ศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยบูรพา แต่ละกลุ่มมาแสดงให้เห็นด้วยตาราง และภาพประกอบดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคะแนนเฉลี่ยวิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลอง

จากภาพที่ 1 พบว่า ระยะก่อนการทดลอง พนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ที่ได้รับการให้คำปรึกษาแนวอัตถิภาวะนิยม มีคะแนนเฉลี่ยความท้อแท้ต่ำกว่าพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ กลุ่มควบคุม .62 ในระยะหลังการทดลอง พนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ที่ได้รับการให้คำปรึกษาแนวอัตถิภาวะนิยมมีคะแนนเฉลี่ยความ

ท้อแท้ต่ำกว่าพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ กลุ่มควบคุม เท่ากับ 19.84 และในระยะติดตามผล พนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ที่ได้รับการให้คำปรึกษาแนวอัตถิภาวะนิยม มีคะแนนความท้อแท้ ต่ำกว่าพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ กลุ่มควบคุม เท่ากับ 13.50

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยความท้อแท้ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะของการทดลอง

<i>Source of variation</i>	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Between Subjects	13	4708.83			
Groups (G)	1	1406.28	1406.28	5.11*	.043
SS w/ in Groups	12	3302.55	275.21		
Within Subjects	28	4597.68			
Interval	2	2571.45	11573.02	25.44*	.000
I x G	2	813.11	3660.90	8.04*	.002
I x SS w/ in Groups	24	1213.12	454.98		
Total	41	9306.51			

$$F_{.05(1,12)} = 4.75, F_{.05(2,24)} = 3.40, *p < .05$$

จากตารางที่ 2 พบว่าการวิเคราะห์ผลหลัก (main effect) มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คะแนนเฉลี่ยความท้อแท้ของพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ระหว่างวิธีทดลอง กับช่วงเวลาทดลอง นอกจากนั้นยังพบว่าพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้มีค่าเฉลี่ยความท้อแท้แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลาของการทดลอง และแตกต่างกันในแต่ละวิธีของการทดลอง แสดงว่าวิธีการทดลองและช่วงเวลาการทดลองส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงระดับความท้อแท้ โดยพบว่าระยะก่อนการทดลองค่าเฉลี่ยความท้อแท้ของพนักงาน

ผู้ช่วยเหลือคนไข้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยความท้อแท้ใกล้เคียงกัน ต่อในช่วงหลังการทดลอง และระยะติดตามผลมีการเปลี่ยนแปลงของค่าเฉลี่ยความท้อแท้ของพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้กลุ่มทดลองต่ำกว่ากลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลอง และในช่วงระยะติดตามผลกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยความท้อแท้ต่ำกว่ากลุ่มควบคุมด้วยเช่นกัน แสดงว่าวิธีทดลองกับระยะเวลาทดลองส่งผลต่อระดับความท้อแท้ร่วมกัน ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความท้อแท้ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แสดงดังตาราง 3 ถึง 6 ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบผลย่อยของวิธีการทดลองในระยะหลังการทดลอง

<i>Source of variation</i>	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Between Groups	1	1377.49	1377.49	8.55*	0.013
Within Groups	12	1933.69	161.14		
Total	13	3311.18			

$$*F_{.05(1,12)} = 4.75 * p < .05$$

จากตารางที่ 3 พบว่า ในระยะหลังการทดลอง คะแนนเฉลี่ยความท้อแท้ของพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ที่ได้รับโปรแกรมการให้คำปรึกษาแนวอัตถิภาวะนิยมกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการทดลองกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมให้คำปรึกษาแนวอัตถิภาวะนิยมมีคะแนนเฉลี่ยความท้อแท้ต่ำกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบผลย่อยของวิธีการทดลองในระยะติดตามผลการทดลอง

<i>Source of variation</i>	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Between Groups	1	840.57	840.57	4.51	0.055
Within Groups	12	2235.92	186.33		
Total	13	3076.48			

$$*F_{.05(1,12)} = 4.75 * p < .05$$

จากตารางที่ 4 พบว่า ในระยะติดตามผลการทดลอง คะแนนเฉลี่ยความท้อแท้ของพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ที่ได้รับโปรแกรมการให้คำปรึกษาแนวอัตถิภาวะนิยมกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติโดยหลังการทดลองกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมให้คำปรึกษาแนวอัตถิภาวะนิยมมีคะแนนเฉลี่ยความท้อแท้ลดลง แต่ขณะเดียวกันกลุ่มควบคุมก็มีคะแนนความท้อแท้ลดลงด้วยเช่นกัน

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบผลย่อยของระยะเวลาของพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ที่ได้รับการให้คำปรึกษาแนวอัตถิภาวะนิยม

<i>Source of variation</i>	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>
Between subjects	6	2001.74		
Interval	2	3057.70	1528.85	27.70*
Error	12	662.41	55.20	
Total	20	5721.85		

$$F_{.05(2,12)} = 3.89 * p < .05$$

จากตารางที่ 5 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความท้อแท้ของพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ที่ได้รับการให้คำปรึกษาแนวอัตถิภาวะนิยม ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพื่อจะได้ทราบว่าระยะเวลาในการทดลอง ระยะเวลาใดให้ผลแตกต่างกันอย่างไร ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบรายคู่โดยวิธีของนิวแมน-คูลส์ (Newman - keuls Method) พบผลดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความท้อแท้เป็นรายคู่ของพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ที่ได้รับการให้คำปรึกษาแนวอัตถิภาวนิยม ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลด้วยวิธีทดสอบรายคู่ นิวแมน-คูลส์ (Newman-keuls Method)

$\bar{x}$	ระยะติดตามผล 23.41	ระยะหลังการทดลอง 23.81	ระยะก่อนการทดลอง 49.21
23.41	-	0.40	25.79*
23.81		-	25.40*
49.21			-
r		2	3
q.95 (r, 12)		3.08	3.77
q.95(r,12) $\sqrt{\frac{MS_{error}}{n}}$		8.56	10.48

* $p < .05$

จากตารางที่ 6 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความท้อแท้ของพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ที่ได้รับการให้คำปรึกษาแนวอัตถิภาวนิยมในระยะติดตามผลลดลงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนเฉลี่ยความท้อแท้ของพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ที่ได้รับการให้คำปรึกษาแนวอัตถิภาวนิยมในระยะหลังการทดลองลดลงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนเฉลี่ยความท้อแท้ของพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบอัตถิภาวนิยมในระยะหลังการทดลองแตกต่างจากระยะติดตามผลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอภิปรายผลตามสมมติฐาน ดังนี้

1. พนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ที่ได้รับการให้คำปรึกษาแนวอัตถิภาวนิยมกลุ่มทดลอง มีระดับความท้อแท้อยู่หลังการทดลองต่ำกว่าระยะก่อนการทดลอง และมีระดับความท้อแท้อยู่ติดตามผลต่ำกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้การ

ให้คำปรึกษาช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความรับผิดชอบต่อการดำรงชีวิต ผลต่างที่เกิดขึ้นในชีวิตของตนเองเป็นผลจากการเลือกของตนเอง การมีชีวิตของคนเราไม่ได้ยึดติดกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หากแต่บุคคลสามารถที่จะใช้ศักยภาพในตนเองปรับเปลี่ยนหรือสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ เพื่อค้นพบและตระหนักรู้ในตนเอง ก็จะสามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและเป็นสุข เมื่อกลุ่มทดลองได้รับการให้คำปรึกษาแนวอัตถิภาวนิยม ระหว่างกระบวนการให้คำปรึกษาผู้วิจัยสังเกตพบว่า ผู้รับคำปรึกษามีความสนใจ กระตือรือร้น และให้ความร่วมมือในการให้คำปรึกษาแนวอัตถิภาวนิยมเป็นอย่างดีทำให้เข้าใจปัญหาของตนเอง และมองเห็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา จึงส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยความท้อแท้ของ กลุ่มทดลองในระยะหลังการทดลองลดลงกว่าระยะก่อนการทดลอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพบุลย์ บุญล้อม (2555) ที่นำการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยา มาพัฒนา วุฒิภาวะทางอาชีพเจตคติในการเลือกอาชีพและความสามารถในการเลือกอาชีพพบว่า ในระยะติดตามผลสูงขึ้นและสูงกว่า ก่อนได้รับการให้คำปรึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2. พนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้กลุ่มที่ได้รับการให้คำปรึกษาแนวอัตถิภาวะนิยม มีระดับความท้อแท้ในระลอกหลังการทดลองต่ำกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า การให้คำปรึกษาตามแนวอัตถิภาวะนิยมสามารถลดระดับความท้อแท้ จึงทำให้กลุ่มทดลองที่ได้รับการให้คำปรึกษาแนวอัตถิภาวะนิยม ในระลอกหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความท้อแท้ต่ำกว่ากลุ่มควบคุม ส่วนสมาชิกในกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับโปรแกรมการให้คำปรึกษาแนวอัตถิภาวะนิยมนั้นพบว่า คะแนนเฉลี่ยความท้อแท้มีระดับที่สูงกว่า ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทิยา เอกอริคมกิจ (2542) ซึ่งได้เปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาแบบกวนิยมเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่ม เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งในการมองโลกของเยาวชนหญิง ช่วงอายุ 13-18 ปี ในสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรางค์ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ในระลอกหลังการทดลอง เยาวชนที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกวนิยม (อัตถิภาวะนิยม) แบบรายบุคคลมีความเข้มแข็งในการมองโลกสูงกว่า เยาวชนที่ไม่ได้รับการให้คำปรึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. พนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้กลุ่มทดลองที่ได้รับการให้คำปรึกษาแนวอัตถิภาวะนิยมมีระดับความท้อแท้ในระลอกติดตามผลต่ำกว่ากลุ่มควบคุมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากการทำการทดลองในมนุษย์นั้นมีข้อจำกัดในการที่จะควบคุมกลุ่มตัวอย่างให้สมบูรณ์

ได้ กลุ่มควบคุมอาจยังไม่ได้รับการทำความเข้าใจให้ดีพอว่า ผลจากการวิจัยนั้นไม่มีผลใดๆทั้งสิ้นต่อการประเมินผลงาน ข้อมูลทุกอย่างจะเป็นความลับ ประกอบกับในวัฒนธรรมไทยนั้นการมองว่าตนเองมีภาวะท้อแท้ก็ก่อให้เกิดความวิตกกังวลต่อภาพลักษณ์ของตนเองในสายตาคนอื่น ทั้งเพื่อนร่วมงาน จากการสัมภาษณ์กลุ่มควบคุมบางคน กล่าวว่ากังวลต่อคะแนนโดยเฉพาะหัวหน้าหอผู้ป่วย ซึ่งเป็นผู้ประเมินขึ้นความดีความชอบในรายปีของตนเอง และรู้สึกว่าตนเองเป็นบุคคลที่ผิดปกติจากคนส่วนใหญ่ที่ตอบแบบวัด การตอบแบบวัดในรอบหลังจึงพยายามตอบให้ตนเองมีระดับความท้อแท้ลดลง

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

บุคลากรโดยเฉพาะที่ปฏิบัติงานในฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สามารถนำโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบอัตถิภาวะนิยมไปใช้กับพนักงานที่ทำงานกับผู้รับบริการ เพื่อลดความท้อแท้ในบุคคลนั้นๆได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาผลการให้คำปรึกษาทฤษฎีอัตถิภาวะนิยมต่อตัวแปรอื่น ๆ เช่น คุณค่าแห่งตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความสอดคล้องในการมองโลก ความมุ่งหวังในชีวิต และการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เพื่อให้เกิดผลการวิจัยที่กว้างขวางขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ฉวีวรรณ ชมพูษา. (2550). บทบาทของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัด กาฬสินธุ์, *วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ*, 5(2), 98-107.
- ชาติรี พัฒนเลิศพันธ์. (2546). ปัจจัยด้านคุณลักษณะงานที่มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงาน สอบบัญชีในสำนักงานบัญชี ดี ไอ เอ. ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นันทิยา เอกอริคมกิจ. (2542). การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษา แบบกวนิยมเป็นรายบุคคลและ เป็นกลุ่มเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งในการมองโลกของเยาวชนหญิงในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน หญิงบ้านปรางค์ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาแนะแนว, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ไพบูลย์ บุญล้อม. (2555). การพัฒนาคุณภาพทางอาชีพ ด้วยการปรึกษาเชิงจิตวิทยาอาชีพแบบกลุ่ม สำหรับนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 8(1), 47-60.
- สงวน ลือเกียรติบัณฑิต. (2542). อาการเหนื่อยหน่ายในการทำงาน: การวิจัยในประเทศไทย สาเหตุและ ผลที่ตามมา. *วารสารสงขลานครินทร์ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 5(3), 281-299.
- อรุณี สุวรรณธาร. (2543). ผลของการให้คำปรึกษาแบบกวนิยมที่มีต่อความวิตกกังวลของผู้ที่จะสูญเสีย การมองเห็น, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาการแนะแนว, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2553 ข). รายงานสถิติความพึงพอใจต่อหน่วยงาน: ฝ่ายบริการวิชาการและฝ่ายการพยาบาล ศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี: ศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Borritz, M., Rugulies, R., Bjorner, J. B., Villadsen, E., Mikensen, O. A., & Kristensen, T. S. (2005). Burnout among employees in human service work: design and baseline findings of the PUMA study . *Scandinavian Journal of Public Health*, 34(1), 49-58.
- Bottitz, M. (2006). Burnout as a predictor of sickness absence: prospective findings from 3 year follow-up of the PUMA study. *Occupational and Environment Medicine*, 63(2), 98 - 126.
- Mashlash, C., & Leiter, M. P. (1997). *The True About Burnout*. San Francisco: JosseyBass .
- Rausch, JR., Maxwell, SE., & Kelley, K. (2003). Analytic methods for questions pertaining to a randomized pretest, posttest, follow-up design. *Journal Clinical Child & Adolescent Psychology*, 32(3), 467-486

รูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมการอ่านของครอบครัวนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่*

The Model of Supporting Reading Behaviors of Prathomsuksa 1 Student's Family at Anubaan Chiang Mai School

นฤมล พงษ์ประเสริฐ**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมการอ่านของครอบครัวนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่าง คือ พ่อแม่ผู้ปกครองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับรางวัลจากการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการอ่านจำนวน 24 ครอบครัวเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า แนวทางที่พ่อแม่ผู้ปกครองใช้ในการส่งเสริมให้บุตรมีพฤติกรรมการอ่าน ได้แก่ 1. การเลือกหนังสือที่เหมาะสม 2. การจัดสิ่งแวดล้อมภายในบ้าน 3. การเปิดโอกาสให้ลูกได้เลือกหนังสือ ที่ตนเองชื่นชอบ 4. การปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้บุตรหลาน 5. การเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม และ 6. การยกตัวอย่างความสำเร็จหรือประโยชน์จากการอ่าน กิจกรรมที่พ่อแม่ผู้ปกครองใช้ในการส่งเสริมให้บุตรมีพฤติกรรมการอ่าน ได้แก่ 1. การกระตุ้นพัฒนาการในช่วงตั้งครรภ์ 2. การกระตุ้นพัฒนาการเรียนรู้ 3. การใช้เวลาในการอ่านหนังสือร่วมกันในครอบครัว และ 4. การพาบุตรหลานไปร้านหนังสือและ/หรือห้องสมุด วิธีการที่พ่อแม่ผู้ปกครองใช้ในการส่งเสริมให้บุตรมีพฤติกรรมการอ่าน ได้แก่ 1. การเลือกซื้อหนังสือที่เหมาะสมกับพัฒนาการของบุตรหลาน 2. การให้เด็กเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ 3. การกระตุ้นหรือการใช้สิ่งเสริมแรง และ 4. การจัดการพฤติกรรมเชิงบวก

คำสำคัญ : พฤติกรรมการอ่าน การอ่าน ครอบครัวกับการส่งเสริมการอ่าน

Abstract

The purpose of this research is to study the Model of Supporting Reading Behaviors of the First Primary level's Family at Anubaan Chiang Mai School. The sample consisted of 24 students' families in the first primary level (Prathomsuksa1) who were awarded from participating in supporting reading project that organized by Anubaan Chiang Mai school. Data were collected by interviewing and analyzed by content analysis. The research found that parents have the ways to encourage their children in reading habit as follow; 1.Choosing the suitable books. 2. Home environment management. 3. Allowing children to choose their favorite books. 4. Promoting

*งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยพายัพ ประจำปีการศึกษา 2554

**หัวหน้าสาขาวิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ

their children in reading habit. 5. Being good model. 6. Giving some examples of people who are successful and reading benefits. Some activities that parents use to promote reading loving of their children as the following; 1. Pregnancy stimulating. 2. Learning development stimulating. 3. Spending time at reading activity together in family. 4. Taking children to bookstores or libraries. The ways that parents use to promote reading loving are as the following; 1. Choosing the suitable media for children development 2. Having child-centered learning activities. 3. Stimulating or having Reinforcement activities. 4. Positive behavior management.

Keywords : Good reading behavior, reading, family and ways in supporting reading

บทนำ

การอ่านถือเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนและสังคมให้ดีขึ้น ทั้งนี้เพราะการอ่านเป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้อ่านสามารถสร้างองค์ความรู้และวิถีแห่งการเรียนรู้ ที่สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548) แม้ว่าประเทศไทยจะมีนโยบายเร่งด่วนในการดำเนินการส่งเสริม การอ่านอย่างต่อเนื่อง แต่ในปัจจุบันก็ยังพบว่า คนไทยส่วนใหญ่ยังขาดวัฒนธรรมในการอ่าน เห็นได้จากการสำรวจพฤติกรรมกรรมการอ่านของคนไทยที่มีอายุ 6 ปีขึ้นไป พบว่าตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2546 คนไทยอ่านหนังสือเฉลี่ยปีละประมาณ 8 บรรทัด และยังพบอีกว่าจำนวนของคนไทยอ่านหนังสือลดลง เวลาที่ใช้ในการอ่านหนังสือก็ลดลง กล่าวคือในปี พ.ศ. 2548 พบว่าคนไทยอ่านหนังสือคิดเป็นร้อยละ 69.1 และใช้เวลาในการอ่านหนังสือ 46 นาทีต่อวัน ในปี พ.ศ. 2551 จำนวนของคนไทยอ่านหนังสือลดลงเหลือร้อยละ 66.3 และใช้เวลาในการอ่านหนังสือเหลือเพียง 39 นาทีต่อวัน นอกจากนี้ในปี พ.ศ.2551 ยังมีผลสำรวจพบอีกว่าอัตราการซื้อหนังสือของคนไทย 2 เล่ม/คน/ปีหรือร้อยละ 0.22 ของรายได้ต่อหัว อัตราการอ่านหนังสือของคนไทยเฉลี่ย 5 เล่มต่อคนต่อปี ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ อาทิ สิงคโปร์และสหรัฐอเมริกาพบว่าประชาชนของประเทศดังกล่าวอ่านหนังสือ 17 และ 50 เล่มต่อคนต่อปีตามลำดับ จะเห็นว่าคนไทยอ่านหนังสือน้อยกว่าต่างประเทศ อย่าง

ชัดเจน อีกทั้งเมื่อพิจารณาถึงสถิติการใช้ห้องสมุดก็พบว่าคนไทยกว่า 3% ที่เข้าห้องสมุดประชาชนเพียง 1 ครั้งต่อปี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553: ออนไลน์)

จากผลการสำรวจข้างต้นส่งผลให้รัฐบาลต้องเร่งส่งเสริมการอ่าน กำหนดให้การอ่านเป็นวาระแห่งชาติ โดยกำหนดให้วันที่ 2 เมษายนของทุกปีเป็นวันรักการอ่านและกำหนดให้ปี พ.ศ.2552 – 2561 เป็นทศวรรษแห่งการอ่านโดยมีการกำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมการอ่านเพื่อสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธานเป็นกลไกขับเคลื่อนการส่งเสริมการอ่านให้เกิดอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งมีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินการส่งเสริมการอ่านดังนี้ 1). ประชากรวัยแรงงานที่เป็นผู้รู้หนังสือในระดับใช้งานได้ในชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 97.21 เป็น 99.2 2). ประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่สามารถอ่านออกเขียนได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 92.64 เป็นร้อยละ 95 3). ค่าเฉลี่ยการอ่านหนังสือเพิ่มขึ้นจากปีละ 5 เล่มต่อคน เป็นปีละ 10 เล่มต่อคน 4). แหล่งการอ่านได้รับการพัฒนาและเพิ่มจำนวนให้สามารถจัดบริการได้ครอบคลุมทุกตำบล/ชุมชนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพและ 5). การสร้างภาคีเครือข่ายการอ่านเพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน (หนังสือพิมพ์ข่าววันยูเอสเอ, 2554: ออนไลน์)

ผลจากที่รัฐให้ความสำคัญและ มีการกำหนดมาตรการต่างๆในการส่งเสริมการอ่านเพื่อเพิ่มศักยภาพ

ประชากรของประเทศให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น จึงเกิดโครงการส่งเสริมการอ่านมากมายในระดับโรงเรียน มหาวิทยาลัย ชุมชน อาทิ โครงการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ในห้องสมุดประชาชน โครงการห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ โครงการส่งเสริมการอ่านวันเด็กแห่งชาติ โครงการส่งเสริมการอ่านและรักการเรียนรู้ ซึ่งจัดโดยภาครัฐ (สถาบันพระปกเกล้า, 2553)

โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่เป็นโรงเรียนหนึ่งที่มีโครงการส่งเสริมการอ่านทั้งที่จัดขึ้นภายใต้โครงการของรัฐบาล องค์กรเอกชนที่เข้ามาจัดกิจกรรม โครงการที่ปรากฏเด่นชัดและเป็นรูปธรรมคือโครงการพัฒนาคุณภาพห้องสมุดเพื่อส่งเสริมกิจกรรมรักการอ่านในปี พ.ศ. 2553 และจากผลงานล่าสุดในปี พ.ศ. 2554 ทางโรงเรียนได้จัดโครงการตามรอยพ่อขอเป็นนักอ่านในโครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกจิตสำนึกรักการอ่านเพื่อให้เกิดนิสัยรักการอ่านให้นักเรียนเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน สนุกกับการเรียนรู้และพัฒนาตน มีการประกวดแข่งขัน แสดงความสามารถด้านการอ่านและการเรียนรู้ การค้นหาสุดยอดนักเรียนที่มีศักยภาพด้านการอ่าน มีการประสานความร่วมมือไปยังครอบครัวให้ตระหนักถึงความสำคัญของการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและการสนับสนุนบุตรหลานเข้าร่วมประกวด แข่งขัน รวมทั้งร่วมแสดงความสามารถด้านการอ่าน จากกิจกรรมในโครงการทางโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ได้ประชาสัมพันธ์ให้กับพ่อแม่หรือผู้ปกครองได้ทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานและขอความร่วมมือพ่อแม่หรือผู้ปกครองเข้าร่วมโครงการดังกล่าว โดยทางโรงเรียนแจ้งเกณฑ์ต่าง ๆ ไปยังผู้ปกครองให้มีการเตรียมนักเรียนให้เข้าร่วมโครงการและในแต่ละปีจะมีนักเรียนในแต่ละห้องเรียนได้รับเกียรติบัตร/รางวัลหุन्नอยนักอ่าน ถือเป็นขวัญและกำลังใจสำหรับนักเรียนที่ได้รับรางวัลจากความขยันพากเพียร (ลินลดา เชาวน์นัส, 2554, หน้า 33-43)

จากการดำเนินงานของโครงการตามรอยพ่อขอเป็นนักอ่านซึ่งอยู่ภายใต้โครงการพัฒนาคุณภาพห้อง

สมุดเพื่อส่งเสริมกิจกรรมรักการอ่าน ของโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทาง กิจกรรม วิธีการ ที่ครอบครัวใช้ในการส่งเสริมให้บุตรมีพฤติกรรมรักการอ่าน เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญในการวางแผนทางเพื่อส่งเสริมให้เยาวชนมีพฤติกรรมรักการอ่านต่อไป โดยในการศึกษารูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมรักการอ่านของครอบครัวนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า 3 ทฤษฎี ดังนี้ 1. ทฤษฎีความรู้ความเข้าใจของเพียเจต์ (Piaget's Cognitive Theory) 2. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบลงมือกระทำของสกินเนอร์ (Skinner's Operant Conditioning Theory) และ 3.ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura's Social Cognitive Theory)

วิธีการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พ่อแม่ผู้ปกครองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับรางวัลจากการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการอ่านของโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ จำนวน 24 ครอบครัว เก็บข้อมูลโดยใช้ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อศึกษาแนวทาง กิจกรรม วิธีการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองใช้ในการส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมรักการอ่าน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านที่มีความชำนาญด้านจิตวิทยาเด็กและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็ก

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ เพื่อบรรยายข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง และการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสรุปแนวทาง กิจกรรม วิธีการที่พ่อแม่/ผู้ปกครองใช้ในการส่งเสริมให้บุตรมีพฤติกรรมรักการอ่าน

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

จากการศึกษารูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมรักการอ่านของครอบครัวนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ ครั้งนี้ ก่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในการอธิบายรูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมรักการอ่านที่พ่อแม่ใช้ใน การส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมรักการอ่าน ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัย โดยจำแนกประเด็นตามแนวทางการกิจกรรมและวิธีการที่พ่อแม่ใช้ในการส่งเสริมพฤติกรรมรักการอ่านของบุตรหลาน ดังนี้

1. แนวทางที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองใช้ในการส่งเสริมให้บุตรหลานมีพฤติกรรมรัก การอ่าน

จากผลการศึกษาพบว่าแนวทางในการที่พ่อแม่และผู้ปกครองใช้ในการส่งเสริมให้บุตรหลานมีพฤติกรรมรักการอ่านมี 6 ประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. การเลือกหนังสือที่เหมาะสม จัดเป็นแนวทางที่สำคัญเนื่องจากหนังสือเป็นเครื่องมือหรือสื่อกลางที่จะทำให้บุตรหลานเกิดทัศนคติที่ดี กล่าวคือถ้าพ่อแม่หรือผู้ปกครองสามารถเลือกหนังสือที่เหมาะสมกับวัยและตรงตามความสนใจของบุตรหลานก็จะทำให้บุตรหลานมีความรู้สึกว่หนังสือเป็นสิ่งที่น่าสนใจไม่ใช่สิ่งที่น่าเบื่ออย่างไ้ก็ตาม การเลือกหนังสือที่เหมาะสมพ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องพิจารณาเรื่องราวคร่าว่ด้วย ทั้งนี้เนื่องจากความสนใจของเด็กจะปรับเปลี่ยนไปตามวัย กล่าวคือเมื่ออายุของเด็กเพิ่มขึ้นความรู้ที่เด็กต้องการจะเรียนรู้ก็จะต้องมากขึ้นตามไปด้วย จากผลของการศึกษายังให้ความสำคัญในส่วนของสำนักพิมพ์หรือ โรงพิมพ์ ทั้งนี้เพราะหากพ่อแม่หรือผู้ปกครองเลือกสำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์ที่น่าเชื่อถือ มีการตรวจสอบอักษรโดยบรรณาธิการจะส่งผลให้บุตรหลานได้เรียนรู้ภาษาที่ถูกต้อง

2. การจัดสิ่งแวดล้อมภายในบ้านมีความสำคัญต่อการสร้างบรรยากาศที่กระตุ้นให้บุตรหลานรักการอ่าน กล่าวคือหากพ่อแม่หรือผู้ปกครองมีมุมหนังสือภายในบ้านจะทำให้บุตรหลานสามารถหยิบหนังสือมาอ่านได้

อย่างไม่ยุ่งยาก การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชวัชชัย มีประเสริฐ (2552, หน้า 100-107) พบว่า การจะทำให้เกิดพฤติกรรมรักการอ่าน การจัดบรรยากาศให้มีความสวยงาม ร่มรื่น สะอาด สงบมีการจัดเก็บหนังสือเป็นหมวดหมู่ ค้นหาได้ง่าย มีกิจกรรมเกี่ยวกับหนังสือบ่อยครั้ง ส่งผลให้นักเรียนเกิดความสนใจในการอ่านมากถึงร้อยละ 94.99

3. การเปิดโอกาสให้ลูกได้เลือกหนังสือที่ตนเองชื่นชอบ กล่าวคือพ่อแม่หรือผู้ปกครองควรให้บุตรหลานสามารถเลือกหนังสือที่ตนเองชื่นชอบอย่างอิสระตามความสนใจ บุตรหลานจะรู้สึกว่ไม่ถูกบังคับหรือ ยัดเยียดให้ชื่นชอบ การมีโอกาเลือกหนังสือด้วยตนเองจะทำให้บุตรหลานรู้สึกว่ตนเองมีอำนาจ จากจุดเด่นดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีของเพียเจ้ นักจิตวิทยาพัฒนาการทางสติปัญญา กล่าวว่เด็กในแต่ละช่วงวัยจะมี การเจริญเติบโตของพัฒนาการทางสติปัญญาที่แตกต่างกันไป วัยเด็กมักจะชอบยึดตนเองเป็นศูนย์กลางเมื่อใดก็ตามที่เด็กมีโอกาได้เลือกกระทำในสิ่งที่ตนเองชอบจะส่งผลให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจตนเอง เกิดความประทับใจ ความพึงใจกับสิ่งที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองได้ให้โอกาเสมือนกับการสร้างความเชื่อมั่นในตัวของบุตรหลานและกล้าที่สร้างโอกาให้ตนได้เลือกกระทำสิ่งต่างๆต่อไปในอนาคต (จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์, 2555: 6)

4. การปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน เป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องใส่ใจเป็นพิเศษ กล่าวคือควรเริ่มต้นตั้งแต่สร้างนิสัยอายุน้อย ุ่ยิ่งเริ่มเร็วมากเท่าไรยิ่งส่งผลดีสำหรับบุตรหลานมากเท่านั้นและในส่วนของการศึกษาครั้งนี้เห็นว่า ควรเริ่มต้นตั้งแต่วัย 1 ขวบครั้ง ด้วยเหตุเพราะวัยดังกล่าวมีการพัฒนาการทางสมองหรือทางสติปัญญาเร็วมาก เด็กวัยนี้จะช่างจด ช่างจำ ช่างถาม มีความอยากรู้อยากเห็นและเด็กมักจะเริ่มต้นถามด้วยคำถามว่ “ใคร” “ทำไม” คำถามดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจ้ (Ingleby, 2010, P.83) ที่อธิบายว่ความรู้ความเข้าใจ

ของเด็กวัยนี้จะมีการจัดระเบียบของเซาว์ปัญญาและมีการปรับโครงสร้างที่จะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจสมองของเด็กเล็กๆ จะรับประสบการณ์ เรื่องราวและข้อมูลเข้ามาสะสมไว้ จากนั้นเมื่อโตขึ้นสมองจะเกิดการปรับให้เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสม นอกจากการเริ่มต้นปลูกฝังนิสัยรักการอ่านตั้งแต่บุตรหลานอายุน้อยๆ แล้ว สิ่งที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรลงมือกระทำ คือ การกระตุ้นให้บุตรหลานอ่านหนังสือ กล่าวคือพ่อแม่หรือผู้ปกครองควรให้บุตรหลานได้ยิน ได้ฟังการเล่านิทานเพราะพัฒนาการทางภาษาของเด็กจะเร็วมาก พ่อแม่หรือผู้ปกครองอาจจะต้องเสริมทักษะการฟังให้มากขึ้น การฟังจะนำไปสู่การเข้าใจเหตุและผลตามข้อมูลที่เด็กมีอยู่อย่างจำกัด(วารุณี ภูวสกุล, 2554, หน้า 118-119) และสืบเนื่องจากนโยบายกระตุ้นสังคมรักการอ่านของรัฐโดยสุจิต พรหมเกิด ผู้จัดการแผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน สสส.กล่าวสนับสนุนว่า ถ้าจะส่งเสริมให้เด็กอ่านหนังสือควรเริ่มตั้งแต่อายุ 0-6 ปี จนถึงช่วง 6-9 ปีจะทำให้เด็กรัก การอ่านตลอดชีวิต (สุจิต พรหมเกิด, 2554)

5. การเป็นแบบอย่างที่เหมาะสมในการอ่านหนังสือ โดยแนวทางดังกล่าวนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง กล่าวคือหากบุตรหลานเห็นพ่อแม่หรือผู้ปกครองอ่านหนังสือให้เห็นเป็นประจำ บุตรหลานจะเลียนแบบและทำตาม ดังที่ท่าน ว.วชิรเมธี (2555, หน้า 9-10) ได้กล่าวถึงตนเองว่า เหตุผลที่ทำให้ท่านมีอุปนิสัยชอบอ่านหนังสือมาตั้งแต่เด็กเพราะโยมแม่ของท่านเปรียบเสมือนสำนักข่าว เป็นแหล่งรวมความรู้ของหมู่บ้าน เวลาของโยมแม่จึงเป็นเวลาแห่งความคิด ส่วนโยมพ่อก็จะสอนทักษะชีวิต วิธีการสอนของโยมพ่อคือการเล่านิทานที่ท่านแต่งขึ้นเองให้ลูกฟังที่สำคัญวิธีการสอนโดยการทำให้ท่านดูเป็นแบบอย่าง ในส่วนของโยมพี่สาวท่านนี้มีอิทธิพลมากที่สุดในการรอบรู้เรื่องการอ่าน เพราะโยมพี่สาวเป็นนักอ่าน ชอบอ่านหนังสือ ส่งผลทำให้ตัวท่านเองอ่านหนังสือได้คล่องและมีนิสัยรักการอ่านมาตั้งแต่เด็ก ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของแบนดูรา (Weiten, Dunn, &

Hammer, 2009, PP. 48-50) ที่สรุปไว้ว่า ตัวแบบไม่ได้หมายถึงเพียงแค่ได้จากการสังเกตเพียงอย่างเดียวแต่จะเริ่มต้นจากการลงมือกระทำตามเงื่อนไขไปพร้อมกันด้วย ดังนั้นในการพัฒนานุคลิกภาพของเด็กให้มีพฤติกรรมรักการอ่าน พ่อแม่หรือผู้ปกครองจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้เป็นแบบอย่างในด้านการอ่านเช่นกัน

6. การยกตัวอย่างความสำเร็จ/ประโยชน์จากการอ่านมีความสำคัญต่อ การส่งเสริมพฤติกรรมรักการอ่าน กล่าวคือการทำพ่อแม่หรือผู้ปกครองยกตัวอย่างของกลุ่มอาชีพในแต่ละอาชีพทั้งที่ประสบความสำเร็จจากการอ่านและไม่อ่านหนังสือให้บุตรหลานได้เห็นภาพของอนาคตว่ามีความแตกต่างกันอย่างไรจะทำให้บุตรหลานเกิดมุมมองทางด้านสังคมที่แตกต่างกันในเรื่อง ฐานะ ตำแหน่ง และการยอมรับทางสังคม ซึ่งผลของการศึกษาสอดคล้องกับชนะชัย ศรีชาพันธุ์ ที่กล่าวยอมรับว่าตนเองเป็นผู้หนึ่งที่ประสบความสำเร็จจากการมีพฤติกรรมรักการอ่าน และพฤติกรรมดังกล่าวนี้ได้มาจากการที่ครอบครัวมักจะยกตัวอย่างบุคคลที่ประสบความสำเร็จหรือนำตัวอย่างจากหนังสือมาให้อ่านแล้วจะนำมาปรับใช้ในการพัฒนาตนเองจนกระทั่งสามารถเป็นผู้ที่ถ่ายทอดประวัติชีวิตของตนเองผ่านหนังสือเรื่องปิ่นลูกให้เป็นแชมป์ อีกทั้งยังได้สืบทอดกระบวนการเหล่านี้ไปยังลูกๆของตน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา ประดิษฐ์ (2550, หน้า 23-24) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จด้านการส่งเสริม การอ่าน พบว่าพ่อแม่เป็นผู้มีอิทธิพลมากที่สุดทั้งทางตรงและทางอ้อมที่จะเป็นผู้ชี้แบบอย่างความสัมพันธ์ การแสดงอารมณ์ในสถานการณ์ต่างๆ การพยายามรู้และแก้ไขปัญหาวิตชีวิตหรือการพยายามเลี่ยงปัญหาที่ควรแก้ไข เป็นต้น

2. กิจกรรมที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองใช้ในการส่งเสริมให้บุตรหลานมีพฤติกรรมรักการอ่าน

กิจกรรมที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองใช้ในการส่งเสริมให้บุตรหลานมีพฤติกรรมรัก การอ่าน (Activity) พบว่ามีกิจกรรมที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองใช้ในการส่งเสริมการอ่าน 4 ประเด็นดังนี้

1. การกระตุ้นพัฒนาการในช่วงตั้งครรภ์ เป็นกิจกรรมที่สำคัญสำหรับมารดาที่ตั้งครรภ์เป็นอย่างมากนั้น หมายถึงการได้เริ่มต้นดูแลบุตรในครรภ์และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่จะทำให้บุตรหลานมีพฤติกรรมรัก การอ่านเมื่อโตขึ้นนั้น พ่อแม่และผู้ปกครองควร จะเริ่มต้นด้วยการศึกษาหาความรู้ถึงวิธีการดูแลบุตร ในครรภ์ กล่าวคือพ่อแม่ผู้ปกครองควรเข้ารับการฝาก ครรภ์พร้อมทั้งการปฏิบัติตามคำแนะนำเพื่อให้มีสุขภาพ ร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ทั้งมารดาและบุตรในครรภ์ อัน ได้แก่ การออกกำลังกายที่เหมาะสมและการรับประทานอาหาร ที่ให้ได้สารอาหารที่สูงและเพียงพอ ซึ่งจะส่งผลให้ บุตรในครรภ์มีพัฒนาการที่ปกติและเจริญเติบโตสมบูรณ์ ไปตามอายุครรภ์ตลอด 9 เดือนจนถึงกำหนดคลอด นอกจากนี้ยังต้องมีกิจกรรมเสริมอื่นๆ เช่น การพูดคุย กับบุตรในครรภ์ กิจกรรมการอ่านหนังสือพร้อมใช้มือลูบ ที่ท้อง การเปิดเพลงให้ลูกฟัง จากผลการวิจัยของ Leon Thurman (อ้างใน นฤมล เปรมปราโมทย์, 2552) ชาว สหรัฐอเมริกาซึ่งได้ให้คุณแม่ที่ตั้งครรภ์ได้ฟังเพลงอย่าง สม่ำเสมอ เมื่อคลอดทารกออกมา ทารกจะมีพัฒนาการ ด้านร่างกายและไอคิวสูงกว่าทารกที่ไม่ได้ฟังเพลง แต่ การวิจัยไม่ได้ระบุว่าต้องเป็นเพลงคลาสสิกเท่านั้นและยัง มีผลงานวิจัยของ Thomas R. Verny (อ้างใน นฤมล เปรมปราโมทย์, 2552) ซึ่งเป็นจิตแพทย์จากมหาวิทยา ลัยฮาร์วาร์ดประเทศสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับการเสริมสร้าง พัฒนาการเด็กในสหรัฐอเมริกา พบว่าแม่ที่เคยร้องเพลง กล่อมเด็กขณะที่ตั้งครรภ์ทุกวัน เมื่อเด็กคลอดออกมา หากร้องไห้หรืออแงแต่เมื่อทารกได้ยินเสียงเพลงกล่อม เด็กของแม่ที่แม่เคยร้องให้ฟังขณะตั้งครรภ์ ทารกจะนิ่ง สงบลงและสนใจในเสียงเพลงกล่อมเด็กอย่างน่าอัศจรรย์

2. การกระตุ้นพัฒนาการเพื่อการเรียนรู้เป็น กิจกรรมที่สำคัญสำหรับ การส่งเสริมพฤติกรรมรักการอ่าน กล่าวคือ พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องใช้กิจกรรมที่มีความ หลากหลายและตรงกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัย เพื่อให้ระหว่างทำกิจกรรมนั้นบุตรหลานรู้สึกได้ถึงความ ผ่อนคลาย สนุกสนาน ร่วมไปกับการได้เรียนรู้ทักษะด้าน

ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาควบคู่กันไปพร้อม กันทั้ง 4 ด้าน อาทิ การฝึกใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ การเล่นเกม การให้เด็กวาดรูประบายสี การให้เด็กตอบ คำถามชิงรางวัล นอกจากจะทำให้เกิดความเพลิดเพลิน แล้วยังฝึกการกล้าแสดงออก การได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้อีกด้วย ดังที่ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542) กล่าวว่า การกระตุ้นพัฒนาการเพื่อให้เด็กไทยสนใจการอ่าน กิจกรรมควรมีลักษณะที่สร้างความเร้าใจก่อให้เกิดความ อยากรู้ อยากเห็น อยากอ่าน มีการกระตุ้นแนะนำให้เปิด ความคิดให้กว้าง มีการพัฒนาการอ่านจนถึงขั้นให้เด็ก สามารถวิเคราะห์เรื่องที่อ่านได้พร้อมๆ กับการสนใจใน การอ่าน สอดคล้องกับสุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2540, หน้า 55) ที่กล่าวถึง การที่พ่อแม่และผู้ปกครองเป็นผู้ มีวิธีเลือกกิจกรรมโดยเน้นเนื้อหาที่มาใช้ใน การกระตุ้น ความรู้หรือเสริมบทเรียนมาประกอบเพื่อให้เกิดความ สนุกจะมีผลโดยตรงต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของการ เรียนรู้ของบุตรหลาน

3. การใช้เวลาในการอ่านหนังสือร่วมกันใน ครอบครัว เป็นกิจกรรมที่สำคัญของครอบครัวที่พ่อแม่ หรือผู้ปกครองควรให้เกิดขึ้น กล่าวคือการทำที่บุตรหลาน และพ่อแม่ได้ทำกิจกรรมร่วมกันบ่อยๆจะเป็น การสร้าง ความอบอุ่นในจิตใจให้เกิดขึ้น ซึ่งความอบอุ่นนี้จะเป็ นรากฐานของความเข้มแข็งทางจิตใจสำหรับบุตรหลานที่ จะต้องใช้ชีวิตในการเผชิญปัญหาในอนาคตที่ในปัจจุบัน เรียกว่าการมีต้นทุนชีวิตที่สูง โดยเฉพาะการมีต้นทุน ชีวิตด้าน การอ่านมากสอดคล้องกับ กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา อดีตเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ที่ได้ให้ความเห็นว่า ความรู้ความสามารถ ของเยาวชนที่ติมาจากครอบครัวที่พ่อแม่มีเวลาให้ลูกอ่าน หนังสือในบ้านเสริมสร้างการรัก การอ่านแต่เด็กและควร อ่านอย่างหลากหลายแต่ถ้าพยายามสร้างแรงจูงใจในการ อ่านและเพิ่มเทคนิคการเรียนรู้ก็สามารถอดทนข้อไหนนี้ได้ และยังกล่าวต่ออีกว่ามีผลการวิจัยชี้เห็นว่า ครอบครัวที่ ไม่มีเวลาให้ลูก ในช่วงวัยเด็กต่อการเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ถือปล่อยให้ลูกดูทีวี สมองของเด็กจะรับคำศัพท์ 16 ล้าน

คำแต่ครอบครัวไหนมีเวลาอยู่กับลูก ดูแลลูก พบว่าสมองเด็กสามารถจดจำคำได้ถึง 45 ล้านคำ (กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา, 2555)

4. การพาบุตรหลานไปร้านหนังสือและห้องสมุดเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่สำคัญมากของการส่งเสริมให้บุตรหลานมีนิสัยรักการอ่าน กล่าวคือหากพ่อแม่หรือผู้ปกครองได้มีโอกาสพาบุตรหลานไปร้านหนังสือหรือห้องสมุดจะทำให้บุตรหลานรู้จักร้านหนังสือ รู้จักห้องสมุด รู้วิธีการค้นหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ซึ่งจะรวมไปถึงการได้รู้กฎระเบียบกติกาของแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ไปพร้อมๆ กัน อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมี การรายงานผลของการสำรวจของแผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน สสส. และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตที่พบว่าครอบครัวกว่า 1,000 ครอบครัวทั่วประเทศ มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่านระดับครอบครัวที่ปฏิบัติกันน้อยที่สุดคือ การพาบุตรหลานเข้าห้องสมุด จึงพบข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกันคือ ในช่วงวันหยุดหรือช่วงปิดเทอมจึงอยากเชิญชวนให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองได้ชักชวนบุตรหลานเข้าไปใช้บริการอ่านหนังสือและค้นคว้าเรื่องราวที่สนใจในห้องสมุด เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กๆ ได้เจอหนังสือคุณภาพดี มีความหลากหลายและมีจำนวนมากว่าหนังสือที่บ้านทั้งยังเป็นการฝึกเด็กให้มีความรับผิดชอบ มีวินัยในการยืม-คืนหนังสือ ซึ่งขณะนี้ห้องสมุดต่างๆ ได้มีการพัฒนาไปมาก บางห้องสมุดได้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริม การอ่านในช่วงวันหยุดและปิดเทอมร่วมด้วย (สุจิต พรมเกิด, 2555)

3. วิธีการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองใช้ในการส่งเสริมให้บุตรหลานมีพฤติกรรมรัก การอ่าน

วิธีการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองใช้ในการส่งเสริมให้บุตรหลานมีพฤติกรรมรัก การอ่าน มี 4 ประเด็นที่สำคัญดังนี้

1. การเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับพัฒนาการของบุตรหลานจัดเป็นกระบวนการที่สำคัญต่อการส่งเสริมพฤติกรรมรักการอ่านกล่าวคือ สื่อที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองเลือกใช้ควรให้มีความเหมาะสมกับวัยของบุตรหลาน

จะทำให้บุตรหลานไม่เกิดความรู้สึกเบื่อง่าย ก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน ดังที่หน่วยจิตเวชเด็ก ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล(2553)ได้ให้คำแนะนำว่า เด็กอายุ 0-12 เดือนพัฒนาการของเด็กจะเน้นเรื่องการมอง การจับ สื่อที่ใช้ต้องเกี่ยวข้องกับการมอง การฟัง การดู การกัดหรือสิ่งที่เด็กจะสามารถนำเข้าปากได้ เช่น โมบาย กระดิ่ง กระจกกางสำหรับกัดเป็นต้น อายุระหว่าง 1-2 ปี เด็กจะเริ่มพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและกล้ามเนื้อมัดใหญ่ไปพร้อมๆ กัน เด็กวัยนี้จะชอบขีดเขียน ชอบจับต้องเพื่อสำรวจความแตกต่างของพื้นผิว สื่อที่ใช้ อาจจะเป็นสีเทียนสำหรับขีดเขียน ค้อนตอกพลาสติก รวมไปถึงตุ๊กตา รถยนต์ แท่งไม้เล็กๆ สำหรับการต่อเติม หรือของเล่นนุ่มๆ เป็นต้น ส่วนในเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 3ขวบขึ้นไป เด็กจะเริ่มพัฒนาทักษะทางสังคมเด็กมักจะชอบอยู่กับพ่อแม่หรือคนใกล้ชิด เด็กจะรู้จักเล่นมากขึ้นและการเล่นจะเน้นเรื่องการเรียนรู้เรื่องการใช้ชีวิต อาทิ การปรับตัว สื่อที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรใช้สำหรับเด็กวัยนี้คือ การจับคู่สิ่งของ ภาพสัตว์ที่เหมือนกัน การสร้างการประดิษฐ์บ้านตุ๊กตา อาจใช้อุปกรณ์ง่ายๆ ร่วมด้วย เช่น กรรไกร สำหรับตัดภาพต่างๆและการใช้การเล่าเรื่องเป็นนิทานประกอบภาพ- ตัวละครที่สร้างขึ้น อย่างไรก็ตามหากพ่อแม่ผู้หรือปกครองให้ความสำคัญกับการเลือกสื่อให้ตรงกับพัฒนาการของบุตรหลานจะเป็นการป้องกันปัญหาเรื่องการปรับตัวในเรื่องอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นได้ในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับสกุณี เกรียงชัยพร (2548) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนนาคนาวาอุปถัมภ์เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร พบว่า สื่อจัดเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อนิสัยรักการอ่านและยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียน หากพ่อแม่หรือผู้ปกครองรวมถึงครูเลือกเครื่องมือที่มาช่วยสอนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2. การให้เด็กเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้เป็นอีกหนึ่งกระบวนการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรใช้ในการที่จะส่งเสริมให้บุตรหลานมีพฤติกรรมรักการอ่าน

กล่าวคือ พ่อแม่ผู้ปกครองต้องใช้วิธีการสังเกตบุตรหลานซึ่งการสังเกตนี้คือ การรู้วามบุตรหลานของตนเองนั้นมีความพร้อมมากน้อยแค่ไหนต่อการที่จะอ่านหนังสือ สังเกตเวลาที่บุตรหลานผ่อนคลายกับการกิจหลาย ๆ อย่างที่จะไม่ส่งผลต่อความเครียดเมื่อเราจะเลือกใช้หนังสือหรือรู้จักที่จะเลือกเวลาให้เหมาะสมกับความต้องการของบุตรหลานต่อการอ่านหนังสือ จากนั้นพ่อแม่หรือผู้ปกครองก็จะได้คำตอบว่าเวลาใดบุตรหลานสนใจและอยากอ่านหนังสือมากที่สุด ถือว่าเวลานั้นคือเวลาที่เหมาะสม พ่อแม่จะต้องรีบตอบสนองทันทีที่บุตรหลานเกิดความพึงพอใจ ไม่ได้เป็นการบังคับหรือขู่เข็ญให้อ่านหนังสือ เพราะหากเกิดจากการบังคับจะส่งผลต่อความเครียดทำให้การอ่านที่น้อยลงหรือไม่ชอบอ่านไปในที่สุด สอดคล้องกับสุกรงค์ อินทุณห์ (2553, หน้า 8) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุทางจิตสังคมและปัจจัยเชิงผลด้านการจัดการกับความเครียดของพฤติกรรมรักการอ่านพบว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมรัก การอ่านโดยที่ผู้ปกครองใส่ใจในความต้องการและคอยสนับสนุน นักเรียนจะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและมีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเองสูง ส่งผลให้นักเรียนมักจะใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาที่มีสาระประโยชน์มากกว่าผู้ที่มิมีลักษณะตรงกันข้าม

3. การกระตุ้นหรือการใช้สิ่งเสริมแรง สำหรับเด็กวัยเรียน กระบวนการกระตุ้นหรือการใช้สิ่งเสริมแรงทางบวกจะเป็นสิ่งที่ดีที่สุดที่จะทำให้บุตรหลานมีพฤติกรรมรักการอ่าน กล่าวคือการทำพ่อแม่หรือผู้ปกครองกล่าวชื่นชม กอด หอมแก้ม ยิ้มให้ ประมอ การให้รางวัลเป็นขนม เป็นเงินหรือของเล่นที่เด็กอยากได้ เมื่อเด็กได้แสดงออกในพฤติกรรมที่เหมาะสม อาทิ เมื่อบุตรหลานหยิบหนังสือขึ้นมาอ่านเมื่อบุตรหลานยืมหนังสือจากโรงเรียนแล้วมานั่งอ่าน การที่บุตรหลานอ่านหนังสือที่ซื้อให้จนจบเล่มพฤติกรรมดังกล่าวนี้ หากพ่อแม่หรือผู้ปกครองกระทำบ่อยครั้งจะเป็นตัวกระตุ้นเสริมให้บุตรหลานเกิดความพึงพอใจอยากทำบ่อยๆ เพราะ

เมื่อทำแล้วได้รับการยอมรับจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองมากกว่าการทำพ่อแม่หรือผู้ปกครองใช้การลงโทษ เช่น การเขียนติ การดูว่ากล่าว การหักค่าขนม เมื่อเด็กไม่อ่านหนังสือหรือไม่ทำตามเงื่อนไขที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองตกลงร่วมกันกับบุตรหลาน กระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎี การเรียนรู้ของสกินเนอร์ที่นำเอาการเสริมแรงทางบวกมาใช้ในการปรับพฤติกรรมของบุตรหลาน แต่ในการนำเอากระบวนการดังกล่าวมาใช้ นั้น พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรกระทำอย่างระมัดระวัง และควรให้บุตรหลานมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อตกลง/เงื่อนไข โดยเน้นให้เด็กเป็นผู้กำหนดร่วมกันและมีการปรับเปลี่ยนเงื่อนไขให้เหมาะสมกับพฤติกรรมและอายุของผู้ใช้ (จิราภา เติ่งไทรรัตน์, 2554, หน้า 128) ซึ่งกระบวนการใช้สิ่งเสริมแรงทางบวกที่ดีที่สุดคือ การใช้สิ่งเสริมแรงหรือการกระตุ้นแบบไม่มีเงื่อนไขอันหมายถึง การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองแสดงความรักอย่างสม่ำเสมอกับบุตรหลานจะทำให้พฤติกรรมที่ดีที่ต้องการนั้นคงอยู่กับบุตรหลานได้คงทนและถาวร

4. การจัดการพฤติกรรมเชิงบวก เป็นกระบวนการสำคัญที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองจะนำมาใช้ในการส่งเสริมพฤติกรรมรักการอ่านของบุตรหลาน คือ การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองจะทำให้บุตรหลานมีพฤติกรรมรักการอ่านนั้น ผู้ปกครองควรศึกษาว่าอะไรคือองค์ประกอบที่จะทำให้บุตรหลาน มีพฤติกรรมรักการอ่าน อาทิ การที่บุตรหลานจะต้องมีตัวแบบที่รักหรือชอบการอ่าน การพาบุตรหลานไปนั่งอ่านหนังสือหรือยืม-คืนหนังสือในห้องสมุด พาบุตรหลานไปร้านหนังสือเพื่อเลือกซื้อหนังสือที่บุตรหลานชื่นชอบหรืออยากได้ตามความเหมาะสม การจัดหาเวลา การจัดตารางเวลาร่วมกันสำหรับอ่านหนังสือ เป็นต้น พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรเลือกพฤติกรรมง่ายๆที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติได้เพราะจะทำให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่รู้สึกเป็นภาระที่ต้องปฏิบัติ ด้วยเหตุเพราะพฤติกรรมรักการอ่านต้องส่งเสริมให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและผู้ปกครองควร

ใช้การสังเกตและการใช้การกระตุ้นอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น การพูดคุยสอบถามความรู้สึก กล่าวชื่นชม หากพบว่ามีพฤติกรรมเริ่มไม่เหมาะสมควรหยุดและเรียนรู้ที่จะสร้างพฤติกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้บุตรหลานของท่านมีความสุขกับการอ่านต่อไป

นอกจากนี้พ่อแม่ผู้ปกครองอาจต้องสร้างเครือข่ายของความร่วมมือกับครอบครัวอื่น ๆ หรือทางโรงเรียน กล่าวคืออาจมี การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเลี้ยงดูเพื่อลดความวิตก ลดความคาดหวังของพ่อแม่ หรือผู้ปกครองเองที่มีต่อบุตรหลาน ในปัจจุบันมักพบว่า ปัญหาหลายปัญหาเกิดจากความคาดหวังของพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง ดังที่Sandviks Publishing Institute (2012) ได้ทำการศึกษาพบว่า พ่อแม่ส่วนใหญ่มีความคาดหวังต่อบุตรหลาน ด้วยเหตุเพราะอยากให้บุตรหลานฉลาดและมักเสียเวลาไปกับ การเลือกโรงเรียน เลือกครูผู้สอน แต่ในความเป็นจริงแล้วหากพ่อแม่หรือผู้ปกครองมีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการพฤติกรรมโดยเฉพาะการจัดการพฤติกรรมให้บุตรหลานรักการอ่าน สอดคล้องกับ สุกุณี เกรียงชัยพร (2548, หน้า 9) ได้กล่าวว่า การที่เด็กจะแสดงออกถึงพฤติกรรมอ่านหนังสือ มีความตั้งใจและต้องการที่จะอ่านเป็นพฤติกรรมที่ต้องได้รับการฝึกฝน เป็นเวลานานจนกลายเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสนใจหรือชอบที่จะอ่าน พฤติกรรมดังกล่าวถือได้ว่าเป็นพฤติกรรมที่ถูกจัดการเชิงบวกอย่างต่อเนื่องมาแล้วจากผู้เป็นพ่อแม่หรือผู้ปกครองอันจะส่งผลให้บุตรหลานมีพฤติกรรมอ่านหนังสือทุกที่เมื่อมีเวลาและโอกาส มีความต้องการจะอ่านเองโดยไม่มีสมาธิมาบังคับ มีความรู้สึกพอใจที่จะอ่านอย่างไม่มีที่สิ้นสุด และมีทัศนคติทางบวกเกี่ยวกับการอ่านไปตลอดชีวิต

บทสรุป

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปได้ว่า รูปแบบที่พ่อแม่ผู้ปกครองใช้ในการส่งเสริมพฤติกรรมรักการอ่าน นั้น ประกอบด้วยแนวทางการส่งเสริมการอ่าน 6 แนวทาง

กิจกรรมที่ใช้ในการส่งเสริมการอ่าน 4 กิจกรรมและวิธีการที่ใช้ในการส่งเสริม 4 วิธีการซึ่งในรูปแบบดังกล่าวนี้สอดคล้องกับทฤษฎีความรู้ความเข้าใจของเพียเจต์ (Piaget's Cognitive Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบลงมือกระทำของสกินเนอร์ (Skinner's Operant Conditioning Theory) และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura's Social Cognitive Theory)

จากการศึกษารูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมรักการอ่านครั้งนี้ ก่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในการอธิบายว่า แนวทางในการส่งเสริมการอ่านของพ่อแม่ผู้ปกครองนั้นต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจของพ่อแม่ผู้ปกครองต่อพัฒนาการในแต่ละช่วงวัยของเด็กเพื่อให้สามารถเลือกหนังสือที่เหมาะสมสามารถสร้างทัศนคติที่ดีหรือสร้างความสนใจของบุตรหลานในแต่ละช่วงวัยได้อย่างเหมาะสม การสร้างบรรยากาศภายในบ้านให้บุตรหลานคุ้นเคยกับการอ่าน การเปิดโอกาสให้บุตรหลานสามารถเลือกหนังสือที่ตนชื่นชอบ การเข้าใจพัฒนาการเด็ก รวมไปถึงการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสมในการอ่านหนังสือ การที่พ่อแม่ผู้ปกครองมีกิจกรรมเข้ามาช่วยในการส่งเสริมการอ่านให้กับบุตรหลาน โดยเริ่มต้นตั้งแต่มีวิดิโอและกระตุ้นพัฒนาการตั้งแต่ตั้งครรภ์ การมีเวลาร่วมกันในการที่จะอ่านหนังสือเพื่อสร้างบรรยากาศอันอบอุ่นให้กับบุตรหลานและพาบุตรหลานไปเที่ยวชมร้านหนังสือ ชื้อหนังสือที่บุตรหลานสนใจพร้อมทั้งให้คำแนะนำต่าง ๆ ในการเลือกซื้อหนังสือที่เหมาะสม

นอกจากนี้ วิธีการที่พ่อแม่ผู้ปกครองใช้ยังมีส่วนกระตุ้นบุตรหลานให้เกิดความต้องการที่จะอ่านหนังสือจนกระทั่งเกิดเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ คือ การเลือกสื่อที่เหมาะสมกับวัยของบุตรหลาน การเลือกใช้วิธีการสอนโดยใช้เด็กเป็นศูนย์กลาง เช่น หมั่นคอยสังเกตบุตรหลานถึงความพร้อมต่อการอ่านหนังสือ คอยให้กำลังใจ กล่าวชื่นชม เมื่อบุตรหลานอ่านหนังสือ และเป็นตัวแบบที่เหมาะสมให้กับบุตรหลาน เพราะตัวแบบที่ใกล้ชิดมากที่สุดจะเป็นตัวแบบที่ดีที่สุดคือ

ตัวแบบของพ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ผู้สอนหรืออาจเลือกใช้ตัวแบบจากสื่อหรือนุคคลที่ประสบความสำเร็จในอาชีพอันเกิดจากการมีพฤติกรรมรักการอ่าน ในขณะที่เดียวกันพ่อแม่ผู้ปกครองอาจต้องสร้างเครือข่ายสำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อเรียนรู้ปัญหา ลดภาวะความเครียดและความคาดหวังที่มีต่อบุตรหลานได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

ข้อเสนอแนะสำหรับพ่อแม่หรือผู้ปกครอง

1. พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรเริ่มสนใจเรื่องการเรียนรู้ของบุตรหลานโดยใช้พัฒนาการช่วงวัยเป็นตัวกำหนดดังนี้

1.1 ระยะตั้งครรภ์ – แรกเกิด

ระยะของการตั้งครรภ์ 9 เดือนจนกระทั่งคลอด พ่อแม่ควรใส่ใจเป็นพิเศษด้วยกิจกรรมที่ใช้กระตุ้นพัฒนาการทางสมอง อันได้แก่ การฟังเพลงคลาสสิกหรือเพลงที่คุณแม่ชื่นชอบฟังแล้วให้ความรู้สึกสบายพร้อมทั้งใช้มือลูบสัมผัสที่ท้องไปกับการพูดคุยกับทารกในครรภ์อาจให้พ่อมีส่วนร่วมใน การพูดคุยและสัมผัสร่วมด้วย การอ่านออกเสียงสำหรับหนังสือนิทานหรือหนังสือที่ตนเองชื่นชอบหรือจะอ่านหนังสือที่เกี่ยวกับความรู้การเตรียมตัวเป็นคุณแม่มือใหม่ เพราะจะช่วยลดความตึงเครียดระหว่างการตั้งครรภ์ได้ดี

1.2 ระยะแรกเกิด – 1 ปี

สำหรับระยะนี้ พัฒนาการทางร่างกายและสมองจะจดจำเร็วมาก พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรหาของเล่นที่ส่งเสริม การมองเห็น การหยิบจับ สัมผัส ไขว่คว้า รวมไปถึงการจัดหาหนังสือนิทานมาอ่านให้เด็กฟัง อาจมีการเปิดเสียงนิทานหรือเสียงเพลงประกอบ

1.3 ระยะ 1 - 3 ปี

เด็กในวัย 1-3 ปีนี้เด็กจะสนใจสิ่งแวดล้อมมากขึ้น พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรหากิจกรรมให้เด็กได้ลงมือกระทำหรือปฏิบัติ เช่น การเล่นของเล่นที่มีเสียง

การขีดเขียน การวาดภาพ และที่สำคัญหาหนังสือนิทานที่มีภาพมาอ่านให้ลูกฟังด้วยการใช้นิ้วชี้ตามภาพและตัวหนังสือไปพร้อมกับเสียงที่แตกต่างกันของตัวละคร จะเป็นการเพิ่มความสนุกสนานและทำให้บุตรหลานอยากที่จะฟังและพูดตามจากสิ่งที่ได้ฟัง

1.4 ระยะ 4 - 6 ปี

สำหรับเด็กในวัย 4 - 6 ปี ความสนใจสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น ระยะนี้เด็กจะเริ่มอ่านตามสิ่งที่ได้ยินและเรียนรู้การท่องจำ การสะกดคำไปพร้อม ๆ กับการเรียนรู้เรื่องความหมายของคำ เด็กอาจรู้สึกเบื่อได้ง่ายต่อวิธีการเดิม ๆ ที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติ สิ่งที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรกระทำ คือ จัดหาหนังสือเล่มใหม่ ๆ มาอ่านให้บุตรหลานฟัง อาจพาไปเที่ยวห้องสมุดที่มีการจัดมุมสำหรับเด็ก พาไปมุมหนังสือสำหรับเด็กในร้านหนังสือ เพื่อให้เด็กได้เลือกดูหนังสือที่มีภาพการ์ตูนตามสมัยนิยม นอกจากนี้พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรให้ การดูแลอย่างใกล้ชิด บุตรหลานอาจมีคำถามและต้องการคำตอบทันที และแม้ว่าบุตรหลานของท่านจะอ่านหนังสือเองได้ การนั่งอยู่กับบุตรหลาน การกล่าวคำชมการหอมแก้มหรือแม้แต่การให้รางวัลเป็นขนม สำคัญมากที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่ควรละเลย

2. พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรประพาดิตนหรือปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างโดยใช้การอ่านเป็นการแสวงหาความรู้อย่างสม่ำเสมอ เพราะสิ่งที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติถือว่าได้ว่าเป็นสิ่งแวดล้อมทางตรงสำหรับบุตรหลานมากกว่าการออกคำสั่งให้ปฏิบัติโดยไม่เคยเห็นพ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติให้เห็นก่อน

3. พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรสร้างเครือข่ายผู้ปกครองหรือให้ความร่วมมือกับครูผู้สอนในโรงเรียน ในด้านการส่งเสริมพฤติกรรมรักการอ่านของบุตรหลานในทิศทางเดียวกัน พร้อมทั้งต้องสนับสนุน แลกเปลี่ยนติดตามข้อมูลข่าวสารของทางโรงเรียนในเรื่องการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

เอกสารอ้างอิง

- กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา. (2555). *แนะผู้ปกครองส่งเสริมการอ่าน-ให้เวลากับลูก เหตุผลวิจัยชี้ศักยภาพเด็กไทย รั้งท้าย*. สืบค้นข้อมูลเมื่อ 1 เมษายน 2556, จาก <http://www.gotokno.org/posts/511548>
- จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์. (2555). *จิตวิทยาทั่วไป*. เชียงใหม่: ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิราภา เต็งไตรรัตน์. (2554). *จิตวิทยาทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 7 แก้ไขเพิ่มเติม) กรุงเทพฯ: สามลดา.
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2542). *การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน*. กรุงเทพฯ: ศิลปบรรณาคาร.
- รัชชัย มีประเสริฐ. (2552). *การส่งเสริมการอ่านเพื่อพัฒนาคุณภาพการอ่านและการพัฒนาผลงานทางวิชาการ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และศึกษานิเทศก์*. กรุงเทพฯ: ชารักษ์.
- นฤมล เปรมปราโมทย์. (2552). *พัฒนาการทารกในครรภ์*. สืบค้นข้อมูลเมื่อ 1 เมษายน 2556, จาก <http://www.baby2talk.com/about>
- ลินดา เซารัมณัส. (2554). *รายงานผลการพัฒนาคุณภาพห้องสมุดเพื่อส่งเสริมกิจกรรมรักการอ่าน โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่*. เชียงใหม่: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 1.
- ว.วชิรเมธี. (2555). *9 เรื่องเพื่อความก้าวหน้า*. นนทบุรี: ปราณ.
- วราณี ภูสรวง. (2554). *จิตวิทยาทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศุภรางค์ อินทนท์. (2553). *ปัจจัยเชิงสาเหตุทางจิตสังคมและปัจจัยเชิงผลด้านการจัดการกับความเครียดของ พฤติกรรมรักการอ่านในนักเรียนวัยรุ่น*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัย พฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สฤณี เกรียงชัยพร. (2548). *องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนนาคนาวอุปถัมภ์ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชา จิตวิทยาการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2553). *ความรู้สู่ประชาชน: ชีเมนส์ไทย*. สืบค้นข้อมูลเมื่อ 4 มกราคม 2555, จาก http://www.kpi.ac.th/ppd/index.php?name=content&main_id=22&page_id=41
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2540). *หลักและวิธีการสอนอ่านภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุดใจ พรหมเกิด. (2554). *เปิดทอมใหญ่เปิดสมองสู่โลกกว้าง เสริมจินตนาการเด็กไทยด้วยการอ่าน*. สืบค้นข้อมูล เมื่อ 1 เมษายน 2556, จาก <http://www.thaipost.net/x-cite-kidz/3/00313/71574>
- สุดใจ พรหมเกิด. (2555). *พบพ่อแม่ไทยงูลูกเข้าห้องสมุดน้อยกว่าภารกิจและการเที่ยววันหยุด*. สืบค้นข้อมูลเมื่อ 2 เมษายน 2556, จาก <http://www.happyreading.in.th/news/detail.php?id=271>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). *การส่งเสริมนิสัยรักหนังสือในเด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี*. กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). *รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในการอ่าน คิด วิเคราะห์เขียนและ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2553). *สาเหตุที่คนไทย ไม่อ่านหนังสือ*. สืบค้นข้อมูลเมื่อ 6 สิงหาคม 2554, จาก www.trueclicklife.com/clicklife/contentbox/teacher_story.content.php?

- หน่วยจิตเวชเด็ก. (2553). *ของเล่นที่เหมาะสมกับวัยตามพัฒนาการของเด็ก*. ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล. สืบค้นข้อมูลเมื่อ 10 เมษายน 2556, จาก <http://www.xn--12ca3cjsx2a2byh1b9mnd.com/2011/11/kids-toys.html>
- หนังสือพิมพ์ทาวน์ยูเอสเอ. (2554). *สถิติการอ่านของคนไทย*. สืบค้นข้อมูลเมื่อ 4 สิงหาคม 2554, จาก <http://www.thaitownusa.com/>
- อจรรา ประดิษฐ์. (2550). *ชวนเด็กไทยให้เป็นนักอ่าน1*. กรุงเทพฯ: สำนักงานอุทยานการเรียนรู้.
- Ingleby, E. (2010). *Applied psychology for social work*. SAGE.
- Sandviks Publishing Institute. (2012). *10 Reasons Why You Should Read to Your kids*. สืบค้นข้อมูลเมื่อ 22 กรกฎาคม 2555, จาก <http://www.earlymoments.com/promoting-Literacy-and-a-love-of-reading-to-Children-is-Important/>
- Weiten, W., Dunn, D., & Hammer, E. Y. (2009). *Psychology Applied to Modern Life: Adjustments in the 21st Century*. CengageBrain. com.

การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา*

Situations Problems and Guided Development of Internal Education Quality Assurance of Piboonbumpen Demonstration School in Burapha University

กนกกรณ์ ทองไพจิตร**

ดร.ภารดี อนันต์นาวิ***

ดร.เจริญวิญญู สมพงษ์ธรรม****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ สภาพ และปัญหา การประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตามสถานภาพ ฝ่ายงาน และการจัดประเภทการศึกษา และศึกษาแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ บุคลากรในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวนรวม 136 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA และเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธี LSD (Least Significant Difference) วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย
2. เปรียบเทียบสภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพ ฝ่ายงาน และการจัดประเภทการศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นจำแนกตาม สถานภาพของบุคลากรและการจัดประเภทการศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. ปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นในส่วนของการจัดเก็บเอกสารที่มีการเรียกเก็บหลายครั้ง และขาดการสื่อสารเกี่ยวกับงานประกันที่ชัดเจน และเปรียบเทียบปัญหา จำแนกตามฝ่ายงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. แนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพาทั้ง 4 ด้าน คือ จัดทีมงานทำหน้าที่ดำเนินการด้านการประกันคุณภาพเฉพาะที่มีความรู้ความเข้าใจอย่างดี

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

หน่วยงานอื่นเพียงแต่ส่งข้อมูลดิบให้ตามคำร้องขอ ส่วนการดำเนินการจัดทำและวิเคราะห์ข้อมูลให้เป็นหน้าที่ของทีมประกัน หลังจากนั้นควรนำมาเสนอให้บุคลากรได้รับทราบผลการดำเนินงานตามผลที่เกิดในแต่ละพันธกิจของโรงเรียน

Abstract

The purposes of this research were to study, status, conditions, and problems to compare the state/ condition and problems regarding the assurance of quality education at the Demo school, Phiboonbamphen Burapha University and to study ways or methods for the development of the education quality assurance of the school. The Sampling was 136 personnels of the school. The instruments used in this research were questionnaires and interview guide. For the analysis of the data, frequency, percentage, mean (), standard deviation (SD), One-Way ANOVA and comparison of the difference by pair using content analysis were applied.

As a result of this research, it was found that:

1. In general, the assurance of education quality at the school: is above average (was in a good level) while problems regarding the assurance of education quality, is at a low level.
2. Up on the comparison of the condition/ state it was found that there is no significance in the statistics except in the aspects of personnel's status, it was found that there is a significance in statistics at .05 level.
3. Most of the problem lies in the filing system due to repeated uses and the lack of communication about the clarity of the work of assurance.
4. The means to develop the education quality assurance at the school: in the 4 areas could be as follows: creating a team that will be responsible to work on the education quality assurance from the knowledgeable persons. The process of analyzing the data will be the work of the assurance team. The team should present the education quality assurance results to the school personnels on each mission of the school.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การประกันคุณภาพ มีความเป็นมาจากภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมก่อน แล้วจึงพัฒนามาสู่ระบบการศึกษา โดยเริ่มต้นในประเทศสหรัฐอเมริกา ยุคก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง ในตอนแรกนั้นเน้นเฉพาะการประกันผลผลิตทางอุตสาหกรรม (Industrial Products) และเน้นการควบคุมทางสถิติ (รุ่ง แก้วแดง, 2544, หน้า 10) และเดมมิง (Deming) ได้นำระบบวงจรคุณภาพ (Quality Control Circles: QCC) ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการ

4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุง ไปใช้ในระบบอุตสาหกรรมของประเทศญี่ปุ่น และประสบผลสำเร็จอย่างมาก ต่อมาประเทศในยุโรปได้นำระบบการประกันคุณภาพที่เรียกว่า ISO (International Standard Organization) มาใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตซึ่งเป็นระบบการพัฒนามาตรฐานคุณภาพและการประกันคุณภาพ ให้ได้มาตรฐานโดยองค์การมาตรฐานระหว่างประเทศ และระบบการพัฒนามาตรฐานคุณภาพ ได้ถูกนำไปใช้กับกิจการหลายประเภท

รวมทั้งระบบการศึกษาด้วย (ปัญญา ปรารักษ์ทอง, 2545, หน้า 1-2) การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการหรือกลไกที่ดำเนินการเพื่อให้เกิดการรักษา ปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการประกันคุณภาพของกระบวนการบริหารและการให้บริการทางการศึกษาทั้งระบบ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความมั่นใจในคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา และเชื่อถือคุณภาพของโรงเรียน ระบบการบริหารที่ให้ความสำคัญกับการวางแผนเพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหา มีการกำกับ ควบคุมตรวจสอบการดำเนินการทุกขั้นตอน มีการรักษา ปรับปรุง พัฒนากระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้งานทุกส่วนของโรงเรียนดำเนินการไปด้วยความราบรื่น มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล จึงเรียกว่าเป็นระบบการประกันคุณภาพการศึกษา (Vroman & Luchsinger, 1994, p. 329)

จากความจำเป็นของการประกันคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษาของไทย จึงได้มีสาระบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในไว้ว่า ตามหมวด 6 มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก จะเห็นได้ว่าการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ซึ่งจะทำให้สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการ มีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน มีการดำเนินงานตามแผน ก่อให้เกิดข้อมูล ข่าวสาร และสารสนเทศที่สะท้อนการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

อันนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงตนเอง ให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด ดังนั้น สถานศึกษาทุกแห่ง ทุกระดับ ต้องดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และถือว่าเป็นภารกิจของสถานศึกษา โรงเรียนสาธิต “พิบูลพิบูล” มหาวิทยาลัยบูรพา ก็เป็นอีกหนึ่งสถานศึกษาที่ได้จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเพื่อสะท้อนการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

จากการที่ฝ่ายวางแผนและพัฒนา โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา ดำเนินกิจกรรมการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดระบบการประกันคุณภาพภายใน (การประเมินตนเอง) อย่างเป็นรูปธรรม และรองรับการประเมินคุณภาพการศึกษาจากภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) โดยทำการประเมินในวันที่ 6-29 มิถุนายน พ.ศ. 2554 พบว่า ในมาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี ซึ่งได้แก่ ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์ ผลการทดสอบรวบยอดระดับชาติเฉลี่ยตามเกณฑ์ สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และในมาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่นสนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษาอยู่ในระดับดี และมีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น สอดคล้องกับหลักการเศรษฐกิจพอเพียง ดังที่ สุเมธ งามกนก กล่าวว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้เน้นการสร้างฐานรากของประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ให้เกิดความเข้มแข็งและมีความสมดุล ซึ่งทำได้ด้วยการพัฒนาคน สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน สร้างองค์ความรู้ภายในเครือข่ายและพัฒนาาระบบ ส่งเสริมการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” จึง

ควรวหาแนวทางในการพัฒนา ทั้งทางด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการเชื่อมโยงการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มากขึ้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการรับการประเมินคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาต่อไป ดังนั้นจึงควรวิจัยการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลให้แก่หน่วยงานต้นสังกัด ในการวางแผนหาแนวทางสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินการประกันคุณภาพภายในให้ได้มาตรฐานที่ใกล้เคียงกัน และสามารถผ่านการประเมินภายนอกรอบสามจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ภายในปี พ.ศ. 2558 และพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตามสถานภาพ ฝ่ายงาน และการจัดประเภทการศึกษา
3. เพื่อศึกษาปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา
4. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตามสถานภาพ ฝ่ายงาน และการจัดประเภทการศึกษา
5. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา

สมมติฐานการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตามสถานภาพของบุคลากร ฝ่ายงาน และการจัดประเภทการศึกษา มีความแตกต่างกัน
2. ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตามสถานภาพของบุคลากร ฝ่ายงาน และการจัดประเภทการศึกษา มีความแตกต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา ครั้งนี้คาดว่าจะได้รับประโยชน์ ดังนี้

1. ผลการวิจัยทำให้ทราบถึงสภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา
2. ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการปฏิบัติและพัฒนากการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา
3. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูล และแนวทางพัฒนาวิธีดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งจะทำให้การประเมินคุณภาพภายนอกที่สามบรรลุจุดประสงค์ยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา ตามกฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และ

วิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายใน 4 ด้าน คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา และด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา ประกอบด้วยบุคลากรสายการสอน จำนวน 171 คน และบุคลากรสายสนับสนุนการสอน 40 คน รวม 211 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. .607-610) ประกอบด้วยบุคลากรสายการสอน จำนวน 110 คน และบุคลากรสายสนับสนุนการสอน 26 คน รวม 136 คน โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามการจัดประเภทการศึกษา

2.3 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 10 คน เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ทำงานด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างน้อย 3 ปี และมีวุฒิการศึกษาไม่น้อยกว่าปริญญาตรี

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น

3.1.1 สถานภาพของบุคลากร

3.1.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

3.1.1.2 คณะกรรมการสถาน

ศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1.1.3 กรรมการประกันคุณภาพ

การศึกษาภายในสถานศึกษา

3.1.1.4 บุคลากรสายการสอน

3.1.1.5 บุคลากรสายสนับสนุน

การสอน

3.1.2 ฝ่ายงาน

3.1.2.1 ฝ่ายบริหาร

3.1.2.2 ฝ่ายวิชาการ

3.1.2.3 ฝ่ายพัฒนานักเรียน

3.1.2.4 ฝ่ายบริการ

3.1.2.5 ฝ่ายวางแผนและพัฒนา

3.1.3 การจัดประเภทการศึกษา

3.1.3.1 ปฐมวัย

3.1.3.2 ประถมศึกษา

3.1.3.3 มัธยมศึกษา

3.1.3.4 การศึกษานานาชาติขั้น

พื้นฐาน

3.1.3.5 บุคลากรสายสนับสนุน

การสอน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพ ปัญหาและแนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตาม มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ มี 2 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ 1.1) ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพของบุคลากร ฝ่ายงาน และการจัดประเภทการศึกษา 1.2) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ สภาพ ปัญหา

และแนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา 1.3) ตอนที่ 3 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา 2) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา ใช้กับผู้เชี่ยวชาญงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 10 ท่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม

1.1 นำหนังสือจากบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ไปถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 นำแบบสอบถามไปให้นักลกรโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 136 ชุด และให้ทำแบบสอบถาม

1.3 ผู้วิจัยไปเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง ซึ่งได้รับคืนมา 136 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00

1.4 นำแบบสอบถามที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูล

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์

2.1 ขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขออนุญาต พร้อมส่งประเด็นสัมภาษณ์ไปล่วงหน้า

2.2 เดินทางไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง คือผู้เชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา ด้วยตัวเอง

2.3 หลังจากที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลก่อน

ที่จะทำการวิเคราะห์ เพื่อยืนยันความถูกต้องและความเที่ยงตรงของข้อมูล โดยส่งข้อมูลที่รวบรวมได้ให้กลุ่มตัวอย่างได้พิจารณา ทบทวนความถูกต้องอีกครั้ง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษา สภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา ใช้คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

2. เปรียบเทียบ สภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตาม สถานภาพของบุคลากร ฝ่ายงาน และการจัดประเภทการศึกษา ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) กรณีที่พบความแตกต่าง ผู้วิจัยทำการทดสอบรายคู่โดยวิธีการ LSD

3. เปรียบเทียบ ปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตาม สถานภาพของบุคลากร ฝ่ายงาน และการจัดประเภทการศึกษาใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) กรณีที่พบความแตกต่าง ผู้วิจัยทำการทดสอบรายคู่โดยวิธีการ LSD

4. แนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ได้มาจากแบบสอบถาม ร้อยละ

5. วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอแบบพรรณนาความ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า

มีการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบสภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตามสถานภาพ ฝ่ายงาน และการจัดประเภทการศึกษา พบว่า บุคลากรที่มีสถานภาพต่างกัน และจัดประเภทการศึกษาต่างกัน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นในด้านการบริหารและการจัดการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับน้อย

4. เปรียบเทียบปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตามสถานภาพ ฝ่ายงาน และการจัดประเภทการศึกษา พบว่า บุคลากรที่มีสถานภาพต่างกัน ฝ่ายงานต่างกันและจัดประเภทการศึกษาต่างกัน มีระดับการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. แนวทางในการแก้ปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา ควรสร้างความเข้าใจให้ผู้บริหารและบุคลากรตระหนักเห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ทุกคนควรเห็นว่าระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นงานปกติที่ปฏิบัติ อยู่เป็นประจำ ไม่ใช่งานเฉพาะกิจ และการประกันคุณภาพไม่ทำให้การดำเนินงานยุ่งยาก โดยควรเชื่อมโยงการดำเนินงานกับผลผลิต ผลลัพธ์ของงานที่ทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบ เน้นผลที่ขึ้นาสังคมและการพัฒนาองค์กรที่ภวณาสู่สังคมเป็นเกียรติดียชื่อเสียง ส่งเสริมสนับสนุน ให้ข้อเสนอแนะและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานในการทำงานให้ได้ตามมาตรฐาน โดยเฉพาะมาตรฐานที่อาจมีความซับซ้อน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องพัฒนาการ

ดำเนินงานและทำความเข้าใจอย่างเร่งด่วน การประชุมหรือจัดอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจ วางแผน (P) ดำเนินงานตามแผน (D) ประเมินผล (C) และนำผลมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (A) สร้างการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนในหน่วยงาน โดยสร้างระบบและกลไกการดำเนินงานกลมกลืนไปกับเนื้องานตามปกติที่แต่ละส่วนรับผิดชอบโดยเสมอภาคทุกระดับ วางระบบกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา เน้นการพัฒนาตามเป้าหมาย (KPI) ที่กำหนดของทุกหน่วยงาน โดยกำหนดกรอบ PDCA ให้ครบถ้วน และนำเสนอผู้บริหารให้นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ควรมีหน่วยงานกลาง สำหรับการรวบรวมข้อมูลและจัดทำข้อมูลระดับโรงเรียนและระดับหน่วยงาน โดยโรงเรียนต้องให้การสนับสนุนบุคลากร เครื่องมือและสถานที่ ที่เหมาะสม โดยหน่วยงานอื่นๆทำหน้าที่เฉพาะการให้ข้อมูลเท่านั้น ผู้มีส่วนรับผิดชอบโดยตรง ทั้งผู้บริหาร ผู้กำกับตัวบ่งชี้ ควรศึกษาข้อมูลเพื่อถ่ายทอดแก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างถูกต้อง คณะกรรมการดำเนินงานที่แต่งตั้งต้องดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารทุกระดับต้องเห็นความสำคัญ สนับสนุน ช่วยแก้ไขปัญหาวางแผนดำเนินการเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ แสดงให้เห็นว่ามีความร่วมแรง ร่วมใจในการทำงานเป็นทีม และการมีมนุษยสัมพันธ์ ใช้ระบบ PDCA ในการทำงานเพื่อพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

1. ด้านคุณภาพผู้เรียน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมและโครงการเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมและโครงการเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความกตัญญูกตเวที และโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมและโครงการเพื่อปลูกฝังความมีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ สอดคล้องกับงานวิจัยของอาเบอนา

ที่ (Abernathy, 1993) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่แสดงประสิทธิผลของสถานศึกษา พบว่าประสิทธิผลของสถานศึกษาแสดงได้จากการสร้างคุณลักษณะที่ดีให้แก่ผู้เรียนซึ่งเป็นการมองประสิทธิผลของระบบบริหารการศึกษาของสถานศึกษาทั้งระบบ

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ อาจารย์มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำผลไปใช้พัฒนาผู้เรียน อาจารย์มีการนำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ และอาจารย์มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรสายการสอนในโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติงานจริงและมีการใช้สื่อและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิวตัน (Newton, 1999, 215-235) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินผลกระทบในการตรวจสอบคุณภาพภายนอกของสถาบันอุดมศึกษาในสหราชอาณาจักร ตั้งแต่ปี ค.ศ.1993 ถึง ค.ศ. 1998 การติดตามการรับรู้และประสบการณ์ทำให้ทราบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ดังนี้ วัตถุประสงค์ของระบบคุณภาพและวิธีการที่ใช้ในการตรวจสอบและประเมินชี้ให้เห็นว่า ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องมีการตรวจสอบและประเมินทั้งโดยภายในและภายนอกการตรวจสอบและประเมินสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ เป็นเรื่องที่สามารถทำได้ (Accountability) การปรับปรุงคุณภาพสำหรับบุคลากรมีขอบเขตที่กว้าง

4. ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมโครงการที่ส่งเสริมการสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย โรงเรียนมีการบริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการ

เรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมโครงการที่ส่งเสริมค่านิยมที่ดี ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสืบสานประเพณีไทยผ่านกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น อีกทั้งยังมีการส่งเสริมสนับสนุนส่งเสริมสื่อการเรียนการสอนที่สำคัญให้กับนักเรียนไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์และห้องสมุดขนาดใหญ่และแบ่งเป็นโซนในการหาความรู้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปราโมทย์ เอื้ออารี (2550) ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 2

5. ด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ โรงเรียนเป็นแหล่งวิทยาการในการแสวงหาความรู้และบริการชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน และโรงเรียน มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกชัย เนินชัย (2549) ได้ศึกษาการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

6. เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการบริหารและการจัดการศึกษา ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้เนื่องจากภาระงานในการสอนและหน้าที่ในการดำเนินงานภายในโรงเรียนมีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธงชัย ปิ่นทอง (2548) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการประเมินภายในเพื่อรองรับการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรดิตถ์ แบ่งเป็น 4 ด้าน พบว่า

เมื่อเปรียบเทียบสภาพการประเมินภายในเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาแยกเป็นรายด้านและภาพรวมทั้งหมดพบว่า สภาพการประเมินภายในทุกด้านไม่มีความแตกต่างกันในขนาดโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน

7. ปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา โดยรวมอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน เมื่อเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน และมาตรฐานด้านการเรียนการสอน ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนมีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ มีหลักในการดำเนินงานที่ชัดเจน เพียงแต่ในส่วนของการจัดเก็บรวบรวมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ เท่านั้นที่ยังคงมีปัญหาอย่างเนื่องจากการทำงานร่วมกันหลายฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เพ็ญศิริ ทานให้ (2544) ที่พบว่า ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

8. เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา ตามระบบการประกันคุณภาพทั้ง 4 ด้าน โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาที่พบในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมีความไม่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่เป็นปัญหาในส่วนของการเก็บรวบรวมข้อมูล การสื่อสารที่ไม่ชัดเจน ขาดแบบแผนที่แน่นอนเนื่องจากเกณฑ์การประเมินของ สมศ. มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธงชัย ปิ่นทอง (2548) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการประเมินภายในเพื่อรองรับการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรดิตถ์ แบ่งเป็น 4 ด้าน พบว่า เมื่อเปรียบเทียบสภาพการประเมินภายในเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด

กรมสามัญศึกษาแยกเป็นรายด้านและภาพรวมทั้งหมดพบว่าสภาพการประเมินภายในทุกด้านไม่มีความแตกต่างกันในขนาดโรงเรียนที่ต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบปัญหาการประเมินภายในเพื่อรองรับการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน

9. แนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพาที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจให้ทุกคนควรเห็นว่าการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นงานปกติที่ปฏิบัติ อยู่เป็นประจำ ไม่ใช่งานเฉพาะกิจ และการประกันคุณภาพไม่ทำให้การดำเนินงานยุ่งยาก โดยควรเชื่อมโยงการดำเนินงานกับผลผลิต ผลลัพธ์ของงานที่ทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบ เน้นผลที่ขึ้นสังคมและการพัฒนาองค์กรที่ภาพฉายสู่สังคมเป็นเกียรติยศชื่อเสียง ส่งเสริมสนับสนุน ให้ข้อเสนอแนะและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานในการทำงานให้ได้ตามมาตรฐาน โดยเฉพาะมาตรฐานที่อาจมีความซับซ้อน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องพัฒนาการดำเนินงานและทำความเข้าใจอย่างเร่งด่วน มีการประชุม หรือจัดอบรม เพื่อสร้างความเข้าใจ วางแผน (P) ดำเนินงานตามแผน (D) ประเมินผล (C) และนำผลมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (A) มีการเสริมแรงจูงใจและการยกย่องชมเชยแก่ผู้ปฏิบัติงานดี ควรมีหน่วยงานกลาง สำหรับการรวบรวมข้อมูล และจัดทำข้อมูลระดับโรงเรียนและระดับหน่วยงาน โดยโรงเรียนต้องให้การสนับสนุนบุคลากร เครื่องมือและสถานที่ที่เหมาะสม โดยหน่วยงานอื่น ๆ ทำหน้าที่เฉพาะการให้ข้อมูลเท่านั้น จัดให้มีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องหลายรูปแบบ เช่น การลงพื้นที่ การจัดประชุม การทำเอกสารติดตามงาน และการติดต่อผ่านระบบออนไลน์ และมีการวางระบบกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา เน้นการพัฒนาตามเป้าหมาย (KPI) ที่กำหนดของทุกหน่วยงาน โดยกำหนดกรอบ PDCA ให้ครบถ้วน และนำผลเสนอผู้บริหาร ให้นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรรนำผลการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อการมีส่วนร่วมด้านการประกันคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป
2. ควรปรับยุทธวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการจัดเก็บข้อมูล การประมวลผล จัดเจ้าหน้าที่จากงานต่าง ๆ เป็นผู้รวบรวมการรายงาน ทั้งในระดับฝ่ายงานและระดับการจัดการศึกษา
3. ทุกส่วนงานสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการวางแผน การกำหนดนโยบาย การบริหารงานบุคคล และแนวทางในการปฏิบัติงานประกันคุณภาพไม่ให้ง่ายจนเกินไป ทำให้เกิดการสับสนในการรายงาน เพื่อให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพสูงขึ้น
4. จัดทำระบบกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา เน้นการพัฒนาตามเป้าหมาย (KPI) ที่กำหนดของ

ทุกหน่วยงาน โดยกำหนดกรอบ PDCA ให้ครบถ้วน และนำผลเสนอผู้บริหารให้นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

5. ส่งเสริมให้ทุกคนเห็นว่าระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นงานปกติที่ปฏิบัติ อยู่เป็นประจำ ไม่ใช่งานเฉพาะกิจ และการประกันคุณภาพไม่ทำให้การดำเนินงานยุ่งยาก โดยควรเชื่อมโยงการดำเนินงานกับผลผลิต ผลลัพธ์ของงานที่ทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบ เน้นผลที่ชี้นำสังคมและการพัฒนาองค์กรที่ภาพฉายสู่สังคม เป็นเกียรติยศชื่อเสียง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การตรวจสอบการประกันคุณภาพภายใน ควรมีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับระบบการดำเนินงานประกันคุณภาพภายนอกของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา หรือหน่วยงานทางการศึกษาอื่น เพื่อจะได้หาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กนกชัย เนินชัย.(2549). การศึกษาการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่จัดการศึกษา ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธงชัย ปิ่นทอง. (2548). การศึกษาสภาพและปัญหาการประเมินภายในเพื่อรองรับการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรดิตถ์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- ปราโมทย์ เอื้ออารี. (2550). การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ปัญญา ปรารค์ทอง. (2545). สภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง. สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- เพ็ญศิริ ทานให้. (2544). *การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก เครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รุ่ง แก้วแดง. (2544). *การศึกษาไทยในเวทีโลก: รวบรวมบทความทางการศึกษาในรอบปี พ.ศ. 2540-2541* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- สุเมธ งามกนก. (2554). เศรษฐกิจพอเพียง: จากสถานศึกษาสู่ชุมชนยั่งยืน. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 7(1), 9.
- Abernathy, T. V. (1993). An Empirical Analysis of the Relationships between School Environment Variables and Educational Outcomes for Students with Mild Disabilities. *Dissertation Abstracts International: (AAC 9321654)*.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 608.
- Newton, J. (1999). An Evaluation of the Impact of External Quality Monitoring on a Higher Education College (1993-1998). *Assessment & Evaluation in higher Education*, 24(2), 215-235.
- Vroman, H. W. & Luchsinger. V. P. (1994). *Managing organization quality*. Homewood, IL: Irwin, Inc.

**การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
เรื่องพืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนแบบผสมผสาน
ระหว่างวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) กับ การเรียนแบบร่วมมือ
ด้วยเทคนิค STAD***

**A Construction of Learning Activities Packages in Plant of
Science Based on Subjects Inquiry Cycle (5E) Learning Method
and STAD for Grade 4 Students**

วันวิสาข์ ศรีวิไล**

ดร.สพลณภัทร ศรีแสนยงค์***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเบื้องต้นมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและตรวจสอบคุณภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องพืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนแบบผสมผสานระหว่างวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น(5E) กับการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนด้วยชุดกิจกรรม 3) เปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนด้วยชุดกิจกรรม 4) เปรียบเทียบเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรม กับเกณฑ์ดี (ระดับ 4) กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านบึง ตำบลห้วยใหญ่ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 18 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องพืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนแบบผสมผสานระหว่างวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น(5E) กับการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ที่ประกอบไปด้วย แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน และแบบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิเคราะห์ขนาดของผล (Effect size)

ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ 82.06/ 84.11 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละชุดมีประสิทธิภาพเรียงตามลำดับ ดังนี้ 81.91, 82.96, 82.44, 82.83, และ 80.15

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ภาควิชาการจัดการการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมแตกต่างจากก่อนเรียนโดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน
3. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมแตกต่างจากก่อนเรียนโดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน
4. ค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนมีค่าเฉลี่ย 3.38 ซึ่ง สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ระดับดี (ระดับ 4)

Abstract

This research was the primary one. It aimed at 1) building and examining for the quality of the learning activities packages on plant in science for four-grade students by using combined teaching methods between the subjects inquiry cycle (5E) and the participative learning using STAD technique, to be of efficiency under criteria of 80/80; 2) comparing the learning achievement of students before and after learning by using the learning activities packages on plant in science for four-grade students by using combined teaching methods between the subjects inquiry cycle (5E) and the participative learning using STAD technique; 3) comparing the skill in basic scientific procedure of students before and after learning by using the learning activities packages on plant in science for four-grade students by using combined teaching methods between the subjects inquiry cycle (5E) and the participative learning using STAD technique; 4) comparing the attitudes on science of students before and after learning by using the learning activities packages on plant in science for four-grade students by using combined teaching methods between the subjects inquiry cycle (5E) and the participative learning using STAD technique with good criteria (Level 4). Population used in this research was 18 fourth-grade students of Ban Bueng School, Huay Yai Sub-district, Bang Lamoong District, Chonburi Province, under the Chonburi Primary Education Service Area Office 3, Second Semester of Academic Year of 2012, obtained from purposive sampling. Tool used in the research was the learning activities packages on plant in science for four-grade students by using combined teaching methods between the subjects inquiry cycle (5E) and the participative learning using STAD technique consisting of learning achievement test, basic scientific procedure, and scientific attitude test. Data were analyzed by using statistics to analyze effect size.

It was found from the research that:

1. The learning activities packages constructed by the researcher was efficient at 82.06/84.11 level under the criteria of 80/80 specified; each learning activities package is efficient in order as follows: 81.91, 82.96, 82.44, 82.83, and 80.15.

2. The learning achievement of students after learning by using activities package was different than that before learning with higher means than that before learning.

3. The primary scientific procedure skill of students after learning by using activities packages was different than that before learning with higher means than that before learning.

4. The means of scientific attitude score after learning of students had the means of 3.38 which was higher than the specified criteria that was good level (Level 4).

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคน ทั้งในการดำรงชีวิตประจำวันและในงานอาชีพต่างๆ ตลอดจนเทคโนโลยีเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ที่มนุษย์ได้ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงาน วิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาวิธีคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีทักษะที่สำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลาย ทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะมีความรู้และนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ มีคุณธรรม ความรู้วิทยาศาสตร์ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจ สามารถแข่งขันกับนานาประเทศและดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

กระบวนการเรียนรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์มีความสำคัญที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งประกอบไปด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นทักษะทางสติปัญญา (Intellectual Skills) เน้นวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาช่วยแก้ปัญหาในการศึกษาค้นคว้าสืบเสาะหาความรู้และการแก้ปัญหาต่างๆ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ทั้ง 13 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการสังเกต ทักษะการวัด ทักษะการคำนวณ ทักษะการจำแนกประเภท ทักษะการหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปกกับสเปสและ

สเปกกับเวลา ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล ทักษะการลงความคิดเห็นจากข้อมูล ทักษะพยากรณ์ ทักษะการตั้งสมมติฐาน ทักษะการกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ ทักษะการกำหนดและควบคุมตัวแปร ทักษะการทดลอง ทักษะการตีความหมายข้อมูลและลงข้อสรุป (ภพ เลหาไพบูลย์, 2542:15)

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 6-8) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนการสอนที่ใช้ในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การพัฒนาความคิดและความสามารถ กระบวนการเรียนการสอนเน้นการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry process) จะเป็นการพัฒนาให้ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักใช้ความคิดของตนเอง สามารถหาความรู้หรือวิเคราะห์ข้อมูลได้ การจัดการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้มีขั้นตอน ได้แก่ ขั้นสร้างความสนใจ(Engagement) เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนหรือเรื่องที่สนใจ ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) เป็นการวางแผนกำหนดแนวทางการสำรวจตรวจสอบ ตั้งสมมติฐาน กำหนดทางเลือกที่เป็นไปได้ ลงมือปฏิบัติเพื่อเก็บรวบรวมเพื่อให้ได้ข้อมูลมา ขั้นอธิบายผลและลงข้อสรุป (Explanation) เป็นการนำข้อมูลที่ได้อธิบายวิเคราะห์ แปลผล สรุปผล และนำเสนอผลที่ได้ในรูปแบบต่างๆ ขั้นการขยายความรู้ (Elaboration) เป็นการนำความรู้ที่สร้างขึ้นไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิมหรือการค้นคว้าเพิ่มเติม และขั้นประเมินผล (Evaluation) เป็นการประเมินการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่างๆว่านักเรียนมีความรู้เข้าใจบ้าง อย่างไร มากน้อยเพียงใด

การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เป็นเทคนิคการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเรียนรู้ได้โดยการลงมือปฏิบัติสิ่งต่างๆด้วยตนเอง โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถทางการเรียนที่แตกต่างกัน เน้นการช่วยเหลือกันร่วมกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย เมื่อจบบทเรียนจะทดสอบเป็นรายบุคคลแล้วนำคะแนนมาเฉลี่ยเป็นคะแนนของกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ การนำเสนอข้อมูล (Class presentation) การทำงานร่วมกัน (Teams) การทดสอบ (Quizzes) การปรับปรุงคะแนน (Individual improvement scores) และการตัดสินผลงานของกลุ่ม (Team recognition)

การนำรูปแบบเรียนการสอนเน้นการสืบเสาะหาความรู้ (5E) กับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เป็นการนำรูปแบบวิธีการเรียนการสอนสองวิธีนี้มารวมกันสอนเป็นการสอนโดยผู้เรียนได้เรียนรู้ในรูปแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ ที่ใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เข้ามีเสริมในบางขั้นของการเรียนในรูปแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ไปพร้อมกันด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการใช้การสอนแบบผสมผสานระหว่างวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) กับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เพื่อเป็นการวางรากฐานการเรียนและแนวทางการแก้ปัญหาแบบวิทยาศาสตร์ อันจะช่วยส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์สูงขึ้น มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนเป็นการส่งเสริมให้เกิดเจตคติที่ดีทางวิทยาศาสตร์ให้กับผู้เรียน ซึ่งมีขั้นตอนในการสอน ดังนี้

1. ขั้นการนำเสนอข้อมูล (Class presentation) หมายถึง ขั้นการนำเสนอข้อมูลต่อผู้เรียนโดยครูผู้สอน อาจใช้สื่อการสอนประกอบการนำเสนอหรือการบรรยาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจตรงกัน

2. ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) หมายถึง ขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน เป็นการให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นและสนใจกิจกรรม ซึ่งอยู่บนพื้นฐาน

ของประสบการณ์เดิมที่เรียนมาแล้วเพื่อนำเชื่อมโยงกับประสบการณ์การเรียนรู้ในปัจจุบัน

3. ขั้นสำรวจและทำงานร่วมกัน (Exploration and Teams) หมายถึง ขั้นการทำงานร่วมกันของผู้เรียน โดยการจัดนักเรียนออกเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มมีสมาชิก 4-5 คน ซึ่งสมาชิกมีผลสัมฤทธิ์และเพศละกัน หน้าที่สำคัญของกลุ่มคือ การช่วยเหลือกันเรียนร่วมกันภายในกลุ่ม เพื่อสำรวจและค้นหาในเนื้อหาต่างๆร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการสร้างองค์ความรู้ขึ้น

4. ขั้นการอธิบายผล (Explanation) หมายถึง หรือกระบวนการเรียนรู้จะมีการนำความรู้ที่รวบรวมมาแล้ว รวบรวมข้อมูลจากการอ่านและนำข้อมูลมาอภิปรายเพื่อมาถ่ายทอดและสื่อสารไปยังผู้อื่น อาจจะนำเสนอข้อมูลในรูปตาราง กราฟ แผนภาพ เป็นต้น

5. ขั้นการทดสอบ (Quizzes) หมายถึง ขั้นที่นักเรียนทุกคนได้รับการทดสอบเป็นรายบุคคลตามความสามารถของตนเองห้ามช่วยเหลือกันและกันขั้นนี้

6. ขั้นการขยายความรู้ (Elaboration) หมายถึง ขั้นการส่งเสริมให้นักเรียนนำสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ สามารถค้นคว้ารายละเอียดในสิ่งที่ต้องการศึกษามากขึ้น เพื่อนำมาแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกับผู้อื่น เพื่อนำไปสู่การเกิดความรู้และแนวความคิดรวบยอด

7. ขั้นปรับปรุงคะแนน (Individual improvement scores) หมายถึง ขั้นการเปรียบเทียบคะแนนที่ได้ทั้งหมดของกลุ่ม โดยคะแนนที่ได้จะเป็นคะแนนพัฒนาการของผู้เรียนและคะแนนความก้าวหน้าของผู้เรียนซึ่งจะขึ้นอยู่กับความสามารถของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม สมาชิกทุกคนมีโอกาสทำคะแนนให้ได้คะแนนสูง จากนั้นนำมาเฉลี่ยเป็นคะแนนของกลุ่ม

8. ขั้นการประเมินและตัดสินผลงานกลุ่ม (Evaluation and Team recognition) หมายถึง ขั้นการตัดสินผลงานของกลุ่ม เป็นขั้นตอนสุดท้ายจากการเรียนรู้โดยครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประเมินผลด้วยตนเองถึงแนวความคิดที่ได้สรุปไว้แล้ว ว่ามีความ

สอดคล้องหรือถูกต้องมากน้อยเพียงใด รวมทั้งมีการยอมรับมากน้อยเพียงใด ข้อเสนอที่ได้จะนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องพืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนแบบผสมผสานระหว่างวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) กับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม

3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม

4. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม กับเกณฑ์ดี (ระดับ 4)

สมมุติฐานของการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม สูงกว่าก่อนการเรียนรู้

2. นักเรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน หลังเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม สูงกว่าก่อนการเรียนรู้

3. เจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม สูงกว่าเกณฑ์ดี (ระดับ 4)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ได้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ผลสัมฤทธิ์วิชาวิทยาศาสตร์ และเจตคติที่ดีทางวิทยาศาสตร์ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2. เพื่อให้ครูผู้สอนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบผสมผสานระหว่างวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) กับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD

3. เป็นประโยชน์สำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่จะประยุกต์ใช้ชุดกิจกรรมในการสอนของตนเองต่อไป

4. ได้แนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ที่มีงานวิจัยรองรับ

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านบึง ตำบลห้วยใหญ่ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 18 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดเนื้อหาตามสาระมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต

ระยะเวลา

ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ใช้เวลาในการทดลอง 20 ชั่วโมง

ตัวแปรที่ใช้ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องพืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนแบบผสมผสานระหว่างวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) กับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องพืช

2.2 ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2.3 เจตคติทางวิทยาศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องพืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนแบบผสมผสานระหว่างวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) กับการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เป็นการวิจัยเบื้องต้น โดยผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการทดลองก่อนเรียนและหลังเรียนกับนักเรียนกลุ่มเดียว (One Group Pretest-Posttest Design)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องพืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนแบบผสมผสานระหว่างวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) กับการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ซึ่ง วิเคราะห์จากหน่วยการเรียนรู้ เรื่องพืช ทั้งหมด 5 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 เรื่อง ส่วนประกอบและหน้าที่ของราก ลำต้น ใบ ดอก ผล

ชุดที่ 2 เรื่อง การเจริญเติบโตของพืช

ชุดที่ 3 เรื่อง กระบวนการสังเคราะห์ด้วยแสงของพืช

ชุดที่ 4 เรื่อง การตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของพืช

ชุดที่ 5 เรื่อง วัฏจักรชีวิตของพืชดอก

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นมีลักษณะเป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3. แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นมีลักษณะเป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

4. แบบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ตามเทคนิควิธีการวัดของลิเกิร์ต (Likert) จำนวน 15 ข้อ ซึ่งมีข้อคำถามทั้งทางบวกและทางลบ

วิธีการสร้างและการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องพืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนแบบผสมผสานระหว่างวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น(5E) กับการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มีวิธีสร้างโดย ศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนหลักสูตรสถานศึกษา มีโครงสร้างเนื้อหาเกี่ยวกับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ ปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอแนะ จากนั้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (IOC : Index of item objective congruence) โดยใช้เกณฑ์ที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ซึ่งผลจากการพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของชุดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่าค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 ซึ่งถือได้ว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและตามโครงสร้าง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีวิธีการสร้างโดยศึกษาจากตำรา เอกสารเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล วิเคราะห์แต่ละเนื้อหา พฤติกรรมการ

เรียนรู้และกระบวนการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ พฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านความรู้ความจำ ด้านความเข้าใจ และด้านการนำความรู้ไปใช้ จำนวน 60 ข้อ เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ ปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอนี้ จากนั้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (IOC : Index of item objective congruence) โดยใช้เกณฑ์ที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ซึ่งผลจากการพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของชุดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่าค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 ซึ่งถือได้ว่ามีความเชื่อมั่นตามเนื้อหาและตามโครงสร้าง หลังจากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เคยเรียนเรื่อง พืชมาแล้ว ตรวจให้คะแนนและวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อแบบอิงเกณฑ์ โดยใช้สูตรของ Hambleton & Novick (1973 cited in Wiersma & Jurs, 1990, p. 258-259) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.23-0.80 และค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.01 ขึ้นไป นำมาเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แล้วคัดเลือกแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย

3. แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน มีวิธีการสร้างโดยศึกษาจากตำรา เอกสารเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล พฤติกรรมการเรียนรู้และกระบวนการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ พฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านความรู้ความจำ ด้านความเข้าใจ และด้านการนำความรู้ไปใช้ จำนวน 40 ข้อ เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ ปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอนี้ จากนั้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (IOC : Index

of item objective congruence) โดยใช้เกณฑ์ที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ซึ่งผลจากการพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของชุดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่าค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 ซึ่งถือได้ว่ามีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและตามโครงสร้าง หลังจากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เคยเรียนเรื่อง พืชมาแล้ว ตรวจให้คะแนนและวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อแบบอิงเกณฑ์ โดยใช้สูตรของ Hambleton & Novick (1973 cited in Wiersma & Jurs, 1990, p. 258-259) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.23-0.80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.01 ขึ้นไป นำมาเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แล้วคัดเลือกแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน จำนวน 30 ข้อ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย

4. แบบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์ มีวิธีการสร้าง โดย ศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสร้างแบบวัดเจตคติสอบถามเกี่ยวกับแนวคิดและความเข้าใจการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อแสวงหาความรู้ ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็น ความเพียรพยายาม ความมีเหตุผล ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบและรอบคอบ และความใจกว้าง จำนวน 24 ข้อ เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ ปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอนี้ จากนั้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (IOC : Index of item objective congruence) โดยใช้เกณฑ์ที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ซึ่งผลจากการพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของชุดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่าค่า IOC อยู่ที่ 1.00 ซึ่งถือได้ว่ามีความเชื่อมั่นตามเนื้อหาและตามโครงสร้าง และนำแบบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์ที่เลือกแล้ว 15 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เคยเรียนเรื่อง พืชมาแล้ว

วิธีการรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็นสามช่วง ดังนี้

1. ช่วงก่อนการทดลอง เป็นช่วงที่ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ได้แก่ ปฐมนิเทศเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม โดยผู้วิจัยอธิบายวิธีการเรียน ข้อตกลง บทบาทหน้าที่พร้อมทั้งวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรมนี้ให้นักเรียนกลุ่มประชากรทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ และแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน จำนวน 20 ข้อ เป็นการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม 3-5 คน คละความสามารถ ซึ่งภายในกลุ่มจะคละนักเรียนทั้งเก่ง ปานกลาง และอ่อน โดยการนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากปีการศึกษาที่ผ่านมาและคะแนนจากการทดสอบก่อนเรียนเป็นเกณฑ์ในการจัด

2. ช่วงทดลอง ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ระหว่างเดือน มกราคม – กุมภาพันธ์ โดยใช้เวลาในการทดลอง จำนวน 20 คาบ คาบละ 1 ชั่วโมง จากนั้นผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนด้วยตนเองด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น

3. ช่วงหลังการทดลอง ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน โดยใช้แบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน แต่สลับข้อ เป็นแบบวัดผลสัมฤทธิ์ จำนวน 30 ข้อ และแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน จำนวน 20 ข้อ และประเมินเจตคติทางวิทยาศาสตร์ จำนวน 15 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดการเรียนการสอนตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 โดยการหาค่า E1/ E2 และค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ของผู้เรียนก่อนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมโดยการพิจารณาขนาดของผล (Effect size)

3. เปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของผู้เรียนก่อนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมโดยการพิจารณาขนาดของผล (Effect size)

4. เปรียบเทียบเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมกับเกณฑ์ดี

ผลการวิจัย

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 82.06/ 84.11 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด โดยชุดกิจกรรมแต่ละชุดมีประสิทธิภาพเรียงตามลำดับ ดังนี้ 81.91, 82.9, 82.44, 82.83, และ 80.15

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมแตกต่างจากก่อนเรียนโดยค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน

3. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมแตกต่างจากก่อนเรียนโดยค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน

4. เจตคติทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย 3.38 ซึ่ง สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ระดับดี

อภิปรายผล

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้คือ 82.02/ 84.11 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีการเตรียมทางวิชาการโดยได้มีการศึกษาเนื้อหาก่อนที่จะนำมาสร้างอย่างละเอียด มีการกำหนดเรื่องที่จะนำมาสร้างพร้อมกับการกำหนดวัตถุประสงค์ ได้ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้งในส่วนที่เป็นเนื้อหา การใช้ภาษา กิจกรรมต่างๆที่จัดไว้ในชุดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ มีการเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้กระบวนการคิด

การสืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง เนื้อหาในชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีสื่อที่ชัดเจน และมีความละเอียดทำให้นักเรียนมองเห็นเป็นรูปธรรมมาก มีการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและผ่านการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ จอห์น ดิวอี้ ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จะเกิดได้ดีต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ และสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางเซวาร์ปญญาของเพียเจต์ กล่าวว่า ในการพัฒนาการเรียนการสอนควรคำนึงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กและจัดประสบการณ์เป็นรูปธรรมอย่างเหมาะสม จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามวัย เพราะเด็กสามารถเรียนรู้ได้ดีและสามารถคิดได้จากประสบการณ์ตรง หากการสอนใช้อุปกรณ์ที่เป็นรูปธรรมจะช่วยให้เด็กเข้าใจแจ่มชัดขึ้น (ทิสนา เขมมณี, 2550 หน้า 66) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของจิรา จันทเปรมจิตต์ (2543) ได้สร้างชุดกิจกรรมเรื่อง ชุดกิจกรรมฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่าชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.67/88.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนแตกต่างจากก่อนเรียนโดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอน ทำให้นักเรียนเกิดความอยากรู้และพยายามในการสืบเสาะหาความรู้ จากแหล่งเรียนรู้ในและนอกห้องเรียนเพื่อค้นหาคำตอบด้วยตนเองเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาจากสิ่งที่นักเรียนกำลังปฏิบัติ เกิดความรู้ใหม่ มีการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นวิธีการเรียนที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาต่าง ๆ เช่น ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา เนื่องจากได้มีการจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย สมาชิกในกลุ่มมีทั้งเก่ง ปานกลาง อ่อน สมาชิกในกลุ่มรู้จักการอยู่ร่วมกับผู้อื่นเป็นการฝึกความเสียสละและ

ความสามัคคีได้อีกด้วย จึงทำให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม เกิดความสนุกสนานในการเรียนนำไปสู่ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ความสำเร็จของแต่ละคน คือ ความสำเร็จของกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุเรศ ม่วงนิกร (2551, หน้า 99-100) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง สถิติชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยรูปแบบการสอนผสมผสานระหว่างแบบ 5E กับ STAD ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนได้รับการสอนผสมผสานระหว่างแบบ 5E และ STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 78.33 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 24 คน คิดเป็นร้อยละ 88.99 ของนักเรียนทั้งหมด ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ให้มีจำนวนนักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป

3. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนหลังเรียนแตกต่างจากก่อนเรียนโดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนได้ศึกษา ค้นคว้า ทดลอง หาคำตอบด้วยตนเองโดยการคิดอย่างเป็นระบบระเบียบแบบแผน และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมใจ สมคิด (2547, หน้า 62) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน ผลการศึกษาพบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรรัตน์ กิ่งมะลิ (2552, หน้า 62) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้น เรื่อง ฟิช โดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถด้านทักษะทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้สูงกว่าของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนแบบปกติโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

4. เจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ระดับดี (ระดับ 4) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง การช่วยเหลือซึ่งกันในกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นไปสู่การกระตุ้นให้นักเรียนมีความเพียรพยายาม เกิดความอยากรู้อยากเห็น ใจกว้างเต็มใจรับฟังความคิดเห็นใหม่ๆ ไม่ยึดมั่นความคิดของตนเองฝ่ายเดียว ยอมรับพิจารณาข้อมูลหรือความคิดเห็นที่ยังสรุปไม่ได้ และพร้อมที่จะหาข้อมูลใหม่เพิ่มเติม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัตรา ประกอบพานิช (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้การสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) นักเรียนมีเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์โดยรวมและรายด้าน 6 ด้าน คือ ด้านความอยากรู้อยากเห็น ด้านความมีเหตุผล ด้านความใจกว้าง ด้านความคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ ด้านความเป็นปรณัย ด้านความซื่อสัตย์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

การนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ครั้งต่อไปควรคำนึง ดังนี้

1.1 ครูควรเตรียมความพร้อมในทุกๆ ด้าน เช่น การเตรียมความเข้าใจในรูปแบบการจัดการเรียนการสอน เนื้อหาบทเรียนที่จะให้สอน อุปกรณ์การทดลองและสื่อการเรียนการสอน ตลอดจนแหล่งเรียนรู้นอกชั้นเรียน

1.2 ครูควรเอาใจใส่ดูแล ให้คำปรึกษาแนะนำอย่างใกล้ชิด ให้คำยกย่องชมเชยกลุ่มที่ได้คะแนนดี และให้กำลังใจกลุ่มที่ยังได้คะแนนน้อยเพื่อเป็นการกระตุ้นและเสริมแรงซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาตนเอง

1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใช้เวลาในการจัดกิจกรรมค่อนข้างมาก ควรให้มีความยืดหยุ่นเรื่องเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมได้บ้างตามความเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้งในส่วนที่เป็นเนื้อหา การใช้ภาษา กิจกรรมต่างๆ ที่จัดไว้มีความชัดเจน ในชุดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ เน้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติ ส่งเสริมการฝึกใช้กระบวนการแก้ปัญหา การสืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง ในการศึกษาครั้งต่อไปจึงควรส่งเสริมให้นำรูปแบบการสอนนี้ไปใช้ศึกษาในรายวิชาวิทยาศาสตร์ระดับชั้นอื่นด้วย

2.2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบผสมผสานระหว่างวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) กับการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD วัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ทำการทดลองด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ทำให้ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีมของนักเรียน มุ่งเน้นการมีส่วนร่วม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานทั้งสองรูปแบบ จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น นักเรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน เจตคติทางวิทยาศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ดังนั้น ควรส่งเสริมการวิจัยโดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ในรายวิชาวิทยาศาสตร์เนื้อหาอื่นด้วย

2.3 เนื่องจากชุดกิจกรรมที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้สามารถทำให้นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ในการศึกษาครั้งต่อไปจึงควรส่งเสริมให้มีการสร้างชุดกิจกรรมฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้กับนักเรียนให้ครบทั้ง 13 ทักษะ

เอกสารอ้างอิง

- ชนาธิป พรกุล. (2554). *80 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ : แดเน็กซ์ อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น.
- ทศนา เขมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภพ เลาห์ไพบูลย์. (2542). *แนวการสอนวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- วรรณทิพา รอดแรงคำ. (2540). *การสอนวิทยาศาสตร์ที่เน้นทักษะกระบวนการ*. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) (2546 ก). *การจัดสาระการเรียนรู้ กลุ่มวิทยาศาสตร์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สมใจ สมคิด. (2547). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สรไกร วรกรบุรี. (2549). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุพัตรา ประกอบพานิช. (2549). *ผลของการเรียนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5 E) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุรเดช ม่วงนิกร. (2551). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง สถิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการสอนผสมผสานระหว่างแบบ 5E กับ STAD*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงเรียนชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- เสาวลักษณ์ กันนิม. (2554). *การพัฒนาชุดการสอนสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง การดำรงชีวิตของพืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนแบบ 5E*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Kagan, S. (1994). *Cooperative Learning*. San Juan Capistrano : Resources for Teach.
- Peterson, K. D. (1978, March). Scientific inquiry for high school. *Journal of Research in Science in Science Teaching*, 15, 153.
- Sund, R.B., & Trowbridge, L. W. (1967). *Teaching science by inquiry in the secondary school*. Coulumbus. Ohio: Charies E. Merrill.

**ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้
เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน
ทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6***

**Effect Of Science Activity Based on Constructionism Approach to
Promote Basic Science Process Skills, Analytical Thinking Skills,
and Achievement, for Prathomsuksa 6 Students**

มยุรา ลิ้มตระกูล**

ดร.สพลณภัทร ศรีแสนยงค์***

ดร.เชษฐ สิริสวัสดิ์****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน การคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังโดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลบางละมุง จังหวัดชลบุรี จำนวน 30 คน สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา เรื่องระบบร่างกายมนุษย์ แบบวัดทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน แบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ได้แก่ , SD และเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา ด้วยการทดสอบแบบที(t-test)

ผลการวิจัย พบว่า

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ทักษะการคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ หลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบร่างกายมนุษย์ ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

คำสำคัญ : ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน/ทักษะการคิดวิเคราะห์/ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์/การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**** อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

This research aimed at studying basic science process skills, analytical thinking, and achievement of sixth-grade students before and after learning by using science activity based on constructionism approach. Samples was 30 sixth-grade students in Anubanbanglamoong School, Chonburi Province. The multi-stage random sampling technique was used. Tools used were lessonplans for science learning achievement science activity based on constructionism approach on human body system, test for basic science process skill, analytical thinking skill, and test for the science learning achievement. Data were analyzed by using mean ($\bar{x}$), (SD) and t-test with dependent samples.

It was found from the research that

The sixth-grade students had higher basic scientific procedure skill, analytical thinking skill, and learning achievement in science after using learning activities in science on human body system under the theory of learning for intellectual creation than those before learning with statistical significance of .05 level.

Keywords : Basic Science Process Skills/ Analytical Thinking skill/ Science Achievement / Constructionism Approach

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดไว้ว่า วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญ เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับทุกคนทั้งในชีวิตประจำวันและการทำงานอาชีพต่างๆ ตลอดจนเทคโนโลยีเครื่องมือเครื่องใช้และผลผลิตต่างๆที่มนุษย์ได้ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงาน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 1) วิทยาศาสตร์ช่วยให้นักเรียน ได้พัฒนาวิธีคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ นอกจากนั้นในกิจกรรมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ มีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายและแตกต่างกันออกไปเพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติวิทยาศาสตร์และความสำคัญของการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ พัฒนาผู้เรียนให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเอง มีความรู้ มีจินตนาการ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ วางแผน ดำรง ทดลอง ลงมือปฏิบัติ

จริง ทำงานเป็นกลุ่ม วิเคราะห์ สังเคราะห์ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ แก้ปัญหาสืบเสาะสิ่งต่างๆด้วยตนเอง ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ปรากฏว่ามีปัญหาด้านครูผู้สอนพบว่า ครูขาดเทคนิคการสอนและกระบวนการจัดการประสบการณ์การเรียนการสอน ขาดการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่สนองต่อความแตกต่างและความสนใจของเด็กเป็นรายบุคคล ปัญหาด้านนักเรียน ได้แก่ นักเรียนเบื่อหน่ายการเรียน ไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และนักเรียนขาดการเอาใจใส่จากผู้ปกครองในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียน เป็นปัญหาที่ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำ (นายอดุลย์ คำมิตร, 2554, หน้า 98)

จากผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความสามารถของผู้เรียนระดับชาติ (O-Net) วิชาวิทยาศาสตร์ในกลุ่มบางละมุง 1 มีทั้งหมด 11 โรงเรียน ผลปรากฏว่า

ในปีการศึกษา 2552 ผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยวิชาวิทยาศาสตร์ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 35.91 ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ค่าเฉลี่ยร้อยละ 41.28 และระดับประเทศค่าเฉลี่ยร้อยละ 38.67 ในปีการศึกษา 2553 ผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยวิชาวิทยาศาสตร์ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 39.32 ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ค่าเฉลี่ยร้อยละ 40.43 และระดับประเทศค่าเฉลี่ยร้อยละ 41.56 ในปีการศึกษา 2554 ผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยวิชาวิทยาศาสตร์ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 37.77 ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ค่าเฉลี่ยร้อยละ 40.45 และระดับประเทศค่าเฉลี่ยร้อยละ 40.82 ผลปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ในกลุ่มบางละมุง 1 มี ทั้งหมด 11 โรงเรียน ปีการศึกษา 2552-2554 นั้น ผลสัมฤทธิ์มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับประเทศ ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ

การปรับเปลี่ยนวิธีการและเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนสอนของครู จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยพัฒนาปัจจัยต่าง ๆ อันจะส่งผลให้คุณภาพของผู้เรียนเป็นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รู้จักวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล สามารถแก้ปัญหาได้ โดยลงมือปฏิบัติจริง (กรมวิชาการ, 2546, หน้า5-6)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาเป็นทฤษฎี คือ การเรียนรู้ที่ดีต้องเกิดจากการสร้างพลังความรู้ในตนเองและด้วยตนเองของผู้เรียน (ทิสนา เขมณี, 2548, หน้า96; สุชิน เพชรวิทย์, 2544; นุสชาติ ทพิทธรณ์, 2546) หากผู้เรียนมีโอกาสได้สร้างความคิดและนำความคิดของตนเองไปสร้างชิ้นงาน โดยอาศัยกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม จะทำให้ความคิดนั้นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ผู้เรียนเป็นฝ่ายสร้างความรู้ขึ้นด้วยตนเองมิใช่มาจากครู และในการสร้างความรู้ขึ้นผู้เรียนจะต้องลงมือสร้างขึ้นมา โดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยี ซึ่งการสร้างสิ่งที่จับต้องได้

หรือสามารถมองเห็นได้จะต้องมีผลให้ผู้เรียนใช้ความคิด มีความกระตือรือร้น มีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองอย่างจริงจังเป็นการเรียนรู้ที่มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้หรือบริบททางสังคมที่ดี ซึ่งทำให้มีการสร้างความรู้ขึ้น มีความหลากหลาย (Diversity) มีทางเลือก(Choice) และมีความเป็นกันเอง(Congeniality) กิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนให้ผู้เรียน “สร้างเอง-เรียนรู้เอง” โดยชี้ชัดหลักว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ดีเมื่อเด็กมีส่วนร่วมในการสร้างผลผลิต (ญัฐพร จันทรแสง ,2551, หน้า 4)

ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่องระบบร่างกายมนุษย์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว โดยเริ่มการเรียนรู้ที่ตนเอง และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยนำทฤษฎีสร้างสรรค์ด้วยปัญญา ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการสร้างชิ้นงาน ผู้เรียนได้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการลงมือทำปฏิบัติหรือสร้างชิ้นงานที่ผู้เรียนสนใจ ในขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้สัมผัสและแลกเปลี่ยนความรู้อย่างต่อเนื่องและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองกิจกรรมดังกล่าวนำมาพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์เพิ่มผลสัมฤทธิ์ในรายวิชาวิทยาศาสตร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบร่างกายมนุษย์ ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบร่างกายมนุษย์ ตามทฤษฎีการ

เรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียน ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบร่างกายมนุษย์ ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สมมติฐานของการวิจัย

1. ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียน หลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบร่างกายมนุษย์ ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. การคิดวิเคราะห์ของนักเรียน หลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบร่างกายมนุษย์ ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียน หลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบร่างกายมนุษย์ ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ประโยชน์ที่ีได้รับจากการวิจัย

1. ได้แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาที่มีคุณภาพ นำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อช่วยส่งเสริมและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์ ตลอดจนพัฒนาทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยวิธีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา

วิทยาศาสตร์สูงขึ้น มีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ และมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ยังเป็นรากฐานในการศึกษาในชั้นสูงตลอดจนไปประยุกต์ใช้ในการสวมบทบาทดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

3. เป็นแนวทางสำหรับครูวิทยาศาสตร์ ในการปรับปรุงการสอนวิทยาศาสตร์โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในกลุ่มบางละมุง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลบางละมุง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 30 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage random Sampling)

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย กำหนดเนื้อหาตามสาระมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง ระบบร่างกายมนุษย์ สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต

4. กระบวนการสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน 1. จุดประกายความคิด (Sparkling) 2. สืบค้นให้ค้นคว้า (Searching) 3. การลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ (Doing by learning) 4. สรุปความรู้และเก็บบันทึกผลงาน (The knowledge and the records) 5. นำเสนอผลงาน (Presentation)

5. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ใช้เวลาในการทดลอง 32 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 8 สัปดาห์

6.ตัวแปรที่ใช้ศึกษา

6.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่อง ระบบร่างกายมนุษย์ ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

6.2 ตัวแปรตามได้แก่

6.2.1 ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

6.2.2 ทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

6.2.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องระบบร่างกายมนุษย์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่องระบบร่างกายมนุษย์ ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นการวิจัยกึ่งทดลองโดยผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนกับนักเรียนกลุ่มเดียว (One Group Pretest – Posttest Design)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้วิจัยประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา เรื่องระบบร่างกายมนุษย์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา 6

2. แบบวัดทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานผู้วิจัยเป็นผู้สร้างและพัฒนาแบบทดสอบขึ้น ลักษณะเป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 16 ข้อ

3.แบบวัดการคิดวิเคราะห์โดยในการวิจัยนี้ผู้วิจัยเป็นผู้สร้างและพัฒนาแบบทดสอบขึ้น ลักษณะเป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้สร้างและพัฒนาแบบทดสอบขึ้นลักษณะเป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

วิธีการสร้างเครื่องมือและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา เรื่องระบบร่างกายมนุษย์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา 6 ศึกษาหลักสูตร มีวิธีการสร้าง โดยศึกษาดำรง เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีโครงสร้างเนื้อหาเกี่ยวกับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องระบบร่างกายมนุษย์ สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาและนำข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปตามรูปแบบทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาโดยมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังนี้ 1. จุดประกายความคิด (Sparkling) 2. สะกิดให้ค้นคว้า (Searching) 3. การลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ (Doing by learning) 4. สรุปความรู้และเก็บบันทึกผลงาน (The knowledge and the records) 5. นำเสนอผลงาน (Presentation) จากนั้นเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จากนั้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความ

สอดคล้อง องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ (IOC: Index of item objective congruence) โดยเกณฑ์ที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ผลการพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการสอน พบว่าค่า IOC อยู่ระหว่าง 4.20 - 4.80 ถือได้ว่าแผนการสอนมีความเหมาะสมและสอดคล้องตามเนื้อหาและโครงสร้าง รวมทั้งนำแผนการสอนที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลอง(Try-out) กับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง และยังไม่ได้เรียน เรื่องระบบร่างกายมนุษย์ เพื่อหาข้อบกพร่อง ตรวจสอบความเหมาะสมของเอกสารประกอบการสอน ใบกิจกรรม ข้อคำถาม ความยากง่ายของกิจกรรมและแบบประเมิน ผล ความเหมาะสมของระยะเวลากับการทำกิจกรรมในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ และปัญหาที่เกิดจากการใช้แผนการสอน จากนั้นปรับปรุงแก้ไขใหม่ ความเหมาะสมของเวลาการทำกิจกรรม การทำใบงาน ให้เหมาะสมขึ้น

2. แบบวัดทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานมีวิธีการสร้างโดยศึกษาจากตำรา เอกสารเกี่ยวกับการวัดและการประเมินผล วางโครงสร้างของแบบทดสอบการวัดทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานในแต่ละเนื้อหา พฤติกรรมการเรียนรู้ และกระบวนการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ 8 พฤติกรรม จำนวน 32 ข้อ เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แนะนำ จากนั้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม เนื้อหา กับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (IOC: Index of item objective congruence) ซึ่งให้คะแนนข้อคำถามแต่ละข้ออย่างใดอย่างหนึ่ง โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง .60 -1.00 ซึ่งถือได้ว่ามีความสอดคล้อง ตามเนื้อหา โครงสร้าง หลังจากนั้นนำแบบทดสอบไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เคยเรียน

เรื่องระบบร่างกายมนุษย์ มาแล้ว ตรวจคะแนน หาความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก โดยใช้เทคนิค 27% โดยเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย ที่มีค่าอยู่ระหว่าง .20 -.80 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ได้ความยากง่ายอยู่ระหว่าง .26 -.69 และได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .21-.63 ได้ทำการคัดเลือกข้อสอบวัดทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน จำนวน 16 ข้อ ที่มีความสอดคล้องตามเนื้อหา โครงสร้าง ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป มีความยากง่ายอยู่ระหว่าง .20 -.80 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป นำแบบวัดทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานไปหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR 20 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .76

3. แบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์มีวิธีการสร้างโดยศึกษาจากตำรา เอกสารเกี่ยวกับการวัดและการประเมินผล วางโครงสร้างของแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ในแต่ละเนื้อหา พฤติกรรมการเรียนรู้ และกระบวนการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ 3 พฤติกรรม ได้แก่ วิเคราะห์หลักการ วิเคราะห์ความสำคัญ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ จำนวน 30 ข้อ เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แนะนำ จากนั้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านเพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถาม เนื้อหา กับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (IOC: Index of item objective congruence) ซึ่งให้คะแนนข้อคำถามแต่ละข้ออย่างใดอย่างหนึ่ง โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง .60 -1.00 ซึ่งถือได้ว่ามีความสอดคล้อง ตามเนื้อหา โครงสร้าง หลังจากนั้นนำแบบทดสอบไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เคยเรียนเรื่องระบบร่างกายมนุษย์ มาแล้ว ตรวจคะแนน และวิเคราะห์หาความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก โดยใช้เทคนิค 27% โดยเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย ที่มีค่าอยู่ระหว่าง . 20 -.80 และมีค่าอำนาจ

จำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ได้ความยากง่ายอยู่ระหว่าง .20 - .70 และได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .21 - .63 ได้ทำการคัดเลือกข้อสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ นำมาเป็นแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ จำนวน 20 ข้อ ที่มีความสอดคล้องตามเนื้อหา โครงสร้าง ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป มีความยากง่ายอยู่ระหว่าง .20 - .80 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป นำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์เรียนไปหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR 20 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .74

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์ มีวิธีการสร้างโดยศึกษาจากตำรา เอกสาร เกี่ยวกับการวัดและการประเมินผล วางโครงสร้างของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละเนื้อหา พฤติกรรมการเรียนรู้ และกระบวนการแสวงหาความรู้ ทางวิทยาศาสตร์ 3 พฤติกรรม ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ ความเข้าใจ การนำความรู้ไปใช้ จำนวน 60 ข้อ เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แนะนำ จากนั้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านเพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถาม เนื้อหา กับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (IOC: Index of item objective congruence) ซึ่งให้คะแนนข้อคำถามแต่ละข้ออย่างใดอย่างหนึ่ง โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไปได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง .60 - 1.00 ซึ่งถือได้ว่ามีความสอดคล้อง ตามเนื้อหา โครงสร้าง หลังจากนั้นนำแบบทดสอบไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เคยเรียนเรื่องระบบร่างกายมนุษย์ มาแล้ว ตรวจสอบ คะแนน และวิเคราะห์หาความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก โดยใช้เทคนิค 27% โดยเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย ที่มีค่าอยู่ระหว่าง .20 - .80 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ได้ความยากง่ายอยู่ระหว่าง .20 - .76 และได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .26 - .68 ได้ทำการคัดเลือกข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน

30 ข้อ ที่มีความสอดคล้องตามเนื้อหา โครงสร้าง ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป มีความยากง่ายอยู่ระหว่าง .20 - .80 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR 20 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .72

วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล

1. ทำการทดสอบนักเรียนก่อนเรียน (Pre – test) ด้วยแบบวัดทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน จำนวน 16 ข้อ แบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์จำนวน 20 ข้อ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องระบบร่างกายมนุษย์จำนวน 30 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น บันทึกผลการทดสอบไว้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

2. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญากับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ใช้ระยะเวลา 32 ชั่วโมง

3. ทำการทดสอบนักเรียนหลังเรียน (Post – test) ด้วยแบบวัดทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน จำนวน 16 ข้อ แบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์จำนวน 20 ข้อ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องระบบร่างกายมนุษย์จำนวน 30 ข้อฉบับเดียวกัน นำคะแนนวิเคราะห์ข้อมูล เปรียบเทียบก่อนเรียนหลังเรียน นำคะแนนที่ได้วิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ทักษะการคิดวิเคราะห์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังเรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา เรื่องระบบร่างกายมนุษย์ โดยใช้สูตร t-test for Dependent Samples ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

สรุปผลการวิจัย

ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ทักษะการคิดวิเคราะห์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตามแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาสูงกว่าก่อน เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ทักษะการคิดวิเคราะห์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลัง เรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตาม แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎี การเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา เป็นกิจกรรมที่เกิด จากการเรียนรู้การมุ่งเน้นการเรียนรู้จากปฏิบัติในการ สร้างความรู้ผู้เรียน ลงมือสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมา โดย อาศัยสื่อและเทคโนโลยี บรรยากาศและสภาพแวดล้อม ในการจัดการเรียนรู้หรือบริบททางต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการ สร้างความรู้ มีความหลากหลาย (Diversity) มีทางเลือก (Choice) และมีความเป็นกันเอง (Congeniality) จะมี ผลทำให้ผู้เรียนต้องใช้ความคิด และมีความกระตือรือร้น มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง กิจกรรม ดังกล่าวข้างต้นเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ เกิดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานขึ้น โดยได้การจัดกิจกรรมจัดการเรียนการสอนอย่างเช่นใน กิจกรรม เรื่อง ชีวิตจริงของฉันรู้ตามที่อยู่ในแผนการจัดก ิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วย ปัญญา เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติในกิจกรรม ผู้เรียนเกิดทักษะการสังเกต ในขณะที่ก่อนและหลังการ วิ่งนักเรียนสังเกตการเต้นของหัวใจ จากนั้นผู้เรียนวัดการ เต้นของหัวใจ และการคำนวณค่าเฉลี่ยการเต้นของหัวใจ

ตลอดจนผู้เรียนได้ลงความเห็นจากข้อมูล และสรุปผล นำเสนอกิจกรรม กิจกรรมดังกล่าวเป็นการส่งผลให้เกิด ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานสอดคล้อง กับงานวิจัย สธน เสนาสวัสดิ์ (2549, หน้า 1) การศึกษา ทำโครงการวิทยาศาสตร์เรื่องสิ่งแวดล้อมตามแนวทฤษฎี การเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา พบว่าผู้เรียนได้ใช้ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการทำโครงการอย่างมี กระบวนการจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการ เรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญายังเป็น กิจกรรมที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการสร้างชิ้นงานจาก การลงมือปฏิบัติ ทำให้เกิดความรู้ การเรียนรู้ที่เกิดจาก การสร้างพลังความรู้ในตนเองและด้วยตนเองของผู้เรียน ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินความคิดส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการ คิด ดังในกิจกรรมการเรียนรู้ ในแต่ละขั้นตอน เริ่มด้วย จุดประกายความคิด (Sparkling) ผู้เรียนได้คิดจาก การเปิดคำถามเข้าสู่บทเรียน จากนั้นสะกิดให้ค้นคว้า (Searching) ในขั้นนี้แต่ละกลุ่มได้คิดจากการวางแผน งานเพื่อที่นำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ (Doing by learning) ในขั้นนี้ผู้เรียนคิดหาข้อสรุป จากการหาคำ ตอบ ความรู้จากผลงานที่เกิดจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ จาก นั้นผู้เรียนได้อธิบายความรู้ที่ได้จากผลงานและการปฏิบัติ สรุปความรู้และเก็บบันทึกผลงาน (The knowledge and the records) เพื่อให้เกิดความคงทนของความรู้ ที่ได้ ความรู้ที่ได้ นำเสนอผลงาน (Presentation) ออก มาในรูปแบบต่าง ๆ เช่นผู้เรียนได้นำเสนองานในรูปแบบ นำเสนอหน้าชั้นเรียน นำเสนองานเป็นละครเรื่องสารเสพ ติดซึ่งผู้เรียนคิดและต่อยอดของชิ้นงานและยังนำเสนอ งานโดยใช้สื่อที่อยู่ในรูปแบบของรูปธรรมในการนำเสนอ เช่นกิจกรรมเรื่อง การหายใจ-เข้าออก ผู้เรียนได้นำเพื่อน ในกลุ่มมาเป็นสื่อในการอธิบายและนำเสนอ การคิดวิธี นำเสนอเองและได้จากปฏิบัติตามแผนที่วางไว้การกระ บวนการนี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ ลำดับ เรื่องราว เหตุการณ์ การแยกแยะ นอกจากนี้ผลการเรียนรู้

ที่ผู้เรียนได้ โดยวัดผลการแบบทดสอบการวัดการคิดวิเคราะห์ความสำคัญ วิเคราะห์หลักการ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยผู้เรียนได้ทำผลรวมคะแนน ก่อนเรียนมีค่าเท่ากับ 216 คะแนน และมีคะแนนหลังเรียน 385 คะแนน ซึ่ง สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ซึ่งตรงกับทฤษฎีทางสติปัญญาลำดับขั้นที่ 4 คือขั้นปฏิบัติการคิดด้วยนามธรรม (Formal Operational Stage) ซึ่งเด็กในวัยอายุ 11-15 ปี นี้สามารถคิดหาเหตุผลนอกเหนือจากข้อมูลที่มีอยู่ คิดแบบผู้ใหญ่คิดแบบนักวิทยาศาสตร์ สอดคล้องกับงานวิจัย ธณัฐพร จันทรแสง (2551) การประเมินโครงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา (Constructionism) โรงเรียนบ้านสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ หลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญามีกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอน และกิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ส่งเสริมผู้เรียนเกิดทักษะวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน และเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์แล้วนั้น ยังส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์เรียนวิชาวิทยาศาสตร์ สูงขึ้นทั้งนี้ นอกจากกิจกรรมการเรียนรู้และขั้นตอนการสร้างความรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญามีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 5 ขั้นตอน ในแต่ละขั้นตอนผู้เรียนได้มีโอกาสคิดจากการเปิดคำถาม และวางแผนร่วมมือนำเสนอแผนงานแสดงความคิดเห็น อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดภายในกลุ่ม แสวงหาข้อมูล จากแหล่งเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้จากการลงมือทำ สรุปเป็นองค์ความรู้ นำเสนอผลงานในรูปแบบต่างๆ ที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์เรียนวิชาวิทยาศาสตร์สูงขึ้นประกอบด้วยในแต่ละกิจกรรมยังมีการวัดผลประเมินผลจากพฤติกรรมกลุ่ม ผลงาน และทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียนในแต่ละกิจกรรม ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทำให้เกิดความรู้จากกระบวนการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัย ของพินิจ พินิจพงศ์ (2553) ผลการใช้สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียตาม

ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาเรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัส พบว่า ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน

นอกจากนี้ จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนระหว่างเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความสนใจกระตือรือร้น และให้ความร่วมมือ ในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี ร่วมกับตอบคำถามแสดงความคิดเห็น กล้าแสดงออก เช่น มีพฤติกรรมนักเรียนบางคนที่ยื่นปากคินักเรียนจะหลับในห้องเรียนและชอบอ่านหนังสือนอกเวลาในห้องเรียนร่วมทั้งเวลาเรียน เมื่อนักเรียนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา นักเรียนมีบทบาทเป็นผู้นำ และนำเสนองานที่ได้รับผิดชอบเป็นอย่างดี มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น มีเจตคติที่ดีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา ผู้เรียนมีความสนุกในการเรียน สนใจที่จะถามงานในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป ติดตามผลงานตนเอง นอกจากนี้ผู้เรียนยังเกิดการเรียนรู้มีการคิดพัฒนาสร้างสรรค์ชิ้นงานในการพัฒนางานในแต่ละครั้งต่อยอดชิ้นงาน เช่น การแสดงละครในเรื่องสารเสพติด ซึ่งในใบงานนั้นให้ผู้เรียนจัดทำป้ายนิเทศจากสารเสพติดและผู้เรียนยังนำสื่อที่ไม่ใช้แล้วนำมาจัดทำเป็นพื้นหลังในการนำเสนอแผนภาพระบบบอวัยวะในร่างกายเรื่องระบบขับถ่ายและนำเสนอโดยใช้สื่อที่จัดทำนำเสนอ และผู้เรียนยังภาคภูมิใจในผลงานตนเองและส่งผลให้ผู้เรียนนำไปใช้ในรายวิชาอื่นได้ด้วย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา นั้นในด้านผู้เรียน ผู้เรียนมีความรับผิดชอบและพยายามสูงเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย ให้ความสนใจกับงานเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากงาน ผู้เรียนทำความเข้าใจเรียนรู้กับขั้นตอนกระบวนการเรียนการสอนด้านครูผู้สอนอำนวยความสะดวกชี้แนะแนวทางให้กับผู้เรียนคอยติดตามงาน คอยให้กำลังใจ ส่วนในด้านอื่นนั้น

บรรยากาศการเรียนสอน แหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในสถานศึกษา เวลาในกิจกรรมการเรียนการสอนที่มากและเอื้อต่อการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา มีกิจกรรมการเรียนการสอนต่อเนื่อง 5 ขั้นตอนในการเรียนรู้ ซึ่งในแต่ละขั้นตอน เริ่มด้วย จุดประกายความคิด (Sparkling) จากนั้น สะกิดให้ค้นคว้า (Searching) การปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ (Doing by learning) สรุปความรู้และเก็บบันทึกผลงาน (The knowledge and the records) นำเสนอผลงาน (Presentation) ในแต่ละขั้นตอนผู้เรียนให้ความสนใจในแต่ละขั้นตอนแตกต่างกันออกไป ขั้นตอนให้ผู้เรียนให้ความสนใจและประสบผลสำเร็จกับผู้เรียนคือขั้นตอนการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ (Doing by learning) และการนำเสนอผลงาน (Presentation) ขั้นนี้ผู้เรียนใช้เวลาและความสำคัญมากเพื่อให้เกิดชิ้นงานและได้เรียนรู้ไปกับชิ้นงาน ด้านการนำเสนอผลงานนั้นผู้เรียนจะมีวิธีการนำเสนอที่ต่างกันไปและมีการพัฒนาขึ้นในแต่ละกิจกรรม ส่วนขั้นตอนกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรกับผู้เรียนคือสะกิดให้ค้นคว้า (Searching) เพราะผู้เรียนยังทำงานกลุ่มและการนำเสนอแผนงานที่วางไว้ได้ไม่ดีเท่าที่ควร ทำความเข้าใจจากใบงานช้า ครูต้องคอยแนะนำเสมอ และใช้เวลาในขั้นตอนนี้มากเกินไปส่งผลกระทบต่อขั้นตอนต่อไป

จากการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ทักษะการคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องระบบร่างกายมนุษย์ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา มีขั้นตอนต่อเนื่อง 5 ขั้นตอน จากการจัดกิจกรรมผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยผู้เรียนลงมือปฏิบัติเกิดการเรียนรู้ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ในระหว่างที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัตินั้นผู้เรียนเกิด

ทักษะการคิด เมื่อผู้เรียนได้คิดจากการเรียนรู้ และสร้างเป็นองค์ความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้องค์ความรู้คงทนผู้เรียนได้บันทึกและสรุปในรูปแบบผลงาน และนำเสนอในรูปแบบต่างๆ สิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนและคงทน คือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์เรื่องระบบร่างกายมนุษย์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรทำการปฐมนิเทศนักเรียนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในขั้นตอนการจัดกิจกรรมเพื่อให้สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องและไม่เกิดปัญหา

1.2 ในการนำรูปแบบการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เช่น จำนวนนักเรียนต่อกลุ่ม การกำหนดบทบาทของนักเรียนสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

1.3 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ตามคิดทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา ครูควร มีการเสริมแรงให้คำชมเชย ให้กำลังใจ เพื่อการกระตุ้น และจูงใจให้กับนักเรียนสนใจมากขึ้น ทำให้ผู้เรียน เรียนวิทยาศาสตร์อย่างมีความสุข

1.4 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ใช้ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาต้องใช้เวลามากในการจัดกิจกรรม ครูผู้สอนต้องเตรียมความพร้อมทั้งด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ ชิ้นงานที่จะเกิดกับผู้เรียน เข้าใจเนื้อหา และทฤษฎีให้มาก ให้งานกับงานศึกษาค้นคว้าให้มากเกิดผลดีแก่ผู้เรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ใช้ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา ช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง โดยได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ทำการทดลองด้วยตนเอง และการที่ผู้เรียนปฏิบัติและเรียนรู้ด้วยตนเองจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้

และเข้าใจเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น และยังเกิดทักษะในการปฏิบัติการทดลองอีกด้วย เกิดความรู้ความเข้าใจของเนื้อหานั้นควรมีการวิจัยโดยใช้ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาในรายวิชาวิทยาศาสตร์อื่นๆที่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรม เช่น ศิลปะ การงาน และเทคโนโลยี

2.2 ควรมีการศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา

ในตัวแปรอื่น เช่น การคิดสังเคราะห์เพราะสามารถนำสิ่งต่างๆ ดังกล่าวไปใช้ในวิชาอื่น และเกิดประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันของนักเรียน

2.3 ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบที่หลากหลาย สำหรับการตรวจสอบวิธีการสร้างความรู้ของนักเรียนที่เรียนโดยการจัดตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2552). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ.(2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ทิสนา เจมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์
- ธณัฐพร จันทรแสง. (2551). *การประเมินโครงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา โรงเรียนบ้านสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุปผาชาติ ทัพพิกรณ์.(2544). *เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาวิชาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการศึกษา: การเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางเรื่องการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่เน้นสร้างความรู้ และการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักบริการคอมพิวเตอร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พินิจ พินิจพงษ์.(2553). *ผลการใช้สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียตามทฤษฎีคอนสตรัคชันนิซึม เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
- สธน เสนาสวัสดิ์. (2549). *การศึกษาการทำโครงการวิทยาศาสตร์เรื่องสิ่งแวดล้อมตามแนวคอนสตรัคชันนิซึม*. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุชิน เพชรรักษ์.(2544). *รายงานการวิจัยเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: องค์การคำครุสภา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 3. (2554). *สรุปรายงานผลสอบคะแนน O-Net*. ชลบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 3.

อดุลย์ คำมิตร. (2554). การพัฒนาชุดการเรียนรู้การสอนที่เน้นวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้และเทคนิค
เอสคิวสามอาร์ เรื่องสารและสมบัติของสารสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารการศึกษาและพัฒนา
สังคม*. 7, (1), 98.

Alexand,E. A. (2004). The of Constructionism Leaming in the Social Subject on StudentAchievement
and analysis Thinking. *Dissertation Abstraste Internationnal*, 53(4), 101-103.

**สภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริการของ
กองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา***
**Situation Problems and Guidelines for Developing Service of
Registrar's Office, Burapha University**

ลักษณะมี จีรวัฒนธรรม**

ดร.ภารดี อนันต์นาวิ***

ดร.เจริญวิญญู สมพงษ์ธรรม****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ สภาพ และปัญหาการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และกลุ่มสาขาวิชา และศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 381 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ และด้านการเข้าใจและรู้จักผู้รับบริการ ตามลำดับ
2. เปรียบเทียบสภาพการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และกลุ่มสาขาวิชา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
3. ปัญหาการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้านการเข้าใจและรู้จักผู้รับบริการ ด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ และด้านความน่าเชื่อถือ ยกเว้นด้านความน่าเชื่อถือ อยู่ในระดับน้อย
4. เปรียบเทียบปัญหาการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตามเพศ โดยรวม ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้านความน่าเชื่อถือ และด้านการเข้าใจและรู้จักผู้รับบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มี

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

****ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

นัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. แนวทางการพัฒนาการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ได้แก่ 1) ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ควรเพิ่มจำนวนที่นั่งรอรับบริการ 2) ด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจ เจ้าหน้าที่ควรฝึกทักษะในการสื่อสาร เพื่อให้ผู้ขอรับบริการเข้าใจได้ง่าย 3) ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ให้สอดคล้องกับจำนวนผู้รับบริการ 4) ด้านความน่าเชื่อถือ เจ้าหน้าที่ให้บริการ ควรมีการหมุนเวียนงานเพื่อให้สามารถทำงานแทนกันได้ และ 5) ด้านการเข้าใจและรู้จักผู้รับบริการ เจ้าหน้าที่ควรให้คำแนะนำแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องในแบบกัลยาณมิตรและควรเปิดใจรับฟังข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นของผู้มาใช้บริการ

คำสำคัญ : สภาพ ปัญหา/ แนวทางการพัฒนาการบริการ/ กองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

The purposes of this research were to study and compare practice and problems of services of Registrar's office at Burapha University as classified by sex, level and group of major of study of students and to study guidelines for the development of the services of Registrar's office. The sampling was 381 students at Burapha University. The instruments used in this research were questionnaires and interview guide. For the analysis of the data, frequency, percentage, mean ($\bar{x}$), standard deviation (SD), One-Way ANOVA and content analysis were used.

As a result of this research, it was found that:

1. In general and in each particular aspect the practice services of Registrar's office were found at a moderate level. Trust was ranked first, followed by Tangibles, Reliability, Responsive and Empathy, respectively.

2. When compare the services of Registrar's office, as classified by sex, level and group of major of study, it was found no significance difference in the statistics.

3. Problem of the services of Registrar's office, in general, were found at a moderate level, when considering in each particular aspect, all were found at a moderate level, except, Assurance, were found at a low level, Responsive was found the highest, followed by Empathy, Reliability, Tangibles and Assurance, respectively.

4. Compare the problem of the services of Registrar's office, as classified by sex, found that: Responsive, Assurance and Empathy, were significant differences at the significant level of .05, as classified by level, for over all, it was significant differences at the significant level of .05, when classified by group of major, for over all and each particular, there were no significance in terms of statistics.

5. The guidelines for development of the services of Registrar's office were: 1) Tangibles, the office should provide more sitting seat for students. 2) Reliability, the office should train the office personnel to be more effective in communication skills. 3) In terms of responsiveness, the office should allocate more personnel to serve student. 4) For Assurance, the office should rotate personnel who work in different duties, so that every personnel can work effectively in different duty. 5) Empathy, the officers should suggest the correct methods by being friendly and open-mind, and to accept the opinion of students.

Keywords : SITUATION PROBLEMS/ GUIDELINES FOR DEVELOPING SERVICES/ REGISTRAR'S OFFICE, BURAPHA UNIVERSITY

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในประเทศที่กำลังพัฒนาจะต้องใช้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาประเทศ การกระจายอำนาจทางการศึกษาเพื่อให้การศึกษามีคุณภาพต้องอาศัยการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มหาวิทยาลัยบูรพาเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคของประเทศได้รับการยกฐานะจากวิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสนเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน กองทะเบียนและประมวลผลการศึกษาเดิมเป็นงานทะเบียนและสถิติ นิสิต สังกัดกองบริการการศึกษา เป็นหน่วยงานระดับกอง สังกัดสำนักงานอธิการบดี ประกาศจัดตั้งกองเมื่อ 1 เมษายน พ.ศ. 2555 สายการบังคับบัญชาขึ้นตรงหัวหน้าสำนักงานอธิการบดี โดยการกำกับของรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ กองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานทะเบียนและสถิติการศึกษาของนิสิต ตั้งแต่แรกเข้าจนสำเร็จการศึกษา ซึ่งในการปฏิบัติงานจะต้องใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามข้อบังคับ ระเบียบ และประกาศของมหาวิทยาลัย ตลอดระยะเวลาที่นิสิตศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย จึงต้องติดต่อขอใช้บริการของกองทะเบียนฯ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาการบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของนิสิต

จากสภาพและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความตระหนักถึงปัญหา และความสำคัญในการพัฒนาการบริการให้มีประสิทธิภาพ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ นำมาใช้เป็นแนวทางปรับปรุงและพัฒนาการบริการของกองทะเบียนฯ ให้มีคุณภาพ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริการ กองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และกลุ่มสาขาวิชา
3. เพื่อศึกษาปัญหาการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา
4. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการบริการ กองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และกลุ่มสาขาวิชา
5. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา

สมมติฐานการวิจัย

1. สภาพการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และกลุ่มสาขาวิชา ที่แตกต่างกัน มีสภาพแตกต่างกัน

2. ปัญหาการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และกลุ่มสาขาวิชา ที่แตกต่างกัน มีปัญหาแตกต่างกัน

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ประชากร ได้แก่ นิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 51,216 คน จำแนกเป็น ระดับปริญญาตรี จำนวน 41,028 คน และระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 10,137 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2555) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรี จำนวน 305 คน และระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 76 คน รวม 381 คน ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และกลุ่มสาขาวิชา ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangibles) 2) ความเชื่อมั่นไว้วางใจ (Reliability) 3) การตอบสนองต่อผู้รับบริการ (Responsive) 4) ความน่าเชื่อถือ (Assurance) 5) การเข้าใจและรู้จักผู้รับบริการ (Empathy) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล มี 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับสภาพ ปัญหาการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating

Scale) ตามแนวคิดของ ลิเคอร์ท จำนวน 30 ข้อ ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด เพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา แบ่งเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 23 คน ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 9 คน 2) กลุ่มอาจารย์ จำนวน 9 คน 3) กลุ่มนิสิต จำนวน 5 คน ซึ่งข้อคำถามได้จากข้อมูลที่ผู้วิจัยวิเคราะห์มาแล้วในแบบสอบถามตอนที่ 2 โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. เปรียบเทียบสภาพการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และกลุ่มสาขาวิชา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ปัญหาการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

4. เปรียบเทียบปัญหาการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตามเพศ พบว่า ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้านความน่าเชื่อถือ และด้านการเข้าใจและรู้จักผู้รับบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. แนวทางการพัฒนาการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา สามารถสรุปได้ดังนี้ 5.1) ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ สำนักงานที่ให้บริการในปัจจุบันมีพื้นที่จำกัดค่อนข้างคับแคบ จึงไม่สะดวกต่อการให้บริการกับผู้มาติดต่อขอใช้บริการ ที่นั่งเพื่อรอรับบริการมีไม่เพียงพอ 5.2) ด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจ เจ้าหน้าที่ให้บริการมีจำนวนจำกัด โดยในแต่ละวันต้องทำหน้าที่ให้บริการกับผู้มาติดต่อประสานงานกับกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษาเป็นจำนวนมากดังนั้นบางครั้งความเหนื่อยล้า และความเคร่งเครียดในการทำงานก็อาจทำอารมณ์ของผู้ให้บริการบางท่านดูเหมือนจะไม่พร้อมหรือไม่เต็มใจที่จะให้บริการ 5.3) ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ อาจยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ หรือแก้ปัญหาให้กับผู้มารับบริการได้อย่างรวดเร็วมากนัก ทั้งนี้เนื่องจากผู้มาใช้บริการมีจำนวนมาก ในขณะที่เจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อย จึงทำให้การแก้ปัญหาของผู้มาขอรับบริการจึงยังไม่สามารถตอบสนองได้ตามความต้องการ 5.4) ด้านความน่าเชื่อถือ เจ้าหน้าที่ให้บริการโดยส่วนใหญ่จะมีความน่าเชื่อถือ มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี แต่ยังคงขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงานเพื่อทดแทนกันในบางครั้งไม่สามารถได้ข้อยุติ หากสามารถพัฒนาการให้บริการที่เป็นแบบ One-stop Service ได้ จะเป็นการดีมาก เนื่องจากจะลดระยะเวลาของผู้มาติดต่อประสานงานลงได้เป็นอย่างมาก 5.5) ด้านการเข้าใจและรู้จักผู้รับบริการ เจ้าหน้าที่ควรให้คำแนะนำแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องในแบบกัลยาณมิตร และควรเปิดใจรับฟังข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นของผู้มาใช้บริการ ทั้งนี้ผู้ให้บริการจึงควรได้รับการพัฒนาด้านจิตบริการและการพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ควบคู่กันไป

อภิปรายผล

1. สภาพการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา โดยรวมและ

รายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 1.1) ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ พบว่า โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ที่ตั้งสำนักงานมีความเหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา ตั้งอยู่ในสำนักงานอธิการบดี ซึ่งมีหน่วยงานที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการติดต่อประสานงานอยู่ภายในอาคารเดียวกัน จึงทำให้ผู้มาขอรับบริการเกิดความสะดวกในการติดต่อขอใช้บริการ แต่เนื่องจากอาคารสำนักงานอธิการบดี มีสถานที่ที่จำกัดจึงทำให้เกิดความคับแคบ เมื่อมีนิสิตมาติดต่อเป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับหลักการให้บริการที่ดีของ กรมโยธาธิการและผังเมือง (2553) กล่าวว่า สถานที่ในการให้บริการที่ดีนั้นจะต้องมีความสะอาด และเป็นระเบียบเรียบร้อย มีจุดบริการที่เหมาะสมแก่ผู้มารับบริการ มีป้ายบอกขั้นตอนการขอใช้บริการอย่างชัดเจน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกพร ลีลาเทพินทร์ และพัชญา มาลีศรี (2554) ได้ทำการศึกษการประเมินระดับคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลในกรุงเทพมหานคร ด้วยแบบจำลอง Servqual พบว่า การรับรู้ในการบริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการอยู่ในระดับปานกลาง 1.2) ด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจ โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ระยะเวลาในการให้บริการมีความเหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กองทะเบียนและประมวลผลการศึกษาได้กำหนดวันในการรับเอกสารไว้ในแบบฟอร์มคำร้องอย่างชัดเจน รวมถึงเวลาในการเปิด-ปิด สำนักงานจะคำนึงถึงชั่วโมงเรียนของนิสิตเป็นหลัก โดยเปิดให้บริการตลอดเวลา นิสิตจึงสามารถมาติดต่อขอใช้บริการได้ทุกช่วงเวลาตลอดวัน ซึ่งถือเป็นหลักปฏิบัติในการให้บริการ แต่ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเอกสารบางอย่างที่ผู้มาขอใช้บริการเป็นเอกสารที่ต้องใช้เวลาในการออกเอกสารนานกว่าระยะเวลาที่กำหนด จึงทำให้ผู้รับบริการยังไม่ประทับใจในบริการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ สุกัญญา โชครัตนชัย (2536, หน้า 13) ได้กล่าวว่า การ

บริการเป็นการกระทำที่เกิดจากจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยความปรารถนาดี ช่วยเหลือ เกื้อกูล เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เอื้ออาทร มีน้ำใจไมตรี ให้ความสะดวกรวดเร็ว ให้ความเป็นธรรม และความเสมอภาค แก่ผู้บริการ ซึ่งการบริการที่รวดเร็วและบริการทันตามกำหนดเวลาเป็นการสร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้มาติดต่อขอใช้บริการ 1.3) ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สามารถเข้าถึงบริการได้ง่าย ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อนทั้งนี้อาจเป็นเพราะกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มีการจัดทำเว็บไซต์สำหรับให้บริการทางด้านการศึกษา ซึ่งนิสิตที่อยู่ไกลสามารถดาวโหลดคำร้องแบบฟอร์มการให้บริการต่าง ๆ ผ่านทางเว็บไซต์ และสามารถทำรายการลงทะเบียนหรือเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกองทะเบียนและสถิตินิสิตได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวมีความสะดวกไม่ยุ่งยากซับซ้อน แต่อาจเป็นเพราะมีจำนวนผู้เข้าใช้ระบบมาก จึงทำให้บางครั้งระบบขัดข้อง ผู้ขอใช้บริการจึงไม่สามารถเข้าใช้ระบบได้ในบางขณะ จึงทำให้คุณภาพการบริการยังอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา แสนโกศทรัพย์ (2553) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อบริการของหน่วยทะเบียนและประมวลผล คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีความเต็มใจที่จะอำนวยความสะดวกในด้านการตอบคำถามต่าง ๆ แต่ในช่วงของการเปิดภาคการศึกษามีนิสิตจำนวนมากมาติดต่อขอรับบริการ จึงอาจเกิดความล่าช้าในการให้บริการ ผู้ใช้บริการจึงอาจเกิดความไม่พึงพอใจในการใช้บริการได้ เนื่องจากแต่ละบุคคลย่อมมีความรู้สึก นึกคิด และมีปัญหาที่แตกต่างกัน 1.4) ด้านความน่าเชื่อถือ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานแทนกันได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเจ้าหน้าที่กองทะเบียนและประมวลผลการศึกษามีจิตบริการ เมื่อมีผู้มาติดต่อขอใช้บริการจึงให้บริการด้วยความเต็มใจ ถึงแม้ว่าเรื่องที่ติดต่อจะไม่ใช่ภาระหน้าที่

ของตน รวมถึงสามารถปฏิบัติงานแทนกันได้ในการณที่เจ้าหน้าที่คนอื่น ๆ ดิถการกิจ หรือลางาน แต่อาจเป็นเพราะในบางเรื่องที่นิสิตติดต่อเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโดยตรง จึงทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานแทนกันได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ จึงทำให้การบริการเกิดความล่าช้า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพอร์เตอร์ (Porter, 1961) ได้กล่าวว่าความพึงพอใจของลูกค้าเป็นตัวแปรสำคัญในการประเมินคุณภาพของการบริการ หากกิจการใดนำเสนอบริการที่ดี มีคุณภาพตรงกับความต้องการตามความคาดหวังของลูกค้า ก็ย่อมส่งผลให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจต่อการบริการนั้นและมีแนวโน้มจะใช้บริการซ้ำอีกต่อ ๆ ไป คุณภาพของการบริการที่จะทำให้ลูกค้าพึงพอใจขึ้นอยู่กับลักษณะการบริการที่ปรากฏ ความน่าเชื่อถือไว้วางใจของการบริการ ความเต็มใจที่จะให้บริการ ตลอดจนความรู้ความสามารถในการให้บริการด้วยความเชื่อมั่นและความเข้าใจต่อผู้อื่น 1.5) ด้านการเข้าใจและรู้จักผู้รับบริการ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ เจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้นที่จะให้บริการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มีการจัดเวรประจำวัน เพื่อจัดเจ้าหน้าที่คอยให้บริการอยู่ตลอดทุกช่วงเวลา เมื่อมีผู้มาขอใช้บริการจึงให้บริการด้วยความกระตือรือร้น และเต็มใจ ซึ่งเจ้าหน้าที่บางคนปฏิบัติงานมาเป็นระยะเวลานานหลายปี ในแต่ละวันจึงได้พบกับปัญหาที่หลากหลาย จึงเข้าใจว่าผู้รับบริการแต่ละคนต้องการขอรับบริการในเรื่องใด จึงใช้ภาษาสื่อสารที่ผู้รับบริการเข้าใจง่ายด้วยความคล่องแคล่ว แต่ในบางครั้ง ผู้ขอใช้บริการแต่ละคนก็มีความแตกต่างกัน จึงอาจทำให้การบริการในบางครั้งไม่ตรงกับความต้องการของผู้มาขอรับบริการได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรอนงค์ เถาทอง (2547) ได้ทำการศึกษาคุณภาพของการบริการของบุคลากรสำนักงานเลขานุการ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า เจ้าหน้าที่ให้บริการมีความกระตือรือร้นในการให้บริการอยู่ในระดับปานกลาง และ

เจ้าหน้าที่สามารถตอบข้อสงสัยหรือให้ข้อเสนอแนะที่ท่านต้องการได้รวดเร็ว

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา 2.1) จำแนกตามเพศ พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะไม่ว่าจะเป็นเพศใด กองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา ก็ให้บริการในรูปแบบเดียวกัน มีความเท่าเทียมกัน ไม่แบ่งว่าเป็นเพศหญิง หรือชาย นิสิตที่มารับบริการจึงเกิดความพึงพอใจในคุณภาพของบริการไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เมทินี พงษ์เวช (2544) กล่าวว่า เพศถูกกำหนดโดยเงื่อนไขทางสังคมหรือวัฒนธรรม ให้แสดงบทบาทหญิง หรือบทบาทชาย ซึ่งบทบาทดังกล่าวสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาวะการณ์ เพศจึงเป็นเพียงตัวกำหนดความเป็นตัวตนของมนุษย์เท่านั้น ดังนั้นนิสิตไม่ว่าจะเป็นเพศชาย หรือเพศหญิงต่างก็อาจมีความพึงพอใจในคุณภาพบริการหรืออาจมีความรู้สึกนึกคิดในการบริการไม่แตกต่างกันได้ 2.2) จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะไม่ว่าจะเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี หรือระดับบัณฑิตศึกษา ต่างก็มาติดต่อขอใช้บริการในเรื่องเดียวกัน นั่นคือ เรื่อง การลงทะเบียนเรียน เรื่องการชำระเงิน หรือแม้กระทั่งการแก้ไขประวัติส่วนตัว ซึ่งเจ้าหน้าที่กองทะเบียนและประมวลผลการศึกษาทุกคน ให้บริการโดยไม่เลือกระดับการศึกษา นิสิตทุกคนจึงได้รับการเช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัชดา อุดมวิทย์ (2540) ได้ศึกษาการรับรู้การประเมินผล การปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทผู้ผลิตไฟฟ้า พบว่า พนักงานที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการรับรู้การประเมินผลการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน 2.3) จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษาได้ให้บริการกับนิสิตทุกกลุ่มสาขาวิชา ไม่แตกต่างกัน ซึ่งกองทะเบียน

และประมวลผลการศึกษาได้จัดการงานให้กับเจ้าหน้าที่แต่ละคนรับผิดชอบดูแลนิตต่างคณะกัน เมื่อมีนิสิตมาติดต่อที่เคาน์เตอร์ เจ้าหน้าที่เวรประจำวันเคาน์เตอร์จะให้บริการในเบื้องต้นก่อน เมื่อเป็นปัญหาที่ให้บริการไม่ได้ จะจัดส่งให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบแต่ละคณะเป็นผู้ตอบปัญหาแทน ซึ่งเป็นผลทำให้นิสิตที่มาใช้บริการ ได้รับการบริการที่ตรงกับความต้องการ และมีความพึงพอใจในคุณภาพการบริการไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สิริกันยา พัฒนภูทอง (2546) ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจและปัญหาการบริการของผู้ใช้บริการหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า นิสิตที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาแตกต่างกัน มีปัญหาการบริการโดยรวมของผู้ใช้บริการหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยขอนแก่น ไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหาการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 3.1) ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานที่นั่งรอรับบริการเพียงพอสำหรับผู้มาใช้บริการ มีระดับปัญหาสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจำนวนนิสิตที่มีเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับสถานที่ตั้งของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษาตั้งอยู่ในสำนักงานอธิการบดี ซึ่งมีพื้นที่จำกัด ไม่สามารถจะขยายพื้นที่ออกไปได้ จึงไม่สามารถเพิ่มจำนวนของที่นั่งรอรับบริการได้ จึงทำให้ไม่เพียงพอต่อการให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการในแผนกผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยในของโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไปและโรงพยาบาลชุมชน โดยสัมภาษณ์ประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่มารับบริการในโรงพยาบาล ผู้รับบริการได้ให้ข้อเสนอเกี่ยวกับการให้บริการ คือ ขอให้เพิ่มที่นั่งระหว่างรอการรับบริการ 3.2) ด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ เจ้าหน้าที่มีทักษะ

ในการสื่อสารให้เข้าใจได้ง่าย มีระดับปัญหาสูงสุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ในแต่ละวันมีนิสิตมาติดต่อขอใช้บริการ ในจำนวนที่มาก ซึ่งแต่ละคนก็มีปัญหาที่แตกต่างกัน บาง คนอธิบายเพียงเล็กน้อยก็เข้าใจได้อย่างรวดเร็ว แต่บาง คนต้องใช้เวลาในการอธิบายที่ยาวนานจึงสามารถเข้าใจ ได้ ทำให้เจ้าหน้าที่เกิดความเหนื่อยล้าในการปฏิบัติงาน เพราะนอกจากจะต้องเข้าใจในความต้องการของผู้รับ บริการแล้ว ยังต้องเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นสำคัญอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พารา สุรามาน และคณะ (Parasuraman, et al., 1990) ได้ศึกษาว่า บุคลากรผู้ให้บริการที่มีความรู้ในการให้ บริการ สามารถทำให้ผู้รับบริการ เกิดความเชื่อถือน่า ขึ้น และบุคลากรผู้ให้บริการมีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน ทำให้ผู้รับบริการรู้สึกว่าเป็นที่พึงได้ และ การให้บริการมีความถูกต้อง แม่นยำ สม่าเสมอ 3.3) ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สามารถ เข้าถึงบริการได้ง่าย ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน มีระดับปัญหา สูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกองทะเบียนและประมวลการ ศึกษาได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการ โดยให้ผู้ขอ ใช้บริการทำการลงทะเบียนเรียนผ่านระบบออนไลน์ ซึ่ง เป็นรูปแบบที่ยังใหม่อยู่ ทำให้นิสิตบางคนที่มีความรู้ เรื่องคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอ หรือศึกษาข้อมูล และวิธี การมาอย่างไม่ดีพอ เกิดปัญหาในการเข้าใช้ระบบ และ ในบางขณะเมื่อมีผู้ขอใช้บริการเป็นจำนวนมาก ทำให้ไม่ สามารถเข้าใช้ระบบออนไลน์ได้ จึงเกิดความไม่คล่องตัว ในการขอใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับ แผนกลยุทธ์ของ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษา ได้ปรับปรุงระบบและพัฒนาวิธีการ บริการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติ งาน โดยนำเทคนิคการบริการที่นำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้และเน้นการมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ การ ติดตามงานอย่างสม่ำเสมอ 3.4) ด้านความน่าเชื่อถือ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่

เจ้าหน้าที่สามารถให้คำแนะนำเรื่อง ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย และวิธีปฏิบัติได้เป็นอย่างดี มีระดับปัญหา สูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยบูรพา มีการร่าง ระเบียบ ข้อบังคับ ของมหาวิทยาลัยขึ้นมาจำนวนมาก ซึ่งในบางระเบียบ ข้อบังคับ เจ้าหน้าที่อาจจะยังไม่ได้ ศึกษาอย่างละเอียดถี่ถ้วน จึงไม่สามารถให้คำแนะนำแก่ นิสิตได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับ มาตรฐานการ ให้บริการของสำนักงานกึ่งการนักศึกษา มหาวิทยาลัย ศรีปทุม (มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2554) ได้กล่าวถึง วิธี การให้บริการเพื่อสร้างความพึงพอใจว่า เจ้าหน้าที่ผู้ให้ บริการจะต้องมีความรู้ในงานของตนอย่างถ่องแท้ เพื่อ ที่จะให้บริการได้ถูกต้อง สามารถใช้ความรู้ที่มีช่วยแก้ไข ปัญหาให้แก่ผู้รับบริการได้ 3.5) ด้านการเข้าใจและรู้จัก ผู้รับบริการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีคะแนน เฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ เจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือชี้แจงและ แนะนำอย่างเป็นกันเอง มีระดับปัญหาสูงสุด ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะ ในการให้บริการนิสิตในแต่ละวัน เจ้าหน้าที่ ต้องตอบคำถามนิสิตเป็นจำนวนมาก ซึ่งอาจทำให้เกิด ความเหนื่อยล้าในการปฏิบัติงาน และนิสิตแต่ละคนก็มี ปัญหาที่แตกต่างกัน จึงทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถเข้าถึง ความต้องการของนิสิตได้ ซึ่งสอดคล้องกับ มาตรฐาน การให้บริการของสำนักงานการศึกษาต่อเนื่อง (มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2552) ได้กล่าวว่า คุณสมบัติของผู้ ให้บริการที่ดี สิ่งทีผู้ให้บริการควรมีเป็นอันดับแรก คือ ความเป็นคนที่รักในงานบริการ เพราะคนที่รักในงาน บริการจะมีความเข้าใจและให้ความสำคัญต่อผู้รับบริการ มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือผู้รับบริการ ยิ้มแย้ม แจ่มใสและเอาใจใส่ ต้องเอาใจเขามาใส่ใจเรา และให้บริการ ตรงตามความต้องการ

4. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา 4.1) จำแนกตามเพศ พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่าง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้าน การตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้านความน่าเชื่อถือ และ

ด้านการเข้าใจและรู้จักผู้รับบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความแตกต่างทางเพศ ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความรู้สึกนึกคิดที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ กมล ภูประเสริฐ (2545, หน้า 45) กล่าวว่า โดยธรรมชาติแล้วเพศหญิงและเพศชายมีลักษณะแตกต่างกัน ไม่เพียงแต่รูปร่างเท่านั้น นิสัยใจคอ ความคิดเห็นความพึงพอใจ การควบคุมอารมณ์และอื่น ๆ ก็มีผลแตกต่างกัน ส่วนด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ และด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กองทะเบียนและประมวลผลการศึกษาได้ให้บริการกับนิสิตทุกเพศ โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ และนิสิตที่มาขอใช้บริการจะมีปัญหาในลักษณะเดียวกัน การให้คำแนะนำจึงมีในรูปแบบเดียวกัน นิสิตที่มีเพศต่างกัน จึงรับรู้ถึงปัญหาไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นุชนารถ โมโนมัย (2549 อ้างถึงใน หัตยา แก้วกิม, 2554) พบว่า เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณภาพบริการตามความคาดหวังและการรับรู้ของผู้บริโภคโดยเพศต่างกันมีผลต่อระดับความความคาดหวังและการรับรู้ต่อคุณภาพบริการไม่ต่างกัน 4.2) จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนิสิตที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน หรือสาขาวิชาที่ต่างกัน ย่อมมีความรู้สึกนึกคิด ค่านิยมอุดมการณ์ ทัศนคติ และความต้องการแตกต่างกันไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์ เอื้อวัฒนา (2542, หน้า 96-101) พบว่า ระดับการศึกษาที่ไม่ได้รับการศึกษา และผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความพึงพอใจด้าน ทัศนคติการให้เกียรติของผู้ให้บริการ ส่วนด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้านความน่าเชื่อถือ และด้านการเข้าใจและรู้จักผู้รับบริการ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนิสิตไม่ว่าจะอยู่ในระดับการศึกษาใด ต่างก็มีปัญหาในบริการของกองทะเบียนและ

ประมวลผลไม่แตกต่างกัน 4.3) จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา พบว่า โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา ปฏิบัติงานโดยยึดระเบียบของมหาวิทยาลัยเป็นหลัก เมื่อนิสิตแต่ละกลุ่มสาขาวิชามาติดต่อขอใช้บริการ เจ้าหน้าที่กองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา จึงให้คำแนะนำแก่นิสิตในรูปแบบเดียวกัน นิสิตอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาต่างกัน จึงมีปัญหากในการให้บริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริกันยา พัฒนภูทอง (2546) ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจและปัญหาการบริการของผู้ใช้บริการหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า นิสิตที่ศึกษาคณะแตกต่างกัน มีปัญหาการบริการโดยรวมของผู้ใช้บริการหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยขอนแก่นไม่แตกต่างกัน

5. แนวทางการพัฒนาการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า 5.1) ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ สำนักงานที่ให้บริการในปัจจุบันมีพื้นที่จำกัด ก่อนข้างคับแคบ จึงไม่สะดวกต่อการให้บริการกับผู้มาติดต่อขอใช้บริการ ที่นั่งเพื่อรอรับบริการมีไม่เพียงพอ จึงควรมีสถานที่ตั้งที่แยกส่วนออกมา โดยให้มีพื้นที่ขนาดใหญ่เพียงพอต่อการให้บริการ มีป้ายชี้แจงหลักเกณฑ์หรือวิธีปฏิบัติที่ชัดเจนเพื่อสร้างความเข้าใจสำหรับผู้มาใช้บริการ มีที่นั่งรอที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ชีรวรรณ รุ่งเรือง (2551) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการมีหัวใจบริการ คือ การจัดบรรยากาศ สถานที่ให้บริการ ให้สะอาด เรียบร้อย บรรยากาศร่มเย็น มีสถานที่พักผ่อนหรือที่พักผ่อนที่เพียงพอต่อผู้มาติดต่อขอใช้บริการ 5.2) ด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจ เจ้าหน้าที่ให้บริการมีจำนวนจำกัด โดยในแต่ละวันต้องทำหน้าที่ให้บริการกับผู้มาติดต่อประสานงานกับกองทะเบียน

และประมวลผลการศึกษาเป็นจำนวนมาก ดังนั้นบางครั้งความเหนื่อยล้า และความเคร่งเครียดในการทำงานก็อาจทำอารมณ์ของผู้ให้บริการบางท่านดูเหมือนจะไม่พร้อมหรือไม่เต็มใจที่จะให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ตรีเพ็ชร อำเมือง (2553) ได้กล่าวว่า ศิลปะการให้บริการที่ควรยึดถือปฏิบัติ คือ “SERVICE MIND” ซึ่งเป็นการบริการสู่การบริการที่เป็นเลิศ คือ 1) S (Smile) คือ ความยิ้มแย้มแจ่มใส 2) E (Enthusiasm) คือ ความกระตือรือร้น 3) R (Rapidness) คือ ความรวดเร็ว ครบถ้วน มีคุณภาพ 4) V (Value) คือ มีคุณค่า 5) I (Impression) คือ ความประทับใจ 6) C (Courtesy) คือ มีความสุภาพอ่อนโยน และ 7) E (Endurance) คือ ความอดทน เก็บอารมณ์ 5.3) ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ อาจยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ หรือแก้ปัญหาให้กับผู้มารับบริการได้อย่างรวดเร็วมากนัก ทั้งนี้เนื่องจากผู้มาใช้บริการมีจำนวนมาก ในขณะที่เจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อย จึงทำให้การแก้ปัญหาของผู้มาขอรับบริการจึงยังไม่สามารถตอบสนองได้ตามความต้องการ สอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติงานของฝ่ายส่งเสริมการให้บริการสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยบูรพา (อาภากร ธาตุโลหะ, 2549) คือภารกิจหลักของฝ่ายส่งเสริมการให้บริการสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยบูรพา ได้แก่ การช่วยเหลือผู้บริการให้เข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศ ได้โดยสะดวกและรวดเร็ว ตรงตามความต้องการ 5.4) ด้านความน่าเชื่อถือ เจ้าหน้าที่ให้บริการ โดยส่วนใหญ่จะมีความน่าเชื่อถือ มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี แต่ยังคงขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงานเพื่อทดแทนกันในบางครั้งไม่สามารถได้ข้อยุติ หากสามารถพัฒนาการให้บริการที่เป็นแบบ One-stop Service ได้ จะเป็นการดีมาก เนื่องจากจะลดระยะเวลาของผู้มาติดต่อประสานงานลงได้เป็นอย่างมาก และควรมีการส่งเจ้าหน้าที่ไปอบรมให้บริการในรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ดุสิต ขาวเหลือง (2554)

กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการพัฒนาความรู้ และทักษะให้พนักงานมีความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น 5.5) ด้านการเข้าใจและรู้จักผู้รับบริการ เจ้าหน้าที่ควรให้คำแนะนำแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องในแบบกัลยาณมิตร และควรเปิดใจรับฟังข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นของผู้มาใช้บริการ ทั้งนี้ผู้ให้บริการจึงควรได้รับการพัฒนาด้านจิตบริการและการพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ควบคู่กันไป ซึ่งสอดคล้องกับ หลักการให้บริการที่ดีภายใต้กระบวนการจัดการความรู้ของ สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ (2555) มีหลักการว่า 1) เวลาทุกนาทีมีค่าสำหรับผู้รับบริการ 2) การให้บริการที่ดี เริ่มจากการให้บริการที่ดีกับคนในองค์กรก่อน 3) การให้บริการที่เกินความคาดหวัง เป็นที่สุดของการบริการ และ 4) การให้บริการที่ดีส่งผลต่อภาพลักษณ์ขององค์กร สิ่งเหล่านี้คือจิตบริการที่ผู้ให้บริการพึงมี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้จากผลการวิจัยสภาพการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ได้ ดังต่อไปนี้ 1) ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ควรเพิ่มจำนวนห้องนั่งสำหรับผู้มาใช้บริการกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษาให้มากขึ้น เพียงพอต่อจำนวนผู้มาใช้บริการ และหมั่นดูแลรักษาความสะอาดอยู่เสมอ 2) ด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจ เจ้าหน้าที่กองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา ควรให้บริการ และจัดเตรียมเอกสารตามที่ผู้ใช้บริการร้องขอให้ทันตามกำหนดในประกาศแบบฟอร์มคำร้อง รวมถึงควรอธิบายขั้นตอนการขอใช้บริการให้ชัดเจนยิ่งขึ้น 3) ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ให้บริการให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้รับบริการ และเจ้าหน้าที่ทุกคนจะต้องมีความพร้อมและเต็มใจที่จะให้

บริการ 4) ด้านความน่าเชื่อถือ เจ้าหน้าที่กองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา ควรศึกษาเรื่องระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย และวิธีปฏิบัติให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ และละเอียดถี่ถ้วน เพื่อจะได้ให้คำแนะนำผู้มาใช้บริการได้อย่างถูกต้อง 5) ด้านการเข้าใจและรู้จักผู้รับบริการ เจ้าหน้าที่กองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา ควรให้บริการด้วยความเต็มใจ และอธิบายข้อมูลให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ จากผลการวิจัยปัญหาการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ได้ ดังต่อไปนี้ 1) ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ควรเพิ่มจำนวนที่นั่งรอรับบริการ หรือแยกส่วนงานออกมา เพื่อให้มีพื้นที่เพียงพอต่อการให้บริการ 2) ด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจ เจ้าหน้าที่ควรฝึกทักษะในการสื่อสาร เพื่อให้ผู้ขอรับบริการเข้าใจได้ง่าย ซึ่งเจ้าหน้าที่จะต้องเป็นผู้ที่ใจเย็น สื่อสารกับผู้ขอรับบริการด้วยความสุภาพ อ่อนโยน 3) ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ควรมีการตรวจเช็คระบบออนไลน์อยู่เสมอว่าสามารถเข้าใช้งานได้ตามปกติหรือไม่ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความยุ่งยาก ช้าช้อน ในการให้บริการด้านระบบออนไลน์ 4) ด้านความน่าเชื่อถือ เจ้าหน้าที่ควรศึกษา ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย และวิธีปฏิบัติ

ของมหาวิทยาลัยอย่างละเอียด เพื่อที่จะสามารถนำมาใช้ในการแนะนำผู้ขอรับบริการได้อย่างถูกต้อง 5) ด้านการเข้าใจและรู้จักผู้รับบริการ เจ้าหน้าที่ควรให้ความช่วยเหลือชี้แจง และแนะนำอย่างเป็นกันเอง กับผู้มาติดต่อขอใช้บริการ ด้วยความเต็มใจ และกระตือรือร้นในการให้บริการ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาสาเหตุและแนวทางพัฒนาของสภาพการบริการของกองทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยบูรพา ด้านการเข้าใจและรู้จักผู้รับบริการ 2) ควรศึกษาเหตุหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้านความน่าเชื่อถือ และด้านการเข้าใจและรู้จักผู้รับบริการ ตามความคิดเห็นของนิสิตเพศชาย ในเชิงคุณภาพ 3) ควรศึกษาปัญหาด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการตามความคิดเห็นของนิสิตปริญญาตรี ในเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก 4) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการบริการและแนวทางการพัฒนาการบริการของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร ลีลาเทพินทร์ และพัชญา มาลีศรี. (2554). การประเมินคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลรัฐบาลในกรุงเทพฯ ด้วยแบบจำลอง SERVQUAL. *วารสารวิจัยและพัฒนา มจร.*, 34(4), 443.
- กมล ภู่งประเสริฐ. (2545). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: เมธีทิปส์.
- กรมโยธาธิการและผังเมือง. (2553). *การบริการที่ดี*. กรุงเทพฯ: กรมโยธาธิการและผังเมือง.
- ดุสิต ขาวเหลือง. (2554). การฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพและสมรรถนะ. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 7(1), 20.
- ตรีเพชร อำเมือง. (2553). *คู่มือ-เทคนิคการให้บริการด้วยใจ*. วันที่ค้นข้อมูล 27 ธันวาคม 2555, เข้าถึงได้จาก <http://www.op.mahidol.ac.th/orga/file/pdf/12/A%20service%20mind%20manual.pdf>

ธีรวรรณ รุ่งเรือง. (2551). *การมีหัวใจบริการ*. วันที่ค้นข้อมูล 19 มกราคม 2556, เข้าถึงได้

จาก <http://www.npu.ac.th/gad/pdf/m7.pdf>

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ. (2555). *หลักการให้บริการที่ดีภายใต้กระบวนการจัดการความรู้*.

วันที่ค้นข้อมูล 20 พฤษภาคม 2556, เข้าถึงได้จาก <http://www.ascar.rmutk.ac.th/ascar/KM/>

เมทินี พงษ์เวช. (2544). *มิติหญิงชายและประสิทธิภาพของการบริหารและดำเนินงาน*. ม.ป.ท.

มหาวิทยาลัยศรีปทุม. (2554). *คู่มือมาตรฐานการให้บริการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการนักศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2552). *มาตรฐานการให้บริการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รัชดา อุดมวิทิต. (2540). *การรับรู้การประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ผู้ผลิตไฟฟ้า*. วิทยานิพนธ์

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วาสนา แสนโกทรพย์ (2553). *ความพึงพอใจของนิสิตต่อบริการของหน่วยทะเบียนและประมวลผล*

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. *ข่าวสารห้องสมุดในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 26(1), 48.

ศุภนิตย์ โชครัตนชัย. (2536). *พัฒนาคนอย่างไรให้มีบริการที่ดี*. กรุงเทพฯ: ข้าราชการพลเรือน.

สิริกัญญา พัฒนภูทอง. (2546). *การศึกษาความพึงพอใจและปัญหาการบริการของผู้ใช้บริการหอสมุดกลาง*

มหาวิทยาลัยขอนแก่น. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการตลาด, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

หัตยา แก้วกิม. (2554). *คุณภาพบริการตามความคาดหวังและการรับรู้ของผู้บริโภคโลหิต*. งานนิพนธ์สาธารณสุข

ศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารสาธารณสุข, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

อนงค์ เอื้อวัฒนา. (2542). *ความพึงพอใจของผู้รับบริการแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลอำนาจเจริญ*. วิทยานิพนธ์

พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารพยาบาล, คณะพยาบาลศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล,

อรอนงค์ เกาทอง. (2547). *คุณภาพของการบริการของบุคลากรสำนักงานเลขานุการ คณะศิลปกรรมศาสตร์*

มหาวิทยาลัยบูรพา. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

อาภากร ธาติโลหะ. (2549). *ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ: ศึกษาเฉพาะกรณีการให้บริการของฝ่ายส่งเสริมการใช้*

บริการ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา. *วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม*, 2(1), 84.

Parasuraman, A., Berry, L. L. & Zeithaml, V. A., (1990). *Delivering quality service: Balancing*

customer perceptions and expectations. New York: The Free Press.

Porter, L. W. (1961). A study of perceived need satisfactions in bottom and middle management

jobs. *Journal of Applied Psychology*, 3(3), 60.

สภาพการบริหารงานด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพา*

The Existing of Research Administration of Burapha University

จิตติพร จิตตวัฒน์***

ดร.สุรัตน์ ไชยชมภู***

ดร.ยุวดี รอดจากภัย****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มุ่งเพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพา และหาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานด้านการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเก็บข้อมูลเฉพาะคณะ/วิทยาลัยที่มีการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน จังหวัดชลบุรี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้บริหารงานวิชาการที่รับผิดชอบงานวิจัยระดับมหาวิทยาลัย จำนวน 2 คน และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้บริหารงานวิชาการที่รับผิดชอบงานวิจัยระดับส่วนงาน ใน 3 กลุ่มสาขาวิชา จำนวน 9 คน ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเ้า (Triangulation) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจุบันการบริหารงานด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพา มีคณะกรรมการส่งเสริมการวิจัย ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการผลิตผลงานวิจัย และมีคณะกรรมการระดับส่วนงานทำหน้าที่บริหารจัดการให้เกิดผลงานวิจัยในส่วนงาน รวมถึงการมีหน่วยงานส่งเสริมการวิจัยและบัณฑิตศึกษาเป็นหน่วยงานกลางที่ให้การสนับสนุนการทำวิจัย และประสานงานด้านงานส่งเสริมการวิจัยกับส่วนต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย แนวทางสำคัญในการพัฒนาระบบการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัย เพื่อมุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย คือ สร้างวัฒนธรรมและค่านิยมให้บุคลากรเน้นการวิจัยมากกว่าการจัดการเรียนการสอน และมีข้อเสนอแนะว่ามหาวิทยาลัยควรมีแนวทางในการบริหารงบประมาณเพื่อก่อให้เกิดรายได้จากการให้บริการทางการศึกษาในด้านอื่นมากกว่าการจัดการเรียนการสอน อันเป็นการช่วยลดภาระงานสอนของคณาจารย์ส่งผลให้มีเวลาทำวิจัยเพิ่มขึ้น ในการจัดตั้งกองทุนเพื่อการวิจัยควรมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเครื่องมือในการวิจัยและ การนำเสนอผลงานวิจัยในระดับนานาชาติอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการระดมทุนในการสนับสนุนการทำวิจัยทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนอันจะเป็นการช่วยสร้างเครือข่ายเพื่อนำผลงานวิจัยไปใช้ได้จริง และมีการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศ (Center of Excellence) สาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการวิจัยตามกลุ่มสาขาวิชาและส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

คำสำคัญ : การบริหารงานวิจัย/ มหาวิทยาลัยวิจัย

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

This research aims to study the present situation of Burapha University's research administration and seek for ways to improve its efficiency. The author has studied and collected data from those Faculties at Burapha University, Bang Saen, Chonburi, that offer Post Graduate courses. A number of qualitative research methods have been used in this study, including a literature review, an in-depth interview focussing on 2 individuals responsible for university level research administration and a focus group comprised of 9 of those in charge on the faculty level from 3 subject groups. Data triangulation has been used along with the content analysis technique.

The study shows that Burapha University's research administration is exercised via the Research Promotion Committee responsible for devising policy and steering the research direction. At faculty level, there exists a similar committee responsible for research outcome management. There is also a Research Promotion Unit acting as a central organization to support the research and help coordinate with other organization both inside and outside the university. An important direction for the university to become a research university is to create a culture and core value for all academic faculties emphasizing more on research than teaching. It is also suggested that the university develop a strategy to generate revenue from academic services to compensate for that from the tuition fees. This will reduce the faculties' teaching load and hence allow more time dedicated for research. The main objectives of research funds should emphasize on equipment investment and international conference travel grants as well as attract funding from both government and non-government and promote the use of research outcomes for real implementation. Establishing centers of excellence to expand the research capability and share resources are also suggested.

Keywords : RESEARCH ADMINISTRATION / RESEARCH UNIVERSITY

บทนำ

การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในหลายด้าน ทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความมั่นคงของชาติ (สังคม จันทวิเศษ, 2555) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการสร้างชาติให้เจริญก้าวหน้าทันต่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ การศึกษามีส่วนสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เป็นกลไกสำคัญหนึ่งในการเพิ่มศักยภาพของ ประเทศในเวทีสากลผ่านการสร้างความรู้และนวัตกรรม ผ่านระบบวิจัยและพัฒนา เพื่อประโยชน์ในภาคการผลิต

โครงสร้างพื้นฐานและการยกระดับความเข้มแข็งของสังคม

มหาวิทยาลัยบูรพาตั้งเป้าหมายที่จะเป็นสถาบัน ที่เน้นการวิจัยชั้นสูง ตามมติสภามหาวิทยาลัยบูรพา ในการประชุมครั้งที่ 6/2552 เมื่อวันศุกร์ที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 ได้ให้ความเห็นชอบการเลือกกลุ่มสถาบัน อุดมศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม กลุ่ม ง สถาบันที่เน้นการวิจัยชั้นสูง และผลิตบัณฑิตระดับ บัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะระดับปริญญาเอก และเน้นการทำ วิทยานิพนธ์และการวิจัยรวมถึงการวิจัยหลังปริญญาเอก

เน้นการผลิตบัณฑิตที่เป็นผู้นำทางความคิดของประเทศ สถาบันมีศักยภาพในการขับเคลื่อนอุดมศึกษาไทยให้อยู่ในแนวหน้าระดับสากล มุ่งสร้างองค์ความรู้ ทฤษฎี และข้อค้นพบใหม่ทางวิชาการ (มหาวิทยาลัยบูรพา, 2552) ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญการดำเนินการตามภารกิจของมหาวิทยาลัยเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย จึงมุ่งศึกษาสภาพการบริหารงานด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารใช้เป็นแนวทางปรับปรุงการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพาให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานงานวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพา รวมถึงข้อมูลยังเป็นประโยชน์ในการนำมาปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานด้านวิชาการของมหาวิทยาลัย และนำเสนอข้อมูลให้กับผู้บริหารมหาวิทยาลัยเพื่อใช้เป็นแม่บทในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพา

คำถามในการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพาปัจจุบันเป็นอย่างไร
2. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานด้านการวิจัยควรเป็นอย่างไร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสภาพการบริหารงานด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพาในปัจจุบัน

2. เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารใช้เป็นแนวทางปรับปรุงการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของมหาวิทยาลัยบูรพา

3. เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยบูรพา และนำเสนอข้อมูลให้กับผู้บริหารมหาวิทยาลัยเพื่อใช้เป็นแม่บทในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยในอนาคตต่อไป

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะคณะ/วิทยาลัยที่มีการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน จังหวัดชลบุรี

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลที่ผู้วิจัยเจาะจง จำนวน 11 คน ได้แก่ ผู้บริหารด้านวิชาการที่รับผิดชอบด้านการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือระดับมหาวิทยาลัย จำนวน 2 คน และระดับส่วนงานในแต่ละกลุ่มสาขาวิชา จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) โดยผู้วิจัยมีการกำหนดข้อคำถามไว้ล่วงหน้าเพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้บริหารงานวิชาการที่รับผิดชอบงานวิจัยระดับมหาวิทยาลัย และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้บริหารงานวิชาการที่รับผิดชอบงานวิจัยระดับส่วนงานเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานด้านการวิจัย และแนวทางการบริหารงานด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพา ในด้านนโยบายการวิจัย ด้านงบประมาณและการสนับสนุนการวิจัย ด้านการพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัย ด้านเครือข่ายการวิจัยและด้านบรรยากาศและสิ่งอำนวยความสะดวก การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแนวคำถามให้ อาจารย์ที่ปรึกษาได้ตรวจสอบ และดำเนินการปรับปรุงแนวคำถามก่อนสร้างคำถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและนำแบบสัมภาษณ์ที่ตรวจแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วเสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้วจึงนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งหลังการสิ้นสุดสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้กลับไปตรวจสอบ เมื่อช่วงเวลา สถานที่และบุคคลซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลต่างกัน ข้อมูลที่ได้รับจะเหมือนเดิมหรือไม่โดยรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันดูว่าข้อมูลที่ได้รับจะสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปข้อมูลในรูปความเรียงตามวัตถุประสงค์ และทำการวิเคราะห์เชิงเหตุผลเพื่อให้ผลการวิจัยมีความชัดเจนใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานด้านการวิจัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ด้านนโยบายการวิจัย การบริหารงานด้านการวิจัยใช้รูปแบบของคณะกรรมการ โดยในระดับมหาวิทยาลัยจะมีคณะกรรมการส่งเสริมการวิจัย มีอธิการบดีมหาวิทยาลัยเป็นประธานคณะกรรมการส่งเสริมสนับสนุนการทำวิจัยของส่วนงาน พัฒนาระบบกลไกส่งเสริมการบริหารงานวิจัย แก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการสร้างผลงานวิจัย รวมถึงการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยบูรพากับหน่วยงานภายนอกทั้งในและต่างประเทศ และคณะกรรมการในระดับส่วนงานเพื่อบริหารจัดการกระบวนการสร้างงานวิจัยตั้งแต่การคัดเลือกผลงาน การอนุมัติการเบิกจ่าย

งบประมาณ การติดตามและประเมินผลงานวิจัย รวมถึงการสนับสนุนในการตีพิมพ์ผลงานทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งมหาวิทยาลัยบูรพา ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการวิจัย เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้พัฒนาศักยภาพในด้านการวิจัย เพื่อให้มีความรู้ความสามารถที่จะเป็นฐานในการพัฒนามาตรฐานทางการวิจัย ดังนี้ 1) การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ และการบูรณาการ 2) การสร้างระบบการจูงใจในการทำวิจัย โดยมีแนวคิดในการส่งเสริมงานวิจัยโดย 1) ใช้กระบวนการวิจัย พัฒนานักวิชาการและนักวิชาชีพให้มีความสามารถในระดับสูงในสาขาวิชาต่าง ๆ 2) ใช้กระบวนการวิจัยในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและส่งเสริมบรรยากาศแลกเปลี่ยนทางวิชาการ 3) แสวงหาแหล่งทุนจากภาครัฐและเอกชน ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยอย่างเหมาะสม 4) จัดสรรทุนสนับสนุนการวิจัยอย่างเหมาะสมเพียงพอต่อการสร้างและพัฒนา นักวิจัยรุ่นเยาว์ นักวิจัยมืออาชีพ 5) เผยแพร่ผลงานการวิจัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง 6) สนับสนุนทุนการวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษา 7) วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท แผน ก และปริญญาเอกจะต้องได้รับการตีพิมพ์ในวารสาร หรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ด้านงบประมาณและการสนับสนุนการทำงานวิจัย มหาวิทยาลัยมีงบประมาณที่ใช้ในการวิจัย แบ่งได้ 4 ประเภทตามแหล่งเงินทุนสนับสนุน คือ 1) เงินอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้จากเงินอุดหนุนรัฐบาล 2) เงินอุดหนุนการวิจัยจากเงินรายได้มหาวิทยาลัย 3) เงินอุดหนุนการวิจัยจากเงินรายได้ส่วนงาน 4) เงินอุดหนุนการวิจัยจากเงินสนับสนุนการวิจัยจากแหล่งทุนภายนอกมหาวิทยาลัย ด้านการพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัย มหาวิทยาลัยบูรพาได้มีการประกาศมาตรฐานภาระงานทางวิชาการของคณาจารย์ พ.ศ. 2553 โดยบุคลากรสายวิชาการจะต้องมีมาตรฐานภาระงานตามเกณฑ์ที่กำหนดทั้งในด้านภาระงานสอนและงานวิจัย การส่งเสริมและสนับสนุนให้สร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ที่มาจากการเป็นอาจารย์ที่ยังไม่มีประสบการณ์

ด้านการทำวิจัยและที่มาจากนักศึกษา โดยเฉพาะในระดับบัณฑิตศึกษา การสร้างระบบบ่มเพาะและระบบพี่เลี้ยงนักวิจัย การสนับสนุนทุนให้ไปพัฒนาความรู้จากหน่วยงานภายนอก ด้านเครือข่ายการวิจัย มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารเครือข่ายอุดมศึกษา ภาคตะวันออก ตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ที่จะพัฒนาให้เครือข่ายความร่วมมือเป็นโครงสร้างหลักของระบบบริหารจัดการอุดมศึกษา และเป็นกลไกส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาสร้างความร่วมมือในการปฏิบัติการ เสริมสร้างความเข้มแข็ง และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ตลอดจนเป็นศูนย์กลางการผลักดันเชิงนโยบายและโจทย์ปัญหาของประเทสนอกจากนี้มหาวิทยาลัยได้มีการดำเนินการลงนามความร่วมมือกับองค์กรภายในประเทศ และองค์กรภายนอกประเทศ เพื่อสร้างเครือข่ายในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน การวิจัย การถ่ายทอดเทคโนโลยีการให้บริการทางวิชาการและการแลกเปลี่ยนด้านศิลปะและวัฒนธรรม หรือกิจกรรมทางวิชาการอื่น ๆ ที่สภามหาวิทยาลัยเห็นควรดำเนินการตามความตกลงร่วมมือกับสถานศึกษาชั้นสูง ทั้งในลักษณะทวิภาคี และพหุภาคี ด้านบรรยากาศและสิ่งอำนวยความสะดวก มหาวิทยาลัยบูรพา มีการสร้างบรรยากาศการวิจัยโดยมีการจัดทำแผนการจัดการความรู้ (KM Action Plan) โดยเรื่องแรกที่กำลังดำเนินการให้ความรู้คือการจัดพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสารวิชาการระดับนานาชาติ การจัดประชุมวิชาการทั้งในระดับชาติและนานาชาติให้เป็นเวทีของการนำเสนอผลงานวิจัยและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างนักวิจัย นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยได้จัดตั้ง งานส่งเสริมการวิจัยและบัณฑิตศึกษา สังกัดกองบริการการศึกษา สำนักงานอธิการบดี เป็นหน่วยงานกลางที่ให้การสนับสนุนการทำวิจัย

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานด้านการวิจัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นสภาพการบริหารงานวิจัยในภาพรวมของมหาวิทยาลัย ปัญหาที่เกิดขึ้น

จากการบริหารงานในปัจจุบัน รวมถึงข้อเสนอแนะเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพา ดังนี้ ด้านนโยบายการวิจัย เมื่อศึกษาถึงนโยบายของมหาวิทยาลัยและส่วนงาน พบว่า จะมีนโยบายคล้ายคลึงและสอดคล้องกับนโยบายที่มหาวิทยาลัยมีอยู่ เช่น นโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยโดยเน้นอาจารย์ที่ยังไม่เคยมีการทำผลงานวิจัย นโยบายการผลิตผลงานวิจัยที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของคณะ/มหาวิทยาลัย นโยบายการให้ทุนในการนำเสนอผลงานการวิจัย นโยบายการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน นโยบายการส่งเสริมให้นักเลาการทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนทำผลงานวิจัย นโยบายเกี่ยวกับการให้รางวัลนักวิจัยดีเด่น เป็นต้นและปัญหาที่พบจะเป็นเรื่องทีคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยบูรพาเน้นการสอนมากกว่าการทำวิจัย บางส่วนงานยังไม่มีกำหนดเป้าหมายตามแผนยุทธศาสตร์การวิจัยของมหาวิทยาลัยไว้ชัดเจน ไม่ได้เห็นว่างานวิจัยมีความสำคัญและมีผลกระทบต่อการทำงานในมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นเรื่องทีผู้บริหารมหาวิทยาลัยและส่วนงานควรเร่งหามาตรการในการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมและค่านิยม ด้านงบประมาณและการสนับสนุนการวิจัยงบประมาณที่ใช้ในการวิจัย จากเงินรายได้มหาวิทยาลัยส่วนงานจะต้องนำมาตั้งงบประมาณในกองทุนวิจัยส่วนงานอย่างน้อยร้อยละ 10 จากประมาณการรายรับและมิให้มีการนำเงินจากกองทุนดังกล่าวไปใช้ในกิจอย่างอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตผลงานวิจัย ซึ่งในบางปีมีการขอทุนเพื่อผลิตผลงานวิจัยเป็นจำนวนมาก จนงบประมาณที่ตั้งไว้มีไม่เพียงพอ ในขณะที่บางปีเงินทุนในการวิจัยมีเหลือ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการที่คณาจารย์เน้นการสอนมากกว่าการทำงานวิจัย กอปรกับขั้นตอนการเบิกจ่ายทุนในการวิจัยต้องปฏิบัติตามระเบียบประกาศของมหาวิทยาลัย ที่อาจส่งผลให้นักวิจัยเห็นว่ามีควมยุ่งยากในการทำวิจัย ด้านการพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยมหาวิทยาลัยได้จัดโครงการให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เช่น จัดฝึกอบรมนักวิจัย ให้ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม

การวิจัยในมนุษย์และสัตว์ การเขียนเสนอขอโครงการวิจัย การเขียนงานวิจัยให้ได้ตีพิมพ์ รวมถึงการควบคุมวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา โดยเน้น แผน ก และมีมาตรการในการแก้ไขโครงสร้างพื้นฐานของบุคลากร โดยการสนับสนุนให้อาจารย์ศึกษาต่อระดับปริญญาเอก และไปในการทำวิจัย รวมถึงการสนับสนุนให้คณาจารย์เสนอตำแหน่งทางวิชาการ โดยมีการมาตรการเร่งบังคับจัดทำสัญญาจ้างในระยะแรก 3 ปี ระยะที่สอง 5 ปี และหากต้องการต่อสัญญาหลังจาก 5 ปี จะต้องขอตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ จึงจะสามารถต่อสัญญาได้ เพื่อให้คณาจารย์ของมหาวิทยาลัยมีตำแหน่งทางวิชาการและมีภาระงานวิจัยขั้นต่ำตามที่กำหนดไว้ในตำแหน่งทางวิชาการ โดยส่วนงานเห็นว่า มหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายให้นักวิจัยมีบทบาทเทียบเท่าอาจารย์ผู้สอน ให้ผู้ทำผลงานวิจัยได้รับค่าตอบแทนในการทำวิจัยที่สูงขึ้น เพื่อจูงใจให้คณาจารย์หันมาทำงานวิจัยมากกว่าการจัดการเรียนการสอน และควรมีการปรับสัดส่วนภาระงานวิจัย กับภาระงานสอนใหม่ ให้น้ำหนักความสำคัญเท่ากัน ด้านเครือข่ายการวิจัย การสร้างเครือข่ายวิจัยในมหาวิทยาลัยบูรพา ควรสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายในกลุ่มสาขาวิชาที่เปิดสอน เพื่อเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และไม่เกิดความซ้ำซ้อนในผลงานวิจัย การสำรวจความพร้อมและศักยภาพของนักวิจัยในมหาวิทยาลัย ในเรื่องของความรู้ความสามารถของนักวิจัยและความเชี่ยวชาญการเผยแพร่ข้อมูลผลงานด้านการวิจัย สนับสนุนส่งเสริมการสร้างเสริมความเข้มแข็งเครือข่ายงานวิจัย ด้านบรรยากาศและสิ่งอำนวยความสะดวก มหาวิทยาลัยบูรพา ว่าเป็นความพยายามในการสร้างบรรยากาศการทำวิจัย โดยเร่งหามาตรการส่งเสริมการทำวิจัย การจัดประชุมทางวิชาการในระดับนานาชาติ การเปิดเวทีการนำเสนอผลงานวิจัยทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศ การพัฒนาฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีการจัดตั้งศูนย์เครื่องมือทั้งที่สามารถใช้เป็นพื้นฐานและเฉพาะสาขาวิชาให้บริการทั้งบุคลากร

ภายในและภายนอก โดยมีการเก็บค่าใช้จ่าย และเห็นว่า มหาวิทยาลัยควรมีศูนย์เครื่องมือกลางสำหรับการทำผลงานวิจัย ในแต่ละกลุ่มสาขาวิชา ซึ่งสามารถใช้ร่วมกันได้เป็นพื้นฐาน และให้ส่วนงานจัดซื้อเครื่องมือวิจัยในลักษณะเฉพาะสาขามาใช้ในการทำงานวิจัยที่มีลักษณะเฉพาะ และมีหน่วยงานกลางของมหาวิทยาลัยควรทำหน้าที่ในการประสานงานติดต่อหาแหล่งทุนจากหน่วยงานภายนอก และประชาสัมพันธ์ไปยังส่วนงานต่าง ๆ รวมถึงลักษณะของงานวิจัยในปัจจุบันที่มีลักษณะบูรณาการรวมหลาย ๆ ศาสตร์ไว้ในผลงานวิจัยเดียว เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัยสูงสุด

อภิปรายผล

1. สภาพการบริหารงานด้านการวิจัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ด้านนโยบายการวิจัย จากการที่มหาวิทยาลัยบูรพา ได้ตั้งเป้าหมายที่จะเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย ในปี พ.ศ. 2563 และมีอธิการบดีของมหาวิทยาลัย เป็นประธานคณะกรรมการส่งเสริมการวิจัย และมีส่วนสำคัญในการกำหนดนโยบายและแนวทางการทำวิจัย เพื่อให้ประสบผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของสุดา เตียเจริญ (2554) ในการศึกษาองค์ประกอบของการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย องค์ประกอบที่เหมาะสมมากที่สุดที่กลุ่มที่เป็นมหาวิทยาลัยวิจัยและกลุ่มที่ยังไม่ใช่มหาวิทยาลัยวิจัยเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน 3 อันดับแรก ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์มุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยที่เน้นการวิจัย ผู้บริหารระดับสูงมีวิสัยทัศน์มุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย และมหาวิทยาลัยมีกลยุทธ์ในการผลักดันให้เกิดกลุ่มการวิจัย/หน่วยวิจัย/ศูนย์วิจัย/สถาบันวิจัย เพื่อให้เกิดการทำงานอย่างจริงจัง และเข้มแข็งในการพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศ ด้านงบประมาณและการสนับสนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยบูรพามีนโยบายให้ส่วนงานตั้งกองทุนเพื่อการเพื่อสนับสนุนทุนในการทำวิจัยและครอบคลุมทุกสาขาวิชาที่เปิดสอน

ในมหาวิทยาลัย แต่ก็ยังมีงบประมาณจำกัดในการให้ทุนวิจัยต่อโครงการซึ่งน้อยเกินไปไม่เพียงพอต่อการวิจัย อีกทั้งการปฏิบัติตามระเบียบขั้นตอนของการเบิกจ่ายงบประมาณตามประกาศของมหาวิทยาลัย อาจก่อให้เกิดปัญหาทำให้นักวิจัยรู้สึกยุ่งยากและขาดแรงจูงใจในการเสนอขอทุนวิจัย ในขณะที่เงินทุนวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกมักเป็นการตกลงการเบิกจ่ายเงินทุนระหว่างหน่วยงานภายนอกกับนักวิจัยในแต่ละโครงการ โดยมีส่วนงานเป็นผู้ติดตามและกำกับการดูแลการใช้เงินทุนและส่งผลงานวิจัยของนักวิจัยแก่เจ้าของทุน และมีการหักค่าธรรมเนียมให้กับมหาวิทยาลัย และส่วนงานตามเกณฑ์ที่ตกลงกันเท่านั้น จึงค่อนข้างจะมีความคล่องตัวในการเบิกจ่ายมากกว่าทุนวิจัยที่มาจากรายได้ของส่วนงานและทุนอุดหนุนจากรัฐบาล นอกจากนี้ มหาวิทยาลัย ยังไม่มีหน่วยงานกลาง ที่ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างนักวิจัยกับแหล่งทุนภายนอก โดยอาจเป็นฝ่ายรับงานวิจัยมาแล้วส่งต่อกระจายตามสาขา ซึ่งวิธีการดังกล่าว นอกจากจะช่วยให้ผู้วิจัยมีแหล่งหาทุนวิจัยเพิ่มแล้ว ยังสามารถจัดโครงการวิจัยในลักษณะบูรณาการรวมเอาหลาย ๆ ศาสตร์มาไว้ในโครงการเดียวตามแนวการวิจัย (Theme) ของมหาวิทยาลัยได้ ด้านการพัฒนาบุคลากรการวิจัย มหาวิทยาลัยได้มีการเปิดรับนิสิตที่เพิ่มมากขึ้นรวมถึงการเปิดสาขาวิชาที่เป็นที่ต้องการของตลาด นำแนวคิดทางการตลาดมาใช้ในการจัดกลุ่มผู้เรียน มีนวัตกรรมทางหลักสูตร การเรียนการสอนใหม่ ๆ เกิดขึ้นมาก เกิดการแสวงหารายได้มากกว่าการสร้างองค์ความรู้เนื่องจากมหาวิทยาลัยยังต้องพึ่งรายได้หลักจากค่าหน่วยกิต ทำให้เป็นข้อจำกัดต่อการพัฒนาสร้างสรรค์ส่วนที่เป็นการสนับสนุนการวิจัย การบริการสังคม หรือสาธารณชน ซึ่งปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ทดลองพบ สุสังกร์กาญจน์ และคณะ(2549) ค้นพบในรายงานฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัยเพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สู่การเป็นมหาวิทยาลัยที่เน้นการวิจัย และสอดคล้องกับ ผลการ

ศึกษาของพงษ์พัชรินทร์ พุระวัฒนะ (2545 อ้างถึงในปรัชญา เวสารัชช, 2546) ที่ศึกษาเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาวัฒนธรรมวิจัยของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาของรัฐยังพบว่า วัฒนธรรมการวิจัยของอาจารย์ในปัจจุบันไม่เอื้อต่อการทำวิจัยของอาจารย์ และส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับงานสอนมากกว่างานวิจัย ของการปฏิบัติงาน การสร้างวัฒนธรรมการวิจัยนั้นจะช่วยสร้างระบบความเชื่อและค่านิยม อีกทั้งจะช่วยกำหนดพฤติกรรมในการทำงานวิจัยของอาจารย์ (ปีนเรศ กาศอุดม, 2551) ด้านเครือข่ายการวิจัย มหาวิทยาลัยบูรพาได้มีการสนับสนุนการสร้างเครือข่ายทั้งภายในมหาวิทยาลัย เครือข่ายระหว่างสถาบันอุดมศึกษาภายในประเทศ และเครือข่ายระหว่างอุดมศึกษาต่างประเทศ โดยเครือข่ายที่สร้างขึ้นจะเป็นเครือข่ายทั้งแบบที่เป็นทางการ (มีการลงนาม MOU ร่วมกัน) และแบบที่ไม่เป็นทางการ (มีการอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวในการร่วมมือ) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศิริโรจน์ ผลพันธิน (2548) ที่ศึกษา รูปแบบการบริหารงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาเนื่องจากในแต่ละมหาวิทยาลัยมีศักยภาพในการเรียนการสอน และการวิจัยที่แตกต่างกัน มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางหรือความเป็นเลิศเฉพาะด้านแต่ไม่สามารถสร้างความเป็นเลิศได้ในทุกศาสตร์สาขาวิชาที่เปิดสอน จึงจำเป็นต้องมีการแสวงหาความร่วมมือกับต่างสถาบันซึ่งผลการสร้างเครือข่ายวิจัยดังกล่าว มหาวิทยาลัยได้รับประโยชน์ทั้งในแง่ของการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ และ การเผยแพร่ผลงานวิจัยไปยังกลุ่มเครือข่ายวิจัยอื่น ๆ ได้อีกด้วย ด้านบรรยากาศและสิ่งอำนวยความสะดวก มหาวิทยาลัยบูรพามีมาตรการที่ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศการวิจัย การจัดประชุมวิชาการ การส่งเสริมอาจารย์เข้าร่วมประชุมวิชาการทั้งภายในและต่างประเทศ การเชิญนักวิจัยชั้นนำมาบรรยายและแลกเปลี่ยนที่มหาวิทยาลัย สอดคล้องกับลักษณะการบริหารและการพัฒนางานวิจัยสำหรับมหาวิทยาลัยแห่งการวิจัยของกิตติชัย ไตรรัตนศิริชัย (2552, อ้างถึงใน บุศรา สารเกษ, 2555) ที่กล่าวว่า

การสร้างบรรยากาศการวิจัยให้เกิดขึ้นจากการกิจกรรม การจัดการความรู้ด้านการวิจัย ซึ่งเป็นการช่วยสร้าง วัฒนธรรมการวิจัย กระตุ้นกิจกรรมการวิจัยอย่างต่อเนื่อง สำหรับเครื่องมือที่ช่วยในการทำงานวิจัย โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในความรับผิดชอบดูแลตามส่วนงาน เช่น ศูนย์เครื่องมือคณะวิศวกรรม ศูนย์ปฏิบัติการทางงาน วิจัยของคณะวิทยาศาสตร์ ซึ่งแต่ละส่วนงานจะจัดสรรงบประมาณมาใช้จ่ายสร้างศูนย์เครื่องมือเอง ทำให้ผู้บริหาร ส่วนงานบางคนเห็นว่า มหาวิทยาลัยควรจัดตั้งศูนย์เครื่องมือสำหรับการวิจัยที่สามารถใช้เป็นพื้นฐานของงานวิจัย ได้สำหรับทุกสาขาวิชา เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการจัดซื้อ เครื่องมือนั้น ๆ โดยหากเป็นเครื่องมือที่มีลักษณะเฉพาะ สาขา ก็ให้ส่วนงานเป็นฝ่ายดำเนินการจัดซื้อเอง

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานด้านการ วิจัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ผลจากการศึกษาเอกสาร การสังเกตลักษณะการ บริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพา การสัมภาษณ์เชิง ลึกเพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหารมหาวิทยาลัยและการจัดประชุม เสวนา ร่วมกันระหว่างกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่า ด้าน นโยบายการวิจัย ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ควรกำหนด นโยบายให้มหาวิทยาลัยมีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยใน ศาสตร์เฉพาะทาง ตามข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาของ ศิริโรจน์ ผลพันธิน (2549) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Cohn J. Funston (อ้างถึงใน สุดา เตียเจริญ, 2555) เนื่องจากมหาวิทยาลัยไม่สามารถพัฒนาการวิจัยได้ทุก เรื่อง ด้วยความจำกัดด้านทรัพยากรและงบประมาณ นโยบายส่งเสริมให้เกิดการวิจัยควรดำเนินการร่วมกับ นโยบายการสร้างวัฒนธรรมการวิจัยให้เกิดขึ้นภายใน มหาวิทยาลัย โดยรณรงค์ให้บุคลากรของมหาวิทยาลัย เห็นความสำคัญของการมีผลงานวิจัย นอกจากนี้ ยังควร มีการจัดทำแผนแม่บทการวิจัยทุก 3 – 5 ปีควบคู่ไปกับ นโยบายหรือยุทธศาสตร์ของรัฐบาล และปรับเปลี่ยนให้

สอดคล้องทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ด้านงบประมาณ และการสนับสนุนการวิจัย ผู้วิจัยเห็นว่ามหาวิทยาลัย บูรพาควรเพิ่มพูนทุนสนับสนุนการวิจัยมากขึ้น เพื่อใช้ ในการสนับสนุนการพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย การนำ เสนอผลงานทั้งการตีพิมพ์และการนำเสนอในโครงการ วิชาการ สอดคล้องกับ Laura Leal (2010, อ้างถึงใน บุศรา สารเกษ. 2555) ที่ศึกษาการจัดตั้งกองทุนเพื่อ การวิจัย (RDF) พบว่า หากยังมีการสนับสนุนของกอง ทุนเพื่อพัฒนาวิจัยจะสามารถพัฒนาศักยภาพในการวิจัย ให้มีระดับสูงขึ้นต่อไปได้ โดยให้มีงบประมาณเพื่อการ จัดหาทรัพยากร ซ่อมแซมวัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือในกรณี ฉุกเฉิน รวมทั้งงบประมาณสนับสนุนการตีพิมพ์เผยแพร่ ผลงานวิจัยในระดับนานาชาติที่แน่นอนต่อเนื่องเพื่อการ สนับสนุนการนำเสนอและการเผยแพร่ผลงานวิจัยทุกปี นอกจากนี้แล้วมหาวิทยาลัยบูรพา ต้องมีการปฏิรูประบบ การเงินโดยเฉพาะรูปแบบการหารายได้ ใช้วิธีการให้ บริการทางการศึกษาที่หลากหลายเพื่อให้ได้มาซึ่งแหล่ง รายได้เพิ่มขึ้น นอกจากรายได้ที่มาจากจากการจัดการเรียน การสอน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข (2549) ได้ศึกษาเรื่อง อนาคตภาพ การเป็นมหาวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ให้ข้อ เสนอแนะจากผลงานวิจัยว่า มหาวิทยาลัยควรกำหนด ยุทธศาสตร์เชิงรุกในการเพิ่มพูนสนับสนุนงานวิจัย จัดสรรงบประมาณส่งเสริมอาจารย์ใหม่เพื่อการวิจัย ปรับ เปลี่ยนระบบงบประมาณให้สอดคล้องกับธรรมชาติงาน วิจัยในแต่ละสาขาวิชาหรือแต่ละคณะ และการแสวงหา แหล่งทุนบริจาคจากองค์กรภายนอกมหาวิทยาลัยเพื่อ พัฒนางานวิจัยของมหาวิทยาลัยซึ่งหากมหาวิทยาลัย บูรพาสามารถจัดหารายได้ทางอื่นโดยไม่ต้องพึ่งรายได้ จากการจัดการเรียนการสอนเป็นหลักแล้ว จะช่วยให้ ภาระงานทางด้านการสอนของอาจารย์ลดลง มีเวลาเพิ่ม มากขึ้นในการทำงานวิจัย ซึ่งมหาวิทยาลัยอาจใช้วิธีการ กำหนดมาตรฐานภาระงานด้านการสอนและการวิจัยของ คณาจารย์ให้ชัดเจนมากขึ้นได้ ด้านการพัฒนาบุคลากร

ด้านการวิจัย มหาวิทยาลัยบูรพา ควรเน้นการสนับสนุน ส่งเสริมการสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ ที่มาจากอาจารย์ที่ยังไม่มีประสบการณ์ และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา การสร้างมาตรฐานใจให้เกิดความรู้สึกรักการทำงานวิจัย การสนับสนุนพัฒนาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย การส่งเสริมให้นักวิจัยทำงานเป็นทีมหรือเป็นเครือข่ายการวิจัย สอดคล้องตามคำแนะนำที่ได้จากการศึกษาวิจัยของ ศิริโรจน์ ผลพันธิน (2549) และควรเร่งสร้างนักวิจัยมืออาชีพ และเน้นให้อาจารย์ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักเป็นนักวิจัย พัฒนาบุคลากรระดับผู้เชี่ยวชาญให้ได้รับทุนการศึกษาต่อในวิชาชีพ การจ้างผู้เชี่ยวชาญเป็นที่ปรึกษาประจำโครงการวิจัย หรือสถาบันวิจัยต่าง ๆ สำหรับแนวทางการสร้างขวัญกำลังใจแก่นักวิจัย ได้รับการนำเสนอจาก ฉลองภพ สุสังกร์กาญจน์และคณะ (2549) ที่ศึกษาโครงการวิจัยเพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สู่การเป็นมหาวิทยาลัยที่เน้นการวิจัย พบว่า มหาวิทยาลัยควรมีการสร้างใจในการทำวิจัยให้กับคณาจารย์ โดยได้แบ่งแรงจูงใจออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) แรงจูงใจที่เป็นตัวเงิน มหาวิทยาลัยอาจแบ่งผลตอบแทนเพิ่มไว้ในกรณีที่สามารถบริหารโครงการวิจัยได้ดี และมีงบประมาณโครงการเหลือ หรือนำไปใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนได้ 2) แรงจูงใจที่ไม่ใช่ตัวเงิน ใช้ระบบการสร้างวัฒนธรรมยกย่องผลงานวิจัย และนักวิจัยที่มีผลงานโดดเด่น ตลอดจนการจัดเวทีสัมมนาหรือประชุมทางวิชาการเพื่อให้โอกาสนักวิจัยได้เผยแพร่ผลงาน และได้รับการยอมรับมากขึ้น และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้บริหารส่วนงานภายในมหาวิทยาลัยบูรพา ที่เห็นว่ามหาวิทยาลัยควรมีการจัดอันดับนักวิจัยเป็นระบบแชมป์ และการรักษาแชมป์ การมอบรางวัลแก่นักวิจัยที่มีผลงานโดดเด่นในแต่ละปี ด้านเครือข่ายการวิจัย นอกจากเครือข่ายที่มีการร่วมมือทางด้านวิชาการและด้านงานวิจัยแล้ว มหาวิทยาลัยบูรพาควรร่วมมือด้านการวิจัยกับภาคเอกชนด้วย เนื่องจากลักษณะของมหาวิทยาลัยจะมีองค์ความรู้พื้นฐาน และบุคลากรที่สามารถทำงานวิจัยได้

ในขณะที่ภาคเอกชน โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรม มีองค์ความรู้จากการสร้างนวัตกรรมการผลิต รวมถึงการมีเงินทุนสนับสนุนในการทำวิจัย จะทำให้เกิดผลงานวิจัยที่นำไปประยุกต์พัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นการต่อยอดองค์ความรู้เดิมสอดคล้องกับฉลองภพ สุสังกร์กาญจน์และคณะ (2549) ที่ศึกษาโครงการวิจัยเพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สู่การเป็นมหาวิทยาลัยที่เน้นการวิจัย ที่พบว่า การสร้างเครือข่ายการวิจัยประกอบด้วย ความร่วมมือด้านการวิจัยกับภาคเอกชน เช่น รูปแบบของความร่วมมือการวิจัย รูปแบบของการร่วมทุน และความร่วมมือด้านการวิจัยกับต่างประเทศ ประกอบด้วย การร่วมวิจัยกับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่เน้นการวิจัยในต่างประเทศ การเข้าร่วมประชุมในระดับนานาชาติ และการสร้างเครือข่ายกับนักวิจัยในแวดวงวิชาการเดียวกันเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตลอดจนดึงดูดเงินทุนวิจัยจากต่างประเทศ เข้าสู่มหาวิทยาลัย ด้านบรรยากาศและสิ่งอำนวยความสะดวก มหาวิทยาลัยควรมีฐานข้อมูลนักวิจัย โดยใช้ระบบ MIS เป็นระบบกลาง เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริหารและการบริหารมหาวิทยาลัย โดยสามารถให้นักวิจัยทำการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย ได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้มหาวิทยาลัยควรอำนวยความสะดวกในการทำวิจัย โดยจัดวัสดุ เครื่องมือ อุปกรณ์ในการทำวิจัยให้กับอาจารย์ มีเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการ นักวิทยาศาสตร์ บุคลากรสนับสนุนการวิจัย การตั้ง Central Lab ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุศรา สารเกษ (2555) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบ กลไก การบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏ นอกจากนี้ ยังมีการจัดฝึกอบรมนักวิจัย เชิงปฏิบัติการ การให้ความรู้ในลักษณะการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) โดยกำหนดให้ผู้เข้าร่วมรับการอบรมต้องเข้าอบรมทุกครั้ง นอกจากนี้ ตามข้อเสนอแนะที่ได้รับจาก สุดา เตียเจริญ (2554) ที่ศึกษาองค์ประกอบของการเป็นมหาวิทยาลัย ได้มีข้อเสนอแนะว่า มหาวิทยาลัยต้องมีโครงสร้างพื้นฐานในการทำวิจัย เพื่ออำนวยความสะดวกและสนับสนุนให้

อาจารย์/ นักวิจัย สามารถทำงานวิจัยได้อย่างเต็มที่และผลิตผลงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง มีการสร้างบรรยากาศในการทำวิจัย เช่น การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการให้อาจารย์/ นักวิจัย ได้พบปะแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในบรรยากาศที่ไม่เป็นทางการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้จากผลการวิจัยสภาพการบริหารงานด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพา ในปัจจุบันมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อมุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยบูรพาใน ปี พ.ศ. 2563 ดังนั้น เพื่อให้มหาวิทยาลัยบรรลุเป้าหมาย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้รับจากผลวิจัย ดังนี้ 1) มหาวิทยาลัยบูรพาควรกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยในศาสตร์เฉพาะทาง สร้างจุดเด่นด้านการวิจัยของตนเอง เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานและยอมรับของสังคม รวมถึงมีนโยบายที่ส่งเสริมให้เกิดงานวิจัยที่มีลักษณะบูรณาการระหว่างศาสตร์ที่โดดเด่นเฉพาะทางร่วมกับศาสตร์ในสาขาวิชาอื่นๆ ที่มหาวิทยาลัยเปิดสอน 2) มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายการสร้างวัฒนธรรมการวิจัยให้บุคลากรของมหาวิทยาลัยเห็นความสำคัญของการทำงานวิจัย และกระตุ้นให้เกิดผลงานสร้างสรรค์ในการค้นพบสิ่งใหม่ 3) มหาวิทยาลัยควรมีการจัดทำแผนแม่บทการวิจัยทุก 3 – 5 ปีควบคู่ไปกับนโยบายหรือยุทธศาสตร์ของรัฐบาล เพื่อปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป และมีการเชื่อมโยงแผน

ยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ กลยุทธ์ กิจกรรม ตัวชี้วัดความสำเร็จอย่างชัดเจนสอดคล้องระหว่างมหาวิทยาลัยกับส่วนงาน 4) มหาวิทยาลัยบูรพาควรมีการพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศ (Center of Excellence) สาขาวิชาต่าง ๆ โดยแบ่งโครงสร้างตามกลุ่ม (Cluster) รวมลักษณะงานวิจัยและเป้าหมายที่ใกล้เคียงกัน เพื่อพัฒนาขีดความสามารถการวิจัยของกลุ่มต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยบูรพา และส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน 5) มหาวิทยาลัยควรมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการวิจัยเพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการวิจัย เช่น การสนับสนุนการพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย การนำเสนอผลงานทั้งการตีพิมพ์และการนำเสนอในการประชุมทางวิชาการ 6) มหาวิทยาลัยบูรพาต้องมีการปฏิรูประบบการเงินโดยเฉพาะควรมีรูปแบบการหารายได้จากบริการทางการศึกษาที่หลากหลายเพื่อให้ได้มาซึ่งแหล่งรายได้เพิ่มขึ้น และ 7) มหาวิทยาลัยต้องมีโครงสร้างพื้นฐานในการทำวิจัย เพื่ออำนวยความสะดวกและสนับสนุนให้อาจารย์/ นักวิจัย สามารถทำงานวิจัยได้อย่างเต็มที่และผลิตผลงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง มีการสร้างบรรยากาศในการทำวิจัย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้ 1) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมการวิจัยของบุคลากรสายวิชาการของมหาวิทยาลัย 2) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผู้นำ และภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัย 3) ควรศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

- ฉลองภพ สุตังกรกาญจน์ และคณะ. (2549). *โครงการวิจัยเพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สู่การเป็นมหาวิทยาลัยที่เน้นการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข. (2549). *อนาคตภาพการเป็นมหาวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุศรา สารเกษ. (2555). *แนวทางการพัฒนาระบบ กลไก การบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏ*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสถิติประยุกต์, คณะสถิติประยุกต์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2546). *ข้อเสนอต่อการปฏิรูประบบวิจัยในมหาวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: ทบวงมหาวิทยาลัย.
- ปิ่นนเรศ กาสุดม. (2551). การพัฒนารูปแบบการสร้างความรู้จากการปฏิบัติของอาจารย์พยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. *วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม*, 4(2), 121-139.
- มหาวิทยาลัยบูรพา. (2552, 20 พฤศจิกายน). *รายงานการประชุมสภามหาวิทยาลัยบูรพา ครั้งที่ 6/2552*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศิริจรรย์ ผลพันธ์. (2548). *รูปแบบการบริหารงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สังคม จันทวีพิเศษ. (2555). การพัฒนาตัวแบบสมรรถนะที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม*, 8(1), 19-31.
- สุดา เตียเจริญ. (2554). *องค์ประกอบของการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย*. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2553). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2553 (ฉบับเดือนพฤศจิกายน 2553)*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- Andreatta, B. (2009). *Navigating the Research University: A Guide for first-year students* (2nd ed.). Boston: Wadsworth Cengage Learning.
- Creswell, J.W. (1998). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Traditions*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Welker, M.E. (2006). A Report on Research Activities at Research Universities. *Research Management Review*, 15(1), 1-11.

**พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อผลการ
ประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาปราชินบุรี เขต 2 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา***
**Academic Behavior of Schools Administrators Affecting External
Assessment in Schools under Prachinburi Primary Educational
Area Office 2**

ศรีประภา เหมนาค**

ดร.ชัยพนธ์ รังงาม***

ดร.สมุทพร ชำนาญ****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชินบุรี เขต 2 และเพื่อสร้างสมการพยากรณ์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน ของสถานศึกษารัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชินบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2555 กำหนดขนาดโรงเรียนเป็นชั้นในการสุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่าง 74 โรงเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครูผู้สอน 276 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับตอนที่ 1 และแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับตอนที่ 2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบหลายขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชินบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด
2. ระดับผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชินบุรี เขต 2 โดยรวมและรายมาตรฐานทุกมาตรฐานอยู่ในระดับดีมาก
3. พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชินบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

4. จากสมการพยากรณ์ที่ดีที่สุด พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ของพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (X_8) และด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน (X_3) สามารถพยากรณ์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวม ($\hat{Y}$) ได้ร้อยละ 35.10 และสามารถพยากรณ์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.348 + .238 (X_8) + .194(X_3)$$

คำสำคัญ : พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการ/ผู้บริหารสถานศึกษา/การประเมินคุณภาพ ภายนอกของสถานศึกษา/สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

Abstract

The research aims to study the relation between the academic behaviors of school administrators affecting external assessment results in school under Prachinburi Primary Education Area Office 2, and building the prediction equation of external assessment results of schools. The sampling group was teachers of public schools under Prachinburi Primary Education Area Office 2, academic year 2012 whereas the sample size of schools as 74 was determined by random sampling and the questionnaire respondents were 276 teachers. The data collection tool was 4-rating scale of section I and 3-rating scale of section II while the statistics of data analysis were means, standard deviation, Pearson co-efficient, and multi-step regression analysis.

It was found that

1. Scale of academic behavior of school administrators under Prachinburi Primary Education Area Office 2 overall was all highly rated.

2. Scale of external assessment results of school under Prachinburi Primary Education Area Office 2 overall was very good .

3. Academic behaviors of school administrators under Prachinburi Primary Education Area Office 2 overall and each aspect were positively and significantly related at 0.05.

4. Based on the ultimate prediction equation, it was shown that prediction variable of academic behavior of school administrators in terms of internal assurance system development of school (X_8) and assessment (X_3) were able to predict the external assessment result of schools under Prachinburi Primary Education Area Office 2 overall ($\hat{Y}$) 35.10 percent and to achieve the external assessment results of schools Education under Prachinburi Primary Education Area Office 2 significantly at 0.05 based on raw scores of regression equation as follow:

$$\hat{Y} = 1.348 + .238 (X_8) + .194(X_3)$$

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 1)

การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในการปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กระจายอำนาจในการบริหารงานสถานศึกษาออกเป็น 4 งาน ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งงานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษามากที่สุด สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 4)

ความสำคัญและนโยบายการกระจายอำนาจการศึกษาของรัฐบาล ตามเจตนารมณ์ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทำให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยมีผู้นำน้องคร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจึง

ได้รับมอบอำนาจและความรับผิดชอบตามภารกิจ และมีอิสระในการบริหารจัดการตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่จะสั่งการอนุญาต อนุมัติหรือปฏิบัติราชการตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ ดังนั้นพฤติกรรมการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะบริหารจัดการการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามเป้าหมายได้ เพราะพฤติกรรม การบริหารเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีระบบความสัมพันธ์ของกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์การซึ่งเปรียบเทียบ สมอง ขาและผละ กำลังของผู้บริหาร ที่ผู้บริหารทุกวงกรจะต้องใช้เป็นวิถีทางไปสู่ความสำเร็จในการทำงาน (Knezevich, 1975,p. 5) สอดคล้องกับแนวคิดของ จันทรานี สงวนนาม (2545,หน้า 143) และปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543,หน้า 1) ที่กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษาไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใดมาตรฐาน และคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องมาจากงานวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา และจะเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ซึ่งจะเกี่ยวข้องทางตรงหรือทางอ้อมก็ขึ้นอยู่กับที่ลักษณะงานนั้น ดังนั้นน่าจะสรุปได้ว่า พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปสู่มาตรฐานการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาได้เป็นอย่างดี

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของประเทศ มุ่งเน้นการบริหารจัดการเป็นเอกภาพ มีการกระจายอำนาจรวมทั้งกำหนดมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบที่ต่อเนื่องชัดเจน ซึ่งในหมวดที่ 6 เกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 “ให้มีระบบการ

ประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพมาตรฐาน การศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบประกันคุณภาพ ภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก” มาตรา 48 “ให้หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดให้มี ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่ง ของกระบวนการ บริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการ จัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และ รับรองการประกันคุณภาพภายนอก” มาตรา 49 “ให้มี สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์วิธี ประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการ จัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถาน ศึกษา โดยให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถาน ศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งทุกห้าปีนับตั้งแต่การ ประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วย งานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน”

พระราชบัญญัติดังกล่าวและความสำคัญของงาน วิชาการในโรงเรียนดังกล่าวจึงจำเป็นที่ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน จะต้องดูแล เอาใจใส่ เป็นพิเศษ โดยจะต้องรับผิดชอบเป็น ผู้นำครูในด้านวิชาการเป็นอันดับแรกและต้องทำงานร่วมกับครู สนับสนุนกระตุ้นเตือนให้คำแนะนำและประสาน งานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิผลในด้านการเรียนการสอน ถึง แม้ว่างานวิชาการจะเป็นงานหลักของโรงเรียน แต่ก็ยังมีผู้บริหารจำนวนหนึ่งที่มองว่างานด้านอื่นสำคัญกว่า งานวิชาการ ทำให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา การจัดการศึกษาในโรงเรียนจึงต้องการการบริหารที่มี ประสิทธิภาพสูง

จากผลการประเมินระดับคุณภาพนักเรียนปีการ ศึกษา 2554 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ปราจีนบุรี เขต 2)ทำให้ทราบถึงคุณภาพนักเรียนในระดับ ช่วงชั้นต่าง ๆ พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ลดลงทุกวิชา ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่ต้องนำมาพัฒนา และเป็นปัญหาสำคัญต้องหาทางแก้ไขทำให้มีคุณภาพดี ขึ้นต่อไป สภาพเช่นนี้จึงอาจสรุปได้ว่าเกิดจากปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ควบคุมดูแลนักเรียนที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดี และพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้ตรงกับความต้องการของ ตลาดและหลักการประเมินคุณภาพภายนอกของสถาน ศึกษา สำคัญที่สุดที่ทำให้สถานศึกษามีความมั่นคงและมีคุณภาพ คือ ประสิทธิภาพหรือไม่นั้นมักจะพิจารณาที่ผล สัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับผลการประเมิน คุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 เพื่อเป็น ประโยชน์ในการปรับปรุงการบริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษาและพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษา นำสู่ ความสำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของพฤติกรรมการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับผลการประเมินคุณภาพ ภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับผล การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ผลการประเมิน คุณภาพภายนอกของสถานศึกษาจาก พฤติกรรม

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2

คำถามในการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งศึกษาในเรื่องพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 ดังนั้นคำถามในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

1. พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 อยู่ในระดับใด

2. ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 อยู่ในระดับใด

3. พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับ ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 หรือไม่

4. พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถทำนายผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 ได้หรือไม่

สมมุติฐานของการวิจัย

1. พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2

2. พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 สามารถทำนายผลการประเมินการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 ได้

ขอบเขตในการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหาในการศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 ในงานวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะ 8 ด้าน ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ 2546 ,หน้า 32-33)

2. ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 มาตรฐานด้านผู้เรียน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์กรมหาชน 2546, หน้า 91-98) กำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 976 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 976 คน

ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 276 คน โดยคำนวณหากลุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-610) จากนั้นจึงใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) กำหนดขนาดโรงเรียนเป็นชั้นในการสุ่มได้กลุ่มตัวอย่าง 74 โรงเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครูผู้สอน 276 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น การบริหารงานวิชาการ

3.2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

3.2.2 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้

3.2.3 ด้านการวัดผล ประเมินผล และ

เทียบโอนผลการเรียน

3.2.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ

การศึกษา

3.2.5 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและ

เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3.2.6 ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

3.2.7 ด้านการนิเทศการศึกษา

3.2.8 ด้านการพัฒนาระบบประกัน

คุณภาพภายในสถานศึกษา

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการประเมิน

คุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยเครื่องมือดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scal) แบ่งเป็น 4 ระดับตามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 32 ข้อ ใน 8 ด้าน

2. แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scal) แบ่งเป็น 3 ระดับตามผลการประเมิน

คุณภาพภายนอก มาตรฐานด้านผู้เรียนซึ่งประเมินโดยสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) จำนวน 15 ข้อ ใน 4 มาตรฐาน

3. การหาค่าคุณภาพเครื่องมือโดยดัชนีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับความมุ่งหมายของการวิจัย จำนวน 47 ข้อ ตามเกณฑ์ 0.66 ตลอดจนความเหมาะสมของแต่ละข้ออยู่ในระดับ 1.0

4. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation) โดยได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.46 -0.85 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาสถิติที่ใช้คือ ค่าคะแนนเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

2. การทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 1 “พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2” สถิติที่ใช้ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson’s Product-Moment Correlation)

3. การทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 2 “พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 สามารถทำนายผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 ได้” สถิติที่ใช้คือการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบหลายขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อเลือกสมการพยากรณ์ที่ดีที่สุด

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า

1.ระดับของพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับ มากที่สุด เรียงคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน และด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2.ระดับผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับดีมาก เรียงคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และ มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์

3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 พบว่า ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการ

ของผู้บริหารสถานศึกษาในทุกด้านมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง .422 ถึง .565 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ภาพรวมสามารถพยากรณ์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาจากพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรีเขต 2 พบว่า พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนเป็นตัวแปรที่ดีที่สุดโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมของ 2 ด้าน มีค่าเท่ากับ .593 และสามารถพยากรณ์ ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 ได้ ร้อยละ 35.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 เมื่อนำค่าสถิติตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดมาสร้างสมการพยากรณ์ ได้สมการพยากรณ์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรีเขต 2 ในสมการคะแนนดิบ ดังนี้ $\hat{Y} = 1.348 + .238(X_8) + .194(X_3)$

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับของพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพราะเป็นกระบวนการที่มีระบบความสัมพันธ์ของกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์การซึ่งเปรียบเสมือนสมอง แขน ขา และพลังกำลังของผู้บริหาร ที่ผู้บริหารทุกวงการจะต้องใช้เป็นวิถีทางไปสู่ความสำเร็จในการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี

เขต 2 มีความรู้ ความเข้าใจในขอบข่ายการบริหารงาน วิชาการอย่างชัดเจน มีอำนาจบริหารอย่างอิสระขณะเดียวกันก็รับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจของตนอย่างเต็มที่ สามารถจัดการศึกษาได้ตามบทบาท ภารกิจ ขนาดของสถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาทั้งยังทำหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานให้บรรลุตามภารกิจหน้าที่ และจุดมุ่งหมายของหน่วยงาน ทำให้สามารถดำเนินการได้ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ผู้บริหารมีลักษณะของการเป็นผู้นำที่ดีมีการวางแผนงานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง มีการควบคุมกระบวนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกให้บุคลากรในสถานศึกษาได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษา ดังที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2545, หน้า 2) ได้กล่าวว่า การบริหารงาน วิชาการ หมายถึง กระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลการสอน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน สอดคล้องกับกฤษฎา โอภาสวัฒนา (อ้างถึงในอภานุญช่วย, 2537 หน้า 64) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารในการวางแผนงานวิชาการ ดังนี้ มีกระบวนการวางแผน นำสู่การปฏิบัติ นิเทศติดตามประเมินผล จนกระทั่งนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จากผลการวิจัยของผู้วิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประทวน พรหมจ้อย (2548, หน้า 82-84) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผลการวิจัยพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องงานวิจัยของบังอร กาญจนพันธุ์ (2553) เรื่องการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอกระบุรี เขต

พื้นที่การศึกษาพังงา พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอกระบุรี เขตพื้นที่การศึกษาพังงา ในภาพรวมนั้นปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเรียงลำดับ พบว่า ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้ เพราะมาตรฐานการศึกษา เป็นเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท ทุกรูปแบบ ตลอดจนใช้เป็นเครื่องมือกำหนดนโยบายการพัฒนาการศึกษาในช่วงเวลาที่เหมาะสม และใช้เป็นเครื่องมือในการนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินความก้าวหน้าของการพัฒนาการศึกษาโดยรวม ซึ่งทุกหน่วยงานต้นสังกัดมุ่งมั่นที่จะพัฒนาโรงเรียนทุกแห่งให้มีคุณภาพใกล้เคียงกันให้มากที่สุด โดยอาศัยข้อกำหนดต่างๆ ที่ระบุไว้ในมาตรฐานการศึกษาแต่ละด้านเป็นทิศทางในการดำเนินจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตสุดท้ายของการจัดการศึกษาเป็นผู้มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และมีคุณลักษณะที่อันพึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตรขั้นพื้นฐานรวมถึงความคาดหวังของสังคม สถานศึกษาที่สามารถสร้างผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีศักยภาพในการให้ ความร่วมมือเพื่อสร้างสรรค์สังคมไทยให้มีคุณภาพและมีการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้จะต้องอาศัยกระบวนการบริหารที่ดีมีประสิทธิภาพสามารถสร้างปัจจัยเกื้อหนุนให้มีความเหมาะสม สอดคล้องและเพียงพอต่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาได้ นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลไปถึงคุณภาพของผู้เรียนด้วย ดังนั้นเมื่อครุตระหนักถึงการพัฒนาทางด้านการเรียนรู้อย่อมส่งผลไปถึงคุณภาพของผู้เรียนด้วยเช่นกัน สอดคล้องกับ สิงโต แก้วกัลยา (2541) ศึกษาวิจัยเรื่อง การตรวจสอบผลการประเมินมาตรฐาน

โรงเรียน พ.ศ. 2541 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1 ผลการ
วิจัยพบว่า ผลการประเมินภายนอกโดยภาพรวม อยู่
ในระดับคุณภาพที่น่าพอใจขั้นสูง โรงเรียนที่ใช้แผนเป็น
เครื่องมือในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและการ
จัดการเรียนการสอนได้จัดการเรียนรู้และทำงานร่วมกัน
โดยเน้นกระบวนการกลุ่ม บุคลากรในโรงเรียนเห็นว่
การให้ความสำคัญและการร่วมมือกันอย่างจริงจังของผู้
มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาส่งผลโดยตรงต่อความสำเรี
อย่างมีคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน และคุณภาพ
ของผู้เรียน สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษ
ขั้นพื้นฐานปี 2555-2558 ของสำนักงานเขตพื้นที่การ
ศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 ได้สรุปถึงผลการ
ดำเนินงานในปีที่ผ่านมาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
5 กลุ่มสาระหลัก เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 และจากการดำเนิน
การจัดอบรม/พัฒนาสื่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียน
การสอนทำให้ผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา
ตัวบ่งชี้มาตรฐานที่ 5 ได้ ระดับ 3 ขึ้นไป (สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 ,2555,
หน้า 18-20)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหาร
งานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับผลการประเมิน
คุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 พบว่า
ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต
2 มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการ
ของผู้บริหารสถานศึกษาในทุกด้าน มีค่าสัมประสิทธิ์
สหสัมพันธ์ระหว่าง.422 ถึง .565โดยทุกด้านมีความ
สัมพันธ์กับผลการประเมินคุณภาพภายนอกในทางบวก
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งพฤติกรรมกา
รบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละด้าน
โดยรวม มีความ สัมพันธ์ทางบวกกับผลการประเมิน
คุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 อยู่ระดับ
ปานกลาง ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า การบริหารงานวิชาการ
เป็นสิ่งชี้วัดคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาซึ่งจุดมุ่งหมาย
ของงานวิชาการอยู่ที่การผลิตผู้เรียนให้มีคุณภาพ ให้
มีความรู้มีจริยธรรมและมีคุณลักษณะที่อันพึงประสงค์
การบริหารงานวิชาการนับว่ามีความสำคัญกว่างานด้าน
อื่นๆ เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาก็คือ การจัดการ
ศึกษาให้มีคุณภาพ มาตรฐานและคุณภาพของสถาน
ศึกษา พิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจาก
งานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดโปรแกรมการ
ศึกษาและจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นหัวใจของสถาน
ศึกษา สอดคล้องกับ ไกรเลิศ โพธิ์นอก (อ้างถึงในกุลสุทธิ
พิกุลแกม 2551, หน้า 111) ที่กล่าวว่า การบริหารงาน
วิชาการเป็นงานหลักเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษา
เป็นงานสำคัญยิ่งเพราะงานวิชาการช่วยพัฒนาสติปัญญา
ความนึกคิดของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีคุณค่าในสังคม การ
บริหารงานวิชาการจะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับผู้บริหารและ
ครู สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลสุทธิ พิกุลแกม (2551)
ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อ
คุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษา นครปฐม เขต 2 พบว่า การบริหาร
งานวิชาการโดยรวม ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงาน
วิจัยของไพรัช หงส์เทียบ (2545) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ
การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามมาตรฐานการ
ศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน
เป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญ
ศึกษาเขตการศึกษา 5 พบว่ามาตรฐานที่ 3 มาตรฐานที่
4 และมาตรฐานที่ 6 มีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียน
การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .01

4. พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของ
ผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการประเมินคุณภาพ
ภายนอกของสถานศึกษาที่ดีที่สุดพบว่า ด้านการพัฒนา

ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุดทั้งนี้เพราะในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็งมีประสิทธิภาพ และดำเนินการอย่างยั่งยืนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในสถานศึกษา ต้องมีการทำงานที่มุ่งประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีความตระหนัก รับรู้และเห็นคุณค่าของการทำงานเป็นระบบมีคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมายและดำเนินกิจกรรม/โครงการที่ใช้ผลการประเมินตนเองผลการประเมินคุณภาพจากองค์กรภายนอกหรือผลการวิจัยที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาเองตลอดจนใช้ผลการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นฐานในการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน การติดตามตรวจสอบและปรับปรุงงานเป็นระยะจะช่วยให้งานบรรลุผลได้ดีและมีประสิทธิภาพ ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนก็จะเป็นที่พึงพอใจกับผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรหรือสถานประกอบการที่รับช่วงต่อจากสถานศึกษาด้วยการดำเนินงานที่ทุกคนมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบร่วมกัน ดังนั้น ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาจะเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่แท้จริงและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีชีวิตในการทำงานของทุกคนเป็นวัฒนธรรมขององค์กรที่ยึดคุณภาพผู้เรียนฝังแน่นอยู่ในจิตใจตลอดเวลา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยันยงค์ สูงงาม (2545) เรื่องการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อรองรับการประเมินภายนอกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ที่เสนอแนะว่า ด้านผลผลิตควรเน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม การมีความฉลาดทางอารมณ์ พัฒนาการทางด้านสมองมุ่งให้เกิดทักษะกระบวนการคิด สอดคล้องกับที่สำนักงาน วิชาการและมาตรฐานการศึกษา ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียน โดยมีอุดมการณ์และยึดหลักการพัฒนาผู้เรียนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ

สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม เป็นผู้มีจริยธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ใฝ่รู้มีทักษะในการแสวงหาความรู้ที่พอเพียงต่อการพัฒนางานอาชีพและคุณภาพชีวิตส่วนตน สามารถเผชิญความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเท่าทัน และชาญฉลาด และมีความเป็นประชาธิปไตย จัดการศึกษาเพื่อความเป็นไทยให้ความรัก และภาคภูมิใจในท้องถิ่นและประเทศชาติ มีความรู้และทักษะพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพสุจริต มีความมุ่งมั่น ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัดอดทน มีลักษณะนิสัยทัศนคติที่พึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมไทย และสังคมโลก และยังมีงานวิจัยของวิรุฬ แสงงาม (อ้างถึงในจารุณี พันธศรี 2546, หน้า 79) ศึกษาเรื่องการประกันคุณภาพ เพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาในจังหวัดปัตตานี พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประกันคุณภาพเพื่อรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา คือปัจจัยเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียน ปัจจัยเกี่ยวกับบุคลากรของโรงเรียน ปัจจัยเกี่ยวกับนักเรียน ผลสรุปการปฏิบัติงานจากการศึกษาวิจัย ยังพบว่า มีพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด อีกตัวหนึ่งที่สามารถพยากรณ์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปราจีนบุรี เขต 2 คือ การวัดผลและประเมินผลซึ่งเป็นกระบวนการตรวจสอบคุณภาพผู้เรียนแสดงให้เห็นพัฒนาการ ความก้าวหน้าความสำเร็จของผู้เรียน สอดคล้องกับกรมวิชาการ (2545 ข, หน้า 3) กำหนดหลักการวัดและประเมินผลการเรียนไว้เป็นข้อมูลให้ครูใช้ในการออกแบบการเรียน การสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนและผู้บริหารนำไปใช้ตัดสินใจในการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สอดคล้องกับ เสรี ชัดแจ้ง (2544, หน้า 15-16) กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดผลและประเมินผลสรุปว่าเป็นการช่วยให้สำรวจความต้องการด้านการศึกษาของแต่ละบุคคลและเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการออกแบบ

การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนยิ่งขึ้น ยังช่วยตรวจสอบประสิทธิภาพของวิธีสอน กิจกรรมการเรียนการสอน โครงการ และอุปกรณ์การเรียนการสอนว่าได้ผลมากน้อยเพียงใด ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร ช่วยให้สารสนเทศแก่ผู้บริหาร เพื่อนำไปใช้จัดทรัพยากร วัสดุครุภัณฑ์ของ และยังช่วยให้สารสนเทศแก่ผู้บริหาร เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจเรื่องการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาการศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนา ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สนับสนุน ส่งเสริมงานวิชาการเกี่ยวกับระบบโครงสร้างองค์กร การกำหนดเกณฑ์การประเมินและตัวชี้วัด การวางแผนการพัฒนาตามระบบการประกันคุณภาพ ดำเนินการพัฒนา

ตามแผน การประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่นและหน่วยงานอื่นและรับรองมาตรฐานการศึกษา

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุน ส่งเสริมงานวิชาการเกี่ยวกับการกำหนดระเบียบหลักฐาน แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผล การจัดระบบการเก็บข้อมูล การดำเนินการวัดผลโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง การเทียบโอนความรู้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้แม้ว่าจะได้ตรวจสอบค้นคว้างานวิจัยมาพอสมควร แต่ก็พบว่ามีความที่สามารทำนายนผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 ได้เพียง 2 ตัว ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ร้อยละ 5.0 ดังนั้นในงานวิจัยต่อไปควรเพิ่มตัวแปรทำนายนอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบตัวแปรที่สามารถทำนายนผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัย ปัญหา สาเหตุและแนวทางการพัฒนาผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ.
- กุลทวี พิกุลแกม. (2551). *การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครปฐม เขต 2*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545*. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

- จารุณี พันธุ์ศรี. (2546). ปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ส่งผลต่อความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียนเอกชน ระดับก่อนประถมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2545). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.
- บังอร กาญจนพันธุ์ และเฉลิมชัย หาญกล้า. (2553). คุณภาพ: การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอกระบุรี เขตพื้นที่การศึกษาพังงา. *วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 22(1) 50-57.
- ประทวน พรหมจ้อย. (2548). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3*. รายงานการศึกษานิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2545). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- _____. (2543). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- ไพรัช หงษ์เทียบ. (2545) *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามมาตรฐานการศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยัณยงค์ สูงงาม. (2545). *การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อรองรับการประเมินภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สิงโต แก้วกัลยา. (2543). *การตรวจสอบผลการประเมินมาตรฐานโรงเรียน พ.ศ.2541 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2. (2555). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2555-2558*. ปราจีนบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2.
- เสรี ชัดเข้ม. (2544). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชา การวัดผลการศึกษา*. ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อำภา บุญช่วย. (2537). *การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- Knezevich, F. N. (1975). *Foundations of Behavioral Research*. New York : Halt, Rinehartand Winston.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Person, K. R. (1993). *Discourse considerations in the hortatory speech of Phraphayom*. Payap University Thesis. Thailand.

การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกรด-เบส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*

Development of Computer-Assisted Instruction on Acid-Base for the 11th Grade Students

อดิศักดิ์ บุญพิศ**
โกวิท กิตติวุฒิสักดิ์***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบส เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับนักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนปกติ และศึกษาเจตคติของนักเรียนกลุ่มทดลองที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกรด-เบส กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิชลคุณธารวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 64 คน ใน 2 ห้องเรียน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และกลุ่มควบคุมเรียนโดยวิธีสอนปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าคือ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบส แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องกรด-เบส แบบวัดเจตคติที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบส สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบส เท่ากับ 0.89 นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเรื่องกรด-เบส สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบส มีเจตคติต่อการเรียนอยู่ในระดับดี

คำสำคัญ : บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบส / เจตคติ

Abstract

The purposes of this research were to study Effectiveness Index of Computer-Assisted Instruction (CAI) on Acid-Base, to compare student's learning achievements between studying with CAI and traditional instruction, and to study attitude of the experimental group toward CAI on Acid-Base.

*วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

**นิสิตหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

The selected sample consisted of 64 Mathayom Suksa V Students in two classrooms of Sichonkunathanvittaya School in the 12th Secondary Education Service Area District during the second semester of the academic year 2011. The students were divided into experimental group learning by CAI and control group learning by traditional instruction. The research instruments were CAI on Acid-Base, chemistry achievements test on Acid-Base and questionnaires on attitude toward CAI on Acid-Base. Statistics employed for data analysis were mean, standard deviation, and t-test. The results were as follows: the Effectiveness Index of CAI in chemistry on Acid-Base was 0.89, students learning by CAI had higher post-test mean score than ones learning by traditional instruction at the statistically significant .05 level, and student's opinions toward the use of the CAI were at good level.

บทนำ

การเรียนการสอนในปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดการเรียนรู้กันอย่างแพร่หลาย โดยจะเห็นได้จากการที่ผู้สอนกลุ่มสาระต่างๆ ได้พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer-Assisted Instruction: CAI) หรือเรียกว่าบทเรียน CAI มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาด้วยตนเองตามศักยภาพ โดยอาจใช้เรียนในกรณีที่มีการหยุดเรียนบ่อยครั้ง หรือใช้กับเนื้อหาที่ต้องใช้จินตนาการและมีความซับซ้อน สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่ได้กำหนดสมรรถนะของผู้เรียนให้มีความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี สำหรับวิชาเคมีจัดอยู่ในสาระที่ 3 สารและสมบัติของสาร ซึ่งจะต้องให้นักเรียนได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของสารในระดับโมเลกุล โดยใช้จินตนาการและความคิดวิเคราะห์ในการเชื่อมโยงความรู้ที่เรียนกับชีวิตประจำวัน ดังนั้นผู้สอนควรจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนเข้าใจแนวคิดหลักของเนื้อหาที่เรียนได้

จากสภาพการเรียนการสอนในรายวิชาเคมี 3 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนลิขล-คุณาธารวิทยา อำเภอลิขล จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยในรายวิชาเคมี 3 มีเนื้อหาบทเรียนทั้งหมด 3 บท คือ บทที่ 1 อัตราการเกิด

ปฏิกิริยาเคมี บทที่ 2 สมดุลเคมี บทที่ 3 กรด-เบส สำหรับบทที่ 3 ของภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 มีเนื้อหาบางส่วนที่สอนไม่ครบตามหลักสูตร เนื่องจากมีกิจกรรมหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้ต้องหยุดเรียนหลายวัน เช่น การแข่งขันทักษะทางวิชาการ การไปทัศนศึกษาของครูและนักเรียน เป็นต้น ในส่วนนี้ผู้สอนได้สรุปองค์ความรู้ให้นักเรียน รวมถึงให้นักเรียนศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเอง ทำให้การจัดการเรียนการสอนวิชาเคมี เรื่องกรด-เบส ทำได้ไม่หลากหลาย นักเรียนจึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาเคมี เรื่องกรด-เบสต่ำกว่าเกณฑ์เป้าหมายที่ผู้สอนต้องการ วิธีการหนึ่งในการแก้ปัญหาการเรียนวิชาเคมี เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบรรลุเป้าหมายที่ต้องการคือ การจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่ทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น สื่อการสอนที่นิยมใช้กันในปัจจุบันคือ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เพราะการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน อีกประการหนึ่งสื่อการสอนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสามารถจำลองเหตุการณ์ในการเรียน เช่น การทดลองทางเคมี นักเรียนสามารถศึกษาการทดลองทางเคมีด้วยความปลอดภัย ไม่ได้รับอันตรายจากสารเคมี และประหยัดค่าใช้จ่าย (ปริมประภา โตศรี, 2550) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นบทเรียนที่สามารถสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน เพราะมีสีสัน ภาพ เสียง และภาพเคลื่อนไหว

ผู้เรียนสามารถปฏิสัมพันธ์กับบทเรียนผ่านโปรแกรมในคอมพิวเตอร์ นักเรียนสามารถเข้าใจบทเรียนที่ยากและซับซ้อนได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ นักเรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองทั้งในและนอกเวลาเรียนได้ ส่วนผู้เรียนที่เรียนช้าก็สามารถศึกษาบทเรียนได้ตามศักยภาพของตนเอง เป็นการแก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านการเรียนของนักเรียน (สุคนธ์ ลิ้นพานนท์, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับจุดหมายหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ข้อ 2 นักเรียนมีความรู้อันเป็นสากล มีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต ปรารภณา เพชรโต (2547) ได้พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง พันธะเคมี ไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพิมายดำรงวิทยาคม จังหวัดนครราชสีมาพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเรื่องพันธะเคมีสูงขึ้น และนักเรียนมีเจตคติต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนอยู่ในระดับดีมากทุกรายการ นอกจากนี้ ศิริรัตน์ พริกศรี (2548) ได้พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อการสอนทบทวน เรื่องอะตอมและตารางธาตุพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มทดลอง โรงเรียนสตรีวิทยา ๒ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีกรุงเทพมหานคร มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนที่ทบทวนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากสภาพปัญหาและการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกรด-เบส เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพ จนนำไปสู่การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบส

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับนักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนปกติในเรื่องกรด-เบส

3. เพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนกลุ่มทดลองที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบส

สมมติฐานงานวิจัย

1. ค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังใช้ของกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นร้อยละ 60 เมื่อเทียบกับคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกรด-เบส

2. นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนปกติ

3. นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกรด-เบส มีเจตคติในการเรียนหลังเรียนอยู่ในระดับดี

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ การสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กับการสอนปกติ

2. ตัวแปรตาม คือ

- 2.1 ดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกรด-เบส

- 2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในรายวิชาเคมี เรื่องกรด-เบส

- 2.3 เจตคติของนักเรียนกลุ่มทดลองที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกรด-เบส

นิยามเชิงปฏิบัติการ

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบส หมายถึง สื่อการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย ตัวอักษร กราฟิก ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง เพื่อให้ให้นักเรียนได้ศึกษาในรายวิชาเคมี เรื่องกรด-เบส

2. เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่แสดงออกต่อการใช้บทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาเคมี เรื่องกรด-เบส ซึ่งวัดได้จากคะแนนตอบแบบสอบถามวัด เจตคติต่อบทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนกันอย่างกว้างขวาง เช่น การนำเสนอบทเรียนโดยใช้โปรแกรม PowerPoint การค้นหาและใช้ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน การสร้างบทเรียนสำเร็จรูปเพื่อใช้สอนเนื้อหาต่างๆ ผ่านคอมพิวเตอร์ หรือที่เรียกว่าบทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น สุนทร สันธพานนท์ (2553) ได้กล่าวว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นบทเรียนที่สร้างขึ้นด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ประกอบด้วยเนื้อหา บทเรียนทั้งที่เป็นข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียงบรรยาย เสียงดนตรีประกอบ ผู้เรียนสามารถศึกษา บทเรียนด้วยตนเองไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ผ่านทางคอมพิวเตอร์ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้กระฉับกระชวย Morgil & Yavuz (2004) ได้ศึกษาการสอนแบบดั้งเดิมกับการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนในรายวิชาเคมี มूलฐาน เรื่องกรด-เบส เพื่อเปรียบเทียบความสามารถ ในการแก้ปัญหา การคำนวณและรูปแบบการเรียนรู้ของ นักเรียน โดยสุ่มนักเรียนเพื่อแบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและ กลุ่มทดลอง และทดสอบก่อนเรียนด้วยคำถาม 20 คำถาม จากนั้นกลุ่มทดลองเรียนโดยใช้คอมพิวเตอร์ ช่วยสอน กลุ่มควบคุมเรียนแบบดั้งเดิม จากนั้นทดสอบ ความรู้เกี่ยวกับเรื่องกรด-เบสด้วยคำถามยี่สิบคำถาม อีกครั้งหนึ่งพบว่า คะแนนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่ม ควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ Demircioglu, Ayas, & Demircioglu (2005) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงแนวคิด เรื่องกรด-เบส โดยใช้โปรแกรมที่สร้างขึ้นมาใหม่ในการ จัดการเรียนการสอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความเข้าใจวิชาเคมี เรื่อง กรด-เบสของนักเรียน ที่สอนโดยใช้โปรแกรมที่พัฒนาขึ้น มาใหม่ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาทัศนคตินักเรียนที่มีต่อวิชา เคมีจากการสอนโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยแบ่ง กลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง โดยกลุ่มควบคุมเรียนแบบปกติ ส่วนกลุ่มทดลองเรียนโดย ใช้โปรแกรมพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองที่สอนโดยใช้ โปรแกรมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ในการทดสอบทัศนคติยัง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่า กลุ่มควบคุมอีกด้วย นอกจากนี้ได้มีการนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไปใช้ ในการจัดการเรียนการสอนวิชาเคมีเรื่องต่าง ๆ โดยพิสิษฐ์ ดีบ้านโสภ (2546) ได้สร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาเคมี เรื่อง สารชีว-โมเลกุล เพื่อศึกษาประสิทธิภาพ ของบทเรียนผลการวิจัยพบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ ช่วยสอนวิชาเคมี เรื่องสารชีวโมเลกุล มีประสิทธิภาพ 80.04/85.10 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าหลังการ สอนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน บุญส่ง จันทร (2549) ได้พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง พันธะเคมี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการ วิจัยพบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องพันธะเคมี มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7251 แสดงว่านักเรียนมี ความก้าวหน้าร้อยละ 72.51 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อ การเรียนโดยใช้สื่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนโดยภาพ รวมและเป็นรายด้านคือ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านคุณภาพผู้สอน ด้านการวัดผลประเมินผลอยู่ใน ระดับมาก

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 5 โรงเรียนสิชลคุุณาธารวิทยา อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษามัธยมศึกษาเขต 12 ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2

ของปีการศึกษา 2554 จำนวนทั้งหมด 6 ห้องเรียน แบ่งเป็นนักเรียนแผนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ 2 ห้องเรียน และแผนอื่นอีก 4 ห้องเรียน ผู้วิจัยได้คัดเลือกนักเรียนแผนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ จำนวนทั้งหมด 64 คนเป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

การแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทั้ง 2 ห้องเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนเรื่องกรด-เบส จากนั้นนำคะแนนทดสอบก่อนเรียนมาเรียงลำดับคะแนนจากคะแนนสูงสุดไปหาคะแนนต่ำสุด แล้วจับฉลากเป็นคู่เริ่มจาก คู่ที่ 1 คือ คะแนนลำดับที่ 1 กับลำดับที่ 2 โดยกำหนดว่าถ้าจับฉลากได้หมายเลข 1 เป็นกลุ่มทดลอง หมายเลข 2 เป็นกลุ่มควบคุม คู่ต่อไปเป็นคะแนนที่มีลำดับถัดลงมาไปจนถึงคู่ที่มีคะแนนต่ำสุด จะได้กลุ่มทดลอง 32 คน และกลุ่มควบคุม 32 คน และนำคะแนนก่อนเรียนของทั้งสองกลุ่มไปหาค่าความเท่าเทียมกันทางสถิติ วิเคราะห์โดยใช้สถิติ t-test พบว่านักเรียนทั้งสองกลุ่มมีความเท่าเทียมกันทางสถิติ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาเคมี เรื่องกรด-เบส

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องกรด-เบส ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2.3 แบบสอบถามวัดเจตคติต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาเคมี เรื่องกรด-เบส

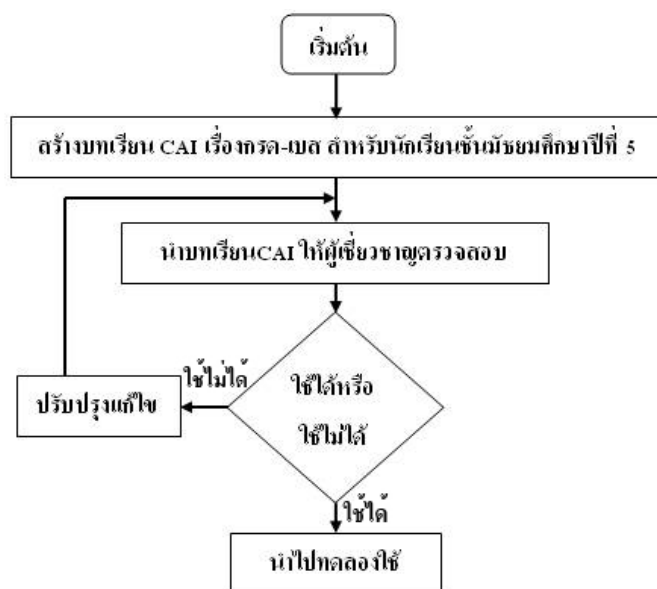
3. การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

3.1 สร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกรด-เบส โดยมีเนื้อหาจำนวน 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 สมบัติและทฤษฎีกรด-เบส ตอนที่ 2 การคำนวณเกี่ยวกับกรด-เบส

3.2 นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบส ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและให้คำแนะนำ

3.3 นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาเคมี เรื่องกรด-เบสมาปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.4 นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบส ไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสิชลคุณธารวิทยา ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

ภาพที่ 1 การสร้างบทเรียน CAI วิชาเคมี เรื่องกรด-เบส

4. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี

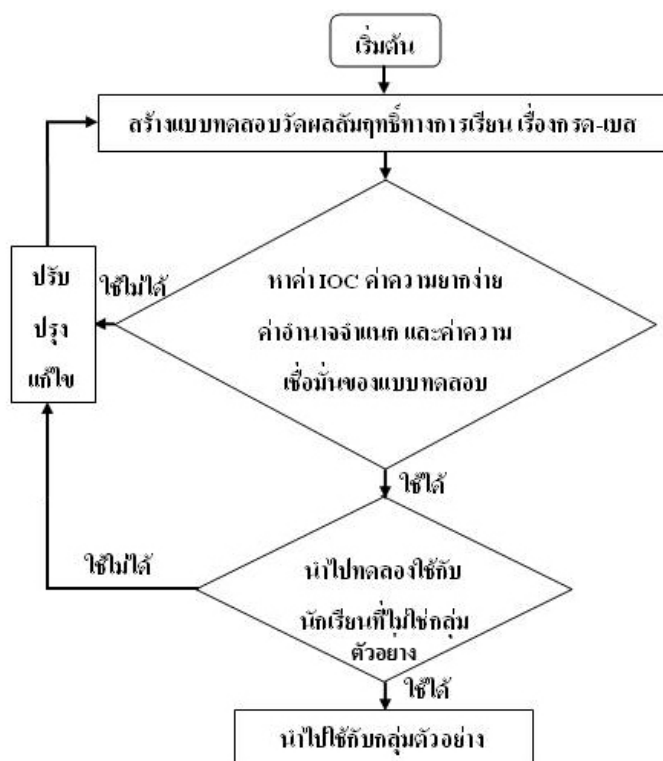
4.1 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เรื่องกรด-เบส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก

4.2 นำแบบทดสอบไปหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (Index of Consistency: IOC) โดยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เรื่องกรด-เบส ที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านทำการตรวจสอบโดยข้อสอบที่ถือว่าเป็นข้อสอบที่ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปใช้ได้ (ค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรปรับปรุงข้อคำถามใหม่)

4.3 การหาค่าความยากง่าย (p) และอำนาจจำแนก (r) โดยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องกรด-เบส ไปทดสอบหาค่าความยากง่ายและ

อำนาจจำแนก กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสิชลคุุณาธารวิทยา ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยค่าความยากง่ายของข้อสอบควรอยู่ระหว่าง 0.2-0.8 และอำนาจจำแนก 0.2 ขึ้นไป (ล้วนและอังคณา สายยศ, 2543) ซึ่งแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องกรด-เบส มีค่าความยากง่าย อยู่ระหว่าง 0.25-0.75 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20-0.75

4.4 การหาค่าความเชื่อมั่นหรือหาค่าความเที่ยงของแบบทดสอบ (Reliability) ทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสิชลประชาสรรค์ อำเภอนคม จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา 2554 การคำนวณหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder -Richardson) โดยค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบและควรมีค่าประมาณ 0.7 ขึ้นไป ซึ่งค่าเชื่อมั่นของแบบทดสอบวิชาเคมี เรื่องกรด-เบส เท่ากับ 0.68

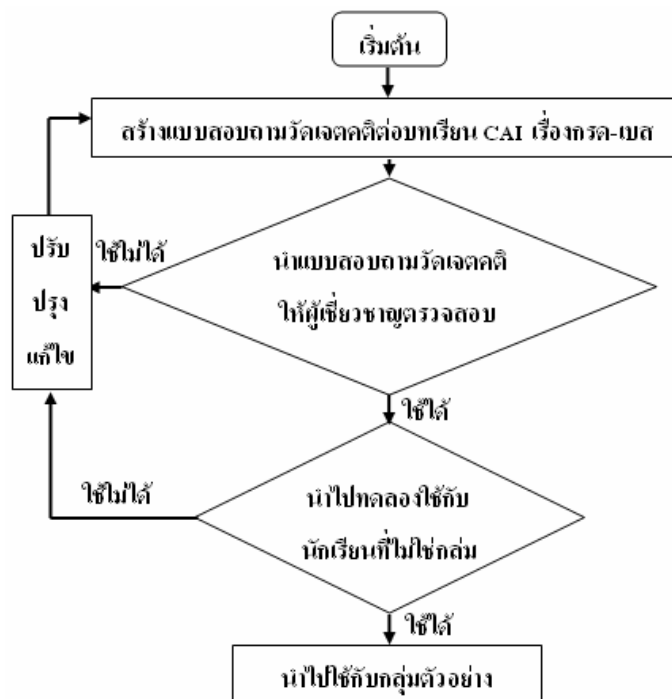
ภาพที่ 2 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เรื่องกรด-เบส

5. การสร้างแบบสอบถามวัดเจตคติที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบส

5.1 ศึกษาหลักการและสร้างแบบสอบถามวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

5.2 นำแบบสอบถามวัดเจตคติให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงภาพความเป็นจริงของบทเรียนให้สอดคล้องกับหัวข้อที่ประเมิน เลือกแบบวัดเจตคติที่มีความเที่ยงตรงจำนวน 10 ข้อ

5.3 นำแบบสอบถามวัดเจตคติที่สร้างขึ้นให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 10 คน ทดลองทำแบบทดสอบ

ภาพที่ 3 การสร้างแบบทดสอบวัดเจตคติที่มีต่อบทเรียน CAI เรื่องกรด-เบส

6. การดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

6.1 ให้นักเรียนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 และ 5/2 ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งหมด 64 คนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เรื่องกรด-เบส

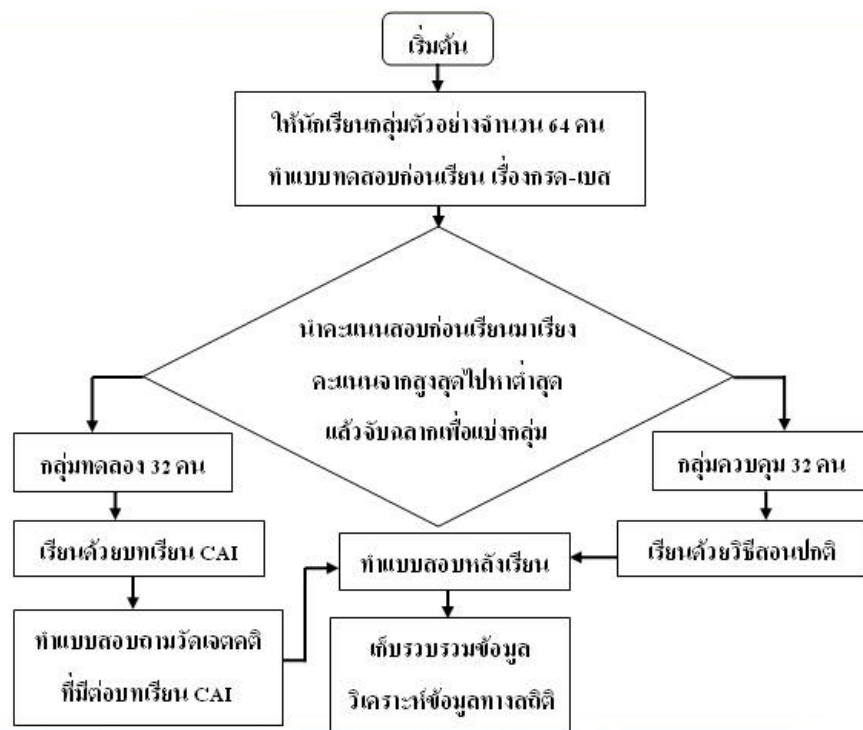
6.2 นำคะแนนทดสอบก่อนเรียนมาเรียงจากคะแนนสูงสุดไปหาต่ำสุดแล้วจับฉลากเพื่อแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

6.3 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาเคมี เรื่องกรด-เบส โดยให้กลุ่มทดลองเรียนโดยใช้บทเรียน CAI ส่วนกลุ่มควบคุมเรียนโดยวิธีการสอนปกติ

6.4 ให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มทำแบบทดสอบหลังเรียนเรื่องกรด-เบส

6.5 ให้กลุ่มทดลองทำแบบสอบถามวัดเจตคติต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกรด-เบส

6.6 เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทดลองนำไปวิเคราะห์ทางสถิติในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบเชิงทดลอง (Control Group Pretest Posttest Design) การดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลสรุปเป็นแผนภาพ ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ หรือ IOC ค่าความยากง่าย อำนาจจำแนก (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2539) ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (Reliability) ใช้สูตรของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน หรือที่เรียกว่า KR-20 ค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: EI.) ของบทเรียน CAI ใช้วิธีการของ กู๊ดแมน เฟรทเซอร์ และชไนเดอร์ การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 2 กลุ่ม ใช้สถิติ t-test วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม SPSS การวัดเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อบทเรียน CAI ใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบส

การหาดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบส โดยให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบทดสอบก่อนเรียนหลังจากนั้นเรียนวิชาเคมี เรื่องกรด-เบส ด้วยบทเรียน CAI แล้วให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน แล้วนำคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนนักเรียนกลุ่มทดลองมาหาค่าดัชนีประสิทธิผล ผลที่ได้แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบส

กลุ่มทดลอง	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	ดัชนีประสิทธิผล
ก่อนเรียน	30	8.78	29.27	0.89
หลังเรียน	30	27.66	92.19	

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบส มีค่าเท่ากับ 0.89 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด 0.6 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบส กับนักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนปกติ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบส กับนักเรียนกลุ่มควบคุมจำนวน 32 คนที่เรียนโดยวิธีสอนปกติ ผลที่ได้แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเรื่องกรด-เบส ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	SD	t	sig
กลุ่มทดลอง	32	30	27.66	3.42	7.74*	0.00
กลุ่มควบคุม	32	30	21.16	3.29		

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนทดสอบหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และกลุ่มควบคุมที่เรียนโดยวิธีสอนปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

3. เจตคติของนักเรียนกลุ่มทดลองที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกรด-เบส

การศึกษาเจตคติของนักเรียนกลุ่มทดลองที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบส ใช้การหาค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากแบบวัดเจตคติที่มีต่อบทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบส ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อในการวัดเจตคติไว้จำนวน 10 ข้อ ผลที่ได้แสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลเจตคติของนักเรียนกลุ่มทดลองที่มีต่อบทเรียน CAI วิชาเคมี เรื่องกรด-เบส

ข้อความ	$\bar{x}$	SD	การแปลผล
1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบสเป็นสื่อการสอนที่มีความทันสมัย	3.87	0.72	มีเจตคติที่ดี
2. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบส กระตุ้น ให้นักเรียนสนใจในเนื้อหาเรื่อง“กรด-เบส” มากขึ้น	3.62	1.09	มีเจตคติที่ดี
3. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกรด-เบส ส่งผลให้นักเรียนมีความสนใจในวิชาเคมีมากขึ้น	3.69	0.69	มีเจตคติที่ดี
4. นักเรียนต้องการให้มีสื่อการสอนที่เป็นบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาเคมี ในเนื้อหาอื่น	3.81	0.84	มีเจตคติที่ดี

ข้อความ	$\bar{x}$	SD	การแปลผล
5. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกรด-เบส ทำให้นักเรียนสนุก กับเรียนวิชาเคมี เรื่อง“กรด-เบส”	3.87	0.72	มีเจตคติที่ดี
6. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบสช่วยให้ นักเรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	3.78	0.79	มีเจตคติที่ดี
7. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบสส่งผลให้นักเรียนมีความมั่นใจว่าจะทำ ข้อสอบเรื่อง กรด-เบสได้ขึ้น	3.56	0.80	มีเจตคติที่ดี
8. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบสสามารถใช้งานได้ง่าย	3.84	0.82	มีเจตคติที่ดี
9. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบสสามารถทบทวนเนื้อหาระหว่างเรียนได้ดี	3.75	0.81	มีเจตคติที่ดี
10. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบส สามารถปฏิสัมพันธ์ (โต้ตอบ) กับผู้เรียน ได้ดี	3.53	1.32	มีเจตคติที่ดี

ข้อเสนอแนะ

1. เวลาในการเรียนค่อนข้างน้อยอยากให้เพิ่ม เวลาให้มากกว่านี้ (2)

2. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นบทเรียน ที่แปลกใหม่ (1)

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เจตคติของของ กลุ่มทดลองพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีเจตคติที่ดีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบสทั้ง 10 ข้อ โดยแต่ละข้อมีคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่แตกต่างกันไปตามตาราง เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบส

จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบสที่พัฒนาขึ้นมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.89 แสดงว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการพัฒนาการเรียนรู้เรื่องกรด-เบสโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพิ่มขึ้นร้อยละ 89 การที่ได้ผลสรุปดังกล่าวอาจเนื่องมาจาก บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบส เป็นเทคโนโลยีการสอนที่มีการออกแบบอย่างเป็นระบบ มีการทดสอบปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

(กิดานันท์ มลิทอง, 2540) และอีกประการหนึ่งบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบสมีองค์ประกอบที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างครบถ้วน ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพ นักเรียนสามารถเลือกเรียนตามที่นักเรียนสนใจและสามารถกลับไปเรียนซ้ำจนกว่านักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีประสิทธิภาพที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2553) สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญส่ง จันทร (2549) ที่ได้พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องพันธะเคมีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องพันธะเคมี มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7251 ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้เรื่องพันธะเคมีผ่านบทเรียน CAI ก้าวหน้าขึ้นร้อยละ 72.51

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับนักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนปกติในรายวิชาเคมี เรื่องกรด-เบส

จากผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนวิชาเคมี เรื่องกรด-เบส พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียน โดยวิธีสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาเคมีเรื่องกรด-เบส เป็นสื่อที่มีจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน บทเรียนมีทั้งข้อความ ภาพ เสียง และภาพเคลื่อนไหว ทำให้มีความน่าสนใจ นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียนคือ แบบฝึกหัดที่สามารถให้ผลป้อนกลับได้ทันที มีแบบทดสอบที่สามารถแสดงให้เห็นคะแนนเมื่อทำแบบทดสอบเสร็จ นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสามารถตามความสามารถของนักเรียนแต่ละคน ทำให้ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Morgil & Yavuz (2004) ที่ได้ศึกษาการสอนแบบดั้งเดิมกับการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนในรายวิชาเคมีมูลฐาน เรื่องกรด-เบส เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหา การคำนวณ และรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า คะแนนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ และงานวิจัยของ Demircioglu, Ayas, & Demircioglu (2005) ที่ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงแนวคิดเรื่องกรด-เบส โดยใช้โปรแกรมที่สร้างขึ้นใหม่ในการจัดการเรียนการสอนผ่านคอมพิวเตอร์ พบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองที่สอนโดยใช้โปรแกรมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เรื่องกรด-เบสครั้งนี้ เป็นการเปรียบเทียบระหว่างการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับการสอนโดยวิธีสอนปกติ การที่การสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีค่าสูงกว่าการสอนโดยวิธีสอนปกติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าวิธีสอนปกติเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มจากการนำเข้าสู่บทเรียนเป็นกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียน อาจสร้างความสนใจด้วยการสนทนาทบทวนความรู้เดิม หรือตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน จากนั้นเข้าสู่ขั้นการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ครูอาจนำเสนอเนื้อหาให้กับนักเรียนโดยการบรรยายอภิปรายร่วมกัน สนทนาซักถาม โดยมีสื่อประกอบการเรียนการสอน เช่น ใบความรู้ ใบงาน หรือหนังสือเรียน รวมถึงให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม ขั้นสรุป ครูและ

นักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา ตรวจสอบแบบฝึกหัดร่วมกัน ขั้นประเมินผลเป็นการประเมินผลจากการสังเกต ทดสอบ เพื่อตรวจสอบว่านักเรียนมีความเข้าใจมากน้อยเพียงใด การสอนปกติเป็นกิจกรรมที่จัดทำขึ้นเพื่อสนองจุดประสงค์ของแผนการจัดการเรียนรู้นั้น แต่ในสภาพความเป็นจริงนักเรียนแต่ละคนจะมีความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ทำให้กิจกรรมที่จัดขึ้นไม่สนองความแตกต่างของแต่ละบุคคล อีกประการหนึ่งการสอนปกติครูต้องคอยกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตลอด ในขณะที่เด็กแต่ละคนมีความสนใจในการเรียนและมีสมาธิในการรับรู้ที่แตกต่างกัน จากเหตุผลดังที่กล่าวมาส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเรื่องกรด-เบส ของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนปกติต่ำกว่าการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การสอนโดยใช้บทเรียน CAI กับการสอนโดยวิธีสอนปกติมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกัน ผู้สอนอาจนำวิธีการสอนทั้ง 2 วิธีมาใช้สอนมาผสมผสานกันในบทเรียนแต่ละบท โดยอาจนำบทเรียน CAI มาใช้สอนในบางจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เห็นว่าเหมาะสม ผู้สอนไม่จำเป็นต้องสร้างบทเรียน CAI ขึ้นมาด้วยตนเอง โดยผู้สอนสามารถสืบค้นข้อมูลบทเรียน CAI ทางอินเทอร์เน็ตที่มีความสวยงาม น่าสนใจ เหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนบางจุดประสงค์การเรียนรู้ ทั้งนี้สื่อการสอนที่สำคัญที่สุดผู้วิจัยคิดว่าเป็นผู้สอนนั่นเอง

3. เจตคติของนักเรียนต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกรด-เบส

จากผลของการวัดเจตคติของนักเรียนต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแต่ละข้อพบว่า เจตคติของนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบวัดเจตคติทั้ง 10 ข้อ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 3.53-3.87 ซึ่งแปลผลได้ว่า นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาเคมี เรื่องกรด-เบส แสดงว่านักเรียนมีความชื่นชอบและพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีทั้งภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว

นักเรียนสามารถเรียนหัวข้อที่ไม่เข้าใจซ้ำได้ตามความพึงพอใจ สำหรับแบบฝึกหัดเมื่อนักเรียนทำแต่ละข้อก็มีการเฉลยผลการทำให้นักเรียนทราบทันที เมื่อนักเรียนทำถูกมีการเสริมแรงให้นักเรียนโดยมีเสียงในลักษณะในของการชื่นชม ถ้านักเรียนทำผิดก็เสริมแรงให้นักเรียนพยายามใหม่ ทำให้นักเรียนรู้สึกชอบ สนุกสนาน อีกอย่างหนึ่งนักเรียนได้เรียนเคมีในห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่แปลกใหม่ ทำให้นักเรียนตื่นเต้น และมีความสุขในการเรียน แสดงว่าสื่อการสอนที่มีคุณภาพจะช่วยส่งเสริมกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจติดตามบทเรียนและสร้างความรู้ความเข้าใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของปรารธนา เพชรโต (2547) ที่ได้พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วย-สอน เรื่องพันธะเคมีไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพิมายดำรงวิทยาคม จังหวัดนครราชสีมาพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเรื่องพันธะเคมีสูงขึ้น และนักเรียนมีเจตคติต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนอยู่ในระดับดีมากทุกรายการ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิชลคุณธารวิทยา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนควรมีแบบฝึกหัดแทรกในเนื้อหาให้มากขึ้นเพราะการมีแบบฝึกหัดที่มากขึ้นจะทำให้นักเรียนได้ทบทวนเนื้อหาและตรวจสอบความเข้าใจได้มากขึ้น

2. ควรเพิ่มการเสริมแรงให้มากขึ้น ควรมีการเสริมแรงแทรกในเนื้อหาด้วย เช่นตั้งใจเรียนนะครับ ไม่ใช่เสริมแรงเฉพาะทำแบบฝึกหัดถูก หรือแบบทดสอบเท่านั้น

3. ครูผู้สอนควรอธิบายขั้นตอนการใช้งานให้นักเรียนเข้าใจ ก่อนที่จะให้นักเรียนใช้งานบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

4. ในการเรียนรู้บทเรียนของนักเรียนในตอนเริ่มต้นนั้น ครูผู้สอนควรอยู่ร่วมกับนักเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเทคนิคที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ หลังจากนั้นควรให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง

5. ควรมีการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในรายเคมี เนื้อหาอื่นเช่น เรื่องอัตราการเกิดปฏิกิริยาเคมี สมดุลเคมี เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2540). *เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทฤษฎีการเรียนรู้. (ม.ม.ป.). วันที่ค้นข้อมูล 25 สิงหาคม 2555, เข้าถึงได้จาก http://th.wikipedia.org/wiki/บุญส่ง_จันทร์. (2549). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องพันธะเคมีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรารถนา เพชรโต. (2547). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนรายวิชาเคมี 1 เรื่องพันธะเคมีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพิมายดำรงวิทยา*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิสิษฐ์ ดีบ้านโสภ. (2546). *การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาเคมี เรื่องสารชีวโมเลกุล*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์ จำกัด.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วรรณทิพา รอดแรงคำ. (2540). *Constructivism*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ตลาดนัด. จำกัด.
- ศิริรัตน์ พรศิริ. (2548). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อการสอนทบทวนวิชาเคมี เรื่องอะตอมและตารางธาตุ*. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สมบูรณ์ สุริยวงศ์, บุญมี พันธุ์ไทย, สุรศักดิ์ อมรรัตนศักดิ์ และ สมจิตรา เรืองศรี. (2553). *วิจัยและสถิติทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2553). *นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Berg, C., & Anders, R. (2005). Factors related to observed attitude change toward learning chemistry among university students. *Educational research*, 6(1), 1-18.
- Demircioglu, G. k., Ayas, A., & Demircioglu, H. I. (2005). Conceptual change achieved through a new taching program on acids and bases. *Educational Research*, 6(3), 36-51.
- Morgil, I., & Yavuz, S. (2004). Traditional and computer-assisted learning in teaching acids and bases. *Educational Research*, 6(4), 52-63.

วรรณกรรมวิจารณ์

เรื่อง สนามความคิดแห่งการสืบค้น ความดี ความงาม และความจริง

ภัทรพร สิริกาญจน. (2557). *สนามความคิดแห่งการสืบค้น ความดี ความงามและความจริง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ดร.ศรัทธา ยอดนิล*

หนังสือ *สนามความคิดแห่งการสืบค้น ความดี ความงาม และความจริง* เป็นงานเขียนที่รวมบทความทางวิชาการของ รศ.ดร.ภัทรพร สิริกาญจน อาจารย์ประจำภาควิชาปรัชญา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นนักวิชาการที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในเนื้อหาด้านปรัชญาและเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการสาขานี้ ผู้แต่งหนังสือเล่มนี้สำเร็จการศึกษาอักษรศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับสอง และอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกสาขา ศาสนศึกษา จากมหาวิทยาลัยเพนซิลเวเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ท่านจึงเป็นนักวิชาการท่านหนึ่งที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในแวดวงวิชาการแขนงนี้ ดังข้อความในคำนิยม

ของพระสุธีธรรมานุวัตร คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่กล่าวว่า “ในวงการศาสนาและปรัชญาต่างก็ยอมรับความรู้ความสามารถของท่านเป็นอย่างดี บทความเหล่านี้จะได้กระตุ้นต่อมความคิดให้ผู้ที่สนใจทางด้านนี้ได้ขยายพรมแดนแห่งความรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้นไปเพื่อประโยชน์แก่สาธารณชนที่สนใจและผู้ที่อยู่ในวงการศาสนาและปรัชญา”

หนังสือเล่มนี้ได้รวมบทความซึ่งส่วนใหญ่เคยนำเสนอในที่ประชุมราชบัณฑิตและภาคีสมาชิกของราชบัณฑิตยสถาน บางเรื่องเคยตีพิมพ์ในวารสารราชบัณฑิตยสถาน และวารสาร พ.ศ.ล. ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา โดยการนำบทความเหล่านั้นมาเรียบเรียงให้สื่อความหมายเป็นเรื่องเดียวกัน กล่าวคือ เป็นการสะท้อนภาพความดีและความงามในแง่มุมที่เกี่ยวข้องกันเพื่อนำไปสู่ความจริงของโลกและชีวิต เหมาะแก่ผู้ที่ต้องการค้นหาความงามที่ซ่อนลึกอยู่ในจิตใจ และผู้ที่ต้องการมีสุขภาพจิตที่แข็งแรง ความงามและความดีนั้นเป็นสิ่งที่สัมผัสได้ด้วยใจ ความงามและความดีเป็นสิ่งที่สัมผัสกัน และสอดประสานกันอย่างกลมกลืนจิตวิญญาณที่สัมผัสความงามได้นั้นมีพื้นฐานความดีทางศาสนา “การชื่นชมความงามนั้นโดยรากฐานแล้วเป็นเรื่องของทางศาสนา ถ้าคนเราไม่มีจิตใจผูกฝักใฝ่ศาสนาแล้ว ก็ไม่สามารถรับรู้ได้ว่า สิ่งใดมีความงาม

*รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ที่แท้จริง” การที่คนเรามีจิตใจที่ใสสะอาดและมีความเมตตากรุณานั้น ย่อมทำให้มองเห็นปรากฏการณ์รอบตัวในเชิงสร้างสรรค์หรือมองเห็น “ความงาม” ในสรรพสิ่งนั่นเอง

ความจริง ความงาม ความดี เป็นประเด็นสำคัญในการถกเถียงและแสวงหาทางปรัชญาและศาสนา ความจริงเป็นเป้าหมายสูงสุดที่มนุษย์ต้องการเข้าถึง ไม่ว่าความจริงนั้นจะเป็นวัตถุหรือเป็นจิตก็ตาม เราต่างก็ต้องการรู้ว่า เราจะมีชีวิตอยู่ไปเพื่ออะไร ตายแล้วจะไปไหน โลกหน้าเป็นอย่างไรหรือชีวิตมีแต่เพียงโลกนี้และชาติภพนี้ พระเจ้าและสวรรค์มีความหมายสำหรับผู้ที่เชื่อว่าความจริงมีลักษณะเป็นนามธรรมและเป็นจิตไม่ใช่วัตถุ และสามารถเข้าถึงได้เมื่อก้าวพ้นจากโลกทางวัตถุ ความดี ความงาม และความเข้าใจ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันอย่างแนบแน่น การทำความดีและการชื่นชมความงามเป็นวิถีในการบรรลุความจริงได้ นอกจากนี้ ความดีและความงามก็ยังเป็นองค์ประกอบสำคัญของความจริง

ในทางพระพุทธศาสนา ความดี ความงามและความจริง มีความหมายรวมอยู่ในคำว่า “ธรรม” “ธรรม” หมายความว่าไปตามสภาวะของสิ่งทั้งหลาย ตามกฎเกณฑ์ที่ควรจะเป็น “ธรรม” คือ ความดี ความงาม และความจริง เป็นความดีเพราะถูกต้องและเป็นไปตามกฎเกณฑ์ ตามธรรมชาติตามสภาวะปกติของมัน เป็นความงามเพราะเป็นระบบระเบียบสอดคล้องประสานกลมกลืนกัน ทำให้ผู้สัมผัสมีความสุขความรื่นรมย์ และเป็นความจริงเพราะไม่ขึ้นอยู่กับการต้องการของผู้ใดผู้หนึ่ง อยู่เหนือการบังคับของบุคคล เป็นกฎสากล และไม่ขึ้นกับการเวลา เมื่อพระพุทธเจ้าประกาศพระธรรมนั้น ธรรมของพระองค์มีความงามทั้งเบื้องต้น เบื้องกลาง และเบื้องปลาย ในการปฏิบัติธรรมหรือการปฏิบัติตามคำสอนของพระองค์นั้น จึงเป็นการทำความดี เพื่อเข้าถึงความงามอันนำไปสู่ความจริงของโลกและชีวิต ซึ่งได้แก่ ความพ้นทุกข์หรือนิพพานนั่นเอง ความดี ความงาม และความจริง จึงไม่อาจแยกจากกัน

เนื้อหาของหนังสือจัดเรียบเรียงตามลำดับดังนี้ เรื่องแรกได้แก่ “ดีที่สุดคือจตุรบาท” กับแนวคิดจริยศาสตร์ไทย เรื่องที่สองคือ “คนดี” ตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องที่สามคุณค่าของชีวิตมนุษย์กับโทษประหารในสังคมไทย ปัจจุบัน เรื่องที่สี่ การกระตุ้นอารมณ์เพื่อประโยชน์ทางจริยธรรม เรื่องที่ห้า ความงามของพุทธศิลป์กับแรงงูใจในเชิงจริยธรรม เรื่องที่หก ปรากฏการณ์จุลคามรามเทพในมุมมองทางจริยศาสตร์ เรื่องที่เจ็ดปฏิสัมพันธ์ระหว่าง “ความยากจน” กับการทำดีทำชั่ว เรื่องที่แปด วิถีชีวิตแบบภูพาน: ความกลมกลืนของความงามกับความดี เรื่องที่เก้า จากไตรภูมิพระร่วงถึงภิกษุสันดานกา ความเชื่อ ความงาม ความจริงและมีบท สรุปเป็นเรื่องสุดท้ายในตอนท้ายเล่ม

หลากหลายบทความในหนังสือเล่มนี้ จะช่วยให้เราเข้าใจเรื่อง “ความดี” “ความงาม” และ “ความจริง” ช่วยส่งเสริมสติปัญญาของคนให้ลุ่มลึกและแจ่มชัดมากขึ้น ทำให้เราสามารถมองเห็นเป้าหมายที่ชัดเจนในการแสวงหา มีพลังในการพากเพียรปฏิบัติตนเพื่อมุ่งสู่จุดหมายดังกล่าวได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและมีความสุข ความปิติยินดีในการเข้าถึงสิ่งที่ตนมุ่งหมายนั้น การเข้าถึง “ความดี” “ความงาม” และ “ความจริง” ไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องของอุดมคติเหนือโลก แม้แต่เรื่องต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของคนเรา เช่น การทำงานและการใช้ชีวิตในครอบครัว ก็อาจเกี่ยวข้องกับ “ความดี” “ความงาม” และ “ความจริง” ได้เช่นกัน

หนังสือเล่มนี้จึงเหมาะอย่างยิ่งสำหรับผู้อ่านที่สนใจเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาและศาสนา สามารถทำให้ผู้อ่านเข้าถึงความหมายของ “ความดี” “ความงาม” และ “ความจริง” อันเป็นแก่นสาระสำคัญของปรัชญาได้อย่างลึกซึ้ง

ขั้นตอนการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร “การศึกษาและการพัฒนาสังคม”

1. ประเภทของผลงานที่จะตีพิมพ์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

- 1.1 บทความวิจัย
- 1.2 บทความวิชาการ

2. การพิมพ์ต้นฉบับผลงานที่จะตีพิมพ์

- 2.1 ความยาวของบทความวิชาการ/ บทความวิจัย ไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง)
- 2.2 ชนิดของตัวอักษรที่พิมพ์เป็น Angsana
- 2.3 ระยะการกั้นหน้ากระดาษ
 - หัวหน้ากระดาษ 1.5 นิ้ว
 - ซ้าย 1.5 นิ้ว
 - ขวา 1 นิ้ว
 - ล่าง 1 นิ้ว
 - หัวใหญ่ชิดซ้าย ตัวหนา ขนาด 16 พอยท์
 - ขนาดตัวอักษรปกติ 16 พอยท์

3. รูปแบบการนำเสนอบทความวิชาการ

- 3.1 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- 3.2 บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- 3.3 บทนำ
- 3.4 เนื้อหา
- 3.5 บทสรุป
- 3.6 เอกสารอ้างอิง
- 3.7 การอ้างอิงในเนื้อหาใช้รูปแบบบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

4. รูปแบบการนำเสนอบทความวิจัย

- 4.1 ชื่อเรื่องงานวิจัย (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- 4.2 บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- 4.3 คำสำคัญ
- 4.4 บทนำ
- 4.5 วิธีการวิจัย
- 4.6 ผลการวิจัย
- 4.7 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัย เพื่อการประยุกต์ใช้
- 4.8 บรรณานุกรม
- 4.7 การอ้างอิงในเนื้อหาใช้รูปแบบบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์ (ถ้ามี)). สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์. ชื่อปริญญา..., สาขาวิชา..., คณะ..., มหาวิทยาลัย...

5. วิธีการส่งบทความ

5.1 กรอกแบบนำส่งเอกสาร

5.2 แนบบทความ จำนวน 3 ชุด

5.3 แนบไฟล์บทความ 1 แผ่น (แผ่น Diskette หรือ แผ่นซีดีรอม)

5.4 ส่งเอกสารที่ กองบรรณาธิการวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อาคาร QS1 ห้อง408 หรือส่งทางไปรษณีย์ในนาม ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา 169 ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

กรณีเป็นบุคคลภายนอกคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ 2,500 บาท (ส่งเป็นธนาคัตพร้อมกับการนำส่งบทความ)

ส่งจ่ายในนาม รศ.ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล บรรณาธิการวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม ไปรษณีย์มหาวิทยาลัยบูรพา

6. ระยะเวลาในการรอคอย

6.1 กองบรรณาธิการส่งบทความให้กรรมการกลั่นกรองพิจารณา รอผลการพิจารณาจากกรรมการกลั่นกรอง ประมาณ 4 - 12 สัปดาห์

6.2 เมื่อได้รับบทความคืนจากกรรมการกลั่นกรองพิจารณาเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะส่งบทความให้ผู้เขียนบทความแก้ไขตามข้อเสนอแนะของกรรมการกลั่นกรอง ภายใน 1 สัปดาห์

6.3 เมื่อผู้เขียนแก้ไขเรียบร้อยแล้วส่งไฟล์บทความฉบับสมบูรณ์ให้กองบรรณาธิการฯ โดยวิธีส่งด้วยตนเอง หรือส่งทางอีเมล : supukjira@buu.ac.th

6.4 บรรณาธิการออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์บทความลงวารสาร

7. การตีพิมพ์วารสาร

7.1 กองบรรณาธิการจะรวบรวมเอกสารบทความวิชาการ/บทความวิจัย ส่งตีพิมพ์เมื่อมีจำนวนผู้ขอลงครบแล้ว

7.2 การตีพิมพ์วารสารจะใช้เวลาประมาณ 60 วัน เมื่อได้เล่มวารสารที่สมบูรณ์แล้ว กองบรรณาธิการจะแจ้งผู้เขียนให้ทราบและจัดส่งวารสารให้ต่อไป

หมายเหตุ วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม สงวนสิทธิ์ที่จะไม่ลงตีพิมพ์บทความที่เคยลงใน วารสารวิชาการฉบับอื่นแล้ว

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

บรรณาธิการวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม

ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

169 ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข อ.เมือง จ. ชลบุรี 20131

โทร. 038-102067 E-mail : supukjira@buu.ac.th, sriwan@buu.ac.th

ดูรายละเอียดได้ที่ www.edu.buu.ac.th/vesd/

แบบนส่งเอกสาร เพื่อตีพิมพ์ในวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม

เรียน บรรณาธิการวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม

ผู้ส่งบทความ (ผู้เขียน/ผู้วิจัย) ชื่อ.....
 สังกัด.....ตำแหน่งทางวิชาการ.....
 ที่อยู่ปัจจุบันที่สามารถติดต่อได้.....
 โทรศัพท์.....E-mail :

มีความประสงค์ขอส่ง

- ☐ บทความวิชาการ จำนวน 3 ชุด () มีแผ่นDiskette () ไม่มีแผ่นDiskette
 () เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร.....
 () ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่
- ☐ บทความวิจัย จำนวน 3 ชุด () มีแผ่นDiskette () ไม่มีแผ่นDiskette
 () เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร.....
 () ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย).....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

- โดย ☐ ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์ (กรณีเป็นบุคลากรของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา)
☐ ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์ (กรณีเป็นนิสิตของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา)
☐ เสียค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์ จำนวน 2,500 บาท (สองพันห้าร้อยบาทถ้วน)
 (กรณีเป็นบุคลากรภายนอกคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา)

ลงนาม.....
 (.....)

ผู้ส่งบทความ

วันที่...../...../.....